

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

120 602

XVI. YÜZYIL DİVAN ŞÂİRİ FEDÂYÎ,
HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DİVANININ
TENKİTLİ METNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:

Mustafa URHAN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez Danışmanı

Doç.Dr.Ahmet MERMER

120662

Ankara – 2002

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,.....ait
.....adlı çalışma, jürimiz
tarafından
Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(imza)
Başkan

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

(imza)
Üye.....

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

(imza)
Üye.....

Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

İÇİNDEKİLER.....	I
ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	IV
I.BÖLÜM	
FEDÂYÎ'NİN HAYATI, ESERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ	1
A. FEDÂYÎ'NİN HAYATI.....	1
1. Adı ve Mahlası	1
2. Şâirin Hayatına Ait Diğer Bilgiler	2
3. Tarikatı	6
4. Öğrenimi	7
B. DİVANI.....	
C. FEDÂYÎ'NİN EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	8
1. Edebi Şahsiyeti.....	8
2. Şiiri ve Şairliği Hakkında Kendi Görüşleri.....	15
II. BÖLÜM	
FEDÂYÎ DİVANI'NİN İNCELENMESİ, ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	18
1. Nazım Şekilleri	18
a. Kaside.....	18
b. Bahr-i Tavis	18
c. Müstezad	18
d. Tercî'-i Bend	18
e. Muhammes	19
f. Murabba	19
g. Gazel	19

h. Kıta.....	21
1. Nazm.....	21
2. Vezin.....	21
3. Kafiye ve Redif.....	24
SONUÇ.....	24
BİBLİYOGRAFYA.....	25
III.BÖLÜM	
FEDÂYÎ DİVANI'NIN TENKİTLİ METNİ.....	26
METİN TEŞKİLİNDE TAKİP EDİLEN YOL.....	26
A. Divanın Mevcut Nüshaları ve Tavsifleri.....	26
B. Nüshaların Değerlendirilmesi.....	27
C. Transkripsiyon Sistemi.....	27
METİN	
KASİDELER.....	29
BAHR-İ TAVİL.....	105
MÜSTEZAD.....	111
MUSAMMATLAR.....	114
MURABBA'LAR.....	115
MUHAMMESLER.....	121
TERCİ'-İ BENDLER.....	125
GAZELİYYAT.....	133
MUKATTA'AT.....	308
KIT'ALAR.....	309
NAZMLAR.....	362
FEDÂYÎ'NİN FARŞÇA ŞİİRLERİ.....	365

ÖNSÖZ

Edebi eserler, yazıldıkları devrin bilgi ve anlayışlarını bir sanat ve dünya görüşü itibarıyla ortaya koyar. Bu itibarla devirler içersinde meydana getirilmiş olan edebi eserler, bir milletin kültür tarihinin ayrıntılarıyla bilinmesini ve değerlendirilmesini sağlarlar. Edebi ürünlerin ilmi ölçülerle yapılan değerlendirmelerinden sonra, eserden faydalanılmaya başlanır. Böylece yeni nesil kendi kültürünü ve ürünlerini sağlam temellerden öğrenmeye başlar.

Bu düşüncelerle biz, bu çalışmada XVI.yy.da yaşamış ve bu yüzyılın ortalarında vefat etmiş olan Fedâyî Ali Bâli'nin hayatı ve edebi şahsiyetini tanıtarak Divanı'nın tenkitli metnini konu aldık.

Bu maksatla Fedâyî Divanı'nın nüshalarını tespit ettik. Kaynakların tamamı bir nüshadan bahsetmiş olmasına rağmen, biz Milli Kütüphanede ikinci nüshayı tespit ettik.

Bu şekilde nüshalarını bulduğumuz Divan'ın metnini oluştururken, klasik divan tertibine uyduk.

Şairin hayatına, eserlerine şiir anlayışına dair bilgi toplarken, tezkireler başta olmak üzere, kaynak eserlerle ve şairin şiirlerine baktık. Tenkitli metin olarak oluşturduğumuz Fedâyî Divânından şair hakkındaki bilgileri oluşturabilecek kısımları fişleyerek tasnif ettik. Şair hakkında bilgi olabilecek örnek nazım parçalarını kısaltma halinde nazım şekli, şiir numarası ve beyit numarası şeklinde verdik.

Fedâyî Divanı'nı üç bölümde inceledik.

Birinci bölümde Fedâyî'nin hayatı, edebi kişiliği ve eserlerini ele aldık. İkinci bölümde Fedâyî Divanı'nın şekil özelliklerini, üçüncü bölümde ise Fedâyî Divanı'nın tenkitli metnini ortaya koyduk.

Bu çalışma ile kültür tarihimize bir katkıda bulunabildiysek kendimizi mutlu sayacağız.

Son olarak çalışmalarım sırasında bilgi, kaynak ve çeşitli zorlukların halli konusunda desteğini benden esirgemeyen, ayrıca bu çalışmayı baştan sonra tek tek okuma lütfunda bulunan tez hocam saygıdeğer Doç.Dr.Ahmet MERMER Bey'e ve her türlü desteğini gördüğüm sevgili eşim Sevim URHAN'a ve aziz dostum Serhat OĞUZ'a teşekkür ederim.

Mustafa URHAN

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
Ank.	: Ankara
Ans.	: Ansiklopedi
C.	: Cilt
G.	: Gazel
GÜSBE	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haz.	: Hazırlayan
İst.	: İstanbul
K.	: Kaside
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.F.A.	: Mikrofilm Arşivi
Mhm.	: Muhammes
MK.	: Milli Kütüphane
Mrb.	: Murabbâ
öç.	: ölçü
S.	: Süleymaniye Kütüphanesi
st.	: satır
vd.	: ve diğerkleri
yk.	: yaprak
Yay.	: Yayını
yy.	: Yüzyıl
yz.	: Yazma

I.BÖLÜM

FEDĀYĪ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

A. FEDĀYĪ'NİN HAYATI

1.Adı ve Mahlası

Fedāyī'nin asıl adı Ali Bālī'dir.¹ Şairin şiirlerinde kullandığı ismi olan mahlası "Fedāyī"dir.Divanı harekeli bir metindir. Metinde şairin mahlasını Fidāyī şeklinde harekelendirmiştir. Biz onu yaygın şekliyle Fedāyī olarak çevirdik. Şairin bu mahlası kendi mi almıştır, yoksa kendisine bir başkası mı vermiştir bilmiyoruz ama; O'nun mahlasının anlamına uygun şiirler söylendiğini divanındaki beyitlerden anlıyoruz.

Ben Fedāyī'yem fedāyilūktūr iŝim sāl ü māh

Sen nice meftūn idisersin maḳālūnden beni

G.232/9

Yolına bin cān Fedāyī azdur ol ŝehzādenün

İhtiyar itdüm dir ise mübtelālardan seni

G.231/9

Ben Fedāyiyem yoluñda cān u baş olsun fedā

Dek viŝālūñ 'idine pā-beste kurbān it beni

G.222/9

Al Fedāyī ḡarazuñ yoluna cān virmek ise

Ŧurmuŝam 'iŝḳ ile ger sūd u ziyāndur neyise

G.208/8

Yukarıda beyitler rindane gazellerden seçilmiştir. Bu beyitlere bakıp Fedāyī'nin sadece sevgili için can vermek istediği düşünülmemelidir. Aslında onun fedāyiliği Allah ve O'nun yolunadır.

¹ Ahdi ve Gülşen-i Şu'ārası. (Haz. Süleyman Solmaz) Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜSBE, Ank.1998, s.545

Bu Fedāyî bendeñüñ ya Râb du‘asın luṭf idüp
Müstecab it bu kadar mevcûdı ma‘düm eyleme

G.199/9

Bu Fedāyî’nün hem oldur meḥazı î rāst-bîn
Cân furuğın vāsıl-ı mihr-i dıraḥşân itmege

G.186/12

Gel Fedāyî ‘arif ol alduñsa vuşlatdan naşîb
Zerreveş mihre vücûduñ vir vişâl ehlinden ol

G.155/9

Pes Fedāyî bigi şeh yolunda terk-i cân idüp
Bir rızāyiçün bu ḥaletlerde der-kâr olmışuz.

G.93/12

Devrümde Fedāyî sıfatem yâr ü ‘āduya
Lāyık ‘amel ü kâr benüm var kimüñ var.

G.83/9

Yâr kūyında Fedāyî özüñi ḥāk ide gör
Ki ḫul azādeliği sūdde-i Mevlā’da bulur.

G.80/9

Cāndan geçüp Fedāyî bigi Ḥaḫḫ’a revzen aç
Ṭālib dilerseñ iş bu ḫarāb içre naḫd-i genc

G.40/9

Yaz Fedāyî bu rumûzı levḥ-i dilden her nefes
Ḥoş emānetdür irince ehline evrāḫa vir

G.86/10

2. Şâirin Hayatına Ait Diğer Bilgiler

Fedāyî, Ahdi Tezkiresinde yazıldığına göre Edirne’li ve sipahi idi. Hafız ve sesi güzel olduğu için Kur’an okuması ve terennüm etmesi istenirdi. Ahdi, “şehzade-i cevân-baht-ı

nâmdar kapısında sipahî-i kâmkâr bulunduğunu ² söylüyorsa da hangi şehzadeye hizmet ettiğini tasrih etmiyor. Fakat Fedâyî Divan'ındaki şu beyitlerden Fedâyî'nin II. Bâyezîd oğullarından Şehzade Mahmut'a hizmet ettiği anlaşılıyor:

Sırr-ı Hâk Sultân Maḥmud bin Sultân Bâyezîd

Sensin iy şeh k'itdi gün yüzüñ münevver kişveri

K.10/7

Tâ Fedâyîyem cihân içinde lutfuñ yādına

Añlam dillerde medhüñle kapuñuñ çâkeri

K.10/28

Şehzâde Mahmud'un 1507 yılında ölmesiyle ³ Fedâyî Şehzâde Korkut'a intisap etmek için Korkut Hân'ın sadık adamı Piyâle Bey'e kaside yazmıştır. Fedâyî, Piyâle Bey için:

K'olduñ hemîşe hazret-i Korkut Hân'a sen

Şem'ü piyâle-i mey-i sıdk u şafâ 'ayân

K.13/6

Devrinde her piyâle olur cür'a-baḥş-ı ḥâk

Sensin Piyâle baḥş ü güher-pâş-ı ins ü cân

K.13/7

Korkut Hân'a yakın olmak için Korkut'un sadık adamı Piyâle Bey için yazılan bir kasidenin yanında Fedâyî bizzat Şehzâde Korkut için de 47 beyitlik "latif" redifli bir kaside yazmıştır. Bu kasidede, Fedâyî'nin Şehzâde Korkut'a yakın olmak için bir çaba içinde olduğunu görüyoruz.

Âşinâ-yı baḥr-i 'ışk olmak diler dil dâimâ

Ta bu gevherlerden ola 'âleme ifşâ laṭîf

K.8/32

² Ahdi, a.g.e., s.545

³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Türk tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1995, C.II, XV.yy. Ortalarından XVI. Yy. Ortalarına Kadar Osmanlı Hanedanlarından Bir Kısımının Şeceresi

Yine Fedāyî'nin Şehzâde Korkut'a yakın olmak için Allah'a dualar ettiğini görüyoruz. Fedāyî, bize göre bu beyitte geçen “devletün” kelimesini tevriyeli ve Şehzâdeye yakın olmak mutluluğu olarak kullanılmıştır.

Devletün eyyâmına her dem du‘âlar kılmaya

Şubh olunca giceler evrādüm oldu yâ laîf.

K.8/42

Fedāyî'nin yine Şehzâde Korkut için yazdığı düşündüğümüz bir başka kasidesinden şairin Şehzâde'den yardım etmesini istediğini öğreniyoruz. Fedāyî'nin beklediği yardım sadece Şehzâdeye yakın olmak ve O'nun koruması altına girmektir.

İy cān şâibî derdine gönlüm devā diler

Vaşluñ hadîşini aña şâfi‘ cevāb bil.

K.9/7

Pest itme yıllar oldu ki cān bigi şaklaram

‘İşkuñ bu gence qadr ile gönlüm harāb bil

K.9/8

Luţfuñla kıl meremmet ü setr it şehā k'anı

Dest-i zamāne yıkmag içün pür şitāb bil

K.9/9

Fedāyî Sultan II.Bāyezid'e bir kaside, iki tâne de “bahr-i taviî” tarzında methiye yazmıştır. Bu methiyelerinde II.Bāyezid'den yardım talep etmiştir.

Hamdüli'llāh kim bugün sulţānumuzdur dūr-bîn

Lā-büd istiḥlaş içün baḥr-i keremden tutar el

K.7/50

Hāşa luţfindan ki maḥrûm eyleye bir bendeyi

Bunca faẓl ü ‘adl ile ‘aḥdinde görmişken mecel

K.7/51

Yine II.Bāyezid'den yardım talep ettiği divanındaki birinci bahr-i tavilinde bu bahr-i tavili niçin yazdığını şu sözlerle belirtir:

“Yine ta‘zîmine tebcîline tekrîmine kılup nazar ol nām-ı mu‘allā-yı kemāl ile hoş i‘zāz ile ünvān ile yazdum ki katuñda bulam ikbal ü ‘ulāyı”

Fedāyî Divān'ında Sultan Selim I. ve Kanuni Sultan Süleyman için yazılmış birer kaside var. Fakat Fedāyî bu kasidelerinde Sultan Selim I.'den ve Kanuni Sultan Süleymān'dan herhangi bir talepte bulunmamış, sadece bu sultanlara övgülerde bulunmuştur.

Fedāyî, Divānı'nda yazdığı Kābe hakkında bir murabbadan ve Peygamber Efendimiz hakkındaki kasidesinde geçen bir beyitten bizde O'nun Mekke'de ve Medine'de bulunduğu düşüncesini oluşturmuştur.

Hâcılaruz nâcîlerüz râcîlerüz tâ küyuñı

Geldük tavâf itmege çün ‘ışkuñ nigeḥ-bān eyledüñ

K.4/60

Fedāyî nefsi kurban it pes it demi cimār andan

Bulam dirseñ kabûl-i ḥacc ü ‘umre luṭf-ı cānāndur

Nazar bulmak dilerseñ sen var iste cevheri k'andan

Dil ü cāndān temāşā kıl cemālin Ka‘betu’llāhuñ

Mrb.2/9

Fedāyî'nin doğum tarihi hakkında hiçbir bilgiye sahip değiliz. Onun doğumuna en yakın bilgiyi veren “Kaside-i Saleveh” adlı manzumesidir. Kendisi bu kasideyi Rebi’ül Âhir ayında ve H.905 senesinde yazdığını söylüyor. Buna bağlı olarak Fedāyî'nin doğum tarihine yakın en eski tarih H.905 senesi ve M.1507'de ölen Şehzāde Mahmut'a hizmet ettiği tarihtir. Fedāyî “Kaside-i Saleveh'i”

“Şorarsañ sāl-i hicretten bu şi'r itmāmına târiḥ

Rebi’ül-Âḥir ayıdur tokuz yüz biş arasında”

K.15/126

beyitiyle bitiriyor.

Kaynaklar⁴ Fedāyî'nin H.969-M.1561/62 yılında öldüğünü söylüyor.

3. Tarikatı

Fedāyî, Mevlevî tarikatına mensuptur. Divânında şeyhinin kim olduğuna dair bir bilgi yoktur. Fakat O'nun Mevlevî tarikatına mensup olduğu Divânında açıkça bellidir.

Cem' eyle Mevlânâ vü Şemseddin ü kutb ü cem' ile

Tahtellivâsında anuñ kim şâh-ı a'yan eyledüñ

K.4/73

K'ol Hazret-i Muhammed-i Belhîdür âd ile

Ma'nâda sırr-ı hazret-i perverdigârdur.

K.6/34

Fedāyî Mevlânâ Celâleddin-i Rûmîye gönülden bağlıdır. O'nu şeyhi olarak görür ve Mevlânâ'yı 'âlemin de efendisi olarak dile getirir. Fedāyî cihanda ad bulduysa bunun Mevlânâ'ya bağlı olduğundan kaynaklandığını söyler. Fedāyî, Divânında Mevlânâ'ya bağlılığını ve O'na sevgisini dile getiren 19 bentlik bir Murabba yazmıştır. Murabba'nın her iki bendinde tekrar eden "Hazret-i şeyhum Celâleddin-i Mevlânâ'yı Rum" mısrası O'nun Mevlevî olduğunun bir delilidir.

Bu nüh-efser çerh anuñ bir kûbbe-i hâzrâsıdur.

Bu basîṭ-i arz hem bir şuffe-i zibâsıdur.

Ḥâḳ anuñ Mevla'sı kendü 'âlemüñ Mevlâsıdur.

Hazret-i Belhî Celâleddîn-i Mevlânâ'yı Rûm

Mrb.1/2

Ben Fedāyî buldum ol sulṭân-ı a'zamdan bir ad

Kim idiserdür lisân-ı devrânı ḥayr ile yâd

⁴ Ahdî, a.g.e., s.545; İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, C.I, Ankara, 2002, Mehmet Nâil Tuman, Tuhfe-i Nâilî, Milli Kütüphanesi.No: Yz.B.611, C.II,s.758 Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, C.7, s.175

‘Alem-i kıuds içre olsun tâ ebed vuşlatda şād

Hāzret-i şeyhüm Celāleddīn-i Mevlānā-yı Rūm

Mrb.1/17

Fedāyī Divānında bulunan 19 bentlik bu murabba Necip Fazıl Duru’nun Mevleviyāne, Şiir Güldestesi ⁵ adlı eserinde Burdurlu Mehmet Fedāyī’ye ait olarak gösterilmiştir. Bu murabba Burdurlu Mehmet Fedāyī’nin değil, bizim çalıştığımız Edirneli Ali Bālī Fedāyī’ye aittir.

4. Öğrenimi

Fedāyī’nin nerede ve nasıl bir eğitim aldığını bilmiyoruz. Fakat Divānını incelediğimiz de O’nun Farsça ve Arapça bildiğini gösteren beyitlerle ve şiirlerle karşılaştık. Fedāyī ayrıca dini bilgilere de vakıftır. Divanındaki gazel ve kasidelerinde yer yer Kur’an-ı Kerim’den ayet-i kerime metinlerine de rastladık.

“Kaside-i Saleveh” adlı uzun kasidesinde abdestin farzlarını, abdestin sünnetlerini, abdestin müteahablarını, namazın şartlarını, namazın erkanını, namazın vaciplerini, namazın sünnetlerini, namazın müstecablarını, namazı bozanları belirtiyor. Ayrıca aynı kasidede, farzı, sünneti ve nafilenin ne demek olduğunu da tarif ediyor.

Fedāyī, Divān’ında “Kabe” konulu murabbasında bir hacının hac yaparken nelere dikkat etmesi gerektiğinden bahsediyor. Bu durumlar bizde Fedāyī’nin geniş bir din ve fıkıh bilgisine sahip olduğunu, Arapça ve Farsçaya vakıf olduğunu ortaya koyduğundan Fedāyī’nin bir medrese tahsili gördüğü düşüncesini uyandırmaktadır.

B. FEDAYI’NIN DİVANI

Divan kaynaklarda tek nüsha olarak belirtilmektedir. Ancak geniş ve uzun araştırmalar sonucu Milli Kütüphane’de ikinci bir nüshasını bulduk. Süleymaniye nüshasının sonunda “Matlabu’l-Uşşak”, “Esrar-ı Gaybıyan ve Mirkat-ı Ruh” adlı üç uzun manzume yer almaktadır. Milli Kütüphane nüshasının sonunda da “Fal-name-i Kur’an” adlı bir mesnevi vardır. Bu manzumeler ayrı bir eser değil ama üzerinde ayrı bir çalışma isteyen küçük risaleleri andırır mahiyettedir. Bu sebeple adı geçen manzumeler, divana dahil edilmemiş, bunlar ileride ayrı birer çalışma şeklinde ilim dünyasına duyurulacaktır.

⁵ Necip Fazıl Duru, Mevleviyāne, Şiir Güldestesi, İstanbul, 2000, s.77, 78, 79

Fedâyî divanının iki nüshası da harekelidir. Kelimelerin imlası da yaygın şekliyle değil, yaygın olmayan şekilleriyle harekelenmiştir. Metni oluştururken ve metni yazarken imla yönünden yazama nüshalara bağlı kalınmıştır.

Süleymaniye Kütüphanesi nüshası, şiir yönünden Milli Kütüphane nüshasında daha hacimli olduğundan, muhtemelen bu nüsha Süleymaniye Kütüphanesi nüshasının alt kolu olabilir.

C. FEDÂYÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.Edebi Şahsiyeti

Fedâyî bir Mevlevî'dir ve Mevlânâ'ya da gönülden bağlıdır. Divânındaki gerek kasidelerine, gerek musammatlarına gerek gazellerine gerekse de kıt'alarına baktığımızda tasavvufu orta sınıf halka intikal ettirme arzusu⁶ içinde olduğu görülür. Bu yüzden Divanı öğretici bir mahiyet arzeder. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, (Dergah yayınları) Fedâyî'nin klasik gazelin dışına çıkarak 18 beyitlik gazellerde yazmıştır⁷ dese de biz divanda Fedâyî'nin böyle bir gazeline rastlamadık. Bununla beraber Fedâyî'nin Divânında 5 beyitlik bir gazel varsa da Fedâyî genellikle 9-11 bazen de 13 ve 15 beyitlik gazeller yazmıştır. Bu durum bizde Fedâyî'nin orta sınıfa dini ve tasavvufu öğretmek için şiirlerini uzun yazdığı anlayışını oluşturmuştur. Ayrıca Fedâyî Divânının iki nüshası da harekeli nesih yazıyla yazılmıştır. Bilindiği gibi 16.yy.da genellikle harekeli metne az rastlanıldığı malumdur. Fakat Fedâyî Divânının iki nüshasının da harekeli bir şekilde tertip edilmesi orta sınıfa dini ve tasavvufu öğretme görüşümüzü desteklemektedir.

Fedâyî, Divânının büyük bölümünde tasavvufî dînî ve fikhî konularda şiir söylemiştir. Hangi konularda söyleneceği belli olan kasidelerde bile Fedâyî kasidenin klasik tertip düzeninin dışında kasideler yazmış, hemen konuya girerek divânı okuyanlara tasavvufu ve dini öğretme düşüncesi içerisine girmiştir.

Fedâyî Divânındaki Allah (C.C.) Hz.Peygamber, Hz.Ali, Enbiya ve Evliya hakkında yazdığı kasideleri de içerisine katarsak 26 kasideden 16 kaside bu maksadı yazılmıştır.

⁶ Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., c.7, s.175

⁷ a.g.e., s.175

“Kaside-i Saleveh” başlıklı kasidede Fedāyî ibadedetin başlangıcı olan abdestin farzlarından başlayarak abdestin sünnetlerini, abdestin müstehablarını, namazın şartlarını, namazın erkânını, namazın vaciplerini, namazın sünnetlerini, namazın müteccablarını ve namazı bozan hallere kadar bir müslümanın bilmesi gereken ilmihal bilgilerini 59 beyitte anlatıyor. Daha sonraki beyitlerde farzın ne olduğunu, sünnetin ve nafilenin ne olduğunu tarif ediyor.

Nedür pes farz ü sünnet ya nefil bilgil ki farz oldı

Bize borc işledi Aḥmed çü gördi irtifāsında

K.15/61

Velî sünnet bu kim kendü buyurdı işledi ol şāh

Pes oldı işlemek sünnet bize ‘ömrüñ beḳāsında

K.15/62

Velîkin nāfile oldur ki geh geh işledi Aḥmed

Bize kār oldı çün virdi ḥaberler ḥuş cezāsında

K.15/63

Fedāyî bu uzun kasidesinde ibadetin gerekliliğinden, dünyânın geçiciliğinden , nefse uymanın kötülüğünden, kanaatin güzelliğinden bahsediyor. Diğer kasidelerinde de (K.7-14 arası hariç) hikayelerle tasavvufu ve dini öğretme çabası içindedir.

Fedāyî’nin sadece kasidelerinde değil, musammatlarında da bu anlayış göze çarpar. Divandaki ikinci murabba‘ da bir hacının hacda ne yapması gerektiğini öğretir.

Hālîl ü kudsi kıl evvel ziyāret bî-ticāret sen

Ḳubūr-ı enbiyāyı hem degilseñ bî-ṭahāret sen

Ḥuşūşa ravza-i pāki öñ ü soña pür ḥarāret sen

Dil ü cāndan temāşa kıl cemālin Ka‘betü’l-lāhuñ

Mrb.2/5

Şafā devrinde dur sa‘y it şafā ehlîsen iy ḥacı

K’ururuz Merve ḥaḳḳı ol murāda cümle muḥtācı

Ṭavāf içinde sür rükne yüz evvel germ olup nāci

Dil ü cāndān temāşa kıl cemālin Ka‘betü’llāhuñ

Mrb.2/7

Pes altun oluğ altında girüp kıl rek‘atın aç el

Du‘a it iste ne isterseñ k’ola müşkillerüñ hep ħal

Yürü dur vakfeye pes dön tavāf-i āḫir içün gel

Dil ü cāndan temāşā kıl cemālin Ka‘betü’llāhuñ

Mr.2/8

Fedāyī bir tasavvuf yolcusunun nelere dikkat etmesi gerektiğinden de divānın bir çok yerinde bahseder. Tālib, yani derviş, yeme içme ve eğlence felāketinin düşkünü olmamalıdır. Dünyalık ve nefsi için iddiada bulunmamalıdır. O sadece taat içinde zikir ve dua ile meşgul olmalıdır. Zira insan için çalıştığından başka bir karşılık yoktur. Derviş bunlara dikkat ederse, ki bu aynı zamanda Hz.Muhammed (S.A.V.)’in yoludur, muradı ne ise onu görür.

Tālib oldur k’olmaya her cünbiş-i behr-i mi‘ā

Gelmeye dünyā vü nefis içün özinden iddiā

Pes küşād içün kıl iy dil ṭā‘at ü zikr ü du‘ā

K’ola gözgü “leyse li’l insān illā mā se‘ā”

Bağ murāduñ neyse gör budur ṭarīḫ-i Mustāfā

Mhm.2/7

Fedāyī söylediklerinin derviş tarafından tutulmasını ister. O Allah’a yakın olan kişilerin hayatlarından örnekler vererek dervişe yol gösterir. Eğer derviş bu öğütleri tutmazsa dervişin dert ehlinden olacağını da haber verir.

Sen Fedāyī bunca söz k’ehl-i vefādan söyledüñ

Ṭutan ehlu’llāh ṭutmayanlar ola mübtelā

G.11/9

Fedâyî birçok şiirlerinde tasavvuf yolunun sırlarının bu yolu tanımayanlara açılmamasını ister. Zira aşk sırrı bu sırrı bilmeyenlere açılmazsa, derviş olanın gönlü hep sevinç içinde kalacaktır.

Ârifâ nâ-ehle şatma sırrıñı mestür tüt

‘İşk ü cânân ile andan gönlüñi mesrür tüt.

G.28/1

Bu sır açıklanmak istenirse, aşk sırrına lâıyk ve bu yolda sevgiliye dost olabilecek kişiye açıklanılmalıdır.

‘Ko Fedâyî gizlü râzı açma tâ her maħreme

Bu Süleymân sırrını bir Âsaf-ı devrâne şat

G.30/11

Fedâyî, amacının insanlara Hak yolunu öğretmek olduğunu söyler. Bağ bahçe ve varlık için vakit olur, fakat insan olan Hak yolunu insanlara öğretir, der.

Sen Fedâyî öğredürsen nola bu sıbyâne yol

Vaqt olur emläke rāh-ı Hāḳḳ’ı insan öğredür.

G.63/10

Fedâyî’nin şiirleri, divân gözden geçirildiğinde daha iyi anlaşılacaktır. Kendisinin yukarıdaki beyitte de belirttiği gibi, insanlara Hak, yolunu öğretmek mahiyetindedir. Bu şiirleri okuyan, din ve tasavvuf konusunda layıkıyla bilgi sahibi olacağından, şeytan ve nefis askerlerinin üzerine yürümek için cüret etse, sadece Fedâyî’nin şiirlerinin kılıcı onlara yeterli olacaktır.

Cür’et itseñ leşker-i şeytân ü nefis üzre müdām

Çek Fedâyî’den bu şi’r-i seyf ü reāyetdür saña

K.25/19

Fedāyî'nin Divânında her ne kadar büyük çoğunluğu tasavvufî, dînî ve bu minvalde öğretici şiirler olsa da az sayıda rindâne gazeller de vardır. Bu rindâne şiirlerde ise Fedāyî'yi bir başka taraflıyla görürüz.

Fedāyî, bazen sevgiliyi her divân şâiri gibi göremediğinden yakınır. Sevgiliyi görmek için hasret çektiğini söyler. Fakat sevgiliyi görmenin mümkün olmadığını da bilir. Ten gözüyle göremediğim sevgiliyi bari düşümde göreyim der. Ancak bu da mümkün değildir. Zira hasret acısı yüzünden uyuyamaz ve sevgiliyi de rüyasında göremez.:

Gelmez gözüme uyhuya uş hayli zamandır

Hasret çekerem görmek için ânı düşümde

G.206/2

Sevgiliden cemâlinin güzelliğini kendisinden esirgememesini ister. Zîrâ, Fedāyî bülbül gibi sevgiliyi meth etmek düşüncesindedir.

Hem Fedāyî'den diriğ itme cemâlin güllerin

K'okıya bülbül bigi medh ol gülîstân üstine

G.209/9

Sevgiliyle eğlenmek, saz ve söz meclislerinde, bazen rast ve uşşak, bazen ısfahan, ırak ve hicaz makamlarında şarkılar dinlemek, böylece sevgilinin diğer aşıklarına karşı, sevgiliye bu kadar yakın olmak sebebiyle övünmek istemektedir.

Muṭribâ rast kıl ol perde-i uşşakı k'anuñ

Nağmesinden isteye biz gamzla şehnâz olalum

G.166/6

Kim sıfahân ü 'ırak añsa hicaz isteyelüm

Ger niğar isteye biz gamz ile şannâz olalum

G.166/7

Kaynaklar Fedāyî'nin sesinin güzelliğinden nakş ve savt okumaktaki kabiliyetinden övgüyle bahsederek, aynı zamanda iyi bir icracı olduğunu naklederler.

Yukarıdaki beyitler, bir bakıma Fedāyî'nin makamlar konusunda bilgili olduğunu, mûsikî kültürünün bulunduğunu ve bu bilgiyi de bir bakıma doğruladığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu açıklamayı örneklendirecek bir başka gazelinin şu beyitinde de Fedāyî, sevgili için güzel makamlarda şarkılar söyleyerek, Allah'tan sevgiliyi korumasını ister.

Yâ Rab ol gül-çihreye karşı nevâlar kıluben

Eydürem Hâk şaklasun hâr-ı belâlardan seni

G.231/7

Buradaki “hâr-ı belâ”yı rakibin sevgiliye vereceği kötülük şekliyle düşünebileceğimiz gibi “bela”yı evet anlamında da düşünürsek”.

“Ey Allahım! Sevgilinin aşkıyla ona güzel şarkılar söyleyip, onun aşkıyla neşelenip, onun beni de sevebileceğini düşünürken, sevgilinin diğer aşıklarına ilgi göstermesinden, onlara evet demesinden korkuyorum, bunu Allah göstermesin” şeklinde de yorumlayabiliriz.

Fedāyî Divânında genel itibarıyla gördüğümüz şiirler dînî, tasavvufî ve bu çerçeve içinde öğretici ve öğütleyici iken bu rindâne şiirler Fedāyî'nin şiirini de bir bakıma renklendirmektedir. Divanında bizim tespit ettiğimiz 14 rindane gazel vardır ve aslında bu gazeller Fedāyî'nin şairlik kudretini göstermektedir. Bu gazellere bakıldığında Fedāyî'nin renkli bir hayal gücünün ve güzel bir dilinin olduğu görülür. Onun bu tarafını göstermek maksadıyla aşağıdaki beyitleri veriyorum:

Firâk içinde âhumla müdâm enfâs germümde

Göge çıkmâğa râh olurdu olsa nerdübân âteş

G.118/5

Şâkiyâ şun meyi susup biz iki hem-râz olalum

Bezm-i gülde gam ile bülbüle dem-saz olalum

G.166/1

Yüzün geh bedr ider mâhı geh inceldür ‘aceb bu kim

Yine bu za‘f ile şevk-i vişālūñle yürür hurrem

G.167/3

Bir kez daħi görsem ruħ-ı cānānı düşümde

Ol şevk ile ışmarlarıdum cānı düşümde

G.206/1

Tā şıdk ile ol apuda iħsān ü keremden

Bir gice alam mühr-i Süleymānı düşümde

G.206/9

Mühtehā addūñidir ħalk-ı ħırāmın göricek

Bu kıyamet nedür ol serv-i revāndur neyise

G.208/5

Yā Rab niçün ol dīv ile yār oldu muşāhib

Şeytān ü melek ikisi hem-āne degilse

G.211/6

Dilā Mecnūn-ı vaqt olduñsa şabr it

Döne ger lu u kahra ħūy-ı Leylī

G.220/9

Ben ki ahr ü lufuña müştākem iy gül zinar

Şaklaram dime şaın cevı ü cefālardan seni

G.231/5

Füratūñ şavmında ben bedr içün oldum ħilāl

Bāri maħrūm itmegil ‘İd-i vişālūñden beni

G.232/2

Geldüñ cihâne ağlayu bir niçe güldüm uş

Gitdüñ yine nedāmet ile gülmemiş bigi.

G.236/2

2. Şiiri ve Şairliği Hakkında Kendi Görüşleri

Fedâyî Divânının içerisinde, muhtelif vesilelerle Fedâyî'nin şiirleri ve şairliği hakkında beyitlere rastladık. Bu beyitler bize göre şairin sanatının hareket noktalarının kendi kaleminden bir nevi beyanı mahiyetinde⁸ olduğundan şairin edebi şahsiyeti hakkında bilgi verir.

Fedâyî de bir çok divan şairi gibi kendi şiiri ve şairliği hakkında düşüncelerini belirtmiştir.

Fedâyî kendini Peygamber Efendimiz'in (SAV.) övgüsünü yapan şair olarak görür. Bunun için Peygamberimizden kendisine şefâatt etmesini de bekler.

İy rahmetenli'l 'ālemin rahm it Fedâyî bendeñe

Çün luṭf ü ḥulkuñ bādına ānı şenāḥān eyledün

K.4/61

Fedâyî kendi şiirini okuyan insanların gönüllerinin zevk içinde kalacaklarını, bu şiirleri okurken haz alacaklarını söyler.

Oḳıya diller hemişe zevk ide cānlar müdām

Germ ola tenler dem-ā-dem ḥaz ala a'zā laṭif

K.8/44

Fedâyî'nin şiirlerini okuyanlar şeytan ve nefis askerleri üzerine yürümek için cür'et etseler, Fedâyî'nin şiirleri kılıç olarak onlara yetecektir.

Cür'et itseñ leşker-i şeyṭān ü nefis üzre müdām

Çek Fedâyî'den bu şi'ri seyf ü reāyetdür saña

K.25/19

⁸ Harun Tolasa, Ahmet Paşanın Şiir Dünyası, Ankara.1973, s.5

Zirā Fedāyī'ye göre kendi şiirleri Allah'ın hikmeti ile doludur. Yoksa boşu boşuna yazılmış şiirler değildir.

Fedāyī hikmet-i Hāk bil bu şi'ri āyet ile

Ki sırr-ı Hāk ü velidür degül bu şi'r efsūs

K.16/35

Fedāyī şiirleri ile insanlara Allah yolunu öğretme çabası içerisinde. Şiirlerini de bu minval üzere yazar.

Sen Fedāyī öğredürseñ n'ola bu sıbyāne yol

Vaqt olur emläke rāh-ı Hāk'ı insan öğredür.

G.63/10

Allah yolunun sırlarını şerh eden, tasavvuf yolunun aşk sırlarını öğreten bir şair olarak görür kendisini.

Şerh it Fedāyī yol erine sırr-ı 'ışkı fāş

Lā-büddür andan ehline bir tercümān gerek

G.152/9

O kendi şairliğini, güzellik kitabı derslerinin bütün bahislerini şerh etmek için kullanmak, bu şekilde alkışlanmak ve hatırlanmak istemektedir.

Şerh idem hüsnüñ kitabı dersini min külli bāb

Dek buyur medh itsün ol şādver-i hūş beni

G.219/12

Fedāyī kendi şairlik gücü hakkında da şiirleri içinde bizlere bilgi verir.

Kendisinin padişahı metheden bir şair olduğundan bahseder fakat, kendi değerinin ve şiirinin farkına varılmadığından yakınır:

Bende çün meddāh-ı sulţān-ı cihān bahşam niçün

Ola halk içinde şi'r ü kadrüm ednā vü eķal

K.7/48

Fedâyî, şiirinin güzel hayalleri ile şiirini okuyanların dudaklarının şekerleneceğini söyler:

Şeker leb-i hayâli ki ıtî-i tab‘uma

Ta‘lim ide bu matla‘-ı tekrârum üstüne

K.11/9

Kendi şiirlerine nazire yazılmasını ister. Zira kendi şiirleri cevherler yağıdıran şiirlerdir:

Luţfuñ ki perveriş kıla ‘asruñda dise

Kimse nazire nazm-i güher-bârum üstüne

K.11/24

Fedâyî kendi şairliğini o kadar över ki, şairler içinde şiir ile hazır cevaplar verebileceğini söyler:

Ol midhât içre tab‘-ı Fedâyî-i mâdiñüñ

Ehl arasında şi‘r ile hâzır cevâb bil.

K.9/34

Büyük şairler eğer Fedâyî’yi hatırlamak isterlerse Fedâyî güzel söyleyişiyle cihan-ı yakan Ferhat gibidir.

Ben ki Şîrîn-tab‘ü Ferhad-ı cihân-süzam n’ola

Yad iderse Hüsrev-i şâh-ı sühendânum beni.

G.219/13

II. BÖLÜM

FEDÂYİ DİVANI'NIN İNCELENMESİ, ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.Nazım Şekilleri

a. Kaside

Fedâyî Divânında 27 beyitten oluşmuş iki tanesi Farsça, üç tanesi Allah (C.C.) hakkında, birincisi 33, ikincisi 99, üçüncüsü 13 beyit, bir tane Na'at ve 74 beyit; bir tane Hz.Ali hakkında ve 29 beyit; bir tane Enbiya ve Evliya hakkında methiye ve 45 beyit, Sultan II.Bâyezid hakkında bir kaside ve 62 beyit, üç tane Şehzade Korkut Han için (ikincisi ve üçüncüsü bizim Korkut Han için yazıldığını düşündüğümüz kasidelerdir) birincisi 47, ikincisi 41 beyit, üçüncüsü 19 beyit, bir tane Şehzade Mahmut hakkında ve 31 beyit, bir tane Şehzade Korkut'un sadık adamı Piyâle Bey için ve 15 beyit, bir tane Kaside-i Saleveh başlıklı ve 126 beyit, bir tane Sultan I.Selim hakkında methiye ve 96 beyit, bir tane Kanuni Sultan Süleyman için methiye ve 31 beyit olmak üzere 14 kaside övgü niteliğinde yazılmış olup, diğerleri tasavvuf ve dini içeriklidir ve divanda toplam 28 kaside bulunmaktadır.

Bu kasidelerden 14 tanesi, Fâ'ilâtün, Fâ'ilâtün, Fâ'ilâtün, Fâ'ilün kalıbıyla; 5 tanesi Mef'ülü, Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün kalıbıyla; 3 tanesi Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fei'lün kalıbıyla; 3 tanesi Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün kalıbıyla; 1 tanesi Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün kalıbıyla; 1 tanesi Mefte'ilün Mefâ'ilün, Mefte'ilün Mefâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

b.Bahr-i Tavi

Sultan II.Bâyezid hakkında yazılan ve övgü niteliği taşıyan 2 bahri tavi vardır. Bu bahri taviller aruzun Fe'ilâtün kalıbıyla yazılmıştır.

c.Müstezad

Divânda 25 beyitten oluşan bir tane müstezad vardır. Uzun mısraları aruzun Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün kalıbıyla, kısa kalıpları Mef'ülü Fe'ülün kalıbıyla yazılmıştır.

d. Terci'-i Bend

Fedâyî Divânında biri Farsça olmak üzere üç terci'-i bend vardır. Üç terci'-i bend de aruzun Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün kalıbıyla yazılmıştır. Farsça terci'-i bend'in her bendi

vasıta beyitiyle birlikte 14 beyitten oluşurken diğer terci'-i bentlerden birincisi vasıta beyitiyle beraber her bendi 14 beyite diğeri her bendi 11 mısradan oluşmuştur.

Farsça terci'-i bend 7 bentten oluşurken, Türkçe terci'-i bendlerden birincisi 9, ikincisi 7 bentten oluşmuştur.

Farsça terci'-i bend ve 1 numaralı Türkçe terci'-i bend gazel nazım şeklinin kafiyesiyle kafiyeleşmiştir. 2 numaralı Türkçe terci'-i bendde ise her bend kendi arasında kafiyeleştirilmiştir.

f. Muhammes

Divanda üç muhammes vardır. Bu muhammeslerin üçü de aruzun Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

g. Murabba'

Fedāyi'nin Divânında dört murabba' vardır. Bu murabba'lardan iki tanesi Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün kalıbıyla; bir tanesi Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün kalıbıyla; bir tanesi de Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

h. Gazel

Divānda 243 gazel yer almaktadır. Bunlardan 7 tanesi Farsçadır. Farsça gazellerin 4'ünün beyitlerinde vezin bozuklukları çoğunluktadır. Gazellerde 14 kalıp kullanılmıştır. Bunların çoğunluğunu Remel ve Hezec bahirlerine ait kalıplar oluşturmuştur.

REMEL BAHRİ	Sayı	%
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	113	46
Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün	22	9
Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün	2	0,8

HEZEC BAHRİ	Sayı	%
Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün	39	16
Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün	12	5
Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün	9	36
Mef'ülü Mefā'ilün	2	98

MUCTES BAHRİ	Sayı	%
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün	20	81
Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün	12	5

MUZÂRİ BAHRİ	Sayı	%
Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	13	5,3

RECEZ BAHRİ	Sayı	%
Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	3	1,2
Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün	4	1,6

HAFİF BAHRİ	Sayı	%
Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün	2	0,8

KAMİL BAHRİ	Sayı	%
Mütefâ'ilün Fe'ülün Mütefâ'ilün Fe'ülün	1	0,4

Bu gazellerden 1 tanesi Farsça olmak üzere 8'i 15 beyit; 1 tanesi Farsça olmak üzere 20 tanesi 13 beyit; 1 tanesi Farsça olmak üzere 73 tanesi 11 beyit; 2 tanesi Farsça olmak üzere 124 tanesi 9 beyit; 14 tanesi 7 beyit; 1 tanesi 5 beyittir.

Divanda olan gazellerin beyit sayıları göz önünde tutulduğunda Fedâ'î'nin 124 gazeli 9 beyit yazdığı görülür. Bu miktar divandaki gazellerin yarısından fazladır. Bunu 73 taneyle 11 beyitli gazeller oluşturur. 20 tane gazeli de 13 beyitle yazmıştır. Gazellerin genellikle 5 beyitle yazdığı göz önünde tutulursa, Fedâ'î gazellerinde klasik tavrın dışına çıktığı anlaşılır. Bu tavır bizi Fedâ'î'nin şiir anlayışı hakkında düşünmeye sevk eder. Daha önce bahsedildiği üzere Fedâ'î didaktik bir şiir anlayışıyla Divanını tertip etmiştir. Şiirleriyle insanlara daha fazla seslenmek, onlara dini ve tasavvufi konularda bilgi vermek amacıyla gazellerin beyitlerini uzatmış olabilir. Divanı okuyanlarda, 11 beyitli çok gazel yazacağına bunları iki bölüp 5'er beyit halinde söyleyebilir düşüncesi de uyanabilir. Fakat şair bunu yapmamış çok beyitli gazel yazmayı yeğ tutmuştur.

1. Kıt

Divanda 1 tanesi 17 beyit, bir tanesi 4 beyit, bir tanesi 3 beyit, bir tanesi 2 beyit olmak üzere 4'ü Farsça, toplam 58 Kıt'a vardır. 4 Farsça kıt'anın dışında kalan kıt'aların beyit sayısı şöyledir. Divanda 1 tane 43 beyitli, 2 tane 35 beyitli, 2 tane 31 beyitli, 1 tane 29 beyitli, 1 tane 27 beyitli, 2 tane 25 beyitli, 1 tane 23 beyitli, 1 tane 21 beyitli, 3 tane 19 beyitli, 4 tane 17 beyitli, 2 tane 16 beyitli, 5 tane 15 beyitli, 1 tane 13 beyitli, 9 tane 11 beyitli, 3 tane 9 beyitli, 1 tane 8 beyitli, 3 tane 5 beyitli, 4 tane 4 beyitli, 4 tane 3 beyitli, 4 tane 2 beyitli kıt'a vardır.

Bu kıt'alardan 13 tanesi Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün kalıbıyla, 11 tanesi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün kalıbıyla, 8 tanesi Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün kalıbıyla, 5 tanesi, Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün kalıbıyla, 5 tanesi Fâ'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıbıyla, 4 tanesi Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıbıyla; 3 tanesi Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün kalıbıyla; 3 tanesi Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün kalıbıyla, 2 tanesi Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün kalıbıyla; 2 tanesi Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün kalıbıyla; 2 tanesi Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ülün kalıbıyla; 1 tanesi Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

i. Nazm

Fedâyî Divânında ikisi Farsça 8 tane nazım vardır. Nazımda kullanılan aruz kalıbları ise şöyledir: 5 tanesi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün, 1 tanesi Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün, 1 tanesi Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün, 1 tanesi Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

2. Vezin

Fedâyî Divânında toplam olarak 348 şiir vardır. Divanda kullanılan vezin sayısı Müstezattaki 2 vezin ve bahr-i tavildeki 2 vezin de düşünülürse 20 tanedir.

VEZİN	ŞİİR SAYISI
1) Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	148
2) Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	59
3) Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	33
4) Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	27
5) Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fe'ilün	23

6) Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ilün	17
7) Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün	12
8) Müfte'ilün Mefā'ilün Müfte'ilün Mefā'ilün	5
9) Fā'ilatün Mefā'ilün Fe'ilün	2
10) Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	4
11) Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün	4
12) Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün	3
13) Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün	2
14) Fā'ilatün Fā'ilātün Fā'ilün	2
15) Fā'ilatün Mefā'ilün Fā'ilün	2
16) Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün	2
17) Mütefā'ilün Fe'ülün Mütefā'ilün Fe'ülün	1
18) Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün	1
19) Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fā'ilün	1
20) Mef'ülü Fe'ülün	1

Divanda zaman zaman vezin bozukluklarına rastlanır. Bunlardan Fedāyî'nin aruz veznini çok iyi kullanamadığı anlayışını çıkarabileceğimiz gibi müstensih hatalarından da kaynaklanabileceği düşüncesindeyiz.

Hataların büyük kısmı Farsça şiirlerinde görülmektedir. Bu hatalar da kanaatimizce Farsça şiirlerinin bulunduğu nüshanın tek olmasıdır. Farsça şiirler iki nüshada olsaydı bu tür hataların nedeni daha iyi ortaya konulabilirdi.

Sonuç olarak Fedāyî Divânında çoğunluk olarak Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün, Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün, Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün, Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün, Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün kalıpları tercih edilmiştir.

3. Kafiye ve Redif

Fedâyî Divânında var olan 348 şîirden 167'sinde rediflidir. Bu redifli şîirler divanın % 47,9'unu oluşturur. Bu redifli şîirlerin 107'si (%30) tek kelime 42 tanesi (%12) ek halinde, 14'ü (%4) iki kelime halinde, 2 tanesi (%5,7) 3 kelime halinde, 2 tanesi (% 2,8) 4 kelime halindedir.

Redifleri oluşturan kelime ve eklere baktığımızda rediflerin % 88'ini Türkçenin, %38'ini Arapçanın, % 3,59'unu ise Farsçanın oluşturduğu görülür.

Şîirlerin 181'inin (%52) redifsiz kafiye olduğuna ve bunların daha çok “ân, âr, â” gibi tam ve zengin kafiye olan kafiyeler olduğuna şahit oluyoruz.

BİBLİYOGRAFYA

1. Ahdi ve Gülşen-i Şu'ârası , (Hazırlayan Süleyman Solmaz), Yayınlanmamış Doktora Tezi, GÜSBE, Ankara,1996
- 2.Ateş, Ahmet , “Metin Tenkidi Hakkında” Türkiyat Mecmuası, İstanbul, 1942, c.57,8
- 3.Banarlı, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB Yayınevi, C.1, İstanbul, 1971.
- 4.Bilgegil, M.Kaya, Edebiyat Bilgi ve Teorileri, I.Belagat, Ankara,1980
- 5.Cebecioğlu, Ethem, Tasavvuf Terimleri ve Deyimler Sözlüğü, Rehber Yay., Ank. 1997
- 6.Çantay, Hasan Basri, Kur'an-ı Hakim ve Meal-i Kerim, 3C, İstanbul, 1980
- 7.Devellioğlu Ferit, Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitapevi, Ankara, 1995
- 8.Dilçin,Cem, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara,1995
- 9.İpekten, Haluk, Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yay., İstanbul, 1977
- 10.İstanbul Kütüphaneleri Türkçe yazma Divanlar Katalogu C.I, Ankara,2002
- 11.Levent, Agah Sırrı, Türk Edebiyatı tarihi, TTK. Basımevi, C.1 Ankara, 1973
- 12.Timurtaş, Faruk Kadri, Eski Türkiye Türkçesi, Enderun Kitapevi, İstanbul, 1994
- 13.Tolasa, Harun, Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası, Ankara, 1973
- 14.Tuman, Mehmet Naili, Tuhfe-i Nâili, Milli Ktp.No:Yz.B.611, c.II,
- 15.Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri) Sayı, 415-416-417/Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986
16. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yayıncılık, İstanbul 1977-1986
- 17.Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, C.II, Ankara,1995.
- 18.Ünver, İsmail, “Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi, C.XI. Ankara, 1993.

III.BÖLÜM

FEDÂYÎ DİVANI'NIN TENKİTLİ METNİ METİN TEŞKİLİNDE TAKİP EDİLEN YOL

A - Divanın Mevcut Nüshaları ve Tavsifleri*

Yurdun çeşitli kütüphanelerinde ve yabancı kataloglarında araştırdığımız kadarıyla Fedâyî Divânı'nın iki nüshasını bulabildik. Bunlardan biri Süleymaniye (Hekimoğlu Ali Paşa) Kütüphanesi'nde, diğeri de Millî Kütüphanededir.

1. Süleymaniye (Hekimoğlu Ali Paşa) Ktp., 633 (=S)

Baş: Olalı vird-i zübân lâ ilâhe illallah

İrişdi cānlara cān lâ ilâhe illallah

Son: Ki tâ'at mevki'inde nef'-i eşvât

Çözer 'ağd-i tıbağ çār-ı yārı

yk. 148, ölç: 255x162 (180x94), st: 19, yz: harekeli nesih, tezhibli, kalın âbâdî taklidî, vişne çürüğü meşin cilt.

Divanda 26 kaside, 2 bahr-i tavil, 1 müstezad, 4 murabba, 2 muhammes, 2 terci'-i bend, 214 gazel, 54 kıta, 5 nazm vardır.

2. Millî Ktp., Yz. A. 8625. (=M.K.)

Baş:Merâheş rā ki men mest amīnem

Za'ifem yā kavî her dem çenīnem

Son: Fedâyî'niñ hem artur itikādun

Ki anuñla bula her dem murādun

Divan harekeli, nesih hatla yazılmıştır. 247x170-176 x 105 mm ölçüsünde, 17 satırlıdır. 127 yaprakla saykallı âbâdî kağıda yazılmıştır. Söz başları ve cetveller kırmızıdır. Şemseli, zencirekli koyu kahverengi meşin bir cilt içindedir.

* Kısaltmalarda Türkçe Yazma Divanlar Katalogundaki işaretler kullanılmıştır.

Divanda 23 adet Farsça şiir, 16 kaside, 2 terci-i bend, 1 murabba, 3 muhammes, 1 müstezad, 24 gazel, 23 kıta, 1 fal-nâme vardır.

B – Nüshaların Değerlendirilmesi

Yukarıda tavsiflerini verdiğimiz iki yazma nüshada da istinsah ve müstensih kayıtları yoktur. Nüsha tavsiflerinde görüleceği gibi S Nüshası M.K.'ye göre daha hacimlidir. Aynı zamanda “Bahr-ı Tavi’l”, “Matlabu’l-Uşşak”, “Mirbād-ı Rūh”, “Esvār-ı Gaybiyan” başlıklı parçalar sadece S nüshasındadır. M.K. nüshasında da S nüshasında yer almayan “Fāl-nâme-i Kur’ân” başlıklı manzume vardır.

Şiir sayısı, tertibi ve nüsha farkları açısından M.K.'ye göre S nüshası daha geniştir. Mevcut divanın orijinal metnini kurarken genelde bu S nüshası esas alınmıştır. M.K. nüshasında bulunan S nüshasında olmayan şiirler de metne dahil edilmiştir.

Şiir başlıklarında bazıları harekeli, bazıları harekesizdir. Metni oluştururken şiir başlıklarında S nüshasına uyulmuş, M.K. nüshasındakiler dipnotta zikredilmiştir.

Kelime imlâlarında harekeye tıpa tıp uyulmuştur. Meselâ zebân kelimesi zübân şeklinde harekelendiği için o şekilde okunmuştur.

C. Transkripsiyon Sistemi

1. Arap harfli alfabede bulunup da, bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için tenkitli basımı yapılan ilmi eserlerde kullanılagelen transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

ء	’, y
ث	S, s
ح	H, h
خ	H, h
ذ	Z, z
ص	Ş, ş
ض	Ḍ ḍ /Ẓ ẓ
ط	T, t
ظ	Z, z

ع	‘
غ	Ġ, ġ
ق	Q, q
ك	K, k/ Ń, ñ/G, g,

Arapça ve Farsça kelimelerdeki med harfleri de şöyle gösterilmiştir.

ا	Ā, ā
و	Ū, ū
ى	Ī, ī, ā
و ا	ā

METİN

KAŞİDELER

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Olalı vird-i zebân lâ ilâhe illallâh
İrişdi cānlara cān lâ ilâhe illallâh
2. Açıldı zulmet ü nûru saçıldı şekk ü yakîn
Çü tldı kevn ü mekân lâ ilâhe illallâh
3. Vişâle irmege Hâkdan vesîledür k'oldı
Delîl-i halk-ı cihân lâ ilâhe illallâh
4. Kemâl-i bedr-i cemâl-i mürîdi keşf eyler
Dün içre nûr-fışân lâ ilâhe illallâh
5. Hâkikat ehline şıdık ile nerdübân-ı felek
Olur hemîşe keşân lâ ilâhe illallâh
6. Sürer zemâyem ahlâkı tenden ü cāndan
Lisâna gelse hemân lâ ilâhe illallâh
7. Ne zıkr-i ins ü melekdür hemîn k'odır tehîl
Cemâd ü cān-verân lâ ilâhe illallâh
8. Varağ varağ bu cihân hağ keşide pürdür hem
Dırağt ü bağ-ı cinân lâ ilâhe illallâh
9. Rikâb-ı cānda vü cinde 'aceb ne silsiledür
K'ola tamûdan amân lâ ilâhe illallâh
10. Zihî sa'âdet-i 'ukbâ ki bî-nişândân erer
Muî'-i emre nişân lâ ilâhe illallâh
11. Cevâhir-i sūhan ü hikmet-i dil isteyene
Hoş oldı ma'den ü kân lâ ilâhe illallâh
12. Müdâm kâfile-i 'ışık gerdenine olur
Kavî keşende 'inân lâ ilâhe illallâh
13. Hoş ins ü cin götürüp barmağın şehâdet eder
Okınsa vakt-i ezân lâ ilâhe illallâh
14. Şu dem ki kaşd ide şeytân şu şuna mü'mine tiz
Ter ider anda dehân lâ ilâhe illallâh

15. Kaçan ki dem ura hânende bir nefesde gelür
Hudâdan emn-i devân lâ ilâhe illallâh
16. Ne kimyâ-yı Hudâ'dur k'irse hâke kıılır
Kudûm-i genc-i revân lâ ilâhe illallâh
17. Muhibbe lafz-ı hafîf ü rahîş câna velî
Gelür habîşe girân lâ ilâhe illallâh
18. Hicâbı ref' ider âhîr olursa yitmiş biñ
Kıomaz yakîne gümân lâ ilâhe illallâh
19. Günişt içinde irer gence olsa şadsâle
Eytse pîr-i muğân lâ ilâhe illallâh
20. Ne deñlü keşret ile olsa tende cürm ü haţâ
Döker çü berg-i rezân lâ ilâhe illallâh
21. Zihî kilid-i Hudâyi ki beyt-i dilden açan
Künûz-i keşf ü 'ayân lâ ilâhe illallâh
22. Esîr-i zulmet-i cândan halâş ider mehveş
Ne dilde k'ide kırân lâ ilâhe illallâh
23. Bu nef'çün dürişüp her nefesde zıkr eyler
Hemişe pîr ü cüvân lâ ilâhe illallâh
24. Mağabbet olmasa ammâ gönülde nef' itmez
Ne deñlü dirse hasân lâ ilâhe illallâh
25. Muhaqqıkân anı dolaba beñzedür pürüti
K'ider çü meh deverân lâ ilâhe illallâh
26. Ki ya'ni küfr ile îmân olup hemîşe qarîn
Şalar araya kırân lâ ilâhe illallâh
27. Fedâyî kıılma nazar nef' ü çarra saña ne çar
Görünse nûr ü düğân lâ ilâhe illallâh
28. Birisi rûha müfîd ü birisi nefse mużir
Didükce dîde-verân lâ ilâhe illallâh
29. Gönülde it anı zıkr ol ikiden ol fâriğ
Ki ola tende revân lâ ilâhe illallâh
30. İrer murâd okı andan nişâne sehv itmez
Çün oldu saht-ı kemân lâ ilâhe illallâh

31. Gel imdi merd iseñ iy cān bu remzi hoş işidüp
Dime ki bağla miyān lā ilāhe illallāh
32. İcāzet ile ol amma bu fende halka seni
Ki ide şeyh-i zamān lā ilāhe illallāh
33. Pes ol kadar dürişüp cān içinde zikr idesin
Ki kıla Hakkā resān lā ilāhe illallāh

2¹

DER-ĤAMD-İ ĤÜDĀ CELLE VE-ALĀ
Fā-īlātūn Fā-īlātūn Fā-īlātūn Fā-īlūn

1. İy Ĥudā-yı Kādir ü Qayyūm ü Kassām-ı ni'am
Senden oldu cümle sensin mālīk-i mülk ü qadem
2. Kāf ü nūn emrile kılduñ on sekiz biñ¹ 'ālemī
Āb ü hāk ü bād ü āteşden müzeyyen bī-elem
3. 'Arş ü fers ü māh ü mihr ü encüm ü eflāk hep
Ĥikmetūñ deryası feyzinden degül bir kaçrenem
4. Qubbe-i mīnāyı kurduñ bī-sükūn ü bī-sūtūn
Şuffe-i ġabrāyı urduñ bī-fūsūn ü bī-sitem
5. Qudretūñden muşt-ı hākī şüret-i Ādem kı lup
Nefh-i rūh itdūñ hem ol demden beķā buldı bu dem
6. Pes keremden aña 'akl ü 'ilm ü 'ayn itdūñ refīķ
Tā maķām-ı qurb-ı *ev ednāya*² irgürdi qadem
7. İy kemāl-i qudretūñ derkinde kaçırdır 'uķūl
Viy hayāl-i hışmetūñ zannında fātırdur himem
8. Ādem ü Ĥavvā vü Şīt ü Nūh ü İbrāhim ü ġayr
Raĥmetūñ ĥūnī gedāsıdur kamusı bış ü kem
9. Mīğ-i lūtfūñdan geh olur reng-i beyzā-yı 'ārab
Tīğ-i qahruñdan geh olur teng-i şahrā-yı 'ācem
10. 'Aql-ı 'āşir dāniş-i keyfiyet-i zātuñda sütt
'Ayn-ı 'ārif bīniş-i külliyyet-i tābuñda tem

2 S, 2b M.K. , 11b

¹ M.K. Der Ĥamd ü Ĥudā-yı Ĥālīķ-ı Zemīn ü Āsumān u Rāzīķ-ı Ĥayvān ü İns ü Cān 'Azze İsmuhū

¹ 2(a) Kıldun on sekiz biñ: halk itdün ser-a-ser MK.

² Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki, (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu. (Necm, 8-9)

11. Ol eḥadsın sen k'eḥaddan ʔoḡmaduñ hem ʔoḡmadı
Kimse senden zıdd ü niddüñ yog cüft ü ḥāl ü ḡam
12. Şükr ü ikrār ü ḥuzū' vü fikr ü ezkā' ü rücū'
Saña sendendür ḡamudan çün ḡamu sensüz 'adem
13. Nı'met ü 'izz ü 'aḡā vü mihr ü iḡsān ü vefā
Ḥüsn ü ḡulḡ u şevḡ ü zevḡ ü 'ıḡḡ ü elḡāf ü kerem
14. Baḡşıḡ ü in'ām ü faẓl ü feyẓ ü cūduñdur ḡamu
Çün senüñdür emr ü ḡalḡ ü cism ü rūḡ ü'aḡl ü dem
15. İḡāce-i delir ekrem erzāḡuñla amma bī-ḡaber
Sen virürsin demde biñ biñ cān ü rızḡ ü ḡalḡ ü fem
16. İns ü cinn ü vaḡḡ ü ḡayr ü mūr ü mār ü dīv ü ded
Hep anadır hem yine senden umar dermān ü em
17. Her birinüñ maḡḡadın ḡöñlinde bilüp sırr ile
Cāndan istiḡḡāk ile ḡādī olursın bī-ḡakem
18. Niyyet-i şāfile ḡoş kılduñ birisin Mustafā
Şirret-i lāfile hem itdüñ birisin bü'l-ḡakem
19. Tā ebed oldı kirāmü'n-nāse ol niyyet delīl
Tā ebed kıldı 'avāmü'n-nāsi ol şirret dijem
20. Hazretüñden şordı Mūsā ki İ Ḥüdā nitdüñ beni
Dost ḡutdum didüñ andan kim sen olduñ dost hem
21. Her ne luḡf ü ḡahr ki itdüm şād ü ḡamḡīn olmaduñ
Şabr idüp her ḡāle kılduñ bilüñi ḡizmetde ḡam
22. Bu tesellī birle yıllar cān ile ceng eyledi
Vāḡid-i ke'l-elf olup gebr ile bī-ḡavf ü ḡaşem
23. 'Ālim-i ḡayb ü şehādet sensin iy ḡayy-i ebed
Kim bezersin bu ḡurūf-i kāinātı bī-raḡam
24. Geh dil-i meksūre feth ü geh der-i merfū'a kesr
Geh fem-i meftūḡa naşb ü geh ten-i mecrūra zām
25. Ḳudretüñ ḡabzında eşyā böyle ser-gerdān iken
Her biri cāndan çeker şahrā-yı vaḡdetde 'alem
26. 'Ayn-ı ḡikmetdür bu kim 'ilmile olmişsin muḡīḡ
Cümlesine şūret ü ma'nī zelīl ü muḡterem

27. *Yef ‘alüllāh mā yeşā* vaşfuñ *ve yaḥkum mā yūrīd*³
Okınur her dilde kılmaz hiç kes ta‘n ü tühem
28. Ol ‘aṭālar kim gelür aḥyāra faẓluñdur ḳamū
Ol belālar kim irer eṣrāra ‘adlūñdur behem
29. Hergiz eksilmez şu kim arturduñ arturmaz velī
Ānı kim eksildesin cem‘ olsa eṣrāf ü ümem
30. Hİç senden kimse olmaz ġāyib ü sen cümleden
Şöyle maḥfīsin ki irmez sırriña ‘ayn ü ḥikem
31. ‘İzzet ü mülk ü beḳā vü ḥükim ü infāz ü senā
Saña lāyıḳdur ki yokdur emrüne taḳlīb ü ḳam
32. Her ne kim itseñ şorulmaz luṭf u ḳahr ammā bu ḥalk
Nitse ḥayr ü şer şorarsın ‘adl ü zulm ü medḥ ü zem
33. Tā ki me‘mūr yu mutī‘ ü bende vü münḳād olup
Her biri dergāh-ı mevlāsından ola muḡtenem
34. ‘Āmil-i men *kāne ‘ilāh kenz-i kānallāhü leh*
Buldı senden pes amān-ı dāmen-i ḥırz ü ‘ıṣam
35. Evvel ü āḥır de sensin bāṭın ü zāḥır de sen
Fā‘il ü ḥayy-ı tūvānā rāzıḳ-ı ṭıḡl ü herem
36. Cümleñüñ ma‘būdı sensin bī-şukūk u bī-zünün
Ḳamunuñ meşhudısın bī-naḳş ü endām ü rimem
37. Yir gök ehli birbirinden zātuñı teftiş idüp
Bulmadı sen gerçi eṣyā farkına urduñ ‘alem
38. Ḥālḳ-ı levḥ-i ḳalemsin bāri-i zerr ü nesem
Kāşif-i zurr-ı elemsin ‘ālim-i sırr-ı himem
39. Tā‘at ü şükrüñ hemīşe ḳullara fevz ü necāt
Āyet ü zıkrüñ hemāra dillere feyz ü diyem
40. Tende aḥḳāmuñ e‘az zü dilde ilhāmuñ ehem
Başda ālāmuñ elez zü cānda en‘āmuñ e‘ām
41. Niçeler envār-ı luṭfuñdan sa‘īd oldı ebed
Niçeler āṣār-ı ḳahruñdan şaḳī ceffā‘l-ḳalem

³ Allah dilediğini yapar ve istediği gibi hüküm verir (İbrahim Suresi 27),
39b: hemarâ : hemîdür M.K.

42. Geh ‘ibādetde biri buldı şekāvet bī-recā
Geh şekāvetde biri ƣaldı recādan mūnteƣam
43. Ol ki ƣālibdūr reh-i ƣavf ü recādan ƣıƣmadı
Bī-tecāfi buldı lā-büdd dāmen-i vaşl ü ƣarem
44. Gūş-ı hūş-ı nefis açar cān k’olmaya senden kūşād
Gūş-ı hūş-ı cān açar nefes olmasa senden eşam
45. Sāħir-i Fir‘avnı ƣılduñ ehl-i İmān ü vefā
Bel‘ime bā‘ūrī itdüñ ehl-i ‘işyān ü lemem
46. Ol biri şıdƣ ile buldı din-i Mūsādan necāt
Bu biri ‘ucbile ƣoldu kin-i Mūsādan niƣam
47. Lā-büd ol cān ƣaldı ģālīd zinde fi dāri’s-selām
Lā çerem bu oldı dāhil-i mürde fi-nāri’đ-đarem
48. Ƙankı kāfir k’ihtirāz itdi ƣapuñdan buldı sim
Her ne mü‘min k’itirāz itdi ƣapuñdan buldı sem
49. Cümle heftādü dü millet senden alurlar naşīb
Cism ü cāna feyz olur ƣısm-ı vażī‘u muhteşem
50. Mūsā vü Fir‘avn ü İbrāhīm ü Nemrūduñ ƣamu
Ĥaƣƣ u bāƣıl da‘vetin ƣılduñ ƣabul iy zü’l-kerem
51. Līkin anlar Ĥaƣƣ u bunlar bāƣıl olduģın tamām
Bunda anda fāş idüp farƣ oldı envār ü zulem
52. Gerçi sensin ģālīƣı her ģüb ü zışt ü ģayr ü şer
Liki her şaħşa münāsib ģaƣƣ idersin fi’l ü hem
53. Tā bū fi’l ü hemme nisbet bula nik ü bed cezā
Dünyā vü ‘uƣbāda senden farƣ ola ģāl-i ģadem

54. H ayrı H ak'dan Şerri nefsinden bilür nefis-i yak n
Gerçi sendendür bu  amu c nbiŐ -i h ulk   vesem
55. Ol ki geh geh h ayr   Şer peyz  olur c nbiŐ de 'aks
Görünür z ahirde  uvvet  l v   za'f   se am
56. ' k bet ta'rif-i a k m-ı ul hiyyet k lup
G sterirsin   bile her f 'iliyyetden nedem
57. Ol ki ' rifd r anu    n lu f u  ahru  c n bigi
B -gur r   Şekve hoş  albinde   lur m ktetem
58. F 'il-i mu t r   mu lak sensin iy H ak kim sen  
Kimseden ta t-ı h k met  nde gelmez l  v  lem
59.  nsi geh se  s ret id p geh se i ins n-Ő fat
H Őredersin bunda v  anda ma  m-ı z r   bem
60. Geh 'uk l esb b-ı nefsi na s   nefis   veks   ye's
Geh n f s ebv b-ı h lk   'ıŐı   Şevk   zev    Şem
61. Bu  amu  zh r-ı  udretd r k'idersin gün-i be-gün
Bu  amu  Ő r-ı h kmetd r k'idersin dem-be-dem
62. Bu ne 'izz   mülk   hükm   emr olur iy z 'l-cel l
Bu ne ferr   mülk   'adl    adr olur iy z 'l- zam
63.  Ő bu miŐ l-i k rg h-ı göze ger sa nında h lk
G zelerdir dest-i  udretten bu h m ol c m-ı cem
64. Geh tih  geh p r Őer b-ı n b    b    and u zehr
Geh içen andan tolar Ő adı v  bundan gah  am
65. Y  nu  Ő -ı h lk g y  b t nig r emrinde hep
' ciz ol geh Şekl-i l t eyler gehi Şekl-i Şanem

66. Yā Rāb ol büt bigi bizden gelmeye hergiz ‘amel
Tā kemāl-i fazl ü rahmetden revān almaz kısım
67. ‘Āmilüz ger cümle emrūñsüz cemādüz nitekim
Bād esüp diñdükçe havl ü sekte-i şîr-i ‘alem
68. Luṭf-ı dil-ḥāhüñ ü mercāndan bu ḥalk-ı kâināt
Her birine ‘ilm ü ḥilm ü ekl ü şûrb ü laḥm ü dem
69. Baḥş idersin ḥāl ü ḥālince kapuñdan cümlesi
Bunca fakr ü cū‘ ile hergiz konulmaz tî şikem
70. İy Hudā iy cābir-i cümle kulüb-ı münkesir
Viy delîl-i ‘ābir-i rāh-ı beyābān ü ‘alem
71. Çün kamu derd ehlinüñ dermānı sensin şüphesüz
Yine sen kıl bu devāsuz ‘illete dermānı hem
72. Yā Rāb ol esmā-i zātuñ ḥaḳḳı k’andandur şerîf
Levh-i maḥfūzuñ ki oldur genc-i esrār-ı qalem
73. Daḥi sāk-ı ‘arşda mektûb olan esmā ḥaḳḳı
Hem sıratüñ çün ki merḳûm anda esmāi ‘ızam
74. Daḥi ol esmāi merfû‘uñ ḥaḳ k’oldur ḥaff
‘İlm-i ḡayb ü rahmetüñ kenzinde behr-i her ehem
75. Ḥaḳḳ-ı Tevrît ü Zebûr İncil ü Furkân ü ḥadîs
‘Arş ü ferş ü Ka‘be-i ‘ulyā vü süflā vü ḥarem
76. Üç yüz on üç mürsel ulü‘l‘azm ü bâḳî enbiyā
Ḥürmetî çün hem imāmı küll ü sulṭān-ı nesem
77. Ya‘ni faḥr-i cümle-i evlād-ı Ādem ḥürmeti
K’oldurur sırr-ı Hudā vü şāḥib-i dîn-i etem
78. Sırr-ı çār emlāk ü suḥf ü çār yār ü çār imām
Çār mezheb çār ‘unşur çār rûkn ü penc-dem
79. Kutb ü evtāt ü imāmān ü si penc ü heft ü çil
V’ehl-i beyt ü âl ü evlād ü muḥibbān ü ümem

80. Hürmet için bizi nefs-i şumdan āzād idüp
Bende kıl kapuñda etme ‘abd-i dīnār ü direm
81. *“Rabbenāfteḥ beynenā bi’l -ḥaḳḳı vaḥfaz kavmenā⁴*
Min liyāmi’l-ḥaḳḳı veb’aṣnā ilā dāri’l-irem
82. *Āfinā fid-dīni veddünyā ve ṭāhhir kalbenā⁵*
Min zünübī’n-nefsi ke’lcismi bimāi’l müsteḥam
83. *“Lem tekünü bālgīhī illā bişikḳı’l enfüsī⁶*
Ḳulte cerrabnā ve ḳulnā hāleḳaynā fiṣsamem
84. *Mā lenā rabbü sivāke ‘inde ityāni’s-sükūṭ*
Fāḫiri’l ‘abde’za’ife min mübāhātın ve ḥamı⁷
85. Mā vü nefis -i şüm dest-i mā bigır İ destgır
Tā nemā nīm ez-fuzül āteşder-ahvāl-i kıyām
86. Mest-i ‘ışkāt in Fedāyi rā hem āḫir mest gūn
Azm-i tevḫīd-i ḥāşat vezdem-ı rûḫat bī-dem
87. Tā be-güyed cānı ü yā leyte kavmi ya’lemün⁸
Zāeniç ura dād-ı luṭfet bī-suālāt ü nihem
88. Ḥaḳḳ-rā çizi dādı ‘āriyet mārā be-luṭf
Mülk-i diḫ iy zü’l-vefā tā men be-cāneş mi-ḫirem
89. Biz za’İf ursan ḳavı nāci vü rāci cem’ olup
Gelmişüz küyuñda aydup uma lebbeyk ü ne’am
90. Gerçi ḳul şādıḳ degül fermāna lāyık iy Kerīm
‘Aciz ü ḳādir ne baḫş itsin muḳābil ḫavz ü yem
91. Hāşā senden İ ümīd-i nā ümīdan ol ḳadar
Luṭf ile ṭayı’lara yār ḥam urasın yā ve dem
92. Gerçi biz pür ‘aybüz amma ‘abd-i settārü’l ‘uyub
Gerçi biz pür reybüz amma ḫaḳḳ-ı ḡaffarü’llamem
93. Ḥidmed ü cürme münāsib ‘adl iderseñ ḳullara
Şerm ü ḫavfindan kim ola k’ol diye ben yā verem

⁴ Rabbimiz bizim ile rabbimiz arasını hak ile fethet. (A’raf, 89)

⁵ Dinde ve dünya işlerinde bizi affet ve kalbimizi temizle.

⁶ Sizin ağırlıklarınızı bir beldeye kadar yüklenirler, siz o beldeye meşakkat-ı nefis etmeden varırsınız. (Nahl, 7)

⁷ Sükut anında bize senden başka ilah yok. Bu zayıf kuluna iyiliklerinden ihsan et.

⁸ De ki keşke kavmim bilselerdi (Yasin, 26)

94. Likî rahmet şabık olmışdır gâzabdan niçe kim
Zahm urur bu rahm-ı ümmün yâdına hoş bağlar retem
95. Cümle halkuñ kâ-sâzı hod tapuñdur şübhesüz
Râhim-i düzd ü ganîsin hâris-i görk ü ganem
96. Gerçi ‘adlũñ âhîrî’l-emr andan ü bundan kamu
Dâd olur eñale lâyıķ nîķ ü bed ins ü ne‘am
97. Mâna düzd ü ni ganî hâlim ni görk ü ganem
Ber ser-i genc-i tevekkül hufte çün şîr-i Acem
98. Hamdüli’llâh hâl-i mâ tũ nîķ mî dâni zimâ
Tâ beyin dem hoş giriñ-i nîķ mî gîr-i tulhem
99. Medh-i tu vü medh-i mañbûbet merâkâfist pes
Kes nedâned çün şumâ meddah râ kadr ü kıyam

3⁹

Fâ’ilâtũn Fâ’ilâtũn Fâ’ilâtũn Fâ’ilũn

1. İy kemâl-i kudretũñ berrinde a‘mâ her delil
Viy beyân-ı hikmetũñ sırrında dâñalar zelîl
2. Vañdetũñ añbâr-ı tefsîrinde nâķıs-ı güñt ü gũ
Hikmetũñ envâr-ı ta‘birinde kâşır kâl ü ķîl
3. Bañr-i ‘ilmũñ¹⁰ katresinden enfüs-i nâţık kelâl
Mîhr-i ħilmũñ zerresinden elsũn-i sâbık kelîl
4. Fıñratũñ fehminde ser-gerdân ü hayrân tir-i çarķ
Ħılķatũñ derkinde denk üñtân ü ħîzân cebretîl
5. Ħiç sultân ķılca mülķ almaz ķapuñdan cüz sibâl
Ħiç râhdân cüce vaşl olmaz ķapuñdan cüz sebîl
6. Cümle cānlardan ħafîsin sen ne görsün her başîr
Ķamu dillerden senisin sen ne bilsün her nebîl
7. Lîķi geh geh luţf ü ķahrıñdan alur insân ħaber
Yine dem dem ‘acz ü noķşāndan olur ‘îrfân ķalîl

3 S. 5a, M.K. 14b

⁹ 3. Başlık : MK. Der Meth-i Hüda-yı Kâinât ü Hep Hayat Kâşef-i Müşķîlât Mâh-ı Seyyîât Celle ve ‘Āla

¹⁰ 3 3(a). ‘ilmũñ ħilmũñ: MK.

8. Ādem ü Şit-i nebî vü Mūsā vü ‘İsā vü Hızır
Dāniyāl ü Yūsuf ü Dāvūd ü Ya‘qūb ü Hālīl
9. Cümlesi virdi haber haddince senden her biri
Hem Hābībūn k’itdi sırrından beyān vaşf-ı cemil
10. Cümle Hāḡdur cümle Hāḡdur cümle Hāḡdan cümle Hāḡ
Liki zātuñdan nişān virmez kimesne iy Celīl
11. Pes ne bilsün bu Fedāyī sırruñı ĩ rāzdān
Bunca naḡş ü ‘acz ile ḡayr ede k’olmuşdur ‘alīl
12. Ḳalbine sen vir anuñ ‘ilm-i ledünden bir sebāḡ
Tā ki cāndan şadr-ı ḡizmetde olup merd-i dıḡıl
13. Lahza lahza bāb-ı ni‘metden fütūḡ irsün aña
Ḳatre ḡatre āb-ı rahmetden ‘uyūn olsun sebīl

DER-MEDḡ-İ MEFḡARİ’ L-ENĀM ‘ALEYHİ’SSELĀTÜ VE’S-SELĀM¹¹

4

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1. İy hemze-i ḡāvūs-ı ḡuds ol dem ki seyrān eyledüñ
Bindüñ Burāḡ-ı berḡ tek meh bigi devrān eyledüñ
2. Endiše-i dil pā-yı ‘aḡl irmezdi seyr ü gerdine
Bu çerḡ-ı nūh ḡākı aña k’ol demde meydān eylediñ
3. Bir sā‘at içre Ka‘be’den ‘azm itdüñ irdüñ Ḳudse hem
Andan felekler burcunuñ evcine ḡayrañ eyledüñ
4. Bu seyre *sübhānellezī bi ‘abdihi*¹² āyeti
Şāhit yiter kim raḡşuñı berḡ-i dıraḡşān eyledüñ
5. Olduñ sipihrüñ sırrına vāḡıf ne varsa seyr idüp
Soruñ melāik cem‘ini seyründe ḡayrān eyledüñ
6. Ḳıldıñ imāmet anda hem emr oldu bindüñ refrefe
Geçdüñ maḡām-ı sidreden ‘arş üzre cevlan eyledüñ

4 S. 5b, M.K. 14b

¹¹ 4.Başlık : Harekesiz MK. Der Meth-i Habīb-i Ḥālīk-ı ārz ü Semāvāt Rasul-i Seyyid ü Sened-i Mevcūdāt Şefī‘ül Hasenāt fī yevmi’l-‘Arasāt Muḡammedü’l-Mustafā ‘Aleyye’l-Faḡlu’ssalavāt ü Ekmelü’t-taḡiyyāt.

¹² Münezzehtir O, ki kulunu yitirtti. (İsra, 1)

7. Ta levdenevt ü kurbını fâş itdi Cibrîl anda sen
Gitdüñ yaqınüñ sırrına bu remzi bürhân eyledüñ
8. Pes kâbe kavseyn üzre çün bulduñ *ev ednâ* menzilin
Sırr ile irdüñ Rabbuña cāndan hoş im‘ân eyledüñ
9. Gördüñ hemān dem maḳmed-i şıdḳ üzre geçdüñ kendüñü
‘İnde melikin muḳtedir şadrında mihmān eyledüñ
10. Kılduñ taḫıyyat Hāḳ selām itdi vü alduñ bî-kuşūr
Ehl-i semānuñ ṭā‘atın farz oldı bir kân eyledüñ
11. Emr oldı evvel elli vaḳt ervāḥa irdüñ ‘arz idüp
Çoḳudur didiler boyına sen ‘azm-i sübhān eyledüñ
12. Pes Hāḳḳ’a irdüñ ol ḳadem pencehden irdi pence dem
Taḳlîl-i ṭā‘at oldı hem tekşîr-i ḡufrān eyledüñ
13. Tıksan biñ oldı hem kelām ol demde mābeyn iy emîn
Ba‘zın rumūzuñ fâş idüp ba‘zını pinhān eyledüñ
14. Ol kim dilerdüñ istedüñ Hāḳ’dan icābet buldı pes
Döndüñ behişt ü dūzaḥuñ ehlini farḥān eyledüñ
15. Andan zemīne ‘azm idüp indüñ semādan ol gice
Sırr-ı ‘urūc-ı ehlüñe bî-perde i‘lān eyledüñ
16. Ol farz u bu sünnet diyü bildürdüñ āḫir ümmete
Yırlü yerince cem‘ idüp tekmiḻ erkān eyledün
17. *Elyevme ekmeltü leküm*¹³ irişdi Hāḳ’dan sırruña
Çünkim diyār-ı dīne sen bu resme būnyañ eyledüñ
18. Hem geldi māzaḡa’l-başar şānuñda iy ‘ālî-güher
Çün māsivallāhdan naẓar ḳat‘ idüp iḥsān eyledüñ
19. Çıḳduñ nübüvvet ṭaḥtına urduñ beşāret ṭablını
Tıtdı şadāsı ‘ālemi ta nesh-i edyān eyledüñ
20. İy Hāḳ rasūli şol ḳadar da‘vetde oldıñ ḥalka ser
Şeyṭānuñı cebraṭı tıttı sūnni müselmān eyledüñ
21. Bu cehlüñ olup gör ü ger ‘ayni sem‘i ol ü sen
Zıdd oldu aḳdüñ su bigi od bigi vîrān eyledüñ

¹³ Bugün sizin için (dininiz İslam’ı) tamamladım. (Maide, 3)

22. Didüñ behiştî kâfirüñ dünyâdur evvel tañ bu kim
Tîğ urduñ âhir cennetin ehline zindân eyledüñ
23. Geldüñ çü gördüñ ‘âlemi tutmuş mecûs ü büt-perest
Virdüñ ocağın şuya anuñ pes kesr-i evşân eyledüñ
24. Ta yiryüzünü pāk idüp eşnām-ı bāñıldan tolu
Zühd ü şalāh ü tevbe vü tevfiķ ü Kur‘ān eyledüñ
25. A‘lām-ı ‘ilm ü dīn içün dikdüñ çekildi şark ü ğarb
Pejmürde kaldı cehl ü küfr ehlini pejmān eyledüñ
26. Ol dem ki bu cehl imtiḥān itdi ḥaşā-yı bī-zübān
Virdi şehādet fāş anı evcinde gūyān eyledüñ
27. Hem ḥar-ı ḥuşk-i ter kılub bir demde kılduñ bār ver
Aşḥāba andan baḥş idüp bī-şüphe şeb‘ān eyledüñ
28. Şakḳu’l-kamer nuṭḳu’l-cemel naḳduñ ḥamām ü‘ankebūt
Rām olup ānı vü bunı ḥāmī derbān eyledüñ
29. Gördüñ cerād-ı münteşir irdi e‘ād-ı cümlesin
Urduñ bir avuç ḥāḳ ile ḥūr u girizān eyledüñ
30. Anuñçün egdi tapuñı Ḥaḳ rahmeten lilālemin
Kim zaḥm u emden küfr ü dīn ehline dermān eyledüñ.
31. Ya‘nī ki tutup ḍarb ile küffārı kılduñ ehl-i dīn.
Hem anlaruñ mü‘minlere ḥārın gülistān eyledüñ
32. Birin ‘azāb-ı ḥızreden birin şerār-ı fitneden
Bunda vü anda kırtarup müşkiller āsān eyledüñ
33. Ol kim “*alā ḥulḳin ‘azīm*”¹⁴ indi tapuñçün Ḥaḳdan ol
Budur ki germ ü nerm olup geh ḳahr ü geh ān eyledüñ
34. İy müşteri-i müşteriā nefsüñden Allāh işterā
‘İlm ü ‘amel zühd ü teḳā tuḥmin ki efşān eyledüñ
35. ‘Ayneynüñ itdüñ derd ile haṭṭa leteyn ol giryeden
Raḥm irdi Ḥaḳdan ‘ālem-i gül bigi ḥandān eyledüñ
36. Hem ḥikmetinden şol ḳadar feyz oldu tā kim nuṭḳ ile
Emvāte virdüñ rūḥ-ı nev chyā-yı bī-cān eyledüñ

¹⁴ Muhakkak sen yüksek bir ahlak üzerindesin.(Kalem, 4)

37. Ol çüb-i huşküñ kim turup katında kılduñ halka vaç
Mihrüñle anı germ idüp cüşân ü nālân eyledüñ
38. Âhir şefâat bahrinüñ gavşına virdüñ va-de çün
Ol nutq-ı cân-bağşuñlanı güyân ü cüyân eyledüñ
39. Anlar ki hubb ü bugz ile kapuñda iy cân zerreveş
Oldı muķārın saña hoş gün bigi rağşân eyledüñ
40. Evvel Ebū Bekr emrüne rām oldı tırdı şıdkile
Şıddık-i Ekber oldı hem muhtâr-ı yārân eyledüñ
41. İkinci ‘Ömer katlüñe kaşd itdi geldi tığile
Bir şefkâtile kibrini dîn küfrüni İmân eyledüñ
42. ‘Osmân ki mālın dîn içün şarf itdi zinnüreyñ olup
Sırrıñdan âhir câmi-i mecmû-i furķân eyledüñ
43. Şems-i Hudâ şır-i Hudâ ya-nı ‘Alîy-yi Murtażâ
Dîn içre kıldı çün gazâ mülkine sultân eyledüñ
44. Bâķî ne deñlü k’ehl-i küfr İslâm’a geldi gelmeden
Kimin recâdan mütemen kimini tersân eyledüñ
45. Tâ halk-ı âlem dinüñe saf saf gireydi iy habîb
Çün geldi naşru’llâh saña pes hamd-i Yezdân eyledüñ
46. ‘İnde’l hayât iy sırr-ı Hâķ gösterdüñ envâ-i kemâl
Ba’del vefât ol tuhfeden hem halka tibyân eyledüñ
47. Şimdi mübârek ravzañuñ envârudur rüşen delîl
K’ehl-i nifâķuñ rağmına taşdıķ-i mekân eyledüñ
48. Gördüñ ki ten şehrini Hâķ kılmış murabba sen daķı
Çâr ile yapduñ şer evin hem çâr erkân eyledüñ
49. Hattâ bu cem’uñ qalbine bātında virdüñ tesliye
Her birini bir remz ile kârinde püyân eyledüñ
50. Açduñ bu resme âlemi yıllarla kilik ü tığ ile
Tâ yiryüzi ser-keşlerin münķâd-ı fermân eyledüñ
51. Her kânde kim bir kâfiri gördüñ sezâdur dînüñe
Girdüñ serâ-yı sırrını lütfuñla ‘ümrân eyledüñ
52. Tâ kim cemâlüñ pertevi qalbin zalâmı küfrden
Pâk idüp âhir meh bigi şem-i şebistân eyledüñ

53. Göñliñde her bir sâliküñ maṭlûba sensin reh-beri
İy şâh anuñçün âlemi pür-pîr-i rehdân eyledüñ
54. Bişr ü Cüneyd ü Şiblî vü Başrî Kerhî cümlesin
Perverde kılup sırr ile ta'lim-i irfân eyledüñ
55. İy cümle halkuñ reh-beri vü enbiyânuñ mihteri
Viy evliyânuñ serveri ol deñlü ihsân eyledüñ
56. K'irüb makâm-ı izzete betdün çü nûr-ı rahmete
Bağduñ günâhkâr ümmete hoş cândan efgân eyledüñ
57. K'ey cümle halkuñ ḥalîkı viy külli halkuñ râzıkı
Maḥv it zünüb-ı âşıkı çün neḥyi işyân eyledün
58. Bî-perde kılduñ çok niyâz emr oldu kavme biş namaz
Tâ avf ide ol kâr-sâz hoş şükr-i Mennân eyledüñ
59. Bâri bu ni'metler bize yiterdi ammâ iy Kerîm
Âcuz tapuñsuz dehri ger cüdûñla pürḥân eyledün.
60. Hâcılaruz nâcilerüz râcilerüz tâ küyuñı
Geldük tavâf itmege çün ışkuñ nıgehban eyledüñ
61. İy rahmetenli'l-âlemîn rahm it Fedâyî bendeñe
Çün luṭf ü ḥalkuñ bādına ânı şenâḥân eyledüñ
62. Mihrüñle pür kıl ḳalbini envâr-ı Ḥaḳdan nitekim
Peyveste ḳarz-ı zâtuñı çün bedr-i tâbân eyledüñ
63. Göster cemâlüñ Ka'besin müştâḳa her dem bî-dirig
Yıllar ki ışkuñ berrine cândan şitâbân eyledüñ
64. Her bî-mürüvvet ki gider senden yaña bir kaç ḳadem
Sen ḳod mürüvvet kânısın sa'yuñ firâvân eyledüñ
65. Çün âdem ü mād ü teh ü tahte'l-livâ añuñ mestidür
Pes biz ne yüzden olmazuz ol cem'i mestân eyledüñ
66. İ şâh-ı maḥşer bizden el senden etek ol dem k'ola
Bir ayağ üzre biñ ayağ ḳod şartı peymân eyledüñ
67. Mücrimlerüz âşilerüz bizden şefâ'at baḫrini
Men' itme âmâ'âm idüp hem ḥâşa seylân cyledüñ

68. Yā Rāb be cān-ı Aḥmed-i Muḥtār-ı ḥatm-i enbiya
K'anı şeffî-i maḥşer-i merdān ü nisvān eyledüñ¹⁵
69. Âḥir şeffî it sırruma kıl bu du'âmı müstecâb
Düşem koma çok düşmişi ḥod şîr-i ḡurrān eyledüñ¹⁶
70. Hem enbiyâ vü evliyâ ervāḥın it rāzı kamu
Andan k'anı ol cem' için cüyâ-yı rıdvān eyledüñ¹⁷
71. Luṭf it bu luṭfuñ ḥaḳkı hem rāzı ol iş bu cümleden
Çün ḥalkuñ içre anları ḥoş ser-firāzān eyledüñ¹⁸
72. İy pâdişāḥ-ı bî-vezîr ḥalk itdüñ oldı dil-pezi
Hem sensin âḥir destgîr bu ḥāke k'insān eyledüñ
73. Cem' eyle Mevlānâ vü Şemse'ddin ü kuṭb ü cem' ile
Taḥte'l-livāsında anuñ kim şāḥ-ı a'yān eyledüñ¹⁹
74. Ḳulnâ eḡişnâ yâ muḥîş eb'aş'lenâ seyrān ḥaşıṭ²⁰
Hatta revem güyem ḥadîş andan ki güyān eyledüñ

5²¹

DER-MEDḤ-İ 'ALİ KERREME'LLĀHÜ VECHEHÜ
Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

1. Ol ki muḥibbe luṭfidur rāst vesile-i şeref.
Yine serâ-yı sırrıdur âşiye melcâ vü kenef.
2. Mihr-i eşîr-i germ iden künyetidir k'ider tavâf.
Māḥ-ı münîr-i nerm iden hey'etidir k'olur kelef
3. Şāḥn-ı zemîne evvel ol urdı ḳadem anuñla kim
Farḳ-ı sipihre seyr idüp ḥātemin itdi mütteḥaf.

¹⁵ Hem şāḥib-i seyf ü ḳalem kim şāḥ-ı merdān eyledüñ MK.

¹⁶ Hem cümle-i evlād ü eşḥāb-ı güzîn ü ehl-i beyt
Kim dîn içinde her birin çün şîr-i ḡurrān eyledüñ MK.

¹⁷ Hem enbiyâ vü evliyâ ḥaḳkına varsa bî-kuşūr
Âdem deminden k'anları ḥoş serfirāzān eyledüñ MK.

¹⁸ Hem sırr-ı Mevlānâ vü Şems evlād ü aşḥāb-ı yakîn
Hem kuṭb-ı âlem kim anı ḳalb-i imāmān eyledüñ MK.

¹⁹ Cem' eyle Mevlānâ vü Şems evtâ vü kuṭb ü cemiye
Taḥte'llivāda cānı çün müştāk ü ḥūḥān eyledüñ

²⁰ Ḳulnâ eḡişnâ yâ muḥîş eb'aş'lenâ seyrān ḥaşıṭ
Hatta be güyem zîn ḥadîş andan ki güyān eyledüñ

5 s, 8b, M.K. 17a

²¹ 5. Başlık MK: Der Meth-i Mevlā Rehber-i Al-i 'Abā Mürşid-i Ehl-i Vefā Yār-i Güzîn-i Mustafâ İmām-ı 'Alî Murtazâ radiyallahü 'Anh ü Kerremallahü Veche M.K.

4. ‘Ākıbet indi arza ‘arz itdi çü sırr-ı kavme ol
Hâtimesinde hâtemin remz ile bu kodı be-kef
5. Zâhir ü bâtın anda çün cem‘ olup oldu müttehid
İki taraftan oldu keşf anlara lûkye-i selef.
6. Bendile dîn-i ferbiḥ ol tıfliken itdi Aḥmed’e
Şekve görüncek ol şehüñ heybeti kıldı ânı ‘acef
7. K’evvel olidi bend uran k’itmedi kimse hal anı*
Cümle-i enbiyâ görüp derdine kaldı pür-esef.
8. ‘Ākıbet irdi sırr iken k’irdi vücûda yüz sürüp
Buldı ḥalâş elinde pes rāḥat ü zinde tā cedef
9. Bir kişi medḥ idüp anı şundı bu ‘aynın itdi ‘arz
Bî-kem anı görince ol taşdı çü diñ ağzıda kef.
10. Didi bu kandan iy veli dir bu dinledi
K’ola ebed bu ‘ilm-i ḥaḳ ehline seyyid-i tuḥaf.
11. Anda ki mancınıḳ anı şaldı kenār-ı ḥandeḳa
İtdi hevâda tay anuñ ‘arzını gördi ki ol taraf
12. Cümlesi ḥār-ı ḥuşk iken olur elinde tāze gül
Seyf ile urdı rez bigi fāzlasın eyledi telef.
13. Bâb-ı ‘ulûm-ı dîn iken Ḥaybere oldu der-şiken
Ḥamle de gerçi ferd idi ḥamlede bir yarardı şaf
14. Ol ki ger ümmetin görüp Ḥaḳ didi ḡayretinden ol
Ḳatl idüp itdi anı hem zinde irişdi çün şegaf
15. Oldu mükerrer iş bu dem andan ü bundan ol ḳadem
Keşf-i kerāmet itdi hem ehline şaḥne-i necef
16. Faḳr irüp aña bir ‘Arab nisyeve şatdı bir cemel
Aldı vü şatdı naḳde bir ḡayra çü māḥir-i ḥıref
17. Aḥmed’e şordu şoñra ol didi melekler idi Ḥaḳ
Sırr ile genc-i ḡaybdan tapuña viribdi leṭaf
18. Ḥaḳḳına dindi *lā fetā* şarkı vü ḡarbı gerçi kim
Ḥavfe bıraḳdı seyf ile zerrece urmadı şalef.

* M.K. nüshasında 7- 10. beyitler der-kenardır.

19. Fāṭıma cū' irüp gile kıldı rasūle dir hele
Peşm ü cev ilden al ele işleyi emre kıl cenef
20. İşledi ol gün ol gice erdi çün āsa el urup
Erdi vü düşdi bî-hod ol āsi dönerdi hoş-betef.
21. Geldi bu ḥālî gördi pes ḥayrete vardı bir nefes
Bildi muḥarrikine ger kapladı cānını kelef
22. Ya'ni emîn-i ḥazrete ol ḥızmete lâyıḳ itdi luṭf
Emr ile böyle didi hem şāḥib-i sırr-ı *men 'aref*
23. Her ki bu şi'ri fehm ider şıdkile toḡru yol gider
Kīli vü kālî pes nider çün bir olur zer ü ḥarcf.
24. Tālib-i genc olan çeker zaḥmeti mār olur pes er
Tîḡ-i każāya geh siper tir-i belāya geh hedef.
25. Kānde kim olsa er bile ḥaḳḳ ile Ḥaḳḳı kim bile
Dürr-i me'ānî-i dile oldı vüçüdî çün şādef
26. Şakla Fedāyî sırrını kılmı bu ḥalka fāş aruñ
K'oldu Emîn-i Ḥazret ol cem' ider āteş ile ḥaf
27. Silkine nutḳuñ anlaruñ nazm ide gör ki dür bigi
Neşr ola yiryüzine tā bunca nebire-i ḥalef
28. Bir etegin tutan kişi pîr olur āḫir î mürîd
Pîri de iste gerçi çok pîr-i zamāne-i ḥaref
29. Rûz u şeb içre kāyim ol emrine mihr ü meh bigi
Germ ü gürüsne gözleme ṭab'-ı behîmeveş 'alef

6

DER METH-İ ENBIYÂ VÜ EVLIYÂ
Mef'ûlû Fâ'ilatû Mef'â'llû Fâ'ilûn

1. Evvel ki ḥālîḳ-ı beşer ol girdigârdur
Ḥayy ü ḳadîm ü rāzıḳ ü perverdigârdur.
2. Ḥalk itdi 'arş ü ferş ü semāvāt ü arzı hep
K'ol ḥalk olalı dāyire vü bu ber-karârdür
3. Ānuñ ḥalāyıkı melek ü bunuñ Ādemi
Tā zindedür bular ol iki üstüvârdur.

4. Bu ihtiyār elinde ne kāritse hayr ü şer
Ol hüküm olup ne işlese bî-ihtiyārdur.
5. Pes Ādemī melekden emīn oldu hāzrete
Çün ihtiyār elinde bu hōd āşikārdur.
6. Her hayr ü şer ki işleye fermān elinde pes
Ne isterse aña yirden ü gökden şikārdur
7. ‘Aqıl katında kudrete haml ola bu kemāl
‘Acz irse gām degül aña bî-iqtidārdur
8. Ger ihtiyār-ı Hāk buña hākim durur ebed
Hākdan bu ihtiyār aña bir ihtibārdur.
9. Pes her ki ‘azm ider feleğe Ādemīden ol
Bî-şek melāik üzre şeh ü şehsüvārdur.
10. Ādem ki cennet içranı halk itdi girdigār
Oldı halīfe Hāk’a vü hoş kām-kārdur
11. Kıldı haṭā soruldu vü indi zemīne hem
Evvelde şahidi yine şah-ı ‘akārdur
12. Kadrince kıldı yine ‘urūc ol feleklere
Çerḥ oldı kime cāy ü kime ‘arş-dārdur
13. Şīt-i nebī vü Nūḥ ü Halīl ü peyāamberān
Her biri halk içinde ki hoş nāmdārdur.
14. Hāşş-ı Hudā durur kamu irince Aḥmed’e
Bu hōd kamusu üzre şeh-i tāk-dārdur
15. Yaḥqub u Hızır ü Yūsuf ü Mūsā vü ‘İsā hem
Ol cümleden bu sırr-ı Hudā yādigārdur
16. Evlād-ı Ādem içre budur eşref-i rusūl
Anlar şādef bigi bu dūr-i şahvārdur
17. Anlardan ol ki kıldı ‘urūc āsumāna hep
Her biri hızmətinde yılar rāh-dārdur
18. Pes her ki tābi‘ oldı bu sultāna bî-hıyel
Hāk olsa nāsa tac-ı şeh-i kām-yārdur
19. Aşhābıdur nücūm ü özi mihr-i kāināt
Çerḥ-i nübüvvet içre kamu pām-dārdur.

20. Qābilleri bu qavmūñ idi bī-şumār līk
Ol cümleden güzīdeleri çāryārdur
21. Evvel ‘Atīk ü ‘Ömer ü ‘Oşmān ü hem ‘Alī
Aşhāb içinde bil ki güzīn iş bu çārdur
22. Evlād-ı şerhā gelmez ü ezvāc-ı vaşfa hem
Bir bir dinürse hōd qamusı bī-şumārdur
23. Līkin ‘Alīdir evvel-i evlādı zikr iden
K’ol zevc-i Fāṭıma veli-yi zū’l-fikārdur.
24. Andan vücūda geldi imāmeyn envereyn
Şāh-ı Ḥasan Ḥüseyn ki iki şehriyārdur.
25. Biri şehīd-i ḥaṇçer-i Şimr-i la’ındür
Biri qatīl-i zehr-i Yezīd-i ḥımārdur.
26. Ol ḥar Yezīd ü Şimr-i la’ın k’itdi bu işi
Tā sāat anlaruñ ‘ivażı şetm ü nārdur
27. Bunlar şehādetiyle bulup anda dār ü yār
Me’vā bu evde gülşen-i ‘Alī mezārdur.
28. Bāqī ne geldise daḥi evlād-ı Muştafā
Ol cümle dīn dīşār ü şerī‘at şi‘ārdur.
29. Zeynū’l-‘ibād ü Bākır ü Ca’fer bu cümlesi
Mūsā ‘Alī Muḥammed ü Hādī kibārdur.
30. Bāqī Muḥammed bin ‘Alī ‘Askerī temām
Mehdī-i Ğaybī sāhib-i meydān ü gārdur
31. Bunlar añılsa Seyyid-i Ğāzi-i nām-dār.
Din içre bir şehenşeh-ı çābüksüvārdur.
32. Bu cavk içinde Ḥazret-i Bektāş-ı zū’l-vefā
Ser-leşker-i vilāyet ü şāhib-vaqārdur.
32. Sultān u şecā‘ ü merd-i Ḥudā Ḥazret-i Emīr
Her biri mesnedinde güzīn ihtiyārdur
33. Hem şadr-ı dīn ü Ḥāce faḳīh evliyā-yı Rūm.
Bu cümle kimi meh kimi şems-i diyārdur
34. Sultān-ı şems-i ‘ālem ü Sultān Veled hem ol
‘Ārif ki nūr-ı çeşm-i Ḥüdāvend-kārdur

35. K'ol Hâzret-i Muḥammed-i Belḥîdûr âd ile
Ma'nâda sırr-ı hâzret-i perverdigârdur
36. Bâkî hem evliyâ-yı kibâr-ı 'Arab 'Acem
Cümle ricâl-i gâ'ib ü hâzır ki vârdur
37. Kûtüb ile kırklar u üçler ü bîşlerle yediler
Üç yüzler ekşeri ki bu kavmüñ hezârdur
38. Evtâd-ı rûkn-i 'âlem ü efrâd ü hem şüyûḥ
K'aşḥâb-ı nûr kimi kim eşḥâb-ı nârdur
39. Sâdât u gâziyân ü şehîdân-ı şark u garb
Ḥuccâc u 'âlimân eḥiyân u ḥıyârdur
40. Ervâḥ-ı pāk idi geçen-i hâzır-ı kamu
Ḥaḳ ḥizmetinde şâyibesüz merd-i kârdur
41. Şeksüz bu cümle 'âlem-i vahdetdedür velî
Ḥaḳ gülşeninde her biri bir gülzârdur
42. Raḥmet durur bu kavm ü maḳâm anda irmege
Ḥaḳ'dan Fedâ'î şıdk ile ümmîd-vârdur
43. Tâ âb-ı raḥmete ola müstaḡraḳ-ı ebed
Bu ez'af-ı vücûd ile kim müste'ârdur
44. Ben kimem anlara ki idem medḥ yâ du'â
Maḳşûd bendeden ḳala bir yâdı gârdur.
45. Tâ ḳıla 'arz-ı bād ile bārân-ı nev-bahâr
Tâ şark ü garb arası leyl ü nehârdur.
46. Ervâḥ-ı pākı bu kamunuñ müstenîr ola
Nûr-ı visâl içinde ki hep ber-kenârdur

7

**DER MEDḤ-İ SULṬÂNÜ'L- İSLÂM
SULṬÂN BÂYEZİD TÂBE-ŞERÂḤ
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün**

1. İy şeh-i şâhib-ḳırân devr ü sulṭân-ı ecel
Nûr-ı çeşm-i ḳâinât ü zıll-ı Ḥaḳ 'azze ve cel
2. Mehdiyi devr-i zemân u mehdi-i ebnâ-yı ṭuruk
Mesned-i şâhen-şehân-ı mülk-i islâm ü milel

3. Müctebā-yı tāt-dārān-ı cihān-ı kabl ü ba‘d
Murtaẓā-yı pādīşāhān-ı zemān-ı ‘aḳd ü ḫal
4. Vāriş-i mülk-i Süleymān ḫāriş-i eyk-i amān
Bā‘iş-i daḫl-i yetīmān bāḫiş-i aşl-ı ḫiyel
5. Mihr-i ensāb-ı mehin ü mah-ı a‘ḳāb-ı behīn
Ḥişn-ı aşḫāb-ı yaḳīn ü ḫırz-ı erbāb-ı divel.
6. Müfti-i ‘ilm-i vilāyet muḳri-i şuḫf-i ḳulüb
Mücri-yi kenz-i kerāmet muḳti-i tāt ü ḫulel
7. Server-i rühāniyān ü mihter ü raḫmāniyān
Mefḫar-i ‘Osmāniyān ü maẓhar-ı şāh-ı ezel
8. Ya‘ni Sulṭān Bāyezīd bin Meḫmed-i Ḥān ki anuñ
Heybetinden kāfir iḳlīmındolur ca‘li cu‘al
9. Pādīşāh-ı berr ü baḫr ü şarḳ ü ğarb ü ins ü cin
Kāmi‘-i ḫulm ü ḫalāl ü küfr ü eşnām ü hübel
10. Sensin iy şāh kim bugün devründe rüşen gün bigi
‘Adl ü cūd ü luḫf ü himmetde saña yoḳdur bedel
11. Salṭanat taḫtına lāyık ğoreli Ḥaḳ ḫātuñı
Nūr-ı ‘adlündür rezāyā-yı cihāna muḫtesel
12. İnneme’s-sulṭānu zıllu’İlāha didi faḫr-i cihān
Budur āḫir ‘ızzüne cümle delāyilden edel
13. Hem Ḥudā ḫükm itdi beyne’n-nāsi bil-ḫaḳḳ emr ile
Pes saña yoḳdur ‘adāletden ğüzīde bir ‘amel
14. İy Emīn-i Ḥaḳḳ u ḫalk iḳlim içinde şol ḳadar
‘Adl ḫılduñ kim başarsa mūra bār olmaz sevel
15. Ya‘ni ‘unf itse siyāset hediyeşinden bî-dirig
Ṭartılır tā kim sem-i sūzende añlanmaz cemel
16. Raḫm-ı Mūsā yād olur bir berre bî-cūd üş senüñ
‘Adlün eyyāmında oldu ğök çobānı ḫamel
17. Göge irdi bāş çeküb ‘ahdüñde a‘lām-ı ‘ulüm
Yire ğirdi maḫv olup devründe evşāf-ı cedel
18. Şükr iderse cümle ḫavm olmaz berāber luḫfuña
Çün ṭapuñsuz ḫaşr ü neşr evşāfın ider bu ṭalel

19. İy harımuñ maḥremān-ı kuds her dem bu saña
Viy maḳāmuñ maḳbūlānı inse meṣvā vü meḥal
20. Nice kim kıldum tefahḥus zātuñı vu vaşfuñı
Haşre dek şerḥ olmaya haşr ola aḍdād-ı cümel
21. Pes nice medḥ olasıñ iy pâdişāh-ı bî-naẓır
Ol kemālile bu kıldan k'ola ednā vü ezel
22. Lîk bir gün fikr iderdüm 'ahd ü 'adlūñ luṭfını
Cân u dîl hoş germ ü nerm olup yazıldı bu ğazel
23. İy cemālūñ maṭla'ı nūr-ı İjüda-yı lcin yezel
K'andan ider ḥalka kısmet kāsım-ı rûz-ı ezel
24. Tâ ki toĝdı 'âlemi kıldı münevver gün bigi
Ol refâhiyyetden olmışdur müşerref her ḳabil
25. İy şeh ānuñçün eger kılsañ naẓar bir bendeye
Luṭf-ı cūduñ baḥrine mustaĝraḳ olur tâ ecel
26. Ḳanḳı şahşı bir nefes perverde kılsa himmetūñ
Ḥumre-i pür-zehr olursa ola kendüyi 'asel
27. Ḥalkı ḥalkı cezb ider her laḫza cūduñ cezbesi
Ol sebebdan ğalle ḥalka ḳapuñdur müstegāl
28. Devletūñ eyyāmıdır iy müktedā-yı kâināt
Sür murāduñ raḥşını budur kelām-ı mâ-ḥaşal
29. Şehsüvār-ı şahn-ı meydān-ı yaḳın ol cān bigi
Bî-tereddüd zātuñı vuşlat gülistānına şal
30. Lî-me'allāh vaktini her dem göñüldeñ yād idüp
Ehl-i deryāsın ḳo bu şahrayı ol deryāya ṭal
31. Çün senüñdür bu maḳām ü ol maḳām iy pāk zat
Ḥazır bigi zinde cāvıd ol isti'lāda ḳal
32. Bir şehīdūñ rütbetin gör anda sen ḥod şahısın
Bin şehīdūñ belki cān-ı şeh-süvārān-ı beṭal
33. Tābi-i ḥayrū'l-beşersin dāfi-i ḥavf ü ḥaṭar
Ḥākim-i devr-i ḳamersin rāḥim-i Türk ü Moĝal
34. Ḳılıcuñ kınında kıılır kâfirūñ ḳanını ḥuşk
Çıksa bu zaḥdan yaña şıçrar ḥazerden bâ 'acel

35. Kimi ser sām içre sāmuñ haşyetinden mühnanı
Kimi kahruñla yatur işkeste görülen veşel
36. Hayli enşāruñ yapılsa ‘āleme encüm bigi
Tuta yer yüzün ser-ā-ser deşt ü şahrā vü cebel
37. Çün senüñdür qadr ü şadr ü naql ü luṭf ü ‘izze cāh
Şāh-ı a‘lāsın k’irer ü şavt ü şıytuñ ta zühāl
38. ‘Asr içinde bī-bedelsin devr içinde bī-naẓīr
Halk içinde bī-ḥalefsin ḥulḳ içinde bī-‘ilel
39. Pes ne yüzden medḥ idem iy muktedā-yı kâinat
Ol vücūdı kim irişmez ‘izzine fikr ü emel
40. Ger Süleymān’a ‘acebdür mürdan pāy-ı meleḥ
Līki qadrince olur herkes vefāda muḥtemel
41. Biri bir şeyi qalīl ilette bir sultāna germ
Ḥabbe degmezdi bu ki kışşa vü ‘unşul yā beşāl
42. Meblaḡ aldı gitte incindi vezīr ol cünbişe
Şeh didi eblehdür andan biñ k’ola çüst ü deḡal
43. Ol faḳīrāne bize ḥarc itte vārın bī-dirīḡ
Biz anı redd itsevüz ḥikmetde bizdendir zeel
44. Gerçi berg-i sebz-i şāhīdür bu medh-i dil küşā
Līki qadrile ol eblehdür Fedāyī fi’l-meşel
45. Zīra dur girmāne rāh āverdi tuḥfe mışra kayd
Cüz’-i ḥikmetdür yaḥud Loḳmāna şalmış pür ḥalel
46. Līki faẓl-ı medḥ ü naḳş-i şī’r ki olmuşdur behem
Ehl-i faẓl içinde nāfi‘ter ola çün şuhd u ḥal
47. Yaḥūd ol tiryāk-i ekerdür ki nef‘ ü ṭarım ile
Nīk ü bed maḥlūt u maḳbūl istenür naḳd ü zeḡal
48. Bende çün meddāh-ı sultān-ı cihān-baḥşam niçün
Ola ḥalḳ içinde şī’r ü qadrüm ednā vü eḡal
49. Merd-i dervīş-i sebük-bārem egerçi cān bigi
Līki bāri ehl ile uş yirüm olmuşdur veḡal
50. Hamduli’llāh kim bugün sultānumuzdur dūr-bīn
Lā-būd istiḥlāşiçün baḥr-i keremden tutar el

51. Hāşa lutfından ki maḥrūm eyleye bir bendeyi
Bunca faẓl ü ‘adl ile ‘ahdinde görmişken mecel
52. Ya‘ni gerbindür baña her lāḥza ‘ayn-i rūzigār
Zıll-ı Hāḳdan isterem k’ola mübeddel ol ḥimel
53. Bu müsemmen şîr ki olmuştur ‘arūz ü ḍarbı ḳasr
Şadr u ḥaşv ü ibtidāsı sālīm ü baḥr-i remel
54. Dilde okunduḳça zıkr olup kemāl-i ḥaṣmetüñ
Bu‘z idenler çehresine şebt ola belhüm eḳal
55. Nitekim mihr-i cihānsūzuñ ola burc-ı esed
Ḥānesi vü yılda bir ay germ ola burc-ı ḥamel
56. Hem şu‘ā‘ından ser-ā-ser gerdiş-i eyyām ile
Her seher vaḳtinde zerrīn-tāc ola fark-ı ḳulel
57. Nitekim çeşm-i nücūma şeb ola kühl-i baṣar
Nitekim ‘ayn-i sühāya rüz ola ‘ayn-i sebel
58. Devletüñ mihrini germ itsün Ḥudā-yı müste‘ān
Tā ki her muḥtācuñ andan pür kılan ceyb ü beḡal
59. Laḥza laḥza dem-bedem sā‘at-be-sā‘at gün-be-gün
Ḳılmış eknāfın anuñ nūr-i ilāh-i müstemel
60. Medḥ-i cān-ı mülk-i şarḳ ü ḡarb-ı dāra-yı mecīd
K’oldur raḥmen-i selāṭin-i mihre sulṭān-ı ferīd
61. Devlet-i dünyā vü dīn tāc-ı ser-i ‘Osmāniyān
Şehre sulṭān bin sulṭān ya‘ni sultān Bāyezīd
62. Ğıl-i diller mecma‘ından tā ebed olsun revān
Elsün-i cins-i eḥibbādan olup her dem mezīd

8

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. İy cemālūñ bigi ‘ālem görmedi beyzā laṭīf*
V’iy vişālūñ bigi adum bulmadı na‘mā laṭīf
2. Bunca devrāndur ki ser-gerdān ü nergerdūn nügūn
Oldı pīrī uş cem‘ olunca sende bu eczā laṭīf

8 S. 17a, M.K. 40a

* 1-16. beyitler M.K.de yokdur.

3. Toğuz atā dōrt atā üç mevālīd āşikār
Cem' olup geldüñ beşer şūret melek sīmā laṭīf
4. Hatt u hadd ü qadd ü ceddüñden bulupdur kā'ināt
Misk ü verd ü serv ü baht ü taht-ı mülk-ārā laṭīf
5. 'İlm ü hilm ü kāl ü hāl ü 'adl ü bezl ü luṭf ü neẓal
Sende cem' olmuş ne hācet bendeden intihā laṭīf
6. İ yüziñ nūrından alur şa'sa'-ı şem'-i felek
Viy lebüñ hazırından olur bağ-ı cān ḥaḍrā laṭīf
7. Yidi bahrūñ yüzi şüyısın sen iy gevher-nişār
K'irdi neşrūñden niẓāma lū'lū-yı lālā laṭīf
8. Qanı deryā saña beñzer kim kefinden nur şaça
Pençe-i kefdi k'idersin yidi kān beyzā laṭīf
- 9 Gerçi deryādur şaçar gāvās elinden telḥ-kām
Sen şaçarsın dilden elden gevher ü ālā laṭīf
10. Evidi çerḥi ṭabaqlar kāsidesidür qasruñuñ
Hūn-i luṭṭfuñdan pür olur her gice selmā laṭīf
11. Şevr ü ced ü hūt biryān ü ḥamel nām mihr-māh
Süfre pür-sebz ālet-i bezm anda hep peyza laṭīf
12. Şem' ü cām ü nuql-i ḥāzır gülşen-i mīnū bigi
Bir serādur bezmiñ içün ḳubbe-i mīnā laṭīf
13. Māh elīne cām alur mihr ol ṭarabdan naqş urur
Çenk alur çengīne çün kim zühre-i zehrā laṭīf
14. İy Sikender der ne dūn himmetdür ol kim ḳapuña
Gelse şey' lillāhe cāndan ummaya ḳālā laṭīf
15. Ol nesebdensin k'olaydı zinde vū ḥişmetde ger
Görse cānından ṭutardı gördügi Dārā laṭīf
16. Dürr-i deryā-yı sa'ādet mefḥar-i şehzādegān
Sensin iy şeh kim mişālūñ gelmedi bernā laṭīf
17. Sensin ol şehzāde Korkud bin Sultān Bāyezīd*
Tā vell'ahd olduñ olduñ naqd-i heşt ābā laṭīf

* M.K. nüshasında bu kaside bu beyitle başlar.

18. Tâc-dâr-ı şark ü ğarb ü şehsüvar-ı baħr ü ber
Kâm-kâr-ı ins ü cinn ü hâkim-i dünyâ laţif
19. Sensin uħrâyı güneş tal'at zuhûr itdûnde sen
Maħv olur encüm ser-â-ser örtinür dîbâ laţif
20. Tal'at-ı zîbâña deymez düşmen-i ħuffâş çeşm
Lâ-cerem sürâh-ı hâk olur özine câ laţif
21. 'Âlemi sen rûşen it zîbâ cemâlûnden şehâ
K'ola cennet bigi andan zînet-i ğabrâ laţif
22. Kimse yüziñden ziyân görmez meger kim rûzgâr
Kimse sırruñdan nişân virmez meger bînâ laţif
23. Nutķ-ı cân-baħşuñ işideydi Mesîhâ şıdk ile
Dirdi 'âlem görmedi bu resme meh ğüyâ laţif
24. Bûlbûl-i dil işidüp ol luţf ile evşâfuñı
Germ olup cândan kılur bu matla'ı inşâ laţif
25. İy yüzüñ ğülzârı içre ğül-ruħ-ı ħamrâ laţif
Viy lebûñ ğül-nârı içre mül mey-ı şahbâ laţif
26. Görelî şîrîn lebûñ âbını ħaţtuñ sebz olup
Oturur devrinde şan yâ ħadra yâ beyzâ laţif
27. Sîm elif gördükçe la'îl mîm ü müşkîn nûnile
Devr-i ħüsnünde okur emn anı her dâñâ laţif
28. Mûntehâ ħaddûñ görünse sidre ħadlerden bülend
N'ola serv oldukca olur iy ħamer bâlâ laţif
29. 'Âdeti ħûbuñ hemişe nâzdur iy serv-i nâz
Gel ħadem baş 'aynuma kim servi tutar mâ laţif
30. Göz yaşıdur tuħfesi ancaķ vucûd-ı 'âşıkûñ
Kıl ħabûl iy şeh durardur ħapuña mühdâ laţif
31. Ħoş-nişândur ol yetîm üftâde-i merdüm-zâdeden
K'oldı bu medħ-i şafâ-baħşuñ bu dem imlâ laţif
32. Âşinâ-yı baħr-i 'ışk olmak diler dil dâimâ
Tâ bu gevhlerden ola 'âleme ifşâ laţif
33. Gerçi ħod lâyıķ degül inşâ yöninden medħûñe
Liki şıdkile redîf itmişdür uş 'amdâ laţif

34. Tā kemāl-i hüsn ü hülkuñ vaşfını meşhūr ide
Ol leṭāfetden beyāza düşdi bu sevdā laṭīf
35. Tūṭi-i dil pīr-i ʿışkuñdan alur taʿlīm-i güft
Oldı çün mirʾāt-ı luṭfuñ ṭabına merhā laṭīf
36. Çün ḳadem başduñ bu şehre rüy-ı şehrānıñla
Oldı her eṭrāfı gūyā cennetüʾl-meʾvā laṭīf
37. Āb-ı luṭfuñdan yeşerdi ḥār-ı ḥuşḳ-ı cism-i ḥalk
Her ne yüzden baksañ açıldı gül-i ḥamrā laṭīf
38. Oldı zevḳ ü şevḳ ü şādiden ser-ā-ser merd ü zen
Her ṭarāf ḡılmān-ı meḥ-rū her serā ḥavrā laṭīf
39. Bir nazar ḳıl ʿayn-i cāndan bu refāhiyyetde sen
ʿĀşıḳ-ı ser-meste kʾide murḡveş āvā laṭīf
40. Ben ki merd-i bī-dilem ḥalk-ı Fedāyī kerde-nām
Neñ bi-hamdiliʾllāh keşifem bu da der-ṭaḳvā laṭīf
41. Zī āsitānet yek nefes baḥhed be mihr-i kāināt
ʿİşḳ-ı tū tā şod be-cānem ʿurvetul-vüşḳā²² laṭīf
42. Devletüñ eyyāmına her dem duʿālar ḳılmağa
Şubḥ olunca ḡiceler evrādüm oldı yā laṭīf
43. Bu müşemmen şiʿr ki olmışdur ʿarūz ü şaz bī-ḳaşr
Şadr ü ḥaşv ü ibtidāsı sālīm ü maʿnā laṭīf
44. Oḳıya diller hemişe zevḳ ide cānlar müdām
Germ ola tenler dem-ā-dem ḥaz ala aʿzā laṭīf
45. Nitekim ola şudūr-ı şufte-i ḡabrā keşif
Niçe kim ola vücūh-ı ḳubbe-i aʿlā laṭīf
46. ʿĀlem içinde kʾola geh sūret-i sermā ḡalīz
Ādem içinde kʾola geh sīret-i germā laṭīf
47. Her nefes virsün keremden saña istiḡnā ḡanī
Her nazar virsün ʿaṭādan saña istiʿlā laṭīf

²² Sağlam ip

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. İy şeh yüzüñ gözümde münîr-i âfitâb bil
Bâkî ne varsa varlığı cümle hicâb bil
2. Cân teşnedür ıızāruña her dem gıyābūñ
Ditrer iriş aña nazaruñ 'ayn-ı âb bil
3. 'İşk içre gelse şeyn anı şîn-i şifâ okı
Bu'd içre 'ayn-ı 'azb ise 'ayn-ı 'azâb bil
4. Sensüz cihân eger tolu âb-ı hayât ola
Çün yok görmede kıatrece mişl-i serâb bil
5. Gözümde şu peşümde hevâ dilde nâr-ı 'ışk
Bî-hâşilem bu hamleden elde türâb bil
6. Her su çeker kıomaz düşe bād-ı firāk ile
Ten haymesini mihr-i bî-muħkem tınâb bil
7. İy cân tabibi derdine göñlüm devâ diler
Vaşluñ hadîşini aña şâfî cevâb bil
8. Pest itme yıllar oldu ki cân bigi şaklaram
'İşkuñ bu gence kıadr ile göñlüm harâb bil
9. Lütfuñla kııl meremmet ü setr it şehâ k'anı
Dest-i zemâne yıkımağ için pür-şitâb bil
10. Yir iseñ hod ehl-i şoffayı eşhâb-ı fitne şay
Sevseñ hep ehl-i kıubbeyi ehl-i kıbâb bil
11. Bak cism-i zer-nigara vü bu çeşm-i manzara
Gir beyt-i kıalbe kıaşr-ı sa'âdet-meâb bil
12. Şem'-i ruħuñla kııl anı her dem küşâde şadr
Bu südde feth-i maṭlaba hoş feth-i bâb bil
13. Seyr it sipihr-i rûhı bin ol esb-i himmete
Kıo mihr-i çerķ-i aḥḍârı tünd âsiyâb bil

14. K'ol her nefesde Yūsuf ü sührāya kaçd it
Her dem ğıdāsın Āşaf ü Efrāsiyāb bil
15. Devlet hümāsısın nazār ü seyrüñ it bülend
Derk eyle devr ü Ādemi baħr ü ħabāb bil
16. Her bir nefesde cān ile cānāna kıl seħā
Ol ʿālem içre kendüñi ħoş-kām-yāb bil
17. Her kim bu rāhı katʿ ide ʿālī cenāb tut
Her kim bu vuslata ire lübb-i lübāb bil
18. ʿUşşak içinde cennet ü dīdār-ı ħazrete
Cümle vücūd-ı ʿālem ü Ādem niķāb bil .
19. Merşad ne bunda ʿaķıl kese cüz rızā-yı dost
Maķşad ne bunda nefis-i ħasa ħordu ħāb bil
20. ʿİlmüñle cehd idüp ʿalemüñ defterin okı
Bu naķd-i vaķti keşf ile yevmü'l-ħisāb bil
21. Tā her dem ire nükte-i dāʿ nefsiñe nidā
Her sâʿat ʿirciʿi²³ añā Ĥaķʻdan ħiķāb bil
22. İyyākenāʿbud okısañ iyyā ke nesteʿin²⁴
Her ķavlüñ anda pertev-i ümmü'l-kitāb bil
23. ʿAynüñde her nazār meh-i dīdār-ı yār gör
Semʿiñde her nefes süñen-i müsteķāb bil
24. Furşat elüñde nitmek olur ħayr ü şer be-cehd
Çüst ol bu yolda ālem işin inķılāb bil
25. Vaħdetde nefʿ ü sırra mehānına yok nazār
Keşretde ħayr ü şerri efāzıl-ı ħicāb bil
26. Bir cezbe gelse cāna anı añla peyk-i Ĥaķ
Biñ ħizmet onsuz olsa çü perr-i ʿıķāb bil
27. Bāri çü cezbe irmedi perr-i ʿıķāba bin
Ansuzda ķalsa yol erine iħticāb bil
28. Kem zerre bigi ditremeyen o işikde zār
Miħr-i cihān olursa işin izķırāb bil

²³ Dön.

²⁴ Yalnız sana kulluk eder yalnız senden yardım dileriz (Fatiha 4-5)

2.   lemi devr itse yıllar lu file berc s var
Bes vi  l  nden bulur burc-1 sa adet müşteri
3. Zühre  enk   m  h c m almış ele bezm  n görüp
T  cem l  n mülkine yazdı  u  rid defteri
4. Bir elin  unmu   adu  n ba ına Behr m-1  er 
Bir eli cell dve  t tm    az dan  an eri
5. Her nefes keyv n olur eyv nu  üzre p sb n
Çünki sensin şimdi  er  a terlerinin  serveri
6. Mihr-i r   en-t b-1 devr-i mülk-i   hen-  h-1 R m
Mef ar-1 em  l   akr n   cev n n-1 ceri
7. Sırr-1 H   Sult n Mahm d bin Sult n B yez d
Sensin iy   h k'itti gün yüzün münevver kişveri
8. Sensin ol sult n-1  izzet kim v c du n y dına
A ılur dillerde Ma m d-1 mu addem serseri
9. Gerçi  alk içinde zikr olur eyy m-1     anu 
T  ebed Ma m d olaydı olsa ey m n reh-beri
10.  Ayn-1   lem    n     lk içinde mi l  n görmedi
T  müzeyyen oldu bu arz üzre  er   n   deri
11. H tim  n c d  n  aceb mi defterin  ay itse k ol
To ıca  ten    abul itmedi   lf-i m zeri
12. Ol Ker m   ir açar devr-i  aramda kır   apu
Bir ged  devr itse her derde virürdi bir zeri
13.    bu c d içinde olmasaydı ger   hra-ni  n
Bir iki gün geçmedin mesd d olurdu  ilderi
14. Sen ki bu mülk içre a du  şimdi ebv b-1 kerem
Her  apudan  arc olur   ll be c du n cevheri
15. Menba ı lu f   keremsin ma den-i c d   se  
Sensin     lu f   vef  içre zamanu n  ayderi
16. G reli   zz   cel l   rif at  n bu k  n t
A maz oldu   lk  mülk      met-i  skenderi
17. Ger olaydı zinde bu dem  asr-1 kadr  n b mına
Ba du ınca meyl    ayretten d  eydi efseri

2. ʿĀlemi devr itse yıllar luṭfile bercīs var
Bes viṣālũñden bulur burc-ı saʿādet müṣteri
3. Zühre çenk ü mäh cām almış ele bezmũñ görüp
Tā cemālũñ mülkine yazdı ʿuṭārid defteri
4. Bir elin şunmuş ʿaduñuñ başına Behrām-ı çerḥ
Bir eli cellādveş tutmuş kazādan ḥançeri
5. Her nefes keyvān olur eyvānuñ üzre pāsban
Çünkü sensin şimdi çerḥ aḥterlerinũñ serveri
6. Mihr-i rüşen-tāb-ı devr-i mülk-i šāhen-šāh-ı Rūm
Meḥḥar-ı emşāl ü akrān ü cevānān-ı ceri
7. Sırr-ı Hāk Sulṭān Mahmūd bin Sulṭan Bāyezīd
Sensin iy šāh k’itti gün yüzũñ münevver kişveri
8. Sensin ol sulṭān-ı ʿizzet kim vücūduñ yādına
Añılur dillerde Maḥmūd-ı muḥaddem serseri
9. Gerçi ḥalk içinde zıkr olur eyyām-ı ḥāş anuñ
Tā ebed Maḥmūd olaydı olsa eyāmũñ reh-beri
10. ʿAyn-ı ʿālem ḥüsn ü ḥulḳ içinde mişlũñ görmedi
Tā müzeyyen oldı bu arz üzre çerḥũñ çāderi
11. Ḥātimũñ cūdũñ ʿaceb mi defterin ṭay itse k’ol
Toḡıcaḳ tenhā ḳabul itmedi ḥulf-i māzeri
12. Ol Kerīm āḫir açar devr-i ḥaramda kırḳ ḳapu
Bir gedā devr itse her derde virürdi bir zeri
13. İş bu cūd içinde olmasaydı ger şāhra-nişīn
Bir iki gün geçmedin mesdūd olurdi çilderi
14. Sen ki bu mülk içre açduñ şimdi ebvāb-ı kerem
Her ḳapudan ḥarc olur ṭullābe cūdũñ cevheri
15. Menbaı luṭf ü keremsin maʿden-i cūd ü seḥā
Sensin uş luṭf ü vefā içre zamanuñ ḥayderi
16. Görelı ʿızz ü celāl ü rifʿatũñ bu kāināt
Añmaz oldı ḥalḳı mülk ü ḥaşmet-i İskenderi
17. Ger olaydı zinde bu dem ḳasr-ı kadrũñ bāmına
Baḳduḡınca meyl ü ḥayretten düşeydi efseri

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Devlet hümāsı baht-ı nüküsārum üstüne
Bāl açdı sürdi çerh-i sitem-kārum üstüne
2. Burc-ı şerefde t̄ālī' olup bahtum ılduzı
Seyr itdi kevkebiyle bunu t̄arum üstüne
3. Uyandı uyıdı şalalı sāye ol hümā
Bu baht-ı hofte fitne-i bī-zārum üstüne
4. Yā Rab ne kutlu māh idi k'ānuñ sitāresi
İkbāl-i gālib eyledi idbārum üstüne
5. Biñ cān demīne şöhetinüñ irdi dirig
Dılāl-i çerh irişmese bāzārum üstüne
6. Haḍrā irine cān bitüre hıızrveş eger
Raḥmet şuyın şaḥanın gūlzārum üstüne
7. Vācibdür ol vucūd ile dūrler nişār üstüne
Deryā-yı dilde derc idüp ol yārum üstüne
8. Ammā cemālī hilyesi vaşfinda k̄aşıram
Biñ medḥ okursam ol yūzi gūlzārım üstüne
9. Şekker lebi ḥayālī ki t̄ūṭī-i ṭab'uma
Ta'ālīm ide bu maṭla'ı tekrārum üstüne
10. Biçem libās-ı midḥati dildārüm üstüne
Çāk ide cān ḳabāsını eşārüm üstüne
11. İy dil-nüvāz olan şeh-i ferḥunde fāl iriş
Hūş hūş nüvāziş eyle bu āşārüm üstüne
12. Yollarda yıllar ile t̄uram bir nigāhçün
Ḳılsan nazar no'la dil-i cerrārüm üstüne
13. Baştan ayağa serv-i revān ola çeşmüme
Ḳaddüñ şalarsa sāyesin enhārüm üstüne
14. Gül-ruḥlaruñ leṭāfet-i ḥaddüñle mün'akis
Olursa füller açıla destārüm üstüne

- 15 İy cān tabībi besdür iderseñ gülgibīn
Şekker lebūñ ruḥuñ dil-i bī-mārūm üstüne
- 16 Yüzüm zerine kıymet o vaqt ola şūze göñül
Bir sikke ura kebkebi dīnārūm üstüne
- 17 Seyr ü sülūk iderse heves göñlüñ iy melek
Ol ḳadem ḳuyā yer-i ruḥsārūm üstüne
- 18 Pes ‘īsi tek zemīni ḳo pūr nūr olup iriş
Gün bigi baş ḳadem felek-i ḳārūm üstüne
- 19 ‘İrfān makāmıdur bu gec iy müşterī-şifat
Şeş ṭāḳ-ı cānda cümle ḥarīd urum üstüne
- 20 Başına tāc idüp felek aduñı devr ider
Şāh oldı diyū seb‘a-i seyyārūm üstüne
- 21 Şimdiki demde rifatūni gördi ḥuş didi
Ḳadri livāsı irdi bünūdārūm üstüne
- 22 Şāha kimim ki ben sana lāyık senā ḳılam
Düşdümü eger ḳi derd ile güftārūm üstüne
- 23 Ol vaqt-i ḳadrūm arta ki ‘ayn-ı irādetūñ
Gevher nişār ide gül-i ṭumārūm üstüne
- 24 Luṭfuñ ki perveriş ḳıla ‘aşruñda dişe
Kimse nazīre nazm-i güher-bārūm üstüne
- 25 Ben kim Fedāyi-yem yürürem ḥalk içinde fāş
Vāḳıf degül velī biri esrārūm üstüne
- 26 Gül bigi hoş küşāde-dilem ehl-i vaḥdete
Pīḳide vü ḥamīdeyem aḡyārūm üstüne
- 27 Yā rab bu devlet-i ıssını dāyım küşāde ḳıl
K’ide nıgeh şafāyile eṭvārūm üstüne
- 28 Devr ide tā bu çerḥ ü ḳarār ide bu zemīn
İzid ‘ināyet ide nıgeh-dārūm üstüne
- 29 Devlet esāsını ḳıla ma‘mūr tā ebed
Mi‘mārūmuñ ‘ımāreti mi‘mārūm üstüne

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İy ser-i şaff-ı emîrân-ı güzîn-i mülk-i dîn
Viy ner-i cevķ-i delîrân-ı mihîni Türk ü Çîn
2. Mihter-erkân-ı devlet bihter-i erbâb-ı âkı
Bir ter-i âsyân-ı rütbet server-i âsyân-ı hîn
3. Mîr-i devrân şîr-i merdân mesned-i şîrân-ı guz
Hem eben 'an ced şeh-i türkân-ı meydân-ı zemîn
4. İy ki sensin mecma'-ı luţf u kerem kim kimsene
Görmedi mişlûn meger gürküde sen 'aynel-yakîn
5. Bu toķuz abâ ile cem' oldu dürd ü ümmehât
İzdivâcından tapuñ geldi vücûda ter güzîn
6. Ya'ni aşruñda furûsiyetde vü himmette hem
Bî-bedelsin gerçi kim hüsn ile sensin nâzenîn
7. Nâmuñı nâm-ı şerîf-i Hakk ile her kûşede
Derc ider nakķâş okurlar yâ ganî iy meh-cebîn
8. Dest-i cûduñ defterin tayy itdi bî-şek hâtemüñ
Tâ ki açduñ kef zû deryâ-yı keremden dâne çîn
9. İy güneş tal'at saña her kim olursa bî-ħucât
Rû-be-rû yüz sürer kıtur cûduñla habîb u âsitîn
10. Her kişi kim mihrüñi göñülde şaklar mühr ile
Mihr-i rûşen tâb olup bekler zulemden hânesîn
11. Lafz-ı gevher-bâruñı nuţķ-ı Mesîhâdur meger
Ėudretîyle sende tazmîn itdi rabbü'l-alemîn
12. Hüsn ü Hukķ ile eger çi bî-bedelsin gün bigi
Lîki ĥuffâşuñ degül çeşmine lâyıķ rûşen İn
13. Pes saña lâyıķ degül ki ibrisîden dem-be-dem
Bunca jeng-i renk alup cândan tutasın kibrüğîn
14. Zât ile vü fâm ile şâf ü ganîsin tâ ebed
Ėâşa li'llâh ki ola Ėam saña küdüretten ħarîn

15.                                       
                                       
16.                                    
                                   
17.                                     
                                     
18.                                           
                                              
19.                                         
                                           

13

Mef             Mef             

1.                                       
                                             
2.                                        
                                         
3.                                     
                                         
4.                                           
                                   
5.                                             
                                       
6.                                            
                                            
7.                                       
                                         
8.                                             
                                         
9.                                        
                                      

10. İy lem'a-i ziyā-yı ʿaṭā-baḥş-ı kâinât
Germ ur nefis dezâyir-i ervāḥa mihribân
11. Tâ her vücūd-ı zerre bî-mihrûñ kıla münîr
Râh-ı dalâlet içre cbed qalmaya nihân
12. Hem luṭf-ı bî-dirîği Fedâyiden itme menʿ
K'itmez ḥaṭâ kerîm ide ger sehv pehmân
13. K'ire cezâ-yı nîk âña niyetde bî-dirîğ
Bula muẓâ'af âna ıvâz nitse bî-gümân
14. Tâ ceyb-i arzı hoş kıla pür-devlet-i bahâr
Tâ tûlû' ʿarzın ide tihî şavlet-i ḥazân
15. Ferḥunde kıla zâtuña şush ile şâmı Hakk
Nûh bâm-ı pây-ı kudretuñe nuh pāye nerdübân

14

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

1. Tût kulağ İy ehl-i dil cāndan kılsañ bâveri
Yoluña hep şarf idem bu genc-i hoş-bād-âveri
2. Tâ biline faẓl-ı şāhân-ı kirām-ı pîş ü pes
Bu ḥaberlerden ki virdi ibn-i şāh-ı ḥāveri
3. K'ol nevā isterdi cāndan şad cevā-yı kalb ile
Geşt iderdi cev cev iş bu ʿarşa-i pehnāveri
4. Lîki cānlardan degül maḥf-ı hevā-yı nefis ile
Re's-i nîli görmege şalmış idi ḥükm-i dāveri
5. Yana yana seyr iderdi çün semender her taraf
Dāne dāne aqıdurdı çeşm-i şad rûd âveri
6. Oldur ol kim baḥş-i sîmurğ ü Süleymân üstine
Şāh-ı mağribden қаза ḥükm ile aldı duḥteri
7. Çün bu baḥş olmışdı evvel lâ-cerem peydâ olup
Rûyet ü ni'met müşerref kıldı ol nîk aḥteri
8. Bir gün ol bir şehre maḥrûn oldu hoş cennet-mişāl
Mîve vü bağ ü temāşā ki görüp ol manzarı

9. Gördi birkaç hoş dıraht-ı bār-ver ammā ki ser
Çerha çekmiş her biri şāfī güherden her beri
10. Hūşa hūşa bitmiş ol ağaçlar üzre bī-gıyās
Berķ ururlar liki girbās içre maḥfī gevheri
11. İstedi şehzāde k'ol ağaçlarıñ sırrın bile
İlerü vardukça ḥavf idüp döner ol ḥāveri
12. Ditredi yeksān kamu a'zāsı endām ile saḥt
Didi añlanman gerek bil nice iş bu zīveri
13. Bu dönince gördi bir leşker irişdi bī-hisāb
Şordı şehriñ şāhıdur dirler anuñdur bu çeri
14. Geldi kondı ol ağaçlar çevresine şāh-ı şehir
Oturup erķān-ı devlet tutdı kıllar şafları
15. Her biri bir sırra kāşif oldu gevher ḥaḳkına
Cümleden birin kabūl itmedi ḥalkuñ serveri
16. Didiler ecdādumuzdan bu kadar keşf oldu bes
K'üş saña 'arz itdük iy erbāb-ı 'aḳluñ berteri
17. Didi elbette benüm bu müşkilüm ḥaḳkında siz
Sary idüñ yoḥsa ğaḫab vaktinde virür sırberi
18. Pes didiler bize mühlet vir beş on gün her yaña
Seyr idelüm ḥal idince müşkili fetḥ it deri
19. Pes virildi mehl ü gitdiler bile şehzāde hep
Didiler kande gidersin bu yola iy yol eri
20. 'Arz-ı ḥāl itdi vü gitdiler hele söz çok meger
Bir kişi vār idi üç yüz yaşamış bernā tarı
21. Ol idi ḥallāl-i müşkıl ol diyār içinde bes
Bulışup ol merde şordılar şunup birkaç zeri
22. Didi atamdan işitdügüm budur kim bir kişi
Bir ara bir pāre yir şatmış alıncaḳ müşteri
23. Gence tüş olur deberdürken anı bağ itmege
Bāyi'a red itmek ister k'olmaya iş serseri
24. Bāyi' ol genci kabūl itmez benüm nemdür diyü
Vāḳıf ider ol iki münşif bu sırra dāveri

25. ‘Akıbet sulṭāna ‘arz olur bu māl-ı bî-kerān
Ol daḥi itmez kabûl işit zamān bihteri
26. Birinüñ oğlın birinüñ kızına tedbîr ider
K’ol ikiye ḥarc ola ol zer zamānuñ mihteri
27. Âḥir ol baġ içre biter bu dırāḥtân-ı berîk
Gevher oldı her biri kim görmedi her cevheri
28. Pes şudûr-i şâh-ı iklîm ol güherler hoşesi
Žāyi‘ olur añladur nāgeh ḳazādan ekşeri
29. Žabt idüñ Ḥaḳḳı mesākîndür ḥazāyindür bu hep
Dir ma‘āzallāh benüm nem zindedür şaḥibleri
30. Padişāh mülk işlerine ḥükm ider anlar ḳaçar
K’iş bu mîve olmaya şeh-vāriken ḥalka ḥari
31. Biz dırāḥt-ı mîve dikdük çün güher virdi bize
Bu ḥarām oldı ṭama‘dur bize da‘vā-yı seri
32. Şāh gördi kimseden yokdur ta‘arruż gevhre
Setr içün cem‘ itdi gir baş ana çekdi cāderi
33. Kiseler içinde ḳaldı hoşeler āviḥte
Söylene tā ‘adl-i şeh geldükde ḥalkuñ ebteri
34. Ki felān ahdüñ şeh-i devrinde biten ağacuñ
Gevheri hoş şeb-çerāġ olmuş ser-ā-ser efseri
35. Şāh-ı ‘ādil ḥalkı mün‘if gelmişimiş ol demüñ
Meşḳ olup bu vaşfile oḳına ‘adlüñ defteri
36. Hem şehüñ tedbîr-i taḳdîre muvāfiḳ düşüp uş
Niçe yıllardur ki’el şunmadı şāh ü leşkeri
37. Şunsa daḥi ‘uzvi maḥkûm olmadı bir kimseye
Tā bu dem ḳaldı müselleme añla bu hoş kişveri
38. Şimdi şaḥı kişver ü dehr ol deñlü ḳılır ‘adl ü dād
Hā ṭurup baş ḳaldurur yir yir bu ḥalkuñ ejderi
39. Münşıf-ı ḥalk azu zıddı müttefiḳ ḥiletde hep
Nice ġālib olmasun ol cem‘a ḥalkuñ enkeri
40. Ol ki yād itdük zamān-ı evveli bönlikde ḳo
Bu zamān-ı fîtnede Ye‘cûc’e gör İskenderi

41. Sed çekerse tā kıyāmet gelmeye hālka zarar
Gör añā beñzer mi bu demde bu ‘ālī-gevheri
42. K’iş bu mekr ü hile vü gadr ü erācīf içre bir
Sikke kômıřdur ki görmedi zamanuñ Senceri
43. Kimdir ol oldur ki şark ü garba Seyfü’llāh urup
Yire şaldı bād-ı şadmetden şıyub şad ‘anteri
44. Tiğ-i kahrı berķ-ı hātıf bigi berr ü bahre tiz
Bir üd urdı k’ehl-i haķ dūzaħda kurdı kenħarı
45. Kimdür ol kāmī-ı ilhād ü rafz ü küfr ü şırķ
Taħt ü tāk-ı dīn-i İslām ü cihānuñ ecderi
46. Pādiřāh-ı a‘del-i dūnyā vü dīn ü māh-ı Rūm
Hūsrev-i āfāk ü eyk-i melk ü mülküñ Hayderi
47. Ya‘ni faħr-i tāk-dārān-ı cihān Sultān Selīm
İbn-i Sultān Bāyezīd ü Āl-i ‘Ořmān-ı ceri
48. Oldur ol kim memleket zabtından aql ü naql ile
Kāhramān-ı devri kahr itti kemīne çākeri
49. Kānde başsa feth ü nuşret yār olup serhengine
Tırmadı devr-i zamānuñ ejder-i nüh peykeri
50. Heybet-i topı döküp āfāka viridi bir şadā
Kopdı kāt kāt kal‘a kalb-i ‘adūnuñ mermeri
51. Esdügince şarşar āhir ‘ömr-i bāgın kal‘ ider
Biħ ü bütten dem-be-dem şiddetde haşmı şarşarı
52. Aldı Şam ü Mısrı tā arz-ı sevākīn ü Hābeř
Tıtdı çarb ü harbi tā mülk-i Semerķand ü Hiri
53. Himmət ile şaldı heft iklīmer benħaf tābı tā
Yıkdı yakdı kūh-ı kūhistān ü berr-i berberi
54. Hāřa ta‘mir oldı nev-bünyād-ı mi‘mār-ı ezel
Şer‘ evi k’izniyle kōdı kāinātuñ mefħarı
55. K’anuñile kāmīl iderler guzāt-ı ehl-i dīn
Öñ cihād-ı aşğarı āħir gāzā-yı ekberi
56. Muřtafā ‘ıřķına kōndı şad cevāmi‘de ‘alem
Çāryārı adı yādiyle bezendi menberi

57. Hem yıkıldı çok kelisā-yı naşāra reşk ile
Cins-i Nemrūd üzre k'üş selb oldu Lāt-ı Āzeri
58. Çıkdı keyvān-ı felek bām üzre ister yazdura
Düşmene seng-i қаза vü sehm-i maḥs-ı ekberi
59. Tā vire burc-ı şerefden zātına hoş tāb ile
Şedde şedde sa'd-i ekberden cevāhir müşteri
60. Kāpusında sühr-dalık bulmağa Behrām anuñ
Düşmenüñ başın tutar bir elde biri ḥançeri
61. Mihr-i ālem meclisi müştākı dün gün germ ü tiz
Devr idüp şunar anuñ ışkına zerrin sāgarı
62. Zehre çengin depredüp raḳḳāşı çerḥa şubḥ u şām
Dem-be-dem āheng ider görüp bu rüy-ı ezheri
63. Tır-i gerdun-i dü nigīn kılk ü kırtās elde çüst
Kātibü's-sırdur bu heft eyvāna yazar defteri
64. Seyr idüp meh meh meh-i çerḥi otuz günde tamām
Kaşr öñinde cāme cāme üzre hoş uyandururdu çendini
65. Cümle hizmetkār eger ālī vü gerdündür bular
K'ış bu gerdun üzre gerdāndur anuñdur askeri
66. K'ola şāh-ı ādil ü bāzil gemiyi dīn ü dān
Hem sümāt ü hem simātuñ ola merd ü şaf-deri
67. Cümle ol devlet işiginde ne deñlü var ise
Mīr ü ğilmānuñ bu evsāf iledür zir ü beri
68. Ol ki ādil yād idüp adınokındı ḥutbanuñ
Sünnet-i ādl itdi peydā andan oldu āḥarı
69. Her ki geldi tutdı şāhuñ tarīḳin ḥilesüz
Pes müselsel oldu gör kimdür kirāmuñ reh-beri
70. İrdi tā Nüşin-revān-ı ādile zencir-i ādl
Bu ādāletden riāyet itdi āḥir ol ḥarı
71. K'arḳası mecrūḥ idi hizmetden anuñ nāgeh ol
Sürinüp zencire hoş kırtardı miḥnetden seri
72. Vülidtü geldi bu şāhid yiter ādlinanuñ
Muştafā'dan k'ol idi hep enbiyānun aḥberi

73. Hāşasır-ı cānib-i Hāk'dan gelirdi bî-garaż
Duzaha koymazsa pes 'adli 'aceb mi kâfiri
74. Hāk murādı olduğıçün kondı hep zümreden
Şer-i dīn-i Aḥmedi gör 'adl-i dād-ı 'Ömeri
75. 'Adl-i Mūsā gör ki nāgeh bir süriden bir bere
Kaçdı kovdı ol tutup yitdi ser ü peşt ü beri
76. Oḥşadı kim seni kurtan saqlaram bu raḥm içün
Hoş peyamber oldu mürsel cümle korḥudan beri
77. Birbirinden gördüğim işler alur bu cümle ḥalk
'Adli 'ādil zulmi zālīm kâre lāyık keyferi
78. Her birinüñ yine hizmetkārına kıl bir nażar
Dīni şahı üzredür cünbişte ekşer yekseri
79. Çün ser iş bu ḥalka şāh-ı 'ādil ü zālīmüdü
Ol ne kār isterse ḥalk işler ānuñdur pes feri
80. Şimdi şāh-ı mülk olupdur zulm ü bid'atden selīm
Kendü kânın boynına naşb itdi şīr-i Türk şeri
81. Zikr-i şāh-ı 'ādilān devr ü dehr oldu tamām
Zikr-i fuḥş-i zālīmān ber 'aks okı iy maḥşeri
82. Sen Fedāyī dīn bu söz düzin kirāmuñ ḥaqqına
Cevheri bilür bilirsın kıymeti her cevheri
83. Hikmet ile ḥalk olupdur kāyinātuñ zübdesin
Degme cān fark itmez ansuz istese her maşeri
84. Öñde soñda ehl-i dilden her ki gelmişdür revān
Medḥ okur ḥaqqında ḳur öñinde rüy-ı aşgarı
85. Gerçi ol tālīb degül bir sūd-i sevdā cezb ide
Liki aşḳ ile hemān ol yüzde görür dil-beri
86. Hāzır ü gāyib ikidür 'aşıkuñ maşūḳı bir
Ehl-i dil kātından ol tendür bu cānuñ mazharı
87. Ol zevāl içinde her sāt mükedder ıyş ile
Bu münezzehdür küdüretten hemişe 'abḳarı
88. Her ki 'aşıḳdur bu yüzdür gördüğü ol perdeden
Bilmeyen bu nūrı görmez gözler ednā maşberi

89. Eşrefîdür bātının gören bu halkuñ her nefes
Zāhirin gören zevālin gözler oldur ahkārı
90. Ehl ü nā-ehl ādemi zeynūra beñzer iki cins
Biri zehrin gösterür insana biri sükkeri
91. Ādemî oldur k'ol iki ma'deni teşhîş ide
Cins-i zenbūruñ ki bir āb ile pürdür zenberi
92. Anı görse hāzm ide cōmrince bundan hāzm ü zevk
Niş ü nūşı var bunuñ zīra anuñ bes neşteri
93. Ya'ni bir ehli ādem ile tūr otur iy nev-cevān
Tā vüçüduñda bulasın bŷy-ı misk-i ezferi
94. Gün gün ŷzre lā-cerem her tab' k'ol niyyet tutar
Ĥayr ü şerri birle işler kār-ı Ĥayr ü mŷnkeri
95. Ĥaqqı bātıldan seçendür Ĥayyir iy merd-i güzīn
Ol deñlü kim cūr ola ya ola zerrīn-mi'feri
96. Devlet-i dŷnyā vŷ dīn olmaz Ĥod āĤir Ĥadr zile
Seçmeyen abdāla bir Ĥumretde zerden āzeri

15

KAŞİDE-İ ŞALEVEH

Mefā'ilŷn Mefā'ilŷn Mefā'ilŷn Mefā'ilŷn

1. Be-nām-ı İzid āğaz it söze gel ibtidāsında
Ki tā Ĥayr ile Ĥatm ola umŷruñ intihāsında
2. Di Bismillāh ü er-RaĤmān okı dāyım bu şart ilen
Ki göñlŷñ olmayā her giz raĤīmŷñ māsivāsında
3. Her işde çŷn ki kādirdür Ĥudā Ĥudret temennā kıl
Degŷlseñ mŷnkir iy cāciz-i kuşŷrı yok cāfāsında
4. Egerçi cŷmle rencŷre virŷr ol renc-i bī-cillet
Yine bir nesne Ĥalk ider anuñ āĤir devāsında
5. MuĤammed muĤtedā oldı Ĥudādan istedi lā-bŷdd
Erenler cŷmle bāş urdı ayāğa iĤtidāsında
6. Gel imdi sende iy tālīb niyāz it Ĥaqq'a rācī ol
İriş maṭlŷba Ĥoş gŷş it nedir gör kıl kefāsında

7. Senüñle Hâk arasında geçen esrâra kâfidür
Hudâ vü ehl-i'ilm olsa şanuk her dü serâsında
8. Pes ol hayrû'l-beşer kıldı niçe farz u sünen zâhir
Kıl u bul ol ki cem' oldı nebiler Muştâfâsında
9. Namâz ü rûze vü hacc ü cihâd ü hem zekât ammâ
Birinüñ bîş gelür vaqti günün şubh u mesâsında
10. Pes evvel farz-ı'ayn oldı namâzuñ sırrını bilmek
Saña iy yâr-i rûşen dil k'olasın ihtidâsında
11. Velî pâk olmasañ hergiz kabûl itmez bil ol hâzret
Tahâret kıl ü âbdest al ü ol rahmet recâsında
12. Gel imdi farzını kaçdur vüzünüñ iy muşallî bil
Biri yüz kaplayu yunmak buyurdı Hâk nebâsında
13. Biri eldir saña deñlü yumak bir başa mesh itmek
Biri iki ayak yumak vüzünüñ iktifâsında
14. İştigil sünneti ondur onuñ bil biri niyetdür
Birisi el yumak bir besmeledür el yuyasında
15. Biri ağzına şu virmek biri burnuna istinşâk
Biri tahlîlî'l-hayât bil dañî barmağ arasında
16. Biri a'zâsın üçer kez yumakdur sünnetüñ bî-şekk
Biri hep başa mesh itmek dañî kulağ binâsında
17. Müretteb biri el ağız burun yüz kol kulağ serpâ
Yumakdur bir ulaşturmak resûlüñ iktizâsında
18. Vüzünüñ müsteħabbı sağ kolın sağ ayağın evvel
Yumak boynına mesh itmek biri taht-ı kafâsında
19. Velî âdâbın işt bir şuyı çok dökmek hâdden
Biri içmek şudan kalsa birazcuk mâ beķâsında
20. Birisi kıbleye karşı oturmak biri her 'uzvın
Yur iken okımak barmağ götürmek bir tûrasında
21. Du'ası vardır ol hinde okıya kıbleye karşı
Biri dem urmaya sözden o dem dünyâ hevâsında
22. Namâzuñ şartı bîşdür hem biri bu k'olmaya murdâr
Namâz itdügi mevzî'da dañî cism ü libâsında

23. İkinci ‘avreti ‘üryân gerekmez bil muşallînüñ
Üçüncü vaktine kâyim gerek vaktüñ edâsında
24. Budur dördüncü şartı kim kıla ihlâş ile niyyet
Beşinci kıble olmakdur iki kaşı arâsında
25. Velî erkânı altıdur biri tekbîr-i evveldür
İkinci râst turmakdur okurken istivâsında
26. Üçüncü kırât-ı Kur’ân ü dördüncü rükû‘ itmek
Beşinci secde itmekdür recâ tutub revâsında
27. İşit altıncı rükni hem namâzuñ bil oturmakdur
Tamâm olduğda erkânı taḥiyyâtü okıyâsında
28. Bulardan soñra hem bir farz İmâm-ı Â‘zam oldur dir
Ki herkes ihtiyâr ile ola ḥatm-i şalâsında
29. Şalâtüñ vâcibin bilmek dilerseñ on ikidür hem
Birisi Fâtihâ bir süre koşmakdur ezilinde
30. Üçüncü vâcib erkânüñ şakınmak cümle tertibin
Daḥiler kavline baksañ iki secde arasında
31. Birisi daḥi evvelki taḥiyyâta oturmakdur
Taḥiyyât okımak bilgil birisi oturasında
32. Biri virmek selâm âḥir birisi vitr-i vâcibde
Okı ba‘de’l-‘işâ maḥfî kunutı Ḥaḳ şenâsında
33. Biri bu ki her farzuñ yâ üç rek‘at ola yâ dört
İkisin süre koş kılsañ okıma mâverâsında
34. Biri kılsañ rükû‘ andan turup kâmet dulanmak bil
Biri hem secdeden turduğda tur anuñ kıyâsında
35. Biri aḥşamda yatsuda şubḥ farzında Kur’ân’ı
Okı cehren iki rek‘at kerâhet var ḥafâsında
36. On ikincisi farz-ı ‘aṣr ü zuhr içinde Kur’ân’ı
Okı ihfâ ile olma şakın muḫhir nidâsında
37. Namâzuñ sünneti kaçdur işit bir bir diyem zabṭ it
Yigirmidür elin kaldırmağ evvel ibtidâsında
38. Biri tekbîr iderken kıbleye karşı el açmak bir
İmâm ise kılan tekbîr ide kuvvet şedâsında

39. Biri sübhâneke bilgil birisi besmele biri
Okınsa Fâtiḥâ âmin dimekdür intihâsında
40. Biri sağın şol el üzre komaḡdur biri üç kez
Dimek sübhâne rabbiye'l-‘azîm Ḥaḡ kibriyâsında
41. Onuncı tüt rükû‘ında kılayın cümle tekbîrin
Biri açmak elin ḡonsa diz üzre ittikâsında
42. Sücûdında olan tekbîri hem andan kıyâs itgil
On üçüncü nedür tesbîḡ okımaḡ Ḥaḡḡ senâsında
43. Birisi secdede alın komaḡdan öñ komaḡdur el
Biri sağ ayaḡın diküb oturmaḡ şol yañâsında
44. Biri tesbîḡ okımaḡca rükû‘dan ḡaḡḡup eglenmek
Biri hem secdeden tûran tûra anuñ kıyâsında
45. Biri ba‘de’t-taḡiyyât-ı aḡîr ü taḡliye âyet
Okı lîkin iñen tûl ü dirâz itme du‘âsında
46. Yigirminci teḡaddümden okı zâtü’l-burûca dek
Şabâḡ ü zuhrda tâ lem yekün ‘aḡr ü ‘iḡâsında
47. Okınsa lem yekün bâḡî ne ḡalsa okı aḡşamda
Tamâm oldu sünen bilgil nemâzuñ mâcerâsında
48. Gel imdi müstecebin bil biri ḡâmetde tütmaḡdur
Nazar secde maḡâmına rükû‘da püḡt-i pâsında
49. Birisi secde kılduḡca dizine baḡmaḡ evlâ bil
Biri barmaḡ ḡötürmekdür teşehhüd okıyâsında
50. Velî ḡaldurmamak yigdür dimişler ba‘zılar zîrâ
Sükûn üzre durur vaż‘ı ḡalâtuñ Ḥaḡ rızâsında
51. Birisi esnemek vaḡtinde aḡzın açmamaḡdur bil
Zarûret olsa tütmaḡdur el ardın iktifâsında
52. Birisi mümkün olduḡca su‘âl irişse men‘ itmek
Birisi bânḡ işitdüler tûra ḡizmet edâsında
53. Yine gel diñle bir ḡikmet nemâzuñ mübtedâsında
Şurûtuñ biri kem olsa degül dâḡil şâlasında
54. Şalâta olmadın dâḡil nice maḡbûl ola fikr it
Eger nâsı ü ger ‘âmid ḡü yok şıḡḡat esâsında

55. İşit ol yidi erkānuñ birin terk itse fāsiddür
Şalātı ger muşallīnūñ kuşūr olsa azāsında
56. Ve ger on iki vācibden birisi terk ola sehven
Sucūd-ı sevh lā-büddür k'ola mümkün revāsında
57. Eger aşd ile terk olsa degül vācib sucūd-ı sehv
alur ebter tamām olmaz meger kendü kıyāsında
58. Gel imdi sünnetüñ sırrın işit terk olsa bunlardan
Biri sehven ü ger ‘amden sucūd olmaz aāsında
59. ‘Amel fāsıd degül geri velī aşd ile terk itse
Kişi atır olur lā-büd naşibi yok cezāsında
60. Velī Hkuñ nazargāhı gōñüldür kişi kim cāndan
Yunulmasa degül nāfız uzūr-ı mürtecāsında
61. Nedür pes farz ü sünnet yā nefil bilgil ki farz oldu
Bize burc işledi Ahmed çü gördi irtifāsında
62. Velī sünnet bu kim kendü buyurdu işledi ol řāh
Pes oldu işlemek sünnet bize ‘ömrüñ beāsında
63. Velikin nāfile oldur ki geh geh işledi Amed
Bize kār oldu çün virdi aberler uş cezāsında
64. Yine bir vech ile oldur farīza itmeyen ‘aşı
Olur inkār iden kāfir bulur mihnet sezāsında
65. Daı bil sünnet oldur kim anı her k’itmeye fāsı
Olur hem mubtedi‘ inkār iden ümmet arasında
66. Nefel ol k’itmeyen ‘aşı vü münkir mübtedi‘ olmaz
İren ās itmeyen ‘āmı ol ümmīz ü bu yāsında
67. Bulardan ala iy ‘āil namāzuñ sırrını gey bil
Ki nice sa‘y ılmışlar erenler H rızāsında
68. Dürüş sen daı bir cehd it yāına iresin tā kim
Urasın ayme-i cān-ı maāmuñ müntehāsında
69. Geçürdüñ ömrüñi yıllar resüle olmaduñ tābi‘
Becid bil bigi yılsın sei nefsüñ hevāsında
70. Ğanīmet gör bu eyyāmı bış özgün řā‘at it Hka
Velī key şala depretme dilüñ çün çerāsında

71. Niçe bir kesbile bāṭıl qalursın iy gāvī çün kim
Bilürsin şöhret āfetdür küdüret çok riyāsında
72. Ne şehir içinde meşhūr ol ki halk ide saña rağbet
Ne gūşe bekle kim nefsüñ ğaraž var inzivāsında
73. Bilmesen saña yükdür ger İlyās olasın ger Hızır
Qıruda yaşda fāriğsin ne ağ ü ne qarısında
74. Şaḡın iy müdde‘ī kılma şikāyet bu ḡalāyıkdan
Ki qahr içindedür luṭfı vefā gizli cefāsında
75. Bir iki gün riyāzat çek ḡaṭīf it cismiñü tā kim
Çeke geh bigi ḡaşıyyet ki var Hāk kehrübāsında
76. Niçe bir cū‘dan nefret idersin iy ḡarişü’n-nefs
Ki andan yüz derec bedter maraž var imtilāsında
77. Hāriş-i ḡāb ü ḡor beñzer ‘amelde teşneye şurāb
İçer içdükce germ olur ‘aşaş artar quvāsında
78. Degülsin bāri iy Mūsī-şıfāt bir muşdan kemter
Ki açar bāl uçan Ca‘fer bigi kudret fezāsında
79. Zihl şādık ki şıdık ile hevāya ağıdı bī-tezvīr
Zihl şeh kim şehīd oldu dönüp nefsi ğazasında
80. Gel iy dānā nazar kıl bu cihāna ‘ayn-i ‘ibretten
Ki kimler küşte olmuş gör bu kūr ü Kerbelāsında
81. Emīr ü şah ü düstūr ü velī vü ‘ālim ü müftī
Nebī vü şālih ü ‘ābid belā çekdi velāsında
82. Saña yitmez mi bu deñlü münebbih iy emīr-i halk
Ki cümle mübtelā gitdi bu dīvūñ ibtilāsında
83. Geçenlerden naşīḡat tut ‘amel kıl andan öñdün kim
Gelenler işidüp şerrün ola çüst iḡtimāsında
84. Bu dünyā mezra‘-ı ‘uqbādur ekn tā biçesin anda
Velīkin toḡm-ı bed olmaz nik ü nakd it nevāsında
85. Erenler mālā mār eydür ḡelāl olduḡda cem‘ itsen
Hārām olursa ḡod bunda belādur ejdehāsında
86. Cihān kārı n’olisardur şu deñlü gözledi hergiz
Sikender görmedi āyine-i kīt-i nümāsında

87. Velî fakr ü kanâ'atda olaydı 'âlemüñ cevcev
Bilirsün sırrını rüşen yok mümkün beķāsından
88. Kanâ'at genci bâķīdür fenâ ehli aña irmez
Ānıñ çün fakr faķr oldu cihānuñ muķtedāsında
89. Bil iy rüşen zāmīr āķır nedür gencine-i bâķī
K'olasın fānī-yi şādūna ğam-ġīn sur u yāsında
90. Gedādur pādīşāh ise cihāna olmayan ķānī'
Cihānuñ şāhıdır olsa ķanā'at bir gedāsında
91. Cihān başdan başa olsa ħarīşüñ mülki seyr olmaz
Eger bir nān bula ķānī' ğamı ķalmaz ķafāsında
92. Dilerseñ giresin 'ārif bu gör merd-i ilāhī sen
Ġanī himmet faķīr olur saķī sıret ġınāsında
93. Ne dervīş olsa fehmi ider kimesne 'aczini örter
Ne herģiz sırrını ifşā ider cūd u seķāsında
94. Bülend ü peste meyl itmez hemīşe ħāk ü seng üzre
Yürür devrinde ġün bigi yine kendü zıyāsında
95. Şeh olsa 'adl ider bī-meyl ü dervīş olsa şükr āķır
Ta'arruf eylemez herģiz 'abeş mülk-i Ĥudāsında
96. Revādur 'ādil ü müşfīķ ola bī-zār yāzında
Sezādur zālīm ü müfsid ola uyķuda yazında
97. Niçe kāfır ki gelmişdür cihāna 'adl içün yıllar
Yāzup bir beyti şaķlardı başında yā ayāsında
98. Ki tā ħükm itdüġi sâ'at anuñla sākin olaydı
Ġazabdan Ĥaķķ ü nā-Ĥaķ kim bile vü ola pāsında
99. Ne deñlü geldise zālīm cihāna zulmi dem itdi
Meger ġafletde k'olaydı ġaraż bir müştehāsında
100. Şaķın sen dāķī iy 'ādil dil uyma nefse rāzī ol
Ġarażdan geķ ki esbāb-ı maraż var itidāsında
101. Dimiş ħamsün mine'l-īmān-ı bī'llāh ekmelü'l-insān
Tevekkül bir ilāh üzre rızā bil bir ķazāsında
102. Biri luţfına tevfiż ü biri emrine istislām
Biri 'inde'l-muşībet şabr bu dünyā 'anāsında

103. Cihān kej-revdür aldanma hāzer kıl iy gıbı çünkim
Nice serdāne-i āķıl ögünmüştür hārāsında
104. Pes iy ‘aķl ehli sāhilden gözetme bahre gāvās ol
Ne dürler cem‘ olur gir gör bu bahruñ aşınāsında
105. Ne cān kim taldı bu deryāya hergiz görmedi sāhil
Ne sāhil belki maħv oldı bu bahruñ ingimāsında
106. Bu ‘ummān içre her katre ki vardur ‘ayn-i deryā bil
Bu deryā içre her incü güherdür incilāsında
107. ‘İlimi nehr oldı hıķmet bahr ü ‘ālim tavf-ı nehr cyler
Hakīm ü ‘ārif ider gāvş ü seyr ol bahr-i māsında
108. Velī hıķmet bu ki hıķmet beyān itmek degül cāyiz
Şular kim ehl-i hıķmetdür meyan-ı mā‘adāsında
109. Fedāyi bahr-i hıķmetden ki sensin katre-i güher
Ulaş cehd eyle ol deryāya kalma mā’-i āsında
110. Bu dünya mā’-i āsındur düşen katre aña çıkmaz
Meger bārān-ı rahmetden aķa hıķmet kanāsında
111. Bu cān murg-i ilāhīdür uçar pervāz ider bir gün
Hıruc idüp bu külhāndan konar cannet yuvāsında
112. Zihī dergāh-ı rūhānī k’anda za‘f ü merk olmaz
Ne hem var germ ü serdinden ne gam şayf ü şitāsında
113. Hüdāya vahdetüñ haķķı ki yokdur zerre-i vāhid
K’ihāta kılmaya hergiz ‘ulādan tā şerāsında
114. Be-haķķı kudreti tāmuñ k’irişür cümle maħlūķa
Be-sırr-ı rahmet-i ‘āmuñ ki mużmer cinn ü nāsında
115. Be-haķķ-ı Ādem ü Havva vü Şit ü Nüh ü İbrāhīm
Be-ķurb-i ‘İsī vü Mūsa dem ü dest ü ‘aşāsında
116. Be-haķķ-ı nūr-ı Kur‘ān-ı ‘azīm ü cümle mektübāt
Ki maħlūķāta şāfidür ķamu derdüñ devāsında
117. Be-mihr-i mihter-i ‘ālem be-nūr-ı meħar-ı ādem
Be-remz-i sūre-i řāhā vü sırr-ı sīni yāsında
118. Be-şıdk ü ‘adl ü insāf ü hayā vü ‘ilm k’oldı cem‘
‘Atıķ ü ‘Ömer ü ‘Oşmān ‘Aliy-yi Murtażāsında

119. Be-sırr-ı kıretü'l-‘ayneyn-i şâh-ı seyyidü'l-kevneyn
Ki Hâk yâd itdi ol nûreyn vaşfin hel etâsında
120. Dağı aşhâb ü evlâd ü eimme hürmeti yâ Rab
Bizi ahhâb ile haşr it habîbün iltikâsında
121. Be-Mevlânâ Bahâe'd-dîn ü Mevlânâ vü Şemse'd-dîn
Veled Sultân ü ‘ârif hem ne kim var akribâsında
122. Dağı sultân-ı abdâlân Muhammed sırr-ı Mevlânâ
Ki egerler mazhar-i sırr-ı vilâyet Hâk hûdasında
123. Ricâlü'l-ğaybiyân esnesiyân ü seb‘a-i ebrâr
Hezârân si şadân çihlân ü pencân Hâk velâsında
124. Dağı kûtb ü imâmeyn ü muharrebler gürûhiyle
Muhârin eyle ol şahuñ bizi taht-ı livâsında
125. İlâhî iş bu zıkr olan erenler hürmeti lûtf it
Du‘âmuz müstecâb eyle kamu hâcet revâsında
126. Şorarsañ sâl-i hicretten bu şi‘r itmâmına târih
Rabî‘ü'l-âhir ayıdur tokuz yüz biş arâsında

16

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fa‘ilün

1. Olalı ‘âlem-i ecsâma cilveger nâmûs
Ki ya‘ni rûh-ı Kudûs peyk-i hazret-i Kudûs
2. Bu deñlü nükte-i gaybi getürdi küllinden
Biri bu mü‘min iseñ kılma düşmenümla cülûs
3. Murâd-ı Hâk bu ki her kim baña vefâ kılmaz
Saña ne hayrı dege iy gariğ-i bahır-i füsûs
4. Kelâm içinde ‘aduvvî ‘aduvveküm²⁷ dir Hâk
Bu nükteden hazer it iy emîn-i cümle rü’ûs
5. Dedi refik ü bed ü dîv ü nefis bu cümle
Egerçi düşmen-i cândur ahti nefis-i şemûs
6. Kamûsı eylûge eylûk kılur ve lîkin nefis
Ne deñlü k’eylûk iderseñ ‘ivez kalûr makkûs

· 16 S. 44b, M.K.____

²⁷ Benim düşmanım sizin düşmanınızdır.(Mümtehine, 1)

7. ‘Aceb mürebbi-i düşmensin iy füsürde heves
Ki öz elüñle kılursun özüñ añā maḥbūs
8. Var ehl-i ḥikmet iseñ sengsār-ı nefsi ḥas it
İhānet ile saña tā dem-ā-dem urmaya lūs
9. Olursa cū‘ ü ‘aṭaşdan ne loḡma vir ne şū
Mutī‘ olur olıcaḡ ekl ü şurubdan me‘yūs
10. Çü nūr ü zūlmet olupdur ezelden aşl-ı vüçüd
Birisi ma‘den-i cāndur biridir aşl-ı nüfūs
11. Ol olsa sende müreccaḡ olursın aşla ḡarīb
Bu olsa bundan müferrec olursın anda ‘abūs
12. Birisi cennet aşlı birisi dūzaḡ-ı fer‘
Birisi merci‘-i mü‘min birisi ḡabs-i mecūs
13. Bu iki ḡavme maḡaldur hemişe ol iki şadr
Birisi anda muḡāf ü birisi bunda yeūs
14. Biri mekān-ı beni vü velī vü mü‘min ü pīr
Biri maḡām-ı ḡabi vü ‘anüd ü mürted ü rūs
15. Hemişe ehline cāzib birisi hep meczūb
Hemāra ḡavmine ṭālib birisi hep me‘nūs
16. Gelür bu resm ile ādem geḡer bu vech ile ‘ömr
Olur hep aşlına rāci‘ mürīd-i ḡayr u ḡunūs
17. Kimi ṭahāret ü ‘ilm ü riyāzat iyle sa‘īd
Kimi şeṭāret ü fişk ü fücūr ile menḡūs
18. Veli bu ḡāfileden ḡah olur ol ile raḡīl
ḡahi ol ilden irer bu cemā‘ata cāsūs
19. Ki iy tevābi‘ ehl-i Ḥudā vü ehl-i yaḡīn
Ṭīruñ bu merḡāleden kim uruldı kāse-i kūş
20. Bir ehl-i devletüñ āḡir rikābına yüz urup
Sürüñ ki aldamasun sizi bundan de‘ş ü dülūs
21. Bu yolda merd-i sebūkbār oluñ ki kat‘ idesiz
Tarīḡ-ı hem d il ü cāndan hevā-yı sim ü fülūs

19. 11(b) müferrec: müferra‘. MK.

22. Eger bu resme kılursuz tarikat içre sülûk
Hakikat içre bende ola cümle ülûs
23. Bu devr içinde eger merkezinde bulinasız
Bu varlığını yanasız hırş u dine çün kaknûs
24. Cihānda hufte bigidür halâyık ol ki yatur
Teşāvüş ile başar şar ü sekte vü kâbûs
25. Veli ne cân ki sebükdür hemîşe uyhudan
İrer yakîne turur zikr ü şükre mişl ü hurûs
26. Gel imdi bendeyiseñ dañi sebük-rûh ol
Ki tâ riyâz-ı amelde yer aç a çün tavûs
27. Veliki pâyuña bak geh geh andan ikrâh it
Ve bâla şalmaya ta hûsn-i- bâlûñ iy sâlûs
28. Biri bir ehle şorar kande nerdübân-ı felek
Dimiş ki ehl-i nazarlar katındadır pâ-bûs
29. Ki yañi Hak nazarıdur muhakkağ er nazarı
Meşelde hikmet-i Hak nûr-ı şem u er fânûs
30. Eger irem diriseñ Hak'a tut bir er etegin
Şakın bu işde seni kılmasun bağ-ı nâmûs
31. Yolında her ne ki var cân u ağıl u ser terk it
Özinden özgeden it hem serây-ı dil meknûs
32. Duruş deminden anuñ mis vücudı zer kılasın
İriş gamından anuñ gamdan olasın mehrûs
33. Mürîd-i Hak ola her k'ola hizmetinde muķım
Murad-ı vaşl ala her k'ola halvetinde urûs
34. Cemâli şohfînüñ ol kim kıla muţâlaasın
Kul ola hikmet içinde hezâr cālînûs
35. Fedâyî hikmet-i Hak bil bu şiiri âyet ile
Ki sırr-ı Hak ü velîdür degül bu şiir efsûs
36. Bu bağr-i hikmete cehd it ki aşinâ olasın
Hemîşe mâhi bigi avdet itne çün cāmûs
37. Bir iki gün bu cihân içre celvegerlik idüp
Geçersin âhir olur ömr-i âlem-i maşsûs

38. Kimesne kalmadı bâkî bu meşhed içre kavî
Kamusı meşhede girdi Hâlîl eger Kāvūs
39. Egerçi kaldı kamudan eşer sa'îd ü şakî
Kodî kim âyet-i rahmet cihânda kim nâkūs
40. Bu cümle halkı k'öñidür bu âsiyây-ı felek
Kimi erdi şafîdür kimisi dürd-i kūs
41. Yeḥūd bu mezre'a halk içinde bu maḥlūk
Karışdı dâne vü gehdür kamusı bir tînūs
42. Seçer bu münḥal ü ğırbâl-i devrânı vü bunı
Virür meḥalline âḥîr yirin kılur nâṭūs
43. Ki ya'nî ḥāşa vü âma naşîb irer andan
Kimine loḳma-i vuşlat kimine ḍarb-i debūs
44. Hüdâ-yi Kâdir ü Kâhir İlâh ü Rabb ü Vedūd
Bu halkı bunda vü anda kılur kamu melbūs
45. Kimine ḥulle-i şâdi kimine kisvet-i ğam
Şunar kimine şafî şu kimine dürd-i kü'ūs

17

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Hâḳ ki ten halk itdi a'zâsıyla kâmil cân için
Cem' ola tâ aḳl ü nefis ü ḥis aña iz'ân için
2. Geldi çün bu mecmû'a bu cümle bir vücūd
Her vücūd emr oldu ki de tâ'at ol iḥsân için
3. Lîki ḥâlif düşdi tenler 'ilm ü seyr ü Ḥuda hep
K'imdi cünbiş cümle cânlar mün'ine şükrân için
4. Ki tavâf ü kim namâz ü kim niyâz itdi kabûl
Kimi zühd ü şükr ü zıkr ü fikr ü ḥayr ikrân için
5. Vâcib oldu bir ḥakem pes halka k'ide nuşḥ ü şulḥ
Bu ger oldu bî-ḥod ol keşretde ceng ol şân için
6. Yılmadılar kanḳısı lâyıḳdur iş bu cümleden
Birbirine ḥâlif oldu a'del-i devrân için

7. Kim anı kıldı kabûl ü kim bunu ‘aql ehlinüñ
Her biri bir rāh-ı t̄ā‘at tutdı pes kurbān için
8. Münkir olup ol kamu yol ehli urdı bir laķab
Birbirine nık ü bed farkında bir bürhān için
9. Cümleñ ma‘būdı bir ma‘nide ammā fi‘l ile
Düşmen oldu şüret ü da‘vide ād ü şān için
10. Görüp eşraf-ı ümem bu ihtilāfı her nefes
Saht-ı gam-nāk oldu ceng ü cehil ger tab‘ān için
11. Pes tedārük birle anlar istedi nuşret ki ola
Cümle bir dīn üzre t̄ābi‘ hizmet sulţān için
12. Olmadı bu iş murādınca kirāmuñ her biri
Gerçi çok sa‘y itdi cāndan zümre-i insān için
13. ‘Āķıbet geldi cihāna kāinātıñ mefḥarı
Çok cihād itdi ‘ulūm ü mu‘ciz ü Kuran için
14. Oldı ol cümle bu ḥalka ālet ü esbāb-ı dīn
Ġāyet-i tekmīl-i ‘ilm-i t̄ā‘at-ü imān için
15. İki peydādur ki ümmet bir degül ma‘nide hep
Kim okur kılar Hüdāy için kim āb ü nān için
16. Bir nazar kılsañ bu esbāb-ı güzine cān ile
Ḳahr u luţf irmişdür cūḥḥāl ü ma‘nīdān için
17. Üç dürür nıkān-ı ümmet evveli t̄ā‘atdedür
Ḳürmet ü rızķ ü ḥalāş ü rāḥat ü fermān için
18. Ḳavm-i şāni rutbet-i eşraf-ı insān gūş idüp
Kūşış ider kudretince menzil-i- nıkān için
19. Ḳavm-i şālis mest-i bī-ḥod ‘ālem ü tenden geḫüp
T̄ā‘at ider cān ü dilden ḥālīķa ‘irfān için
20. Pes bu ḫavmüñ bihterün ol kim murādı Ḥaķ ola
Her işinde hiç özine olmaya dermān için
21. Enḥası ḫavmüñ ḫod olur mekr-i nefsi dūn ile
Ḥaķķa ‘āsi olduġınca zinde bu zindān için
22. Geldi eşraf-ı insāndan ḫilāf ehlāfa hiç
Hem muḫālif olmadı birbirine bir şān için

23. Cümlesi ‘ilm neşāyih kıldı ta‘līm emrile
Qābile nā qābile gösterdi yol düşmān için
24. Mā-ḥaşal sözden bu ol cān ‘ālem için itdi hep
Sulḥ ü cengi urmadı kıl biri bu eyvān için
25. Pes kamu Ḥaqq’a ḥalīfe geldi taḥte ferḥ
‘Adl ile sürdi ḥükümet ḥākim-i dīvān için
26. Nāyibīdür şimdi šāhān ü meşāyih zümresi
Zāhir ü bāḥin bu ḥalka ḥal’at-ı raḥmān için.
27. Lākin o ṭavrile yok devr içre chlū’llāh-ı pāk
Vārise nādīr ḥafīdūr ‘ālem-i pinhān için
28. Gerçi vardur her maḳām içinde bir merd-i šikār
Ekserin ammā dutabil ‘avret ü oḡlān için
29. Ya‘ni dāyim fikr-i ḥariḥ zevc ile meftūn olup
Dām-ı zerḳ esrāy ide rızḳ ü kisvet-i şıbyān için
30. Yā cihān ola hevādan maḳşadı seyrinde germ
Serd ola ‘ışḳ-ı Ḥudādan ḥūr ile ḡilmān için
31. Yol eri k’ide sülūkinde teveccūh her yaña
Vaşl-ı Ḥaqqdan yād olur ol ‘āleme seyrān için
32. Pes niçün geldi ḥabībūñ vaşfı māzaḡa’l-başar
Yummasañuz māsivādan rü’yeti sübhān için
33. *Rabbi eriniḥ rabbi zidni*²⁸ düşmedi ḥazretde bir
Ol iki šāh istedi ger ‘ayn ü ‘ilm i kān için
34. “Len terāni” dūr işitdi Mūsā’ya “eriniden” cevāb
Gerçişāret añla bir vechile nīk im‘ān için
35. K’aldı envār-ı tecelli naşīb ol cidd ile
Buldı lāyık gör liḳā’lu’llāha bu loḳmān için
36. Hem meşāyih cinsi k’ider cidd ile seyr ü sefer
Şöhret için ba‘zı ḥazret-i cānān için
37. Himmetince irer āḥir menzīl-i a‘lāsına
Ḥaqqdan irmez kılca ḥāşān itidā noḳsān için

²⁸ Rabbim bana kendini gösterve ilmimi arttır.(A‘raf: 143 Tāhā: 114)

38. Hāşa bu bî-himmetân-ı halk-ı devr-i pest ü dūn
Terk-i naqd-i cān ider bir ālet-i cūsmān için
39. Ya'ni zehr-i kâtil olsa āb-ı hayvāndan anı
Seçmeye k'anuñla ire vaşla hayvān için
40. Sen Fedāyî 'ahd ü kavî itdūñse cāndan Hakk ile
'İşk-ı cān-efzā gördūñ şahid ol peymān için
41. Her ne gelse hep işāret bil belīden tātūñ
Belki sehiv itseñ degüldür hāzrete 'ısyān için
42. Kesme pes ümīdūñ ol deryā-yı rahmetden iriş
Katre bigi pest özün sür gaflet ü nisyān için
43. Mīzübān-ı mihrübāndür Hakk ne hātīm k'ide tay
Şüfre-i çerh ü zemīn beş itse bir mihmān için

18

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

1. İşt küşāde yine bir la'ife rabbāni
Açarsa küh ile saña luṭf-ı Rab ānı
2. Bu nükteden bilesin cüz vü 'ilm-i Hakk'la mest
Hemīşe rāh-ı yakīn içre cümle merdānı
3. Megerki bir gün oturmuşdı halvetinde muḳīm
Hoş İbn-i Edhem ol ešnāda cūş edip cānı
4. Didi ilāhi beni kılmağıl bu şeb şeb'ān
Hezār-ı rek'at ile tūyla iş bu cī'ānı
5. Pes oldı ol gice māni' kaḫā irişmedi rızk
Kemāl-i va'de ile itdi zeyn dükkānı
6. Yine ikinci gün ol va'de üzre oldı harīş
Dürüşdi cū'ile tā subḫ okıyu Kurānı
7. Bu tav' ile irişüp heft rūze rūze temām
Mecālî kalmayup egdi na'īm-i sübhānı
8. Didi ne hikmet ola bunda iy Hudā-yı Kerīm
Ki tāt itmek için istedümse meydānı

9. Bu deñlü cu' idesin bendeye havāle 'aceb
Ne çāre k'olmaya bu cāna zāyi' iy bāni
10. Pes ol gice bu münācāt ile idüp t̄a'at
Şabāḥ olup bezedi çün cihān bu erkānı
11. İrişdi bir nazār ehli cüvān-ı ḥūb aña dir
Buyur dilerseñ idem saña evde mihmānı
12. Heman za'if ü neḥif oldu aña be-ka-dem ol
Taşaddur itdi irüp ḥāne pūr görüp ḥānı
13. Oturdi istedi k'ol ni'mete ura ol dest
Bilüp cüvān-ı tutar pes reh-ı beyābānı
14. Ne deñlü zārı kılup lā be kıldı ise cüvān
Yüzine bakmadı tutmadı pāre-i nānı
15. Bilür ki kendü kıludur kılup münācāt ol
Ki ilāhi sen bilesin senden irişen şānı
16. Kāpuñda nāz ile yirken na'imüñ iş bu gedā
Kemīne kılına muḥtāc iderseñ erzānı
17. Diyinci irdi hemān ferid küsfend-i 'aẓīm
Ağızdan nānı sipīd itdi remz-i penhānı
18. Görüp beklimesi ol fi'li andan İbrāhīm
Ki kimden oldu 'aceb bu bu nān-ı şulṭānı
19. Yine işāret idüp açdı sizi ki ey maḥcūb
Bu nān-ı ğayba nazār kıl qo zann-ü ḥisbānı
20. Didi vü ğayba sefer kıldı kaldı anda ğarīk
Hoş İbn-i Edhem-i Ğavvāş-ı bahr-i ḥaqqānı
21. Bu taziyāne ğayb ile esb-i himmet-i germ
Cihān-ı ğaybe sürüp itdi mest seyrānı
22. İrip mücāhededen devlet-i müşāhedeye
Şafāya vardı k'ola 'aql-ı külli ḥayrānı
23. Kāmu leṭāyif Ḥaqqdur okunsa zāhir-i ḥaqq
Kıyas kıl ne cihāndur cihān-ı nūrānı
24. Taşından iç yüze bil şad-hezār rāh ü hicāb
Veli her adıma yüz genc okı bu virānı

25. Bu cüz-i kûşîşe bak gör kemâl-i feyz-i ‘ayân
Ki cüz’ ü küllüñ olur hod nazarda bürhânı
26. Dağı neler görünür evliyâ başiretine
Dimek ne fâyide görmekdür iste dermânı
27. Pes aç bu genci k’olasın anuñla hâce-i mülk
Saña mutî‘ idesin cümle halk-ı devrânı
28. Ne deñlü zulmet içindeyseñ aç göz aç dileseñ
Bu gözeden bu şafâlardan âb-ı hayvânı
29. Naşîbüñ olmasa amma ‘amelde añla hâlel
Nazarda devlet ile olsañ Sikender-i şâni
30. Şağın sen olmayasın kûsfend ü nâna harîş
Ki bundan eglenen ancak bu ola iy hânı
31. Murâdı kudret-i Hâkdur bu kûşîş itinüñ al
Ne yüzden ister iseñ sende bâkî vü fânı
32. Birisi bundan diler biri anda rāhat ü genc
Tutup bu iki tarîk ehl-i rāh-ı âsânı
33. Bu heft rûze-i rûze ki irişdi rābi‘a gör
Ne hüsni-i va‘de ile buldı Hâkdan ilhânı
34. Şunıldı nâdir egerçi kirāma mülk-i fânı
Anuñla bilme ‘anadan tihi Süleymânı
35. Hâlîl ü Yûsuf ü Dāvūd ü Hâzret-i Eyyûb
Deñüldi ğamdan emîn istedükçe ekvânı
36. Ki cüd ü cû‘ u huşû‘ ü darā‘at ile
Geçürdi emniçün ekşer hâzerden ahyânı
37. Pes imtiyhân için indi yolında maḥlûka
Bu zeyn-i ni‘met u fakr ile iş bu eyvânı
38. Fedâyî hâtim ü ‘Abbās-ı debsiseñ senden
Seḥâ vü şabr gerek k’olasıñ şafâ-kânı
39. Hîlâfiñ işleseñ ammâ mükedder añla seni
Tarîkat içre mişâl-i cenâbet-i zânı
40. Ne kâra kâdir iseñ işle bulmağ iste ḥalâş
Ki Kâdir itmeye me’vâ saña bu zindânı

41. Eliñde lahızadan kılsañ hezār sāle niyāz
Ki anuñla şayd idesin murğ-i kūy-ı cānānı
42. K'ola rızāndur anuñla bulundı kurb-ı ilāh
Hanın olan bulur āhır rızā-yı Hannānı
43. Yapıssa ğayra k'olasın resīde ğayret ile
Kıpılma renge k'olasın küşāde pīşānı

19

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Gel iy tūṭi-i hoş-gūya getür bir nükte-i nāfi°
K'ışiden tälibuñ cāndan ola aḥvālinde rāfi°
2. Nedür bu meclīs-i ālī k'ichinde bunca şūr ü şer
Olur ḥādiş bular mı işler iy dānāya ḥod vāzi°
3. Eger vāzi° kılür dirseñ kabül itmez gönül ammā
Bulardur fā'ili dirseñ getür bir ḥuccet-i kātī°
4. İşidüp tūṭi-i dil dir dem urup iy hümā himmet
Saña bir bir bu sırrı aşlın diyem ger olasın sāmi°
5. Ne şāni°dendür ur külli ne bulardan bu fi'l-i āhır
Bular ne isterse ḥayr ü şer aña nisbet olur tāli°
6. Egerçi fā'ili Ḥaḳ'dur ḳamunuñ līki bunlardan
Tedebbür olmasa olmazdı andan hergiz iş şāni°
7. Velī sen ḥayrın isterseñ şafā ehlinden ol zīrā
Küduretdür tārīkinden Ḥüdānuñ ehline dāfi°
8. Kemāl ehl iseñ iy hem-dem gönülde gözde ḳo hem-dem
Müdām anlardan olur hem saña yer tevsī lāmi°
9. Dilerseñ k'açıla her dem saña yol bāb-ı raḥmetden
Giceler ḳāyim ol dāyim saḥralar şāyim ü cāyi°
10. Emīn olmak dilerseñ ḳatından Ḥaḳ'dan ol tersāri°
Çü bī-bāḳ olasın andan olursın cümleden ḥaşi°
11. Ḳaçan kim bir işe iḳdām idesiñ Ḥaḳḳa tefvīz it
Oḳı her demde bismillāh ü ol her lāhızada zāri°

12. Şafā-yı kalb irişdükce it o lāhẓā yā dāyim
Küdüret irse teng olma okı her lahẓa yā Vāşi
13. Olur elbette her merdüñ yolında māni ü reh-zen
Velî sen kendü küncüñde gör iy dānā-yı dîn hādi
14. Mezālim koma boynuñdan k'alurlar ākıbet mişlin
Yönel Hāqdan yaña olma dahiler haqqına tāmî
15. Koma şirk-i hafî dilde muvaḥḥidlerden ol zîrā
Muvaḥḥid oldır k'ola şirk ü şübheye kāmî
16. Bilürsin k'ış bu halk içre Hudā penhān ider ehlin
Birin anlardar ikrār it ola ger şālîş ü rābi
17. Ve ger zāhirde görmezseñ münāsib fi'l anlardan
Göñülde gözde zann ile hafî bil zāri ü dāmi
18. Bu mümkindür k'ola maḥfi velî a'māl ile amma
Şaḳidur kandede müşrik ola ger sācid ü rāki
19. Ne millet k'ola her şaḥşa şaḳın ikrāh ile bakma
Çü bunlar sin ne kār için yer temişdür anı şāni
20. Eger dîn gayretin kılsañ revādur lîki deḳ tutma
Kamu efāliçün k'āhir ola her emriñe tāyi
21. Ne kim kibr ü riyā artar kopar hep ḥubb-i dünyādan
Ko elden aşlı kim oldur fesāduñ cem'ine cāmî
22. Aceb bu mün'im ü miskîn alır rızık iş bu matbaḥdan
Biri ni'metde pür-nehmet biri kılletde hoş-kāni
23. Eger aks ola ḥad olur bu şıfat bî-fāyide amma
Fazilet andadur k'ola göñül teng ilen vāsi
24. Kaçan kim acz ire k'oldan görünür kudreti ḥāca
Zihî zāyende-i kudret k'olur rahmet-i şāyi
25. Süvār olmaḳ dilerseñ sen murāduñ atuna evvel
Murād-ı nefsi terk it bin sür ol hoş rāha ol şāri
26. Muḥaḳḳaḳ devlet oldur kim olasın kābil-i rahmet
Fenā-yı nefis ile her dem olup ol ḥazrete ḥāzi
27. Tereddüt çekme iy tālib budur Hāq rāhına reh-ber
Kādem bas şıdk ile cāndan olursāñ reh-bere tābi

28. Çü gördüñ nefis-i bed-rāmuñ bu şulha olmadı rāzı
Gerek bir rāzı hoş-ıñ k'olan her fī-linc mānı
29. Veli ol şartile ki andan inān çekmeyesin bir dem
Ne görseñ tutasın cāndan ola ger hayr ü şer vākı
30. Fedāyī fażl-ı Hāq irse kamu müşkil olur āsān
Ve ger ne ilm ü akl ü ömr olur bī-faẓl-i Hāq zayı
31. Diriler ger bu meşhedde dirilür cāvidān līkin
Olur hem bu menzilde olur hep aşlına rāci
32. Gıdā çün sünbül ü reyhān hāşā gör çün husk ü müşg āhir
Haṭāda bī-ḥaṭa k'olur dedān ü āhu āna rātı
33. Meşelde rütbeti herkes bu nev ile olur bil bes
Biri ol çerḫ zemīn bu çerḫ-i evvel ol biri tāsī

20

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bir kişi bir merd nīk ef'āle şordı k'ey hümām
Saña rızık irmek dilerven ālem-i Hāq'dan tamām
2. Bir ḥalāl ü biñ ḥarām akçem yar ānun kanķısın
Ḳabẓ idersin bir ḥelāl ehlā saña ya biñ ḥarām
3. Didi i merd-i atā-baḫş ol ḥelāl içinde biñ
Nişmet-i şıdk ü şafā vardur rızā-yı iğtinām
4. Ānı vir kim anda ben bu cem'a cāndan āşıķam
Ol ḥarām içre ḥafīdür cāna gam cisme seķām
5. Pes hemān dem şundi ol bir akçeyi ol merde ol
Rağbet ile aldı andan girdi şehre şāzkām
6. Şehri gezdi göñli hergiz irmedi nesne ḳabūl
İrdi pes bir şū kenārına isteyü Hāqdan merām
7. Gördi bir şayyād-ı şāf-i dil-lebi deryāda mest
Hāq Te'ālādan naşib ister bırakmış şuya dām
8. Bu irince çıkdı ol dāmı çıkardı bir aceb
Māhī-i simīn beden şükr itdi cāndan bī-kelām

9. Göricek merd iştihâsı gâlib oldu şayde pes
Şundi ol bir akçeyi aldı tamâm ol her dü kām
10. Çıkdı mähînüñ içinden âkıbet bir dānedür
Aldı biñ dināra ānı bir cevher-i denk oldu âm
11. K'ış bu şıdk-i merd-i a'lā himmet ü cezb-i nef
Olmaya gayra müyesser tā dūne eyyām ü âm
12. Ger nevādindeñdür iş bu feyz-i âli-kadr-i halk
Liki sen feyyāza bak k'ebre bahş eyler sihām
13. Ol viren devletdür ağan baht eridür bî-şükük
Bu şadāqātde bulunur devlet ü baht-I kirām
14. İllet isterseñ harām u şübheden şayd-ı şıdk ile
Niçe bil perhiz idüpdür tut vera-dan yā şiyām
15. K'aña açar irişdi fāyizden bir akçe bî-ilel
Buldı tā sayyād elinden şafı vü ta-ām
16. Şıdkı yokdur pes harāmı kaşd ile kabz idenüñ
Bundan anda âkıbet Hāk'dan iriser intikām
17. Bākı tezvîrāt ü mekr ehl-i halāyık cümlesi
Münkîrân-ı müntikamdur kim mu'azzebdür müdām
18. Pes bilindi ehl-i devlet oldur k'itmeye mekr
Hāzır ü nāzır huzūrında ola emrine rām
19. Her ne eylük görse nefsindeñ kamu Hāk'dan bile
Terk-i fışk ü zülm ü mekr ü nekr idüp bula maķām
20. Bu kademden soñra gün gün ref olup gözden hiçāb
Taşda gevher zerrede göz göre peydā şubh ü şām
21. Merd-i şāfi k'aladı dirhemden zer-i sürh hezār
Buldı âql ehli katında gerçi Hāk'dan ihtirām
22. Liki hāl ehline peydādür ki zerdur dām-ı merd
Keşf-i hāl olmaz bu dāmı geçmeyince ve's-selam
23. Devlet-i dünyā mecāzîdür ki virür māl ü mülk
Devlet-i dîn-i kamu eşrāf önünde ihtişām
24. Sāmi-i ger şad hezār olsa bu sırruñ her biri
Hālile kim zevk-i puhte-cezb ide kim zevk-i hām

25. Gāfil oldur k'evvel-i evvelde kıra haymesin
‘Arif oldur k’āhır-i āhırde kıra hoş kıyām
26. Evvel-i evvel ne cezıb-i cıfe vü maḥz-ı ḥarām
Āhır-i āhır cüz o terk-i vücūd ü nenk ü nām
27. Arası kıavm-i avāsıtdur bu iki mecma’uñ
Andan a’lā bundan ednā muḥtelıṭ nūr ü zülām
28. Cezb-i fı’l-i kıavm-i evvel tā vasaṭ ḥaddince nār
Ḥāl-i bākı kāsib-i gülzār ü ḥūr ü vaşl-ı tām
29. Sen Fedāyı kıo bu üşturlābı ‘aql ü naklı gör
‘İşk-ı ‘ālī kıadri k’ol derde kıılasın hoş kıyām
30. Sen fakıri bāb-ı a’lāsın kıo geç senden seni
Hiçe şay tā hiç olanlarla bulasın intizām
31. Saña lāyık bu k’olasın dār-ı a’lāda pest
Ta kııla hest anda ol ḥayy ü kıadım-i lā-yenām

21

Fā’ılātün Fā’ılātün Fā’ılātün Fā’ılün

1. Ba’de ḥamd-i zāt-i pak-i Ḥāl-ı kıırr u cihār
Pes dūrūd ehline cāndan tā ebed leyl ü nehār
2. Ḥāşa ol pāk eşref-i kevneyne k’oldur cümleye
Reh-nümā-yı ḥazret andan buldı insān iştiḥār
3. Didi ben insānı ol resm ile bildüm k’olmaya
Vākıf anuñ bigi bayṭār esbe görse şad-hezār
4. Bihteri insānuñ anlardur dünyā dirmeye
Ġayri mā-lā-büd derin bed-terdür itse iftiḥār
5. Ehl-i ḥikmetden kebāyirdür bu üç menkıül işit
Bir ḥased bir kıbr ü bir kıırş olsa dilde üstüvār
6. Kıbr şeytāndandurur k’itmedi secde Ādeme
Buldı Ḥakdan tā ebed la’net kıarın şetm ü nār
7. Kıırş-ı Ādemdendür itmişken behiştı Ḥak mübāḥ
Ol kı menhıdür yidi andan sürüldi ḥār ü zār

8. Bil hased Kābil'dendür ki itdi Hābil'i qatl
Bir kız için 'āqıbet itdi sâ'iri ihtiyār
9. Pes bu üçden her ki perhîz itmedi 'ömrince ol
Düşdi bîm-i la'net ü zenbîle küfre sügüvār
10. Her ki perhîz itdi anlardan kemāl-i 'ilm ile
Oldı zenb ü küfr ü la'netden hemîşe restkār
11. Şîşe hem bir nice pend itmiş Şafiyullāh işit
K'ola evlādına andan tā kıyāmet yādīgār
12. Bîşdür ol evvel biri bu virmeye dünyāya dil
Ta gurūr ile anuñ geçmeye hālî rüzīgār
13. Ben ki mağrūr oldum elden çıkdı hızlān ile üş
Bunca hür ü nūr ü ni'met ile ol dārü'l-ķarār
14. Pend-i şāni bu ki nur-ı 'aql ile meşgūl oluñ
Zen mūrād-ı özre zinhar itmenüz bî-nevestegān
15. Ben murād zenden oldum dām-ı şerr-i dīve bend
K'āhîr elden gitdi esbāb ile ol 'ālî-şikār
16. Pend-i şālis bu ki her iş k'itmek istersin be-cehd
'Āqıbet endiş olup işlen nihān ü aşikār
17. Ben öleydüm āhîr endiş ol dem itmezdüm günāh
Gerçi olmuş idi muķadder zenb ü 'afv-ı girdīgār
18. Pend-i rābi' bu ki çün ķaşd idesiz bir kāre siz
Çıñlasa dil işlemeñ ol işi cāndan zinhār
19. Ol ağaçdan kim baña nehy itdi Hāķ dil çıñladı
Dinmedüm andan peşîmān olup oldum böyle hāķ
20. Pend-i hāmîs bu ki her işde kılasız meşveret
Anuñ ile tā hāķādan ķurtara perverdigār
21. Ger ben ol sa'āt kılaydum meşveret cibril ile
Olmayaydım bunca evlād içre Hāķ'dan şermsār
22. Budur ol bîş-i pend-i ādem muķbîl-i evlād iseñ
Tut ķulağūnda be-cidd-i ķār it anuñla şışvār
23. Gerçi iş bu cümlekār olmaķ dilerdi Hāķ tamām
Lîki sen ne isterseñ ol ķādirdur işler iste vār

24. Tā bulasın izzet-i eşrāf-I evlād irş ile
Tutasın ol ʿālem-i maʿnāda bī-ʿavdet qarār
25. Dir Fedāyī sende bu gevherleri bu silke tā
Ola dest ü gūş-i her merde sivār ü gūşvār
26. Māl-i mā-lā-budde kej bakma zen-i ğamhura hār
Çün bularsuz olmaz aʿmāl ü hużūr-ı müsteʿār
27. Hırş-i māl ü ʿitimād-i zenden ʾit perhīzi tut
Dāmen-i Hakk ü ʿazīzānānın naşihat gūş-dār

22

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. İsterseñ bārān-ı rahmetden müdām ıslanasın
Yād idüp şeyhā bu pendī her nefes uslānasın
2. Sen bugün pend-i pederden lezzet alsañ irş ile
Barmaguñ yoların oğul balına ğamsuz banasın
3. Pes işit bu pīr- i fānīden naşihat gerçi sen
Tıfl-ı nā-bāliġsin ammā ʿaql ile pīrānesin
4. Evvel iş bu halk-ı ʿālem kim görürsin cümleden
Şāni-i gör geç birine dime sen aşlā nesin
5. ʿĀrif oldur kʼañı hāzır bile şun-ında müdām
Sen ki hālī görseñ anlardan birin bī-gānesin
6. Pes tarīk oldur ki mekr itmeyesin bır şahşa hiç
Her ne şansañ saña vü ehlüñe halka şanasın
7. Bu ʿamelden soñra mevcūdāta baksañ cān ile
Göresin bī-perde hergiz gövde remz uyanasın
8. Bilesin kʼol Rabb-i ʿālī şāna nefsüñdür hicāb
Çün vişāl içün hicābı terk idüp uşanasın
9. Feth ola bāb-ı saʿādetden saña genc-i yaķın
Görüp ol inʿāmı Hakkdan her nefes utanasın
10. Pes düşe t̄aʿat şafası kalbüñe seyrān idüp
Gülşen-i t̄aʿatde gch gel ʿışk odına yanasın

11. Bilesin k'ol kâinatun mefharı şadrında mest
Tâlib-i hazret cemâl-i şem'ine pervânesin
12. Göresin pes cân ile ol mir'ât-ı şâfiden tamâm
Kendünî ma'nâ vü şüretde ne murğ ü lânesin
13. Bu makâm içre bu tohum üzre k'olasın dür-fişân
Bilki cândur hâşılun birsin velîun dânesin
14. Lâyık-ı şadr-ı pedersin mukbil-i eşrâf-ı ins
Kümmel ü evtâd içinde kâbil ü ferzânesin
15. Şorma buñdan soñra kimsin cümle kâşırdur çukûl
Âdemisin yâne genc-i hazret-i cânânesin
16. Viy eger 'aksin tutasın bu tarikuñ iy püser
Nefs ü dîv ü tâbi'ine her nefes aldanasın
17. Bil mahall-i cinn ü hayvân ü meleksin nûr-ı leh
Gör bu dördün kanķını der şâhibün bir hânesin
18. Yâ vücudun âb u nâb ü şehd ü kand ü hamr ü zehr
Humrasıdur cümleden sen kanķıya peymânesin
19. Derk iderseñ nik ü bed tahsîl ü tebdîl it dürüş
Yohsa bir dâmen tut iş hayr ola ya şer tânesin
20. Hayr işe meşgûl iseñ 'âķılsın añla hâlünî
Şerre meyl itseñ ne dâmen tutasın dîvânesin
21. Hâşâ sen gevher – şinâs ü müşteri tali'den al
Âb-ı hayr içre serâb-ı şerre şunup kanasın
22. Hod 'ayân olmışdı halka gevherün gehvâreden
Şimdi hod fazl ile zâhir cevher-i ferdânesin
23. Tur Fedâyî cân ile şükr it Hudâ-yı pâke sen
K'ış bu gevher dürcine gencine vü perânesin
24. Gerçi 'acz ü kesl ü takşir iylesün tâtatda ferd
Liki merdân içre lutf-ı Hakk ile merdânesin
25. Pes ko bu hoş-yâdigârı her câna sen
K'okına tâ cân ü ten pervâz urup o şânesin

1. Düşeli dil tırına hizār-ı Mevlādan sevi
Kem degül nūr-ı tecellīden şuā-ı müsevi
2. Düri cān andan muşaşadür anuñ çün bî-hicāb
Bağsa duymaz tābına her dide-bān-ı münzevī
3. Yüze yüz aşılса perde görmege yok āma gör
Yüz hicābı yoksa hōd bil raqq-ı āmı münṭavī
4. Perde vü keşf ahmağ u dānā ehledür sitr ü hicāb
Ehl-i keşf öninde şāhid āyet-i 'hel yestevī'²⁹
5. Pes ne duysun her dil-i na-ehl anuñ envārına
K'itdi tūr-ı şad-hezārān pāre ednā pertevī
6. 'Işk-ı 'ālemsüz 'anuñçün zāhid-i dūn himmete
Olmadı peydā k'ānuñ olmadı cāndan peyrevi
7. Hālet-i semnūna bağ kim ehl-i Hāğdan bir görür
Gördi kim fevt oldı kim vālih kim aldı müstevi
8. Arada bir nice maḥcūb olsa irmezdi bu şevğ
Cirm-i māh-ı bedre ger irmez kilābuñ 'av'avi
9. 'Ārifā men istevā nev-māh-ı mağbūn ü şaḥīḥ
Fevt içündür vaşl ü hicr olmaz hōd āḥir müstevi
10. 'Āşık anuñ çün vücūdın Hāğ yolında maḥv ider
Kāmīl ü za'if olduğça kudretten şunar ḥal ü ol ḳavi
11. Vācib ü mümkin degül ḥālī ikiden bil vücūd
Şūretidür biri ol fevt olsa bāḳi ma'nevi
12. Atamuz Ādem Safiyyullāh şatub bir kendüme
Cenneti ebed el olup geldi yoğ idi bir cevi
13. Bir aşā bir ḥātem ile çār berg almışdı hep
Şarf idüp uşşāḳına ḳalmadı ḥubbi dünyevī
14. Bil zamīrinde tenezzülден murādı 'ışk idi
K'ağladı yıllar ḥaṭādan ḥār ü zār ü ḳillevi

23 S. 56b, M.K.---

²⁹ Eşit olur mu?

15. İstiyāk-ı hâzret ile bu evin vîrân idüp
‘İşk ile bünyād urup kıldı ‘imāret ol evi
16. Ol haṭā k’itmişdi bu cünbişden oldı bil ḥalāş
Âḥir evlād olsa hem boynunla olur uḥrevî
17. Mebr-i Meryem olmasa toğmaz Mesîḥādan eşer
Terk-i sūzen olmasa ol virmez ‘urūc-ı ‘İsevî
18. ‘İşk-ı ‘ālî ḳadr ider ḳandıysa ḥod terk-i sivā
Gerçi olmaz cümlede ḥubb-i sivā vü Ḥaḳ sevî
19. Ḥubb ü buğz artırsa ins ister reh-i fakr ü ğınā
Bu iki hod perdedir olmazsa tālib-i Mevlevî
20. Pes murād-ı merd-i ferd oldur bu iki yolda bes
Ger Ebū Derda olagör ‘ālemün Keyḥusrevî
21. Sen Fedāyî ḥāl-i ‘usr ü yüsrişdükce dem ur
Ḥâzret-i Ḥaḳdan ḳo aḥma ğuşsa-i kühn ü nevî
22. Ḥamd ü medḥ-i zāt ü aḥbābındandır bir ḳaç kelām
K’ola sec‘ u neşr ü nazm ebyāt ü şi‘r ü Meşnevî
23. İrse teşrîf-i ḳabûl-i Ḥaḳḳ’a ḥod taḥsîn ide
Ḥarfine şad cān Selmān ü Kemāl ü Dehlevî

24.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. İy cemālūñ ğülşeninden bir ğül-i aḥmer cihān
Viy vişālün çeşmesinden turre-i aḥḳar cihān
2. Āsumān-ı rif‘atūñ taḥtında nüh tārem sipihr
Ḳadr ü ālî himmetūñ vaşfında bir defter cihān
3. Maṭla‘-ı şems-i ḥaḳāyıḳdur yüzüñ kim bî-dirîĝ
Mihr ü meh bulur şu‘āından zîyā-ĝüster cihān
4. Şahid-i ğaybüñ yüzün āyinesidür manzarı
K’aña her dem çeşm-i can ile nazar eyler cihān
5. Gelmedi zāt-ı şerîfüñe ḥalāyıḳdan nazîr
Görmedi mişlūñ saña tā olmadı mazḥar cihān

6. Hâk nehâşîyyet kodı zatuñda iy manzûr-ı Hâk
Kim nazar kıldukca oldı hûb ü hoş-manzar cihân
7. Tâze tâze geldi fâriẓden cemâl-i cân firîb
Güne güne buldı şâni-den zer ü zîver cihân
8. Nitekim hükminde feyyâzuñ olur gerdân felek
Şöyledür emründe iy maqbûl-i Hâk muẓtar cihân
9. Bir kâmersin sen ki nûruñdan olur rûşen nücûm
Bir güneşsin sen ki yüzünden olur enver cihân
10. İy muḥammer cism-i pâk et bâ-yed-i kudret güzîn
Viy muḥattar-kerde ḥâk et her dimağ ender-cihân
11. Âfitâb-ı luṭf-ı cân-baḥş toğaldan âleme
Dâmenin kıldı leb-â-leb pür zer ü gevher cihân
12. Nuṭṭ ü pâküñ rûh-ı qudsiden dem urur kim ânuñ
Nefḥasından her dem olur zinde vü hoş-ter cihân
13. Şark ü garb ü ins ü cinn ü vaḥş ü ṭayr ü mâr ü mûr
Hükümüñe cümle muti- ü emrüne çâker cihân
14. Tütüya-yı çeşm-i devletdür âyâguñ toprağı
Yâ mişâl-i tâc-ı izzetdür tutar ber-ser cihân
15. İy niçe taht-ı Süleymân ile virdi bu dehr
Niçe tâc-ı Keyḳubâdı kıldı ḥâkister cihân
16. Tâ cemâlünüñle müzeyyen ola şaḥn-ı kainât
Tâ vücûduñla müşerref ola tâ ser cihân
17. Kimdür ol k'ola bu devr içre ḥılâfetde güzîn
Kimdür ol k'ânı âşır içre kıla server cihân
18. Kimdür ol k'âvazı tutdı âlemi Dâvud var
Okıyup ışk-ı Zebûrı dersini ezber cihân
19. Şeyḥ-i âlem kuṭb-ı dîn meşhûr-ı şehr-i ilm ü ḥâl
K'ol durur maşdar cihâna cümleye maşdar cihân
20. Hem ḥalîfe-zâde-i Hâḳḳ ü kabûl-i ḥâş ü âm
Hem ḥılâfetde müşahḥar cümle baḥr ü ber cihân
21. Luṭf u ḥimmetde gönüller daṣvetinden müstefîd
İlm ü ḥikmetde deminden oldı cân-perver cihân

22. 'İyd-i ekberdür bu rûz ü veç ekberdür bu cem'
Kim tavâf itmege geldi kapuñı yekser cihân
23. Her günün 'id-i sa'îd ü her şebün Qadr ü Berât
Her demün vaqt-i şerîf ü bende-i kemter cihân
24. Nice şerh itsün Fedâyî vaşfuñ iy nâdir vücûd
Kim zübân olup ser-â-ser medhüñi söyler cihân
25. Her kaçan k'evşâfuñı yazmağa geldüm söz ile
Toldı enfâsı kalmadan misk ile 'anber cihân
26. Hâşıl oldı cānuma esrâr-ı gaybî bî-fütûr
Kâşif oldı göñlüme maqşûddan ekser cihân
27. Gelmedi naqş ü hâlelden kalbüme hergiz harac
Şalmadı deryâ-yı gâmda fitneden lenger cihân
28. Niçe kim örtine 'âlem giceler müşkîn lihâf
Niçe kim dü şâne kendüz nûrdan pister cihân
29. Nitekim devr ide mihr ü mâh ü eyyâm ü şühûr
Nitekim insāna ola maḥzar ü ma'ber cihân
30. Tāze tutub 'ömrüñi vü qadrüñi kılsun mezîd
Tā sa'âdet ehline Hâḡ'dan ola rehber cihân
31. Daḡı merdüm zādeler haḡḡında kılsın Hâḡ kabûl
Bu du'âyı vü disün âmin tā maḡşer cihân

25

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Tālibā bir pāk etek tut k'ol 'ināyetdür saña
Ol etek zıll-i āti zav' ol günden āyetdür saña
2. Dime Hādi kande kand isterseñ āhir iy marîz
Sıḡhat içün nuḡḡ-ı pāki hep hidāyetdür saña
3. Ḳalbine gir ḡalbüñi ḡalb it k'eresin bî-hıyel
Sırr-ı zāt-ı Hâḡḡ'a ki ola vuşlatda gāyetdür saña
4. Gence vāḡıf olsañ ammā k'oldurur esrâr-ı gayb
Şaḡla k'evvel haric genc andan hikāyetdür saña

5. Şaklasaň genc artar arturmak dilerseň gencüňi
Sırruňı fâş itme k'ol senden himāyetdür saňa
6. Pend-i rüşendür bu bend öz dökse pādan iy mürīd
Diñle cāndan benden ancağ bir rivāyetdür saňa
7. Pul ü sīm ü zerr ü dürr ü la'levār aldanma āl
Demde biñ cān anda bağışın bī-ināyetdür saňa
8. Yola kalduñ simin alduñ kalduñ andan bī-naşib
Genc-i cāndan bu kadar ummak cināyetdür saňa
9. Bil merātib nağd-i genc añıldı mı ol gencīneden
Bunları geçmek kamu bī-şekk velāyetdür saňa
10. Bī-garaž ol ol merātibden er iseñ bir zamān
Ger murād ol Hağ cenābından velāyetdür saňa
11. Bulmasaň mürşid-i zarūretde bu irşād iy reşid
Şādık iseñ şeyha irince kifāyetdür saňa
12. Şeyh kimdür dirseñ iste kimde bulduñsa pış
Şıdık ü hubbüllāhı k'ol resm-i sirāyetdür saňa
13. Bende vardur bende şeyhüm dime zinhār olsa ger
Bil henüz ol bī-nihāyetden bidāyetdür saňa
14. Kurb-ı şeyhi kırb'ır-i pürmā tut özüñ pür-hevā
Pürligüñ lık aña bir demden kināyetdür saňa
15. Tālib iseñ söz budur tut zıddısañ kārūñ kamu
N'olsa ehl içinde bāri bil hīzāniyetdür saňa
16. Luğf-ı Hağ bil dime terk it şı'r-i halk āzāruñı
Gence yol göstermek añlarsaň riāyetdür saňa
17. Zıddsañ ehline zıdd olmak neden ol hālikuñ
Zāhir ü bātin bu hod muğlak azābetdür saňa
18. Bāri kıl inşaf eriseñ hüzn ile izhār-ı 'acz
Kim tamām izhār-ı 'acz itmek dirāyetdür saňa
19. Cür'et itseñ leşker-i şeytān ü nefis üzre müdām
Çek Fedāyiden bu şı'ri seyf ü reāyetdür saňa
20. K'ol iki dür hükm iden dāyim tılsım cismüñe
Añladuñsa sırrı anlardan şikāyetdür saňa

21. Sen seni anlar deni cehd it bilesin sen seni
Okı fchım it gerçi benden bu si'âyctdür saña

26

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Ne nef' ola ziyâretten beni rüsvâ kılub nâsa
Ki tuta hâlkumu ehlüm gamuñdan pence-i tâsa
2. Ne luţf itdüñse nehr itdüñ baña hicrûñle k'üş k'itdiñ
Ne lezzet-bağş ola hâlkâ muşâhib olmasa kâse
3. Saña kej bakmadum hergiz meger ta'lîm içün nâdir
Degül hõd hûte kej 'aqla görünse hâlkâ ger nedâsa
4. Buçuk dem şabr-ı telhiyla açılmağ mümkün iken dil
Yidürdüñ cân-ı şîrîñüñ şafî 'âyinesin pâsa
5. Ne uyduñ lağve kim 'aql-ı müznî infi'âlinden
Değiştî lezzet-i şâdi-i sehven zillet-i yâsa
6. Sivâsın terk idem dirken şağın olma sevîden dūr
Kıyâsı kılma ki hõd itdi sivâyı niçe kayyâsa
7. Huşûsâ bunca 'acz ile qalup bu pîr-i Mîñâ dil
Arada her havâdisden gele seng ol şafî kâse
8. Mürevvet terk idüp gitdüñ vefâ bulmazsın añarsañ
Beni bu hâl ile yoldaş olursân Hıẓr ü İlyâsa
9. Senüñ zârıñı câyiz gören bir kâfir içün üş
Boyun virdi Hudâ içün gam-ı vahşetde iblâse
10. Velî himmüñ gören dilde kemâlüñ arzûsından
Şanür bir bed-gümân ile ki düşdüm havf-ı iflâsa
11. Anuñ haqqı ki kâdirdür gören qalbe ki hâzırdur
Gâm-ı rızq irse nâdirdür k'urur yüz üñs ü İnâsa
12. Mürüvvet-kânı olmağdur garaż Haqq'ıñ tarîkıñdan
Şeh iseñ bakmayasın kej şerefde gebr ü kennâsa
13. Seni nerm itmek ister dil k'olasın cân-ı âb ü gil
Sürüp nerm olduğıçün bil kavî envâ'-ı elmâsa

14. Bahāneñ cānib-i Hāk'dan egerçi 'ayn-i hikmetdür
Veli mahfî nazar kılsañ qarın gör nefs-i vesvāse
15. Saña ma'lûm iken sırruñ keşf itsün gönlümden dūr
Göñüldür hod haķāyıkdan hafî ehline kūrāsa
16. Ne şirîn kand imişsin sen mezāķa lîki hikmetden
Ne kand erdi ki bî- semdür felek bu niylgün tāsā
17. Ne lezzet 'arz ider mihrî ki dönmez 'aķıbet zehre
Ne hāşıl gösterür mähî ki çekmez sāķını dāsā
18. Fedāyî kāğıdı çāk ü şikest it hāmeñi ğamdan
Ne şığsun defter-i Leylî vü Mecnûn kilik ü kırtasa
19. Yitirme haķķını nāsuñ göñülde vārsa kılca
Kemāl-i Hākķ'a iķraruñ ki Hāk'dur mülhim ecnāsā
20. Egerçi bir degül her dil kimi zālīm kimi 'ādil
Nite teşbîh ide 'aķil nazarda nāsı nesnāse
21. Ki sensin Muştafā oldur 'Ubeyd iķlāş ü hıżmetde
Müşābih Muştafā kātında 'Abdullāh-ı 'Abbāsā

BAHR-İ TAVİL

1

(247 *Feilâtün...*)

1. Ba'de pâ-bûs u zemîn-bûs ü te'hâya bir iki nûkte hoş âdâb ile sultân-ı Süleymân-ı şîfat öninde ayağ üzre turup söylesem işitse bu evsâf u şenâyı

Ki cemâlûñ güneşi tal'at-ı envârı münevver kılalı şahın-ı serâ-perde-i dünyâ-yı cihân halkına cennet bigi hoş rûşen ü şen gösterüp arturdu şafâyı

2. 'İlm ü fa'zl u 'amel ü devlet ü fet'h ü zafer ü 'izzet ü fa'hr u şeref ü ferr ile sultân-ı selâ'în-i cihânsın ki da'hi yok bu zemîn içre senüñ zatuña hemtâ.

Bu kadar 'ömr-i dırâz içre ki şâhib-i 'alem ü dîn ü şehâ vü kerem ü 'adl ü vefâ vü himem ü feyz ü 'atâsın ki zemânuñda diger 'arşa bu dîn ehli livâyı

3. Mescid ü medrese vü şavme'a vü zâviye vü hânkâh ü câmi' olup her taraf evkâf ü hedâya vü zekât ü şadağa buldı tapuñdan kamu bî-menn ü ezâ halk

Gitdi hep deyr ü kilîsâ vü günüşt ü şanem ü 'âbid-i eşnâm ü yehüdî vü mecûsî vü naşara bu zamân mesh olupuban nesh olup edyân-ı va'tan tutdı şerâyı

4. Aşl ü cedd ü neseb ü hoş haseb ü nesl ile vü qadr ile ceddile vü baht ile vü taht ile bu rıfat de nüh âbâya irince size kim beñzedi kim beñzeye hergiz

Ki emr ü nehy ü sipeh ü gazve vü cihâd ü teber ü tîr ü husâm ile tutup bunca e'kalîmi kemâl-i reh-i dîn içre temennâ kıla hoş cân ile ol mülk-i be'kâyı

5. Her birinden bu kadar mekrûmet ü menzilet ü men'âbet ü ma'kdiret ü saltanat evşâfı ma'kâmât ü kerâmât ü vilâyât ile keşf oldı cihâna

Gerçi 'iyy ü tarab ü zevk ü şafâ vü şer'ab ü şevk u şitâb ile ge'üp her nefes içre gül-i handân bigi gülzâr-ı cihân zeyni kodı her biri bu dâr-ı fenâyı

6. Gitdiler huccet ü bürhân ile ihsân ile îmânile Kur'ân ile Gufrânile tayrân ile cev'lân ide hoş cân ile cânân ile germ ü ferahnâk ü tarabnâk

Ki mücâhidler ü 'âbidler ü 'âmiller ü 'âdiller ü 'âşıklar u şâdıklar u talî'ler ü hâşi'ler idi cümlesi devrinde bilâ-şübhe kamu buldı 'atâyı

7. İt sen hod ol cümlesinüñ ekmeli vü ahseni vü ef'dali vü ecvedî vü a'lemi vü el'tafî vü eşrefî her fi'lile her hâlile meşhûr u mu'ayen

Ki nüh âbâdan alduqça görindükce yek-â-yek mütevâtır mütevâmı müte'âli gelüp arturdu kemâlât u ma'kâmâtını hep şüret ü ma'nâde Hudâ'yı

1 S. 13a-15a, M.K.---

8. Cümlesinden biri bu devlet-i evlādile aşkâbile kim her biri bir kişvere sultân-ı cihân-bağş olup emrūñle sürer hük-m-i hümayūn u kılar halka ‘adālet

Hiçbiri şāha celāletde delāletde bu hāletde virilmedi bu mülk ü bu kadar hük-m-i hümayūn-ı hoş āyın ki o da qalb-i re‘āyāya ‘adaletde cilāyı

9. Şimdi devrūñde huşūşā ki bu tertīb ü bu āyın ü bu erkān u bu üslūb bu hoş kāide-i salṭanat irişdi vücūd-ı qalem ü hük-m ü hüşāmuñla kemāle

Mülk ü şehir ü haram ü sūr ü kuşūr ü der ü huddām ü serīr-i serā vü ser ü besātın ü reyāhın u huzāyın kamu devrūñde mezīd oluban arturdi behāyı

10. Mısr u Şām u Haleb ü Yezd ü Semerkand u Buḥāra vü Hiri vü Rey ü Şīrāz ile Tebrīz ile Hürmüz ne daḡı Hind ü ne Sind içre bulunur buña her vechile hemtā

K’iş bu şehir ü Galaṭa Üsküdar üç pāre şehir birbirine qarşu arası deñiz eṭrafı kamu bağ u gülistān ü iki baḡr miyānında virür göze senāyı

11. Niçe yıllar ki Sikenderden öñ ol şāh aña bünyād urup eṭrafını evzā-ını hep sūr u kuşūr itmedin isterdi ki bünyād ura bu şehre k’aña olmaya mānend

Vüzerā cinsini cem’ eyledi bir gün k’ide tefṭīş ü tefahhuş bile tā lāyık aña qanķı mekān ola bu eknāf-ı zemīn içre münāsib bula hoş āb-ı hevāyı

12. Ba‘de rāy-ı vüzerā bir gice yaturdi sarāyında tefekkürdeyiken ḡāb anı şayd itdi vü kayd itdi ol uyḡudan uyandukḡa ol arada bulup kendüyi bildi

Ki budur cāy-ı münāsib ol işāretten aña başladı gün gün der ü dīvār ü serā-perdeler ü dār u günüşt itmege yüz cān ile urdırdı bināyı

13. Ol zamandan berü kim yıḡdı kimi baḡdı ki hük-m itdi bu deñlü kişi eşḡās-ı kabāyıldan irince size ol cümlesi kim gebridi kim müşrik ü tersā vü mecūsī

Gerçi ma‘mūridi ḡaddince veli şirk ile vü çirk ile vü küfr ile ṭolmuşdı idi bir āḡır bigi murdār ü mülevveş içi vü tışı kamu ādemi yoḡsulu vü bāyı

14. Şimdi ma‘mūr olup eṭrafı gülistān içi cennet bigi imān ile Kur’ān ile sultān ile ḡilmān ile nisvān ile bostān ile reyḡān ile pūr-pāk ü müzeyyen.

Ḥod cevami‘de şavāmi‘de zevāyāda hedāya vü ‘aṭāya vü nuzūrāt-ı temām u ni‘am ecnāsı ki her küşede mevcūd u müyesser ola kim gördi bu cāyı

15. Cümle sen şāh-ı cihān-baḡşuñ amān ile zemānile vücūd ile vücūdile kemāl-i naḡar-ı himmet-i ‘ālī vü me‘ālī vü cihād ile irişdi buña tezyīn.

K’oldu qavmūñ kamu himmetde vü şevketde vü devletde vü rifatde vü rütbetde vezīrān u emīrān u ḡulāmān-ı naḡar-ı merḡāmetüñle bulub elṭāf-ı Ḥudā’yı

16. Niçe kim nām-ı şerīfūñ diledüm deftere yazmağa şehā şıgmadı elṭāfuñ u elḳābūñ
esnābuñı bu baḫr-i tavīli dūrer içrolā hūmayun u muraşşa

Yine tazīmine tebciline tekrīmine ḳılup naẓar ol nām-ı muʿallāyı kemāl ile hoş iʿzāz
ile ʿünvānına yazdum ki ḳatuñda bulam iḳbāl u ʿulāyı

17. Pes bu sâat bize vâcib bu ki ḥamd idevüz ol ḥalīḳ-ı eşyāya ki bu resme şeh-i ʿādil
amānında zamānında vefāsile ʿāṭasile dirildük niçe eyyām

K'ehl-i küfr itmedi ḥükm üstümüze cebrile ḳahr ile zulm ile bu dīn içre şafā ile huzur
ile şalaḥ ile felāḥ ile geçdük tutup uş rāh-ı vefāyı

18. Gördü tedbīr ü taşarrufda tedebbürde tefekkürde tezekkürde tecebbürde tehevvrde
ki sensin ḳamu ecnās-ı selāṭīn-i cihān üzre muʿallā vü mükemmel

Pes dil u cānile īmān ile emʿānile dīvānile dīvāne-i dīvānuñ olam diyü ḳabūlüñ uma
dergāh-ı muʿallāña duʿā ile duḥūl itdi Fedāyı

Tā cihān zeyn ola bu mihr-i sipihr ü meh-i nā-mihr ü ḳamu mūhre-i gerdūnile gerdān
olup arz üzre ḳılaruz şeb ü hefte meh ü sāl ü ḳadir-ı ʿıyd u berāyı

Sen münevver dil ü ruşen naẓar u zindeten ol luṭf-i Ḥudāyile ḳamu ʿālem-i süflīde vü
ʿulvīde dem-i şubḥ-ı şafā-baḥş temām oldı ḳabul it bu duʿāyı.

2

DER MEDḤ-İ SULṬĀN-I MIŞR ṬĀBE ŞERĀHU

(247 Feilātün...)

1. Ğıbb-ı taḳbīl-i der-i devlet-i sulṭān-ı Sikender der ü Dārā ḳadar envaʿ-ı feżāyilden
eger gūş ide hoş semʿ-i ḳabūl ile diyem bir niçe evşāf u beyānı

Ki zuhūr ideli bu arz u semā neşv ü nemā buldı cemālūñ güneşi şaʿşasası birle ki
meʿmūr ide ol ḥālīḳ-ı dānā vü tüvāna bu vücūd ile cihānı

2. Taḥt u baḥt u ḥarem-i muḥterem-i Yūsuf-i şıddıḳı seni devlet-i dervīş ü ḡanī
mütteffīḳ arayu seni buldı şehāvetda şecāʿatde ʿadaletde müzeyyen.

K'olasın tā buse ʿādetde saʿādetde cemāl ile kemāl ile temām āyine-i şūret ü maʿnā
görinüb dide-i ʿuşşāḳa bilā-naḳş sen ol Yūsuf-ı şānī

3. ‘İlm ü fażl ü ‘alem ü devlet ü ‘ızz ü qadem ü nuşret ü seyf ü qalem ü baht ile memdüh-ı selâtin-i cihânsın ki getürmedi nazırüñ nazra qubbe-i Mîna

Ki cihân cānı kerem-kānı Huda ka‘besi vü fahr-i cihân ravzāsı sulţānısın vü merqad-ı Mūsā vü Hālil ü harem-i Quds nighbānı vü ol cümleye bānı

4. Sen ‘azîzün ‘alemi devlet ü ‘izzetle revān emr-i mu‘izzile mubārek qademeynün bu serîr-i Haremeyn ü ‘alemeyn üzre başaldan berü eflāke irişüp

Şerefi cān u cihân buldı kamu elviye-i leşker-i İslām u selātin-i cihân üzre hümā qadr u semā şadr okıya *naşru minallāh* getirüp fetḥ ü amānı

5. Mesned-i ‘izze başaldan qadem iy Husrev-i devrān bu cihân oldı müseḥḥar saña hep encüm-i eflāk ile emlāki zemin ü dil-i eshāb-ı yemîn ü bu ḥalāyık

Cümle elṭafuñ u inşafuñ olupdur sebeb-i rif‘at u tebḥîr ü qabûl ü nazār ol dā’irenün ‘aḳıbet uşbu ḥasenāt u derecāt oldı vücuduñda nişānı

6. Bu me‘ûnet bu temām ercifeden şoñra ki eyyām-ı kıtāl ü feterāt ü ḥaṭarāt idi cihân işbu zemān emn ü emān ile hemān ehl-i cinān bigi bu ḥalkuñ

‘Adl ü bezlün günü envārı şu‘arla ile refāhiyyet irüp cümlesi māhiyyet-i ḥaşıyyeti miḳdarı alup rüşen ü pür gülşen ü şen oldı ḥoş eknān u cenānı

7. Ol fesād içre ki yol münkaṭı olmış idi Huccāre Harāmı vü ‘aṭaşdan gidemezlerdi k’ol beyt-i mü‘allā-yı vü ol ravza-i rā’nāyı kılalardı ziyāret

Şimdi her menzil ü her küşeyi ma‘mûr idüp ihsān ü hıyaż ile ribāt ile gam u ḥavf ü ḥaṭardan bu kamu kâfile-i Ka‘be vü züvvāruñ amān buldı zamānı

8. Hāşa bu demde bu mihmān-ı ‘azîz atası Ya‘kûbı ḥayātında ki sulţān-ı melek qadr u felek rif‘atiken Yūsuf-ı Mısır bigi āvāre düşüp şehrüne buldı

‘İzzet ü mesned ü iḳbāl ü ‘aṭā luṭf-i cihân-ı baḥşuñ elinden mütevālî müteselli kılop ol himmet ile maṭlab-ı a‘lādan aña va‘de-i vaşl oldı nihānı

9. Mülküñ eṭrāfına evşāfına ḥod pāy-ı nühā rāy-ı ḥaşā irmeye ki iklīm-i sa‘id ü ‘Arab u Tūr u Hicāz u ṭaraf-ı Yeşrib u yenbū‘ u gerek tā Habeş ü Rūm.

Mülk-i Şām u Haleb u Hums ü Hama vü Şafed ü Quds ü Hālil ü ṭaraf-ı Mışr u eḳālīm ü ahālī kamu āsāyış ü ārāyışile kāmil ü pür-pîr ü cüvānı

10. Hüsn-i Mışr üzre ḥod elṭāf ile inşāf ile baksañ şeref-i Nîl ü besātîn ü reyāḥîn ü sevāḳı vü temāşāgeh-i ma‘mûr u şavāmi‘de cevāmi‘de qanı şehr.

Hāşa bu cāmi‘-i cennet şıfatuñ qubbe-i a‘lāñ ile tezyîn-i şafa-baḥş-ı ruḥāsında vü cāmında der ü minber ü ṭāḳat ü qanādîli menāruñ qad ü ānı

11. Şimdi devründe bu şehir ü rebaz u dergeh ü şahın ü harem u mek'ad ü eyvân u serâ-perde-i 'alî vü kuşur u süku'f u hâyı'ı-ı menkûş-ı mücellâ ü müzehheb.

Bu le'âfetde ki me'mûr-ı müzevvakdur eger görse binasında senâsında hu'û'û'ında nu'kuşında serâsîme vü âşüfte olaydı dil-i Şeddâd'ile mâni

12. Lu'f-ı meydânu'ñ u bostân u gülistânunu'ñ kim şerh ide ki eşcâr ile eşmâr ile ezhâr ile enhâr ü hıyâz ile riyâz ile kuşur ile ki aña olmasa mânend.

Bî-kuşur ol kamu gülzâr-ı cinân bigi mu'tarrâ vü mu'arrâ danesi 'ayb u halelden aña şevk ile vü zevk ile ki seyrân ide hayrân ide havrâ-yı cinânı

13. Evvel ol bâkiye-i çünt ü semâ seyrûñ alup Nîlden ol 'azb-i revân bahşı ki mücrâyile icrâ idüp iltür qâdem-i taşfiye-i kalb ile hoş bahr-i murâda.

Pes olur yâsemen ü cins-i reyâhîn ü gül ü nergis ü nesrîn ü çemenzâra vü eşcâra vü insâna vü her câne hayât u nazar u renk ü şakâ âb-ı revânı

14. Şadr-ı a'lâña ki ol kaşr-ı mu'allâda Süleymân-şıfat erkân-ı divelden ümerâ vü küberâyile murabba' oturup kaşd-ı temâşa idesin kullaru'ñ üzre

Her biri biñ hüner ü biñ eser izhâr ide envâ'-ı silişşörlig içinde rimâh ile suyûf ile ki meydânda gören divûñ elinden düşe hayretde kemânı

15. Şimdi kaşduñ bu ki başduñ bu iki bahr-i gırivâne hıdîvâne hadem birle qâdem k'ehlini zencîre çeküb serkeş ü dîvâne çü dîvâne bu dîvâne getirdüñ

K'idesin kişver-i küffâr-ı nigûn nahtuñ esâsın kamu tahtile vü raht ile bu meydân-ı şalâbetde mahâbetde urup tîğ-i ka'za pişeni işkeste vü fânı

16. Devr-i bî-cevrûñ için tezkire vü tabşıra tâ her kişi gavvına ire nâm-ı şerîfüñ melikü'l eşref-i gavvı yazılır mühr-i Süleymân bigi her küşede peydâ

Bu sebebdan der ü dîvâr ü serâ-perdeler ü sūr ü kuşur ol ha'ı-ı zîbâyı başı üzre mu'azzen tutup ister ki bu halka şûna ol âyeti güm kıla gümânı

17. Vaşf-ı bî-haddüñe hod dâyire-i 'add ü nihâyet kanı k'ol hûbı cemâl ile kemâl ile temâm âyine-i dilde görüp şerh ü beyân ide zübân ile her efşah

Ki lisân-ı kalem-i gaybile elvâh-ı kulûb üzre mişâl ideli mahfî yed-i kudret nazar-ı 'ibret-i tamıyla kemâl ehli görüp biñde birin şerh ide ânı

18. Pes bu üftâde-i der defter-i zannile bu fennile ne yüzden kıla sen hâtim-i şâhib keremüñ medh-i cihân-bahşını eşhâb-ı fen erbâb-ı sülhandur bu harîmüñ

Hadem-i hoş qâdem ü mu'bil ü mes'ûd ü mübârek nazarı hâşa ki âzâde cihân-dide pisendîdeler öninde Fedâyî kim ola k'aça hu'ûruñda lisânı

19. Tā cihān ʿāmili bu hoş çemen-i çerḥ u gül-i mihr ü meh ü encüm-i ezhār-şifat birle
kapuñda iresin leyl ü nehārile bahār ile kıla pāk ü müzeyyen

Sen senā şadr ü semā ʿadrüñ ola tāze vü ter bād-ı vezān u maṭar-ı bî-ḥaṭarı luṭf-ı
Ḥudāyile ruḥ-ı gülşeni vü ömr-i dırāzınüñ irişmeye ḥazānı

MÜSTEZÂD*

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn / Mef'ûlû Fe'ûlûn

1. Her cân yüzine k'açıla ebvâb-ı meâni
Ebyât-ı 'ulâdan
Peyveste ider aña tecellî lem'âni
Envâr-ı Hudâdan
2. Maḥbûb-ı ezel k'ola kemâlile muḥibbiñ
Ḳalbinde mu'azzez
Almaz göze germ olsa meh-i kevn-i mekânı
Ḳurşîd-i semâdan
3. Meydân-ı bekâdur görinen çeşmine her gâh
Baḳmaz bu ḥayâta
Manşûr olan ister k'ere ol dâra nihâni
Bu dâr-ı fenâdan
4. Melḥûzı ne cennet ola müştâḳ-ı Ḳudânuñ
Vaşl istese cândan
Cinnetdür eğer umsa ḳuşûr ile cinânı
Kim geçse sivâdan
5. Muḥtâcı direm şurreye meyl itmese ṭaîñ mı
Ol bâb-ı keremde
Var iken aña gevher-i vaşl istese cânı
Ümmîd-i liḳâdan
6. Şûfi hevesuñ var ise ṭur ṭayy-i mekân it
Geç çerḫ ü zemînden
Ol menzile ir cân ile k'olmaya zamânı
Peyveste şafâdan
7. K'ol 'âlemi dîdâr u vişâl aña özünsüz
Her ehl-i naşîbe
Ki“erini” dise bi “len” gele şırrına “terâni”
Vaḥdetde nidâdan
8. “Len” gelse cevâbı “erini” ṭaîñ mı kelîme
Görmege ṭama'dan
Deryâ-yı muḥîte göre mi ḳatre-i kerânı
Esbâb ü ḳuvâdan
9. Ol ṭayy-i mekân k'ola zemîn üzre beşerden
Ḳudret bil anı hem

* S. 48a, M.K.39b

**Bu müstazad M.K.de 9 beyittir. İlk dokuz beyitten sonraki beyitler M.K. de bulunmamaktadır.

- K'irer çü sebük-bār ide ol cism ü revānı
Āşar-ı nuḳādan
10. Ol seyri ʔo k'aḥbār-ı yehūd ide mirādan
Yā kebr-i sebū-ser
Her kūha ki vü ʔapest ide sırrın ʔayarāni
Eşnām-ı hevādan
11. Seyr itse diyānetde velī ʔālem-i sırʔa
Bir ruḥ-ı muḳarreb
Biñ bāl ile Cibril idemez bir cevelāni
Ānuñla ḥayādan
12. Ol ḥazret-i aʔlāya irem diyü hevesden
Ḥayretde Ḥalilüñ
Necm ü meh ü mihre ʔapup istiḍād-ı nişānı
Cānı be serrādan
13. Āḥir geçüp eşnām-ı şürdan nazār itdi
Sırrına dü kevnüñ
Pes cān gözi ile görüp ol cān-ı cihānı
Ḳurtuldu ʔanādan
14. Sulṭān-ı dü kevn ol k' *ev ednādan*³⁰urup dem
İtmişdi teraḳḳı
İmʔān-ı nazār kıldı anı ḥazrete dānı
Bil şümme denādan
15. Pes vāḳıf olup sırra bu miʔrāc-ı senādan
Seçmek didi ki'tdi
Bu nus şikem-i ḥūta esīr olıcağ anı
Emn uma şenādan
16. ʔĀlī-nazār oldur k'ire pes seyr-i senāya
İḳdām ü himemden
Tā ʔande k'ola zır ü zeber bula emānı
Hicrinde belādan
17. Cevlāngeh-i cān-ı beşer ol süddedür āḥir
K'olmaya zevāli
Yoḥsa bu serādür aña bir kāze-i fāni
Ol dār-ı beḳādan
18. İtyānı vü seyrānı ḥaṭarnāk ü şeref bil
Virmese şeref-baḥt

³⁰ Daha yakın.

Baht olsa veli saht ola peyveste kemāni
Nev ile kazādan

19. Devrān elini görmemek isterseñ emān um
Ceybünde dem-ā-dem
Ol ʿalem-i kudretten eğer göstere bāni
Sırrın bu binādan
20. Sırrı görmege lāyık degül ol kimse k'ola serd
Bu seyre hevādan
Germ ol k'olasın qadrle Keyhüsrev-i sāni
Şahrā-yı velādan
21. Rāzi isceñ otur dāyireden çıkma talebde
Cānāne ki gayra
Caniye nazar yok ama virdüñse cenānı
Geç meyl ü münādan
22. Sultān-ı dü kevn olsañ eger bir nefes ansuz
Olmaq dilesceñ sen
Maszül ü denisin bu qadar ʿzz ü meʿāni
Hiç aña hebādan
23. Hāl ehlişceñ şakla Fedāyî bu hürufı
Sır ehline keşf it
Ki ehline virür Hakk kamu hayret-i hisānı
İhsān ü vegādan
24. Devrāne şeh olurdu ki kıla merhameti tām
İhsān ile halka
ʿİrfān-ı temām ile kıılır kavmine anı
Olan hulefādan
25. Sen dañi bu gevherleri her nefis-i nefisiñ
Dağ güşına daqsuz
Tā şüñi-i sır olan serā yirde lisānı
Maḥfî cühelādan

MUŞAMMATLAR

MURABBA'

1

DER MEDH-İ MEVLÂNÂNA ҚUDDİSE SİRRUHU³¹

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn

I

Sırr-ı Haqq ü Muştafâ vü Murtaẓâ genc-i 'ulûm
Қuṭb-ı 'âlem meḥḥarî eşrâf-ı keşşâf-ı humem
Müşteri tâli-i 'utârid sîret ü beyẓâ kudüm
Ḥazret-i şeyḥum Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

II

Bu nüh-efser çerḥ anuñ bir қubbe-i ḥaḍrâsıdur.
Bu basîṭ-i arz hem bir şuffe-i zîbâsıdur
Ḥaḥ anuñ mevlâsı kendü 'âlemüñ mevlâsıdur
Ḥazret-i Belḥî Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm.

III

Çerḥ anuñ 'ışkına geymiş başına zerrin-külâh
Meh çeker her dem külâhı ṭarfına bend-i siyâh
'Arz meydân çerḥ u taḥt encüm sipâh ü aña şâh
Ḥazret-i şeyḥum Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

IV

Mâh-ü mihr-i 'âlem olup mest urur dün gün semâ
Baş açuḥ 'üryân eşiginden umarlar intifa
Çün yüzinden ol iki kındile baḥş eyler şu'a
Ḥazret-i Belḥî Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm.

V

Ol kitâb-ı sırr-ı Haḥ k'ismidür anuñ Meşnevî
Derc idüp âyât-ı Haḥ üzre kelâm-ı ma'nevî
Қıldı biñ biñ şâh-ı 'irfânından anuñ münzevî
Ḥazret-i şeyḥum Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

VI

Her mürîde zâhir ü baṭın vilâyet kânıdur
Cümle muḥtâc aña gerçi ol faḥr dükkânıdur.
Ten bigi ḳalmışdur ol şüretde ānuñ cāmıdur
Ḥazret-i şeyḥum Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

VII

Mest-i ma'nâ merde yetti sāğar-ı şahba yiter
'Andelîb-i cāna lafz-ı gülşen-i zibâ yiter
Pes anuñla şeyḥ-i dört ümmü toḳuz ābâ yiter
Ḥazret-i şeyḥum Celâleddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

VIII

Ḥâş-ı Haḥ gelmişdür eksüksüz āb ü ecdādı hep
'Arz ider evsâf-ı cinsiyyet müdām evlādı hep

1 S. 8b, M.K.---

³¹ 1. Başlık MK. Der Meth-i Ḥazret-i Mevlânâ Sultânü'l-Muḥaḳḳıḳîn Mevlânâ Celal Ḥaḳḳu'l-Millete ve'ddîn Muḥammed Belḥî Ḳaddesallahü Sırrahü'l-'Azîz

Kendüdür ‘ilm ü haķıķatde yine üstadı hep
Hāzret-i Belhī Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm.

IX

Olmış idi cem‘anuñ devrinde ihvān-ı şafā
Buldılar ol südde-i ‘ālīde maķşūd ü vefā
Oldı şeksüz sırr ile kāyim maķām-ı Muştafā
Hāzret-i şeyhüm Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm

X

Şems-i sırr-ı Haķ Hüsāme’ddīn Şelāha’ddīn kamu
Oturup taht-ı hilāfet üzre nık āyın kamu
Nefs-i vāhid kılmışidi kendüye bī-kin kamu
Hāzret-i Belhī Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm

XI

Sırr-ı Mevlānā Veled Sultān ü ‘ārif big ile
Hıķmed idüp oldılar Haķ’dan güzīn silsile
Zerr-i şāf itmiş idi hōd her qalbi nār-ı ırış ile
Hāzret-i şeyhüm Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm

XII

Her biri bu cümle devrinde muķarreb merd idi
Cümlesi fermān pezīr ol demde şāhib derd idi
Faķr meydānında bir taht ıssı şāh-ı ferd idi
Hāzret-i Belhī Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm.

XIII

Hāşā k’evlādından ol yenbu‘i āb-ı lutf ü cūd
Buldı sīmāsında hūb āğār-ı envār-ı sücūd
K’ol mu‘allaķadur şadrında ķodu naķd-i vücūd
Hāzret-i şeyhüm Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm.

XIV

ķande kim bir Mevlevī gördüm süāl itdüm aña
Cümle sırrından haber virdi anuñ ķaldum taña
Haķ bilür hem çok kerāmet kenzi feth itdi baña
Hāzret-i Belhī Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm.

XV

Her mühibb ü tābi‘ ü neslinden aldum fāyide
Gün gün iş bu vech ile irdüm kemāl-i zāyide
Şundı dest-i ğayb ile genc-i na‘imden māyide
Hāzret-i şeyhüm Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm

XVI

Bunca hālāt ü kemālāt ü maķālāt ü maķām
ķodı her tālib neye meyl itse keşf eyler tamām
İtdi uş rüşen özin şeyh-i haķıķi ve’sselām
Hāzret-i Belhī Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm.

XVII

Ben Fedāyī buldum ol sultān-ı a‘zāmdan bir ad
Kim idiserdür lisān-ı devrānı hayr ile yād
‘Ālem-i ķuds içre olsun tā ebed vuşlatda şād
Hāzret-i şeyhüm Celāle’ddīn-i Mevlānā-yı Rūm

XVIII

Her velî ger Hâzret-i Bektâş ü Seyyid Ğazidür
Birbirinüñ âlem-i vahdetde hep dem-sâzıdur
Hağ katında cümlesinüñ cân ile hem râzıdur
Hâzret-i Belhî Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm.

XIX

Hağ cenâbından oyağmış cümlesi bir nûrdur
Her ki fark itmek dilersiz Hüdâdan dūr dur
Evliyâ hağkında bu ilm ile hōd meşhûrdur
Hâzret-i şeyhūm Celâle'ddîn-i Mevlânâ-yı Rûm

2

DER MEDH-İ KA'BE-İ MU'AZZAMA ŞERREFEHU'LLÂH

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

Bağ iy cân ibret ile gör nişânın rûy ü dergağūñ
Açılsa çeşm ü post olsa mutî'i qalbi âña huñ
İdinüp kühl ü puştıyân ğubârın bārın ol râhuñ
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

II

Yolına māl ü ten şarf it k'irişe biñ evâz cānâ
Ğöresin tâ ne izzetler kıılurlar anda mihmāna
Yüzüñ didāra tut aşık yalūñuz şanma bir hāne
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

III

Siyehdür bürkaı gerçi yüz-i mähı münevverdür.
Özi cāndur hayat-efzâ nazarda ger muşavverdür
Dime sengin degülseñ seng anı k'ol günden envârdur
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

IV

Ne mehdür kim çeker her dem vücūdun cümle uşşakuñ
Düşürüp cām elinden sır şarâb-ı luğf-ı füssâkuñ
Ğörinür yüzi her yüzden gözine bunca müştâkuñ
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

V

Halâl ü kudsi kııl evvel ziyâret bî-ticâret sen
Ğubūr-ı enbiyâyı hem degilseñ bî-tahâret sen
Huşûşâ ravza-i paki ön ü soña pür harâret sen
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

VI

Geyüb iğrâm-ı şıdk arın şübheden niyyet it şâfi
Ki nefsuñ olmaya hergiz tamaradan kimseye cāfi
Harâmı terk idüp beytü'l harâma gir olup vâfi
Dil ü cāndan temâşâ kııl cemâlin Kâbetu'llâhuñ

VII

Şafâ devründe'dür şa'y it şafâ ehliseñ iy hâcı
Kururuz Merve haqqı ol murâda cümle muhtâcı
Tavâf içinde sür rükne yüz evvel germ olup nâci
Dil ü cāndan temâşa kı l cemālin Ka'betu'llāhuñ

VIII

Pes altun oluğ altında girup kı l rek'atın aç el
Du'â it iste ne isterseñ k'ola müşkillerüñ hep hal
Yürü dur vaqfeye pes dön tavâf-ı âhîr için gel
Dil ü cāndan temâşa kı l cemālin Ka'betu'llāhuñ

IX

Fedâyî nefsi kurban it pes it demi cimār andan
Bulam dirseñ kabûl-i hacc ü 'umre lutf-ı cānāndur
Nazar bulmak dilerseñ sen var iste cevheri kāndan
Dil ü cāndan temâşâ kı l cemālin Ka'betu'llāhuñ

3

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

Kaçan bir hayr işe niyyet kı lā tedbîr idüp Mevlâ
Tevekkül birle itmesine cehd itmek durur evvelâ
İde ger 'aql ü nefis ol dem belî ol işde zîkr evlâ
Diye germ ibtidâ itdük tevekkelnâ 'ale'l-Mevlâ

II

Bile k'ol i'tikadında muhtedirden muḳadderdür
Ve ger bir zann ide bir 'aḳs iden nefis-i muḳadderdür
Anı men' ide ol işden eger bir nüh ser ejderdür
Diye germ ibtidâ itdük tevekkelnâ 'ale'l-Mevlâ

III

Kaçan bir istiḥâre ise kişi bir kâr için cāndan
Nedür bilnese cehd itse ne yüzdür hayr ü şer andan
Birin muhtâr ide k'aḫyâr ider feyz ü mah-ı cānāndan
Diye germ ibtidâ itdük tevekkelnâ 'ale'l-Mevlâ

IV

Aña işmarlanan hergiz ḳazādan olmaya ebter
Anıñ ḥükmiyle ser-gerdān yürür hep sa'd ü naḥs aḫter
Pes istiḳṣa idüp andan her işde mihter ü kihter
Diye germ ibtidâ itdük tevekkelnâ 'ale'l-Mevlâ

V

Ḥayāta irdi emr ile yolunda nice hālikler
Zemîne girdi tahtından düşüp işkeste mālîkler
Tamām ide sülûk andan eger niyyete sālîkler
Diye germ ibtidâ itdük tevekkelnâ 'ale'l-Mevlâ

3 S. 60b, M.K.____

* Bu murabba S.de gazeliyyat içinde ikinci gazel olarak alınmıştır.

VI

Öñinde aşıkun yolu ne deñlü havf-nāk olsa
Biñi bir demde şiddetden düşüp tenler helāk olsa
Yolñ kat itmege ki geh dürişüp göñli pāk olsa
Diye germ ibtidā itdük tevekkelnā ‘ale’l-Mevlā

VII

Olursa yol eri bir dem götürmezsın sücūdından
Rızā gözler rızāsuz bir şafā bulmaz vücūdundan
Ne yola girse pes umsa kemāl-i feyz ü cūdundan
Diye germ ibtidā itdük tevekkelnā ‘ale’l-Mevlā

VIII

Temennāsı hemān cān içre ol maḫsūd-ı ā‘lādur
Ānuñ çün cümleden şanı vücūh ile mu‘allādur
Bununçün añadur her dem aña pes gitmek evlādur
Diye germ ibtidā itdük tevekkelnā ‘ale’l-Mevlā

IX

Fedāyī geçme andan geç bu cāndan mübtelāsıysañ
Nevā um genc-i ni’metden yolunda bī-nevāsıysañ
Tevekkül hükminde ne isterse k’ola merk āşınāsıysañ
Diye germ ibtidā itdük tevekkelnā ‘ale’l-Mevlā

4

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün

I

Gümeli ḫazretüñe toğrılı varan cüdedüñ
Yāduñı vaḫt-i ḡam a‘lāsı görürler cüdedüñ
Pes irer cümleyeni kem kerem-i bī-‘adedüñ
Hem bu bī-çāreleri irse demidür mededüñ

II

Bü’l-beşer itdi yire emr şikenlikde ḫulūl
Şeb-i deycür idi ol varṭada zār oldı melūl
Subḫ irüp secde-i şükr itdi hemān irdi ḫabūl
Hem bu bī-çārelere irse demidür mededüñ

III

Pes iki yüz yıl emān isteyü ol aḡladı zār
Ḡam ü berg oldı aña berg ü izār oldı nizār
‘Ākıbet virdüñ anuñ bir ḡamına luṭf-ı hezār
Hem bu bī-çārelere irse demidür mededüñ

IV

Şit ü Nūḫ eyledi ol cinn ile bu ins ile ceng
Ber ü baḫr olmuş iken ol iki nā cinn ile teng
Virdüñ āḫir aña ḫizlān buña ḡarḫ ehline heng
Hem bu bī-çārelere irse demidür mededüñ

V

Geldi dünyāya Ḥalīl eyledi Nemrüdı melām
K’atası olmuş idi ol señi bed-baḫta ḡulām

Oda atdı pes odı kılduñ aña berd ü selām
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

VI

Şalıcağ oğlına zebh itmege fermānı anuñ
Tav ile irdi tapuñdan yine dermānı anuñ
Kahrı şeytān idi ol kebş idi kurbānı anuñ
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

VII

Gerçi Yākūb'a hazen Yūsufa çāk oldı tan
Oldı ol cāh ü hazen Yūsufa hem cāh ü fiṭan
İtdüñ ol cāhü fiṭan birle anı şāh-ı aṭan
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

VIII

Tagmadın Mūsā'ya Firavın-i la'in eyledi kin
Geldi āhir oldı iki ekdi cihān içre ekin
Oldu terkīn biri senden biri dīn içre mekīn
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

IX

Tutdı Dāvūd u Süleymān beni dīn ü dü mülk
Ulu püserdi hoş at āleme cān baħrine fülk
Senden irdi ol iki cāna emān düşmene hülk
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

X

Lūt ü Cerīs ü Üzeyr ü Zekerriyyā vü Mesih
Enbiyā u kamu merdān-ı meyādīn-i fesih
Senden oldı sere vü zinde vü cān-baħş ü fāşih
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

XI

Ebrehe k'olmuşidi hoş melik-i mülk-i Yemen
Kaşd-i Beyt itdi dirüp ins ü perī ahremen
Buldı yāduñla hemān emn ü belā iki tümen
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

XII

Sürdi fıl anlar ebābile bu kavm açdı nazar
Ol hücüm ü bu rücüm itdi hemān indi hacır
Hep helāk itdüñ ol aḍānı virüp bunlara fer
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

XIII

Hāşa ol hazret-i sulṭān-ı rūsul faħr-i cihān
Mā remeyte sebebin añladı remz itdi nihān
Güş-i cān tutdı hemān senden emān buldı nihān
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

XIV

Sad hezārān bu tarīk ile işārāt ü haber
Keş olup tutdı uķūl andan emārāt ü iber
Cümle senden bu hayālāt ü kemālāt-ı züber
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededüñ

XV

Ben Fedāyî hele ʔā bende-i bāb-ı keremem
Zāyir-i dāire-i şıdķ ü şafā vü haremem
Bāña luʔf itdūñ öküş ʔalkuña zāhm ü keremem
Hem bu bî-çârelere irse demidür mededūñ

MUHAMMESLER

1

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

ʦālibā rāh isteseñ var iste bir yār-ı emîn
K'ola anuñla müseḥḥar ʔalk-ı eflāk-ı zemîn
Pes dil-ü cāndan göz aç tā ola peydā hemîn
Göresin neyse murāduñ cümlede peydā hemîn
Budur isterseñ ʔarîķ-ı devlet-i dünyā vü dîn

II

Görmek isterseñ gerek evvel saña bir āyine
K'idesin andan naẓar ʔandeyse her yüz āyine
Pes naẓar kıl herbirinde mihr-i nūr-efzā yine
Nicedür gör mihr-i ālem sūzi vü her ayı ne
Budur isterseñ ʔarîķ-i devlet-i dünyā vü dîn

III

Mesti ıışķ ol bāde iç aldanma ʔo her bādeye
Pîre baş ʔoş pîr ol āḥir uyma her nev-zādeye
Kej naẓar kılma göz aç her merd-i pest üftadeye
Vaķt ola ʦuş olasın bir kāmîl-i āzādeye
Budur isterseñ ʔarîķ-i devlet-i dünyā vü dîn

IV

K'ola andan saña bir remz-i ilāhi cān ile
Ol naẓardan āşinālîķ kesb ola cānān ile
Abdiseñ izzet bulasın hizmet-i sultān ile
ʦut nasîḥat ʔābil iseñ nükte-i pinhān ile
Budur isterseñ ʔarîķ-i devlet-i dünyā vü dîn

V

Ger zerāyir ola mihr-i āleme rūşen ḥicāb
Büt-perest ide ʔamudan āşîķı ol ihticāb
Dirse ʔañ mı vahidiyyet bütlerle şey ü ücāb
Pes naẓar ol bire ʦut sen k'olasın münceb
Budur isterseñ ʔarîķ-i devlet-i dünyā vü dîn

VI

Çek riyāzet çeşmüne baķ bu āleme
Ta ki vāķıf olasın ilm-i cuhul ü āleme
Hadd-i zātında muarref ola cāndan her reme

Kāşif-i ḥod günden iẓhardur dil her maḥreme
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

VII

Şekl-i māhi dīde-ver kim bir şafî mādan görür
Ḥoş iderse seyr-i bâdî mevc-i deryādan görür
Cân-ı ârif sırr-ı ya'nî cümle eşyādan görür
Çeşmi tîr-endāze tutar zaḥm-ı geryādan görür
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

VIII

Gün yüzünüñ gerçi zerrâtı cihāndur mazheri
Günden ezhar liki bînā çeşme rûy-ı ezheri
Rûşen oldukca görür cân ile çeşmüñ gevheri
Vār ise âlemde peydâ kıymeti vü cevheri
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

IX

Kendü şevķile görünür olsa zulmetde güher
Gösterür şaf olsa kaırında ne varsa her neher
Her dirâht-ı bahta lâyıḳ açılır berg ü zeher
Bîh ü âbî şamt ü cûcu uzlet ü zıkr ü seher
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

X

Ehl-i râhuñ ba'zı nûr-ı zerreden bulur gurûr
Ba'zı necm ü mäh-ı envârdan kıılır peydâ sürûr
Müntehiseñ çün meh âl mihr-i muallādan ḳurûr
Lîki maḡrûr olma ḥüsne k'irmeye naḳş ü şürûr
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

XI

Ṭālibā müştākşañ dīdāra cānda ibtidā
Bu ṭarîḳ ehinden it bir şāh-ı ıṣṣā iktidā
Ḳıl yolında cān ü baş evvel Fidāyiveş fidā
Tā ire cān sem'ine her sūy-i hestiden nidā
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

XII

Tut ḳulaḡ ol yaña bir sâ'at bu nefis-i tûseni
Ḳo ki maḥrûm itmeye ol şāh-ı a'lādan seni
Ger ol denîdür aşl ü fer' ile kıdemden sen seni
Şāha vāşıl ḳıl seni k'oldur her işin aḡseni
Budur isterseñ ṭarîḳ-i devlet-i dünyā vü dîn

2

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Ṭālib iş bu bî-vefādan bulmaḡ isterseñ vefā
Bir vefādaruñ yolında çek cefā birden cefā
Pes cihān-ı köhneye ur ol maḡabbetden ḳafa

Tā ola rü'yetde eşyā saña mir'at-ı şafā
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i Muştafā

II

Cān eliyle hoş-şoğbet dāmenin tut sineden
Yire bakma yüz görem dirseñ dilā geç kineden
Vākıf iseñ hāle iste genci her gencineden
“Men raāniden” haber tıyduñsa her āyineden
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i muştafā

III

Āteş ur cem'a kemāl-i ışıq ile memnūn iseñ
Yirme bu zindānı hoş gör halile ze'n-nūn iseñ
Cānuñı fırkatde şanma cismile memnūn iseñ
“Āşıq olsañ senge Leylī yādına mecnūn iseñ
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i muştafā

IV

Ŧur hāl ile haqq iseñ aldanma mihr ü mäh ile
Āşınālık kesbin et peyveste sırrı şāhile
Görmek istersen bilā şek Ŧūr-ı dil-i āgāh ile
“Eynema” şadrında remz-i şümme vechullāh ile
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i muştafā

V

Cān ile ol yüze müştāk ol k'aña yokdur şebih
Liki anı görmege cüst ol cānı kıl her cān-bih
Gör ü görme çün Ebū Bekr ü Ebū Cehl-i seflih
“Māreeyte şey'en illa veraeytullāh fih”³²
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i muştafā

VI

Göresiz boynuñdan gerdān-ı belādan biñ resen
Çünki Manşūr-ı haqikisin seni sen bile sen
Dek Hüseyn ol sen enisüñdür senüñ vech-i Hasan
Her yüze baksañ huşuşa ahseni şüretde sen
Bağ murāduñ neyse gör budur ıarık-i muştafā

VII

Ŧālib oldur k'olmaya her cünbiş-i behr-i mi'ā
Gelmeye dünyā vü nefis için özinden iddi'ā
Pes küşād için kıl iy dil Ŧa'at ü zıkr ü du'ā
K'ola gözgü leyse li'l-insāni illā mā se'ā³³
Bağ murādun neyse gör budur ıarık-i muştafā

VIII

Devlet ol virse özüñsüz vaħdete meşgul iseñ
Bir delil iste fenāsüz “āşıq-ı medlül iseñ
Birlige bit şāh-ı kayyümile sen ma'zül iseñ

³² Allah'ı hatırlatmayan hiçbir şeyi görmedin.

³³ İnsana kazandığından başkası yoktur. (Necm, 39)

Her nefes bul me'âllâh vakitni makbûl iseñ
Bağ murâduñ neyse gör budur tarîk-i muştafâ

IX

Halka-i uşşâka tüş olduñsa tur şükrâneye
Bağma işneyniyet ile her dil-i mestâneye
Bir nevâyı biñ dıraht añla nazâr kıl dâneye
Pes bu 'ilm ü 'ayn ile dağl it bu vahdet-hâneye
Bağ murâduñ neyse gör budur tarîk-i muştafâ

X

Mü'min-i mir'atî mü'min³⁴ bil ten ü ger cânile
Birin ismul'llâhı tut birlikde ma'ni dānile
Rûh-ı 'ilvi bigi vâsıl-ı şüret-i insānile
Ol yağın içinde görseñ cânuñı cânānile
Bağ murâduñ neyse gör budur tarîk-i muştafâ

XI

Bu beyân-ı keşfe bakdukça mirâdan her şakı
Tan ider kim pest olur bunuñla şer'uñ revnağı
Bi-ğaber k'ol pāke şarf eyler vücūdın her nağı
Keşf olur var sende sensüz vâsıl ol çün mütteki
Bağ murâdun neyse gör budur tarîk-i Muştafâ

XII

Sen Fedâyî deter-i 'ışkı aç okı biñ bāb ile
Liki bahş itme hağâyıkdan ulu'l-elbāb ile
Mağsad-ı şıdka kadem baş her nefes aħbāb ile
Koma ğayrı dilde k'irmez Hağka merd-i esbāb ile
Bağ murâduñ neyse gör budur tarîk-i muştafâ

XIII

Devlet-i dîdar anuñdur k'olmaya dünya perest
Dāmen-i eşraf ü Hağdan özgeye şunmaya dest
Hağ yolında hāl ile ağla kadr ola dünyāda pest
Sende bu cânını şafādan k'oldılar olduñsa mest
Bağ murâduñ neyse gör budur tarîk-i Muştafâ

3

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

I

Yine dil bir dilber-i ra'nāya virdüm ħāce nām
Bendesidür ħüsninün gebr-i müselmān ħāş ü 'ām
İns ü cin ħür ü melek dīv ü perîdür ana rām
Ĥüsn ü ħulq ü şefkat ü ülfet kemāl ile temām
Anda cem' itmişdür üstād-ı 'ālem vesselām

II

Gördigince nice māyil olmasun insān ana
'Āşık olmuşdur ezel bezminde ins ü cân ana
Ĥusrev-i dehrise görse ħul olur sultān ana

³⁴ Mümin müminin aynasıdır.

3 S. __, M.K. 103a

Gör ne hüsn i-ṭā idüpdür dāimü'l-ihsān ana
Kim ānun ʿışk-ı şarābından içüpdür cümle cām

III

Ol vücūd-ı pāk için şuretd e aḥsen görmüşem
Cān yüzün āyine-i dīdemde rüşen görmüşem
Bülbül-i mestemānı bir tāze gülşen görmüşem
Dürlü ezhār ile eṭrāfın müzeyyen görmüşem
K'ānuñ evşāfında gelmişdür lisāna bu kelām

IV

Bülbül-i cān ol yüzün dāim temāşāsındadur
Gāh fikr-i ʿarız ü geh ḥad-i zībāsındadur
Gāh zevk-i laṭlinüñ cām-ı mücellāsındadur
Ḥalk-ı ʿālem rüz ü şeb vaşl-ı temennāsındadur
Ol ḥabībün kim ānun ʿışkına gönlümdür maḳām

V

Ben ki ḡamnākem hemiş e ḡam-küsār olmaz nidem
Bini ol āhu şikār itdi şikār olmaz nidem
Şehriyār oldı göñül şehrinde yār olmaz nidem
Ol deme ʿömr-i Fedāyī pāy-dār olmaz nidem
K'ola o da vefā-dāru süre devrinde kām

TERCİ'İ BENDLER

1.

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

I

Ney-i ʿışk urdı lā depret nevāyı
Mey-i sırşun şeh it her bī-nevāyı
Pes perdene kıldan çalsa sāzuñ
Aña uydur k'ola mest ol hevāyı
Ne ḥikmet-ḥāned e isterse dermān
Marīz-i ʿışka andan şun devāyı
Kebüter-ḥānedür dünyā beḳāsuz
Yapar her murḡı gör anda yuvayı
Ḳo sen yapma bu fānī evde lāne
Dürüş dik cāndan ol dāda livāyı
Şalā kı l ehl-i ʿışka her nefes tā
Göreler cismle kimdür pişivāyı
Nazar bir cānadur kim ehl içinde
Temām idüp ṭarīk-ı inzivāyı
Raşadḡāh-ı ḥaḳāyık içre mestür
Göre mülk-i ʿale'l-ʿarşi'stevāyı
Ne ḳādir kıldı peydā bir güherden
Ḡarazsuz mā'ü tīn nār ü hevāyı
Ki kıldı ʿālem ü ḥalk itdi cümle
Sürüş ü ins ü cinn ü çār-vāyı
Tamām eşkāle virdi zeyn ü rü'yet

Ɩodı hısbān ü idrāk ü kuvāyı
K'ola manzūr ü nāzır cümle mevcūd
BaƖan zātına görmeye sivāyı
Bu keşretde hatāsuz tā kıyāmet
Vücūh ile ererseñ māsivāyı
Görünen hep nişānı kudretidūr
Yine sırrına nāzır hāzretidūr

II

Nazar kılmak dilerseñ nūr-ı zāta
Bağ iy dil ‘ālem emr ü şıfāta
Ne yüzler gösterir gözgüde ekvān
Tecellī kılsa ābā ümmehāta
Görinūr her nazarda zāt ü mir’āt
Hafī bağdukca ‘ārif-i kāināta
Fenāsuz ‘ayn-i vahdetdūr murādı
Denizde katre bağsa şeş cihāta
Vücūdın vācib añlar merd-i fānī
Özünsüz nāzır olsa mümkünāta
Bağabilseñ bağagör her nefesde
Bağ yok gerçi ‘ömrüñi şebāta
Nezīr ol nāzire görmes kimesne
Ki muhtāc olmaya bu müdrıkāta
Yakīni keşf ide her dem hicābı
Ğıtaş kalmaya vağt-ı memāta
Göre ‘ayn ile fānī māsivāyı
İrişe hayy-i bākīden hayāta
İşit “mūtūr” deminde “lā temūtūr”³⁵
Ki mevti geçmeyen irmez necāta
Götür nefsi aradan iy sebūk-rūh
Tetebbu‘ itmek isterseñ şikāta
Ulaş cānla cem‘a’l-cem‘a bī-kayd
Ne düşdüñ bunca dām-i müşkilāta
Ki vākıfidur kamu tevhlīde eşrāf
Açarsañ sen de göz bağ beyyināta
Görünen hep nişān-ı kudretidūr
Yine sırrına nāzır hāzretidūr

III

Lebībā şanma hālī bu me‘ānī
Budur gencīne-i genc-i me‘ānī
Göz aç her zerrede gör şemsi rağşān
Kaşır añlasa aldanma mebānī
Bilürsin şuda ‘ağs-i mihr ü māhı
Ne yüzden gözleseñ oldur mekānı
Velī yokdur biñ işbāt ol mekāna
Ki andan şayd idesin bī-şek anı
‘Adedde kandedūr dirseñ ehad gör

³⁵ Hadis-i Şeriftir. Manası: Ölmeden önce ölünüz demektir.

amuda hem mnezzeh ala Şanı
Grnen cmle vhiddr nazarda
Nişanı yok budur anca nişanı
Birinde i'tikt itse bil Şek
Yaın iŐbt ider ol bniŐ anı
od olsa i'tikadu cmlesine
Bir olurdu amu almazdı tanı
Birdr tevm sırr-ı germ  serdn
K'iderler cn  tenden imtianı
Biri yz a' biri aa dyim
utup lyık bulurlar zindikrı
Gel imdi sende germ oldusa cndan
aleb ıl 'lem-i 'ayn-ı 'ayanı
Yzi mir'tına yz ut sırasuz
Őaf kesb it cemlinden nihanı
Riyzat eŐm iken ek eŐme pes gr
Yzi mihrie zerrt-ı cihanı
Grinen hep niŐn-ı udretidr
Yine sırrına nzır zretidr

IV

Getr 'rif ne tydu bir aber sen
Ki utarsın bu eŐmi mu'teber sen
'Ansır mı baıŐlar y abyi'
Bu insna Şeref k'aldu 'ıber sen
Neyid sen neden geld bu mlke
Ne seyrn eyled zr  zeber sen
Ne grdse saa bil perdedr hep
znden zge n'olsa secr  ber sen
Ne misin ki yıllar bar iinde
Yrrsin aa ılmazsın nzar sen
Sorarsn mi-i dndan ibter
K'idesin grmege yıllar sefer sen
i ger mustarık-i bar-i eadsın
Vel keşretde aldu b-başar sen
Pes evvel kendi ref' it aradan
Ki vadetde bulasın bir eşer sen
kilik menzilinden olsa seyr
remezsın irrsen 'arşa ser sen
DrŐ pes vruı yoklda iste
Bu gayretten olırsın olŐ er sen
Kerm aar hemn bb-ı behiŐti
Ne kim var vir tamm a a' der sen
Ki sensz olasın ol gence vŐıl
uŐandusa bu gayretten kemer sen
Bulunmaz ol vel yok zerre ansuz
Erersen bi cihanı uŐk  ter sen
Grnen hep niŐn-ı udretidr
Yine sırrına nzır zretidr

V

Dilâ baĥ dehre bu âl görme âli
 Ki var her bûde bir rû gör me'âli
 Ne görseñ ĥod şuverden nîk ü bed hep
 Görinür sâni' ile şad kemâlî
 Yakından ĥaber bilmek dilerseñ
 Mey-i 'ışk iç nazâr kııl gör cemâlî
 Bu sükr içre irerseñ her zelîle
 Ĥaber virür yakînin bir kemâlî
 Bu ma'nâ 'âlemine irse bir merd
 Ĥabersüz düş şanür yâ ĥod ĥayâlî
 Seg ü ĥar hep bu sırdandur ĥaber-dâr
 Gören şaĥşa cihân-ı itti'âli
 Buña ĥâl ile şâhid kümmel-i ins
 Ki ĥazretten görürler hep fi'âlî
 Pes isterseñ k'olasın vâkıf-ı ĥâl
 Özüñ ĥayrından it ĥubb ile ĥâlî
 Ki keşret mâni'-i vaĥdetdür iy merd
 Qabûl it 'uzlet isterseñ vişâlî
 Ĥuşûşâ şamt ü cû' ü zıkr ü yakzâ
 Ola 'uzletde bulduñ zü'l-celâlî
 Kıyâs itme Ĥudâñı ketĥüdâña
 'Amâdan añlama ricle ricâlî
 Ser-â-ser isteseñ kevni senüñle
 Qamudan ĥazreti vü ehli 'âlî
 Pes ol 'ışk ile bî-ĥod cândan iste
 Gör eksüksüz müdâm ol bî-mişâlî
 Görünen hep nişân-ı ĥudretidür
 Yine sırrına nâzır ĥazretidür

VI

Bu varlık biri sensin k'âdemîsin
 Taleb kılsañ Ĥüdânuñ maĥremîsin
 Ne maĥrem bil ki sırrı sırr-ı ĥazret
 Çü döndüñ kâinâtuñ eñ kemîsin
 Tihî şanma özüñ 'âlî ü ger pest
 Tamâm ol mü'mine mü'min semîsin
 Degülsin baĥr-i raĥmetden perîşân
 Ki emvâc-ı maĥabbet şebnemisin
 Pes it ĥayret k'olasın sırra vâkıf
 Bilindüñ k'ış bu cem'üñ a'lemîsin
 Vuķûfuñ olmasa ammâ ehl içinde
 Muĥaĥķaķ bil ki ĥalkuñ eblemîsin
 Bu sözlerden murâd oldur ki vaşla
 İresin ger 'arab ger deylemisin
 Ne deñlü derdümend olsañ devâsuz
 Qamu derd ehli cânlar merhemisin
 Tur itme nefsuñ âĥir enĥas-ı ĥalk

Ki ecnâsuñ muḥakḳak ekremisin
Nazar kıl ‘âlem-i sırr ü yakîne
Bilesin tâ bu cem‘uñ aḳdemisin
Bu ma‘nâdan tamâm olsañ ḥaberdâr
Sevin k’iki cihânuñ ḥurremisiñ
Bu keşret zulmet-i reng ile meftûn
Ḥicâb altındasın şanma ‘amisin
Bağ iş bu cümle mevcûdâta cândan
Cihânuñ a‘lemi ger a‘cemisin
Görünen hep nişân-ı kudretidür
Yine sırrına nâzır ḥazretidür

VII

Dilâ keş bakma bu çerḥ ü zemîne
Ki ‘Abdullâh durur ol bu Âmine
Göründi ol ikiden sırr-ı Aḥmed
Şiadeḳ düşdi sebeb dürr-i şemîne
Şadeḳ gerçi muḳaddemdür nazarda
Velî çün dürre ḥâdimdür kemîne
Muḳaddemdür olur k’oldur müsebbib
Nazar artuḳ gerek pes aḳdemine
Ânuñçün kıymetidür dürr-i sâfi
Ki şâfidür girer cân merhemîne
Pes insân iş bu eşyâdandur ekrem
Hem ikrâm artuḳ irer ekremîne
Ḥuşûşâ cümleden ḥaşân ü eşrâf
K’irerler cânda vuşlat ‘âlemîne
Velâyet gör nazar kıl mu‘cizâta
Hayât-ı Ḥızra hem ‘îsâ demîne
‘Urûc ü şakḳ-ı mâh ü mihr-i ḥâtem
‘Aşâ gör bağ Süleymân ḥatemîne
Nazar kıl şuhf ü vahye sırr-ı Ḥaḳ’dan
Nüzûl ü remz-i Cibrîl-i Emîne
Ḳamusı baḳşış-i ḥasretdür iy merd
K’olur şâdır bu cem‘uñ ḥuş demîne
Pes iş bu cümle ‘âlem her nefesde
Müşerrefdür anuñla bil kemîne
Eḥaddür cümle ma‘dûdinde mevcûd
Göz aç gör sende k’eshâb-ı yemîne
Görünen hep nişân-ı kudretidür
Yine sırrına nâzır ḥazretidür

VIII

İşit ‘ârif bu dem bank-i sükârâ
Ki tutdı ‘arzı tâ Mısr ü Buḥârâ
Yeşerdi cümle kühsitân-ı sengîn
Gül-i ḥamrâ bitürdi seng-i ḥârâ
Pür itdi cevher-i ferd ile dâmen

Ki geydi ger gedā hı̄bretde hārā
Haber virdi cihāna mehdī-i vaqt
Ki oldı sırr-ı maḥfī āşikārā
Göñülde buldı herkes mihr-i şāhı
Selāṭīn oldı sırr ile üsārā
Tamām el virdi ‘aqla ‘ışk-ı cān-baḥş
Tecellī kıldı her yüzden dil-ārā
Faḳīh uy Hüdhüd-i ‘ışka egerçi
Uçarsın toḡru sen mişl-i ḥubārā
Dilerseñ k’olasın sîmurğa vāşıl
Seni terk it onuñla cāndan-ārā
İrerseñ añā ol āyineden gör
Cemālün mäh-ı mihrin tā kuşārā
Ki andandur hilāl ü bedr ü selḥ ol
Degülseñ dīne münkir çün naşārā
Bunı bilmekde denk eşrāf ü kümmel
Bu kıldı cümle ecnāsı ḥayārā
Seni terk itmeseñ irmezsin olsañ
Sikender ‘aql ile nefis ile Dārā
Pes ansuz olma gör sensüz cemālın
Açarsañ dīde-i cān bî-müdāra
Görinen hep nişanı ḳudretidir
Yine sırrına nāzır ḥazretidür

IX

Dek iş bu Dārā sen sūfi baḳa gör
Kemāl-i vaşl ile ‘ayn-ı beḳā gör
Özi fānīdür ammā ol nazardan
Ser-ā-ser cennet ü hūr ü liḳā gör
Bu remzi görmek isterseñ nazar kııl
Şaflı āyīne-i zühd ü tükā gör
Nedür dirseñ sebeḳ keşf ü yaḳīne
Özüñ bātıldan öz Ḥaḳḳa baḳa gör
Var iş bu devr-i cevr içre ḡaraḳsuz
Dimāḡ-ı teşneye ‘ayn ol aḳa gör
Ḥuşūsā şimdi ḥalk-ı bî-vefādan
Saḳa görseñ muşahḥafdur şeḳā gör
Birine ‘azbi cārī olsa dünyā
Yine tab‘ında bî-ḥad istiḳa gör
Pes ol tut dāmen-i devlet dilerseñ
Bu iḳbālī ḳo ḳalbin lā beḳā gör
Fidāyī devlet-i dünyādan ancak
Şafā ehlile cāndan iltiḳā gör
Yine ehline lāyık bil anı sen
Erişeñ dilde andan ittiḳā gör
Bu teşḥişüñle ḳalb-i evliyāda
Saña Ḥaḳ’dan kemāl-i intikā gör
Şu kim tevḥīde tutdı yüz hemīşe

Ne cünbiş kılsa cāndan irtikā gör
Ne görseñ pes nazardan Hāk'dan öziñe
Vücūdın āteş-i ıışka yağa gör
Görinen hep nişānı kudretidür
Yine sırrına nāzır hāzretidür

2

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

I

Beşāret olsun iy bülbül ki gülzār
Açıldı vü zuhūra geldi āşār
Tonandı sebz ü hāmra giydi her hār
Çemenler hülle – pūş oldu vü eşcār
Kemāl-i kudret-i Hāk oldu izhār
Tutup vahdet şıfatın yār ü agyār
Bir oldu cümlesi mahvoldı tekrār
Ger olduñsa muvaḥḥid kılma inkār
Taleb kıl fālibe keşf oldu esrār
Ki yokdur bu diyār içinde deyyār
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

II

Dikenden çıkdı gül-i ḥandān göründi
Nişān-ı ālem-pinhān göründi
Habsden Yūsuf-ı Ken'ān göründi
Ümīd-i cümle nevmidān göründi
Devā-yı derdini dermān göründi
Cemāl-i māh-ı bī-noḫsān göründi
Aña k'āyine-i insān göründi
Ḥicābın def idüp sultān göründi
Açıldı dīde-i ʿirfān göründi
Ki yokdur bu diyār içinde deyyār
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

III

Şafādan cūş idüp deryā-yı aḫzam
Cihān revnaklarına urdı bir dem
Hem ol dem davete meyl itdi şebnem
Cihān oldu ser-ā-ser ḡarḡa-i yem
Şu kim ḫuşk oldu kaldı görmedi nem
Eger çi baḫr-i vahdet olmadı kem
Bu vaşf ile mübeddel oldu ādem
Anuñ kim ıışk ola ḡalbinde muḫkem
Bilür ʿārif nedir Allāhü a'lem
Ki yokdur bu diyār içinde deyyār
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

2. S. 49a, M.K.32a Bu teci-i bend, her iki nüshada muaşşer başlığıyla yazılmıştır.

IV

Kaçan seyf oldu ma'nâ bu gılâfa
Getürdi lubbini kısr-i hilâfa
Kimisin dürde çekdi kimi şafa
Kimisi mest olup başladı lâfa
Egerçi söylemez âşık-ı küzâfa
Nite ki Hudâ gammaz oldu nâfa
İren sîmurğa pervâz urdı kâfa
Haqîkat beytine girseñ tavâfa
Nazar kıl sırr-ı ayn ü sin ü kâfa
Ki yokdur bu diyâr içinde deyyâr
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

V

Şu kim deryâda gördi aaks-i mâhı
Mekânı yok nitekim mâde mahı
Hemân dem bildi k'olur kıblegâhı
Vücûd-ı şehrinüñ açıldı râhı
Her evden hoş tecelli kıldı şâhı
Bu lubbet-hânenüñ post ü penâhı
Yine bu sırruñ olmuşdur güvâhı
Görenler didi eşyâ-yı kemâhı
Hemân bir nûr-ı vahdetdür ilâhı
Ki yokdur bu diyâr içinde deyyâr
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

VI

Güneş çün arz ider hüsün semâdan
Kılur her revzeni meş'âle şafâdan
Eger geçmese kalsa istivâdan
Her ev kısmet ki alurdi ol ziyâdan
Harâb olsa biri nâgeh serâdan
Ne nakz ireydi şemse mâ'cerâdan
Tılısmı böyle düzmişdür yarâdan
Özi birdür görünürse biñ kabâdan
Görünür perde ref' olsa aradan
Ki yokdur bu diyâr içinde deyyâr
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

VII

Sebânuñun kim baña urur cevķ-i sûtüre
Olur ma'mûr olan mâyil umûra
Şalaldan halkı şahrâ-yı gurûra
Şular kim lâ didi gitdi kubûra
Belî diyenler irdiler sürûra
Teraķķi bulan aldanmaz kûşûra
Dilerseñ ma'na olmazlar hużûra
Elestüñ geldi uş sırr-ı zuhûra
Fedâyî fâş okur bang-ı sehûre
Ki yokdur bu diyâr içinde deyyâr
Kamu oldur anuñdur her ne kim var

GAZELİYYĀT

ELİF HARFİ

1

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

1. Bismillâh itdüm üş sülhan-ı ıışka ibtidâ
Ben ıışka ıışk eri baña çün itdün iktidâ
2. Kıl sun nazar ri yâzet-i tām ile her vücūd
Pak olsa Hakk'a şıdk ile isterse ihtidâ
3. Nakş u kemāle bakmaya meh bigi muḳtedī
Devrinde tā tamām ide gün bigi muḳtedā
4. Çün ıakl-ı mübtedi ola seyrinde nakş ile
Kem göre baksa olsa kemāl ile mübtedā
5. Hūd nite nakş ü ıayb ile seyr ide gün bigi
Ol cān ki ola ğayret ile tābī-i Hūdā
6. Pes söz ki ola ıışk-ı Hūdā ile müctemīc
Hāl ehli görse ketm ide mi sırrını Hūdā
7. Ehl-i vişāle belki olur her dem āyine
Andan görür cemāl ü kemāl ol durur ğidā
8. Hem ıışk erine maṭleb ü iksīr-i ḳām olur
Vāşıl olursa aña ıadū aña mā'adā
9. Bir görinür bu āyinede şekl-i hūb ü zişt
Bir ıartılır bu veznede şulḫān eger gedā
10. Her şekl ü ḫarf ü ḫatt ü beyāz anda hūr ü nūr
Her künc-i ḳaşd ü kūh-ı me'ānide şad nidā
11. Her maḫrem-i küşāde dile hep küşāde rüy
Nā-maḫrem irse başa çeker cümlesi ridā
12. Maḫrem kim ola dirse Fedāyī mürīd-i Hakk
Şeksüz rızā yolında ḳıla cān u serc fidā
13. Ḳadrince ıilm-i zāhir ü bātın görüp ṭuta
Tā Hakk yolında ḳıla edeb ıilmini edā

1. Her ne cān ki irmege el dergāha ser-gerdān ola
Ol gerek kim kūy-ı meydānı reh-i merdān ola
2. 'Āķıbet meydān erine ḥod nedür dirseñ kemāl
Bir elinde top bir elde ḳavī ṣevgān ola
3. Top ala ol mīr-i devrāndan kaña zannında ger
Mihir ü meh gū ṣarḥ ṣevgān ü zemīn meydān ola
4. Ḥod bu deñlü ālet ol Ḥaḳ'dan cüz' oḳur 'āşıķı
Olmaya gümrāh ü keĵ-rev kişı kim rehdān ola
5. Ḥār-ı faḳr içinde ol kim zār ola cāndan çü gül
Dost gülzārında vāşıl tā ebed ḥandān ola
6. 'Āşıķuñ ḥod 'ānı vaşl u cenneti dīdār ola
Bu iki sinsüz ol iki düşmen ü zindān ola
7. Terk-i cān dānāya bir bīgāneyiçün ār olur
Terk-i vaşl itmez pes ins āḥir meger nādān ola
8. Pāy-ı mürd-i Ḥaḳdur āḥir Bāyezīd ü ger Yezīd
Himmeti ol merd-i rāhuñ kim der-i Yezdān ola
9. Sāķiyā şun cür'a-i derd-i fenā baḥşuñ ki ta
Derd-i hūşyāri-i çindin sāleye dermān ola
10. Ḳanı bir maḥrem k'açan enbān-ı rāzuñ bendini
K'ol 'ayān olduḳca aḳla rāz-ı dil penhān ola
11. Mantıķu't-Tayr-ı Süleymān'dur ol rāz olsa fāş
Kimse feḥm itmez meger kim Āsaf-ı devrān ola
12. Ṭur Fedāyī söyle ol rāz-ı nihāndan bir ḥaber
K'iş bu dīvān üzre tā ḥaşr isteseñ dīvān ola
13. Merci vü ṣerḥi bozulmazsa ḳazādan 'ālemüñ
Bu dürer-bār-ı ilāhi maṭlab-ı insān ola

1. Her ne cān ki irmege el dergāha ser-gerdān ola
Ol gerek kim kūy-ı meydānı reh-i merdān ola
2. 'Āķıbet meydān erine ḥod nedür dirseñ kemāl
Bir elinde top bir elde ķavı ķevgān ola
3. Top ala ol mīr-i devrāndan kaña zannında ger
Mihir ü meh gū ķarḥ ķevgān ü zemīn meydān ola
4. Ḥod bu deñlü ālet ol Ḥaķ'dan cüz' okur 'āşıkı
Olmaya gümrāh ü keķ-rev kişi kim rehdān ola
5. Ḥār-ı fakır içinde ol kim zār ola cāndan ķü gül
Dost gülzārında vāşıl tā ebed ḥandān ola
6. 'Āşıkıñ ḥod 'ānı vaşl u cenneti dīdār ola
Bu iki sinsüz ol iki düşmen ü zindān ola
7. Terk-i cān dānāya bir bīgāneyiķün ār olur
Terk-i vaşl itmez pes ins āḥir meger nādān ola
8. Pāy-ı mürd-i Ḥaķdur āḥir Bāyezīd ü ger Yezīd
Himmeti ol merd-i rāhuñ kim der-i Yezdān ola
9. Sāķiyā şun cür'a-i derd-i fenā baḥşuñ ki ta
Derd-i hūşyāri-i ķindin sāleye dermān ola
10. Kānı bir maḥrem k'açan enbān-ı rāzuñ bendini
K'ol 'ayān olduķca aķla rāz-ı dil penhān ola
11. Mantıķu't-Tayr-ı Süleymān'dur ol rāz olsa fāş
Kimse feḥm itmez meger kim Āsaf-ı devrān ola
12. Tır Fedāyī söyle ol rāz-ı nihāndan bir ḥaber
K'iş bu dīvān üzre tā ḥaşr isteseñ dīvān ola
13. Merci vü ķerḥi bozulmazsa ķazādan 'ālemüñ
Bu dürer-bār-ı ilāhi maṭlab-ı insān ola

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her ne cān k'ister bu rāh içre temām insān ola
Cümle cünbişde gerek k'ol lāyık ihsān ola
2. Sū-i Hāk'dan luṭf-ı kahr irse kıla ol şükr ü şabr
Tāki nef' ü zarra maḥabbetde kamu yeksān ola
3. Yol eri oldur k'aça ḥavf ü recādan bāl ü per
Murğ-ı 'ālī seyre pes per olsa rāh āsān ola
4. Bu meşeldür ḥod kuş uçmaz reh-nümāsuz her ile
Çün düşe tenhā ne kılsun ol meger pürsān ola
5. 'İlm ile yol bulsa herkes yoluñuz olmaz 'aceb
Ḥaf-nāk olsañ yol ammā herdem ol tersān ola
6. Pes müşevveşdür hemīşe merd-i ferd ol varṭadan
Tā yüzi her şirk ü şekden pāk olup hassān ola
7. Tutmaya söz gevherine güş u hüşīn çün şadeḫ
Olmaya pürdür yaşı ger kaṭre-i neysān ola
8. Pür tutan Hākḫ'a ḥod olmaz bir nefes Hāk'dan cüdā
Ger yüzi suyu cenüb ü meşriḫ ü eysān ola
9. Sen Fedāyī tut yüz al Hāk'dan nasībüñ her nefes
Bil ki kalmaz bī-nasīb insān eger insān ola

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gerçi çerḫ-i tün-ḫū her laḫza cāfidür baña
Çün cefā raḥm arturur nev' ile vāfidür baña
2. İy göñül ḡam çekme vuşlat yādına aḡyārdan
Her küdüret kim gelür şabr ile şāfidür baña
3. Ben ki yıllar olmışam hicrinde yārūñ ḫaste-dil
Bir nefes düş-nām ü yā medḫ ide şānıdur baña
4. Urma lāfı kaṭ-ı rāh iy müdde-i k'üş cān ile
Ol cenāba bir ḫadem 'ömrümde kāfidür baña

3 S. 61b, M.K.52a

4 S. 62a, M.K.52a

5. Nāşih-i şehir itmese pend-i mahabbetden tamām
‘Ām içinde hāşisa bir merd-i lāfidür baña
6. Ol ki ehl-i dem ide cehl ile bātıldur henüz
Çün dimez bu nefis ile ğaybet münāfidür baña
7. Söz ki nefis-i şāmdan şadır ola Hāk’dan ba’id
Her ne kim Hāk’dan gelür nefsün hilāfidür baña
8. Cāna farz oldu tavāf-ı Ka’be tavaf itdüm hemîn
Şimdi farzı uş kalb-i meksūruñ tavāfidür baña
9. İy mümeyyiz hākkı bātıldan seçerseñ şübhesüz
Bil ki söz ta’līm iden bir rûh-ı zāfidür baña
10. Çün Fedāyî cāhid ü fenāda ser-bāz aña k’üş
Arz ü keşretde bu nefsünü müşāfidür baña
11. Her gönül kim fetḥ ola bu şi’r-i dil-keşden hemān
İşba’-ı şıdkıyle şan bedrün şikāfidür baña

5

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

1. Gerçi herdem k’ola cismümde bu cān cāndur baña
Likin andan āşināyem k’emr-i cānāndur baña
2. İhtiyārum var elümde her ne kār itsem olur
Bilürem ammā her işde hākim ol hāndur baña
3. Hizmet itmek baña çünkim oldu cāndan farz-ı ‘ayn
Şübhesüz pes kahr-ı dīn ü mihr-i imāndur baña
4. Cümle cism ü cān anuñdur halk idüpdür bî-taleb
Yine isterse keremden virmek āsāndur baña
5. Kahrı ‘adlî luṭfı bezlîdür k’irer maḥlûka hep
Çün bilindi kahr ü luṭfı cümle yeksāndur baña
6. Ol yakındur baña benden ben deñülden bî-naşib
Her nefes vaşl-ı hayālî dilde mihmāndur baña
7. Ben niçe kim baña zaḥm uram ider dermān ü em
Ben ne deñlü tünd olam ol yine Raḥmān’dur baña

8. Çünkü her maḥbūbuñ olur fı'li maḥbūb ehline
Her ne fı'li kim görünür pes hem iḥsāndur baña
9. Ben Fedāyī isem ol bābuñ ki vuram a'dāya zaḥm
Liki ben kul ol bu ḥükm içinde sulṭāndur baña

6

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Āh-ı cān sözümde özüñe kanı bir maḥrem baña
Gerçi yıllardur firākında degül ğam kem baña
2. İstedüm ömrümde bulunmadı hem-demden nişān
Uş göñlümde gözde hemdem oldu bes hemdem baña
3. Bu za'ifü'l-ḥāle bakmaz kimse k'ide ta'ziyet
Fevt-i vehl içinde k'irer her nefes mātem baña
4. Tır-i ıışkı kalbümü mecrūh idelden sırruma
Nāzil olur kim ol zaḥmı yine merhem baña
5. Bu nice 'aciz ile olam bu 'ālemüñ sulṭanı dost
Ger kıla 'ayn-i 'ināyetden nazar bir dem baña
6. Yar eger luṭf ide ider kahr ide ider müdām
Yarsuz yād olmadı bir laḥza bu 'ālem baña
7. Tā Fedāyī'yem cüdāyem māsivāsından nihān
Gerçi luṭf-ı Ḥaḳ görünür 'ālem ü ādem baña

7

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kanı bir dem kim mukārin mihr-i yār olmaz baña
K'anda lā şek ḥurde-i ğayb āşikār olmaz baña
2. Var mı ya sā'at ki mevc-i baḥr-i dil cūşan olup
Bu şuver 'āyīne-i şüret nigār olmaz baña
3. Cünbiş-i sevdā-yı her Mecnūn olur vaḳt-i bahār
Ben ne Mecnūnam ki bir dem yok bahar olmaz baña
4. Şol kadar āşüfte-i ḥüsn-i nigārem bir nefes
'Ār ider Mecnūn olursa ğam-küsār olmaz baña

6 S. 62b, M.K.52b

7 S. 62b, M.K. 53a

5. Merkeb-i ışk-ı habısem gerçi şhdür Fārisem
Liki tünd ü tūsenem her řeh-sūvār olmaz baña
6. Hıç bir gūn yok firākından ki leyl olmaz tavıl
Gice mi var ya viřālinde nehār olmaz baña
7. Mu'teber ol řāh-ı ādil bensüz ammā řāh isem
Ben ne gözden baķsam ansuz itibār olmaz baña
8. Peşse-i hār ü za'ifem dost bābında velik
Bir dem olmaz kim hūmā cāndan řikār olmaz baña
9. Pes Fedāyiler bigi yārūñ yolında bař ü cān
Oynaram bu resme ber-kār ihtiyār olmaz baña

8

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Senden ayru bir nefes rūhumda yār olmaz baña
Sensüz ol mülk-i ebedde ol qarār olmaz baña
2. Nüşa-i ālemdede sır-ı sini tefsir itmeseñ
Ma'nı-i şuhf-i ilāhi āřikār olmaz baña
3. Zerreym likin cemālūñ āfitābınuñ senūñ
Düşmese tāb-ı vücūdum pāyidār olmaz baña
4. Katreym iy baħr-i bī-sāhil kenāruñdañ beni
Taşra řalsañ gevher isem itibār olmaz baña
5. Düşmiřem řebnem bigi gözden ayaĝa mihrūñūñ
İrse tāb-ı ālemi sif-i medār olmaz baña
6. Kankı řaħřuñ kim şuya milvāç lutfuñ destine
Peřseyise dimesün anķa řikār olmaz baña
7. Cünd-i ĝam kaplar Fedāyī'yem vücūdum mülkini
Tā ki sulţān-ı ĝayālūñ ĝam-kūsār olmaz baña

9

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Ol ki mihr-i bī-zevāl oldur olur maţlūba aña
K'ola mihr ü řıdk ü ıřk içinde ĝoř-mahbūb aña
2. Rāĝıb olmaz hiç bir vech ile ādem ĝayra fāř

8 S. 63a, M.K.53a

9 S. 63a, M.K.53b

‘İlm-i tahkîk içre tâ olmaz özi mergûb aña

3. Şanma her kalb ıssını kalb iy sevād ehli fakîye
Kim bilür maqbûl olursa bakma sen maqlûb aña
4. Müfside pend itme tutmaz bildüğün işler müdām
Gerçi şad nev’ öğredürsin ‘ilm-i hoş-üslûb aña
5. Zâhid ü ‘âşık arasında bu baḡs-i zühd ü ‘ışk
Üş dükenmez aña bu kem oldu bu ma‘yûb aña
6. Zâhidâ eger yol senüñdür liki yirme ‘âşıkı
Gör ne ğamz itmişidür aña şâh-ı akl âşûb aña
7. K’ol nazardan şol kadar oldu harîş ol vuşlata
Kande baksa rişt ü hûb andan görünür hûb aña
8. Kandese Ya‘kûb’ın özler olsa bir Yûsuf cemāl
Yûsuf-ı gül-çehre görür baksa her Ya‘kûb aña
9. Ko Fedâyî açma sen ma‘şûk ü ‘âşık sırrını
Gerçi her dem bu görünür fi‘l ile ma‘lûb aña

10

Fâ‘ilâtûn Fâ‘ilâtûn Fâ‘ilâtûn Fâ‘ilûn

1. Kalbi mü’mîn k’oldı cevlangâh-ı zıkrullâh aña
N’ola manzargâh-ı Hâk dinse k’açılur râh aña
2. Her nefes olup ğıdâsı zıkr-i Ḥayy-i lâ Yemût
Üns-i râhat-baḡş olur peyveste ‘izz ü câh aña
3. Pes tahâret kılsa ol üns içre ola güft ü gû
Hoş görünür her biri bir gevher-i dilhâh aña
4. Ol şafâ vü zevk-i hâlet-baḡşa buldukça vuşûl
Mescid ü hercây olur dükkân ü menzilgâh aña
5. Giceler bâzâr-ı eşnâf-ı ‘ibâdet kesbi hem
Her nefes Kûr’ân bedâ‘at mûnis eşküvâh aña
6. Cümle kûh ü deşt-i dünyâ kişt-zâr ü gülşeni
Şahn-ı meydân-ı kıyâmet soñra hırmengâh aña
7. Gerçi yol çok Hâk’â likin bu devâ birden bulur
Bî-tekeyyûf ittisâli her dil-i âgâh aña

8. Ol ki başdı şaşra bu devr-i menāzilden şadem
Oldı şeksüz bu cihān dām ü cehennem cāh aña
9. Ŗo Fedāyī kıdem-i nā-ehli irřād eyleme
Ol řarīķa k'urmadı hergiz şadem gümrah aña

11

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Tālibā řut gūř ü cem' it hoş iřit bil bā-řafa
Tā ki ma'lüm ola cāndan nükte-i ehl-i vefā
2. Dört nesne var senüñle muķbīl iseñ zābiř ol
Biri çeşm ü biri zübān ü biri şalb ü biri hevā
3. Açma evvel çeşm-i ten ol şeye kim lāyık degül
Ehl-i Hāķ şatında vü řannuñda n'olsa māsivā
4. Pes zübāndan söyleme bir nesne şabt it k'āřir ol
Şalb-i sāf içre görine řālif-i 'ilm-i Hudā
5. Řalbüñi hem cehd idüp kibr ü hıyānetden řaķın
K'olmaya mü'minler üzre ol iki itmek revā
6. Hem havā ki řālif ol k'olmaya řākim saña hiç
İsteme zinhar anuñla nīķ ü bed emn ü belā
7. Ger bu hūb evsāf ile olmasa ol dörd iy 'azīz
Hāķ ü hāķister gerek ol bařa tūağayyūlaża?
8. Şılma 'aķsin merd-i hāķķ iseñ sen iy sāmī' be-cehd
Bu rumūzuñ ta bulasın dürlü muķnetden rehā
9. Sen Fedāyī bunca söz k'ehl-i vefādan söyledüñ
Şutan ehlullāh vü şutmayanlar ola mübtelā

12

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şanı bir mihr-i münevver kim zevāli olmaya
Var mı ya bir māh-ı enver kim hilāli olmaya
2. Ola mı bir cism-i řāfī kim řafā-yı şalb için
Dost řevķinde türāb olunca řālī olmaya

· 11 S. 63b, M.K.54a

· 12 S. 64a, M.K.54b

3. K'anı bir dildāde ğayb esrārına vākıf k'anuñ
Kılca maḥsūsāta bakmağa mecālî olmaya
4. Hiç bir nev'ile ğāzî dimeñ ol kıttāle kim
Nefs-i kāfir kişile her dem kıtālî olmaya
5. Gözlerüm ol cāna ḥasretdür k'anı rūḥu'l-emîn
Görse hacletden nefse urmağa ḥālî olmaya
6. Her ki 'azm-i rāh ider olmasa pest-i nerdübān
Başı irerse göge himmetde 'ālî olmaya
7. Nice ārām itsün ol bî-çāre āşık derd ile
Yā cemālî gözde yā dilde ḥayālî olmaya
8. Ol ki sırr-ı yāre maḥrumdur şafādan rūz u şeb
Şāh-ı 'ālemdür eger bir köhne şālî olmaya
9. Var Fedāyî gön'lüñi bir şāha vir kim isteseñ
Luṭf içinde yirde vü gökte mişālî olmaya

13

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kanķı cān mir'at-i hüsnüñden ki ḥod-bîn olmaya
Cindür ol ma'nāda ḥod-bîn ḥudā-bîn olmaya
2. Büy-i vaşl almaz figān eylerse yıllar murğveş
Ruḥlarıñdan her nazar 'āşık ki gül-çîn olmaya
3. Hüsn-i Leyliden ḥaber virmez meger Mecnün-ı vaķt
Veyse rām olmaz be-cehd ol cān ki rāmîn olmaya
4. 'Āşık ü ma'şūk birdirler ḥaķikatde velî
Şūr-ı Ferḥat erte ger yıllarla Şîrîn olmaya
5. İy kılan zülfin taleb yüz bulmaduñsa tālîb ol
Küfre rāğıb ḥod bilürsin server-i dîn olmaya
6. Sîm ü zer dirler ki vaşl esbābıdur iy müdde'i
Pes ne yüzden rüy u çeşmüñ zerd-i nem-ġîn olmaya
7. Geh geh ol meh tal'atuñ devrinde cevri eyler raķîb
Señ bigi ol şaḥşa kim bābında miskîn olmaya
8. Dost kurbından şafā kesb itmez ol kim giceler

Āsitān-ı hāk-i pister seng-i bālin olmaya

9. Ders okur hüsni-i kitābından Fedāyî kılsa şerh
Pes neden şıdk-ı dürüst ü sözler için olmaya

14

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Kanı dil kim gözlerün devrinde pür-ḥün olmaya
Var mı yâ göz kim gamuñdan yaşı Ceyhün olmaya
2. Zinde dil ber-vech ile oldı zenaḥdānuñunda güm
Mürde ol resm ile cāh içinde medfün olmaya
3. Ger çöze bād-ı şabā leyl-i şaçuñdan bir girih
Kalmaya aḥıl k'anuñ bendinde mecnün olmaya
4. Levḥ-i sîm üzre yazan yâḳut olursa misk ile
Şuḥf-i cāndan kaşlaruñ mānendi bir nün olmaya
5. Serv olıcaḳ gerçi a'lemde velî ḳaddūñ bigi
Baḡ-ı hüsni içinde bu luṭf ile mevzün olmaya
6. Ben ki yüz şeh-nāza tutam rast muṭrib tek nigār
Ḳaddüm itmek çenk-i ḡam ceng ile ḳānūn olmaya
7. Didüm iy şeh-bîni dūr itme cemālūñden didi
Āfitāb-ı devlete her zerre maḳrūn olmaya
8. Dir imiş hem vaşlum ābına Fedāyî ırmeye
Tā ki yılar ḡam beyābānında maḥzūn olmaya
9. Pes ne irsūn kimse ol şāhuñ vişāl-i ḳadrine
Tuḥfesi tā rüy-ı zerd ü eşk ü gülgün olmaya

15

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Cemāl-i mihri tā k'oldı suverden a'leme peydā
Ḳamu bînā dil ol hüsni görüp oldı be-cān-be şeydā
2. Tecelli kıldı pes ol gün ne yüzden k'oldı cānlar mest
Anuñçün her biri tutdı bir emri maṭlab-i a'lā
3. Biri çeşm-i derūn açdı biri a'yn-ı bürūn açdı

· 14 S. 64a, M.K.54b

· 15 S. 64b, M.K.55b

Ol oldı āhîret ehli bu oldı t̃alib-i d̃unyā

4. Biri himmetde vaḥdetden urup geḥdi ş̃üretten
Özünsüz tā ebed ḳaldı o demden vāşıl ol Mevlā
5. Bu cins-i inse pest ü ‘ūr ola mı cübbe bī-cübbe
Bu ḥabbe ḥabbeye minū ḥabāba ḳubbe-i mīnā
6. Pes irmez deyme nā-cins er nazardan cinse cünbişden
Geçerse ḳadr ile şadr-ı bulanda ḥākim ü ra’nā
7. Ğulām ü ḥāce k’ol dānā bu nā-dān ola ḥalk içre
Görünse tañ mı çün loḳmān özi mevlāsına Mevlā
8. Mürīd-i ‘ışḳ ider her dem çi ger her fırḳadan farkı
Velī setr-i ‘uyüb itmek bu bāb içinde bil evlā
9. Fedāyī hoş sebebdür t̃ut mürüvvet ‘ālem-i vaşla
Üzülmezse āb-ı t̃āb-ı ḥavadişden iriş her cā

16

Feḥlātün Feḥlātün Feḥlātün Feḥlün

1. Dost yolında ne cān kim çeke çok derd ü belā
Vālī olursa vilāyetde bula ‘izz ü velā
2. Mey-i ‘ışḳından eger nūş ide bir ḳatre mürīd
Ne ḥalā māni‘ ola sırrına anuñ ne melā
3. Ehl-i tevḥīde ne şirk itse nübān nefy-i sivā
Çünki işbāt ide illāda gözünde itmeye lā
4. ‘Āşıḳ-ı zāta ne ḥavf ü taleb-i āteş-i gül
Vāşıl-ı Ḥaḳḳ’a ne cāy-ı naḳar-ı pest ü ‘ulā
5. Kūy-ı Leylīye sefer ḳılmağa ‘azm itse muḥit
Māni‘ olmaz dil-i Mecnūna dem-i raşş u ḡulā
6. ‘Āşıḳuñ da‘veti yok ‘āḳile hergiz ki mūdām
Mest-i cām-ı mey ider zümre-yi ‘uşşāḳa şalā
7. Şırr-ı maḳşūdı ezel ḥod nite olmaya celī
Yed-i ḳudret ki çeke çeşm-i dil ü cāna cilā
8. Nur-ı mihri ruḥ-ı dildāre yir olsa ne ‘aceb
Ğayretile ne gönül k’olmaya ḡayrına ḥalā

9. Var Fedāyî yüz ur ol kıbleye kim urdı kamu
Yüz huzûr ile kemāl isteyü cevķ-i füzelā

BE HARFİ

17

Mef'ulü Mef'âlîlü Mef'âlîlü Fe'ulün

1. İy cümle ricāl içre kemāl ile mücerreb
Kimdür bize arz it dil ü cān ile muķarreb
2. Fi'liyle vü kavliyle ne hāletdedür ol cān
Ahlākı ne şudan kıılır ol pāk ü mühezzeb
3. Pes yol eri sayıldan idüp bu nefis-i güş
Cem' itdi bunı alem-i ma'nāden alup hep
4. K'iy tālīb-i merdān-ı Hudā güş kııl evvel
Bu nükteyi tā bilesin evsāf-ı müretteb
5. Her fi'li ki alemde göre hayr ü eger şer
Takdīr-i Hudāyile bilür kāsib ü mükesseb
6. Ammā dürişür sine mürā'āt-ı umūra
Tā hüsn-i rızā bulup ola sācid ü aķreb
7. Ol hoş nazar ef'āle çeker merd-i yakīne
K'evşāf-ı ilāhi kıılır ol cān-ı mü'eddeb
8. Bu küşiş urur sayķal-ı āyine-i ķalbe
Pes āmīnede keşf olup ucūbe-i maķlab
9. Meşgūl ider ol merdi hayālāt-ı acībe
Taķķıķa irince ķadem-i şıdķ ile meşreb
10. Pes Hāķ olur ol merd-i ilāhiye tarabdan
Her hālet içinde sebab ü menzil ü mehreb
11. Var ise budur mertebe-i genc-i yakīne
İrmege olan kuvvet-i esbāb ü müsebbeb
12. Bāķī kerem ü kudret ü elķāf-ı müsebbib
Her dem görünür lāyık-ı hāşiyet ü mezheb
13. Var sende Fedāyî ķadem ur maķ'ad-ı şıdķa
Tā inde melīkin deminde olasın enseb

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Dide-i uşşāka nā-geh bir cemāl-i dil firīb
Keşf-i dīdār itse qalmaz tā ebed andan şikīb
2. Her nefes kim yād ide ol hüsñ ü nuşretten hemān
Şems öñinde maḥv olur encüm bigi bil iy lebīb
3. Derd-i bī-dermān diler her qande olsa ğarḳ-ı şevḳ
‘Āşīḳ-ı dil-ḥastaya yā Rab ne dermān cüz ṭabīb
4. Soḥbet-i ḥayl-i ḥayāl itdükde yüz gösterse yār
Uzger andan şāh olur ger kūyine olsa qarīb
5. Çün göre bu çeşm-i zāhirden ki oldur zār olur
Mürġ-ı cān ü dil k’olur gül qarşusına ‘andelīb
6. Bile k’ol şeh-r-i ḥayāl içinde maḥv olduğda dost
Niçe yüz gösterdi cāndan diye ke’l-a-mā ğarīb
7. Furḳat eyyāmında cān kim da’vetü’l-muḫtar ide
Yüz tūtur cānāna qarşu ayda zīkr-i yā mucīb
8. Lā-cerem zāhirde ger bātında virür bir cevāb
‘İşḳ erine nefse lāyık mih-rübān olsa ḥabīb
9. ‘İşḳ-ı ḥālet-baḫş özi ḥod pūr-kerāmetdür eger
Devlet-i didārise maḳşūdı qalmaz bī-naşīb
10. Bil Fedāyī cümle Yūsuf hüsñi sen Ya’ḳūb iseñ
Āyine gör anda cān ne ister cemāl ü zeyn ü zīb
11. Ger murādı Ḥaḳḳ ise bātıldan almaz hiç zevḳ
Ḥod er öz nefsime baḳmaz bātıla olsa ḥasīb

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Getür sāḳī bu dem cām-ı leb-ā-leb
Ki ḫuşḳ oldı ser-ā-ser ḳalb ü ḳaleb
2. Dem-i şubḫ ü şafādur şun şabūḫı
K’ola ter ol şafā-baḫş ile her leb

18 S.65b, M.K. 56a

19 S. 65b, M.K.56b

3. İçenler bula miftāh-ı fütūhı
Açıla her taraftan dürlü maṭleb
4. Olup germ ehl-i meclis kıla feryād
Diye kim hükm-i Haḫ kimi yā Rab
5. Çıka şavt ü sadā çerḫa bu ham'üñ
Tarabda her kılından rast ü çeb
6. Sanādem tutmuş ol dem bu dem ehlin
Görenler tāb-ı ıışık içinde pür-teb
7. Kemāl-i ıışık ola bu kavme her dem
Tarīk ü ıilm ü zühd ü dīn ü mezheb
8. Nazarda cümle ḫayrān şekl ammā
Ḳamusı pāk tab'ü nīk meşreb
9. Fünün içinde māhir gerçi bī-kār
Ṭalebde ḫaḫdur ancak kār ü meksebb
10. Olurlar ḫāl ü kāl içre eriyüp
Zeheb tek gıl ü gışdan hep mühezzeb
11. Ḳamūnuñ ıayn-ı vaḫdetdür murādı
Çü ḫurde bütede od içre bil heb
12. Fedāyī dirlik isterseñ Ḥudā'dan
Ulaş bu kavme ger gir rüz ger şeb
13. Şorarsañ kūşesinden bu farīḫuñ
Tarīk içre kemāl-i ḫub bī-ḫab

20

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Her kimüñ ḫalbinde ıayn-ı tāb ola çeşminde āb
Ālemi ol rüşen itse ṭañ mı mişl-i āfītāb
2. Günde bir kez devr ider bu ālemi ol günde biñ
Ger kıla kūy-ı yaḫın içre dil ü cāndan şitāb
3. Eşk ü ıışkı çeşm ü dil virdi bu sā'at ḡarḫ ü ḫarḫ
Gerçi her dem eksük olmaz gözde su āteşde tāb

4. Qo ter ü germ olma aşık bu ikiden özgeden
Birlik isterseñ k'ikilik olur anlardan harab
5. Ālet-i nefse hicāb itdünse qo k'esbāb ü genc
Cümle mānā'dur yine mānā'de nefsüñdür hicāb
6. Rehāber-i uqbā nedür Haqq'a itā'at cān ile
Pes muṭī' ol Haqq'a ir vallāhü e'lem bi's-sevāb
7. Ol amelden ol raẓī kim ola cenbinde rızā
Olma mağrūr aña k'olduñ fı-l-i zāhirden müşāb
8. Sen hisāb it bunda hālūñ anda fāş olmazdan öñ
Tā bulasın bāb-ı raḥmetden aṭā-yı bī-hisāb
9. Çek Fedāyī vezne koy ızzı bāle pāk it daneñi
Rızkuñı sen seni ögütmezden öñ bu āsiyāb

21

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Düşeli cān andelībi gül-sitānından ġarīb
Bī-nevā hasretde qaldı kendü cānından ġarīb
2. Nice feryād itmesün bī-çāre cāndan derd ile
Kim düşüpdür ol qadīm-i āşiyānından ġarīb
3. Her nefes sırr-ı derūnından çeker derd ile āh
K'oқыa bir dāsītān ol dāsītānından ġarīb
4. Qande baqsāñ bir dil-i meksüre teftiş itme hiç
Yā ḥabībinden cüdādūr yā mekānından ġarīb
5. Cān ki cānānsuz bu mahsūsātı kılmışdur vaṭan
Dāma düşmiş bendedür şah āsitānından ġarīb
6. Qande bir Haq ehlini görseñ bu halk içinde mest
Fark olur ma'lūm olur ḥod her nişānından ġarīb
7. Yā Rab ol fūrkatde qalmış cānlara sen vir emān
Kim düşe kūy-ı gama vuşlat cihānından ġarīb
8. Gözi yaşlı bağı başludur ne deñlü şah ise
Düşse bir iqlime kimse ḥānümānından ġarīb
9. Ğurbet ehliseñ Fedāyī bakma her miskine ḥār

Kim kıomaz her dem ġaribi ġorse yānından ġarib

22

Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılātūn Fe'ılūn

1. Her ki derd ehli degüldür niçe kim kar' ide bāb
Olmaya feth āña tā bulmaya ol derde cevāb
2. Derd miftāh-ı der-i ġaybdür iy ehl-i yakīn
İriş ol derde aç ol genci ki sensin bevvāb
3. Dime yıllarla yılam iki kıademdür āña yol
Bir kıadem nefse bir ol dergehe keşf oldı hicāb
4. Ref' kııl perdeyi ur menzil-i a'lāya kıadem
Niçe bir kıılda hümā ola ġiriftārı ġurāb
5. Bak bu tafşile ki şahrā pür olur kıatre-i dürr
Ģör ol icmāli ki deryā ġüm ider mişl-i ġabāb
6. Niçe bir teşne gezersin yürü bir 'ayna iriş
İç vuġuş sırr ü pür ol k'oldı cihān cümle serāb
7. Ne iken 'āş-i-i muṭlaķ ne iken zāhid-i ġuşķ
Ne iken 'āķil-i ķābük ne iken mest-i ġarāb
8. 'Āşık-ı şādık ol evvel k'olasın merd-i yakīn
'Ārif-i şāmit ol āķır k'olasın ehl-i kıbāb
9. Var Fedāyī bigi bir ġaber ü bī-ġaraż ol
Ki ġaber-dār olasın cümleden iy lübb-i lübāb

23

Fā'ılātūn Fā'ılātūn Fā'ılātūn Fā'ılūn

1. İy cemālūn ġülşeni seyrinde cān mişl-i ku'ayb
Rüz ü şeb feryād ü derd ile döker eşk-i şu'ayb
2. Dil virelden çıķdı hep nem varsa ġözden yoluña
Bul fakīri hem revān itsem revān olmaya 'ayb
3. Bakma cāndan nāle-i 'uşşāķa şūfī serserī
Rüy-ı dil-berden ġörünse kim bilür envār-ı ġayb

22 S. 66b, M.K. 57b

23 S. 67a, M.K. 58a

4. Dide-i bâtin görür dîdârî kândeysel ne var
Câr ü dârü'l-küfrde bulunsa bu cehl ü şuhayb
5. Görmedi ol gör yüz aña niçe yıllar oldu câr
Gün yüzinden bu cüdâ envar çü meh bî-şekk ü reyeb
6. Müsiyâ inkâr iderse gam degül Fir'avniyân
Huccet uş dest-i ma'ârifden yiter âşâr-ı ceyb
7. Devlet-i dînâr ü dîdâr isteyenler şevk ile
Cân ü ten terk itmese olmazdı peydâ buhl ü seyb
8. Sen hadîş-i 'ışka ol nâzır k'ola yüz fetḥ-i bâb
K'açmaya bir revzen ol yüzden 'ukûle biñ küteyb
9. 'İşk-ı cân-baḥş ile olduñsa Fedâyî zinde bes
Şanma süst endâm ide cândan seni eyyâm-ı şeyb

TE HARFİ

24

Mef'ûlû Mef'â'ilü Mef'â'ilü Fe'ûlün

1. Derd ehline göstermese dermân-ı maḥabbet
Verd itmez idi âteş-i sūzân-ı maḥabbet
2. Hiç o didi maḥfî yanup vuşlata döndi
Pes kaldı Ḥalîl'ine gülîstân-ı maḥabbet
3. Yitmiş biñ ola ger ḥucub-i vuşlat-i cānân
Bir demde kıılır vâşıl aña cān-ı maḥabbet
4. Bir nâkışatü'l-'akla 'aceb mi ide bende
Sem'ine k'ide ḥüsn-i Süleymân-ı maḥabbet
5. Bu ṭurfe ki bir dil-ber içün sırr-ı Ḥudâ'dan
Bir zîşt zen üzre қо reh-i dîvân-ı maḥabbet
6. Her başda k'ola şemmesi kevneyne müsellemler
Kimdir ki tamām itmedi şāḥ anı maḥabbet
7. Geh cism ile geh rūḥ ile mi'râc ü sülûke
İrgürdi ḥafî kâbil-i insân-ı maḥabbet
8. Pes bil ki bu meydân-ı maḥabbetde ricâli

İtdürdi kamu göklere seyrân-ı maḥabbet

9. Şüfî hevesüñ vār ise bir ḥūba ṭaleb kı
Tā vāşıl ide pest ana penhân-ı maḥabbet
10. Ḥod Yūsuf'a müştāk ola ger dîde-i Ya'qûb
Zindân ide ansuz aña Ken'ân-ı maḥabbet
11. Aldanma ḥaḳîḳidür eger göstere her ḥām
Vār ise nihân her yüze asmân-ı maḥabbet
12. Her âyîne de gördügi maḳşûdudur ammâ
İster daḫi ḥoş göstere cânân-ı maḥabbet
13. Cehd eyle Fedâyî kıla maḳşûduña vāşıl
Her şürete baḳsañ seni rāḥmân-ı maḥabbet

25

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1. Ṭalibâ bulmaḳ dilerseñ çeşme-i cāndan ḥayât
Zulmet-i tende ḥaffîdür iste tā vaḳt-i memât
2. İstedüñ bulduñ Sikenderveş degülseñ bî-naşib
Behremend olduñsa çün Hızır-ı nebî bulduñ necât
3. Dâne şaçduñsa şor eşk iyle ki âḫir ḥāşılıñ
Cāndur ol yüzden ki artar şudan ü günden nebât
4. Geh bigi her bâde uymag dâne-i gendüm şıfat
Pây-dâr ol cân içinde bulmaḡ isterseñ şebât
5. Renc-i telḫi vü keder görseñ 'amîḳ ol baḫr var
Bulasın tā ḡayş-ı rahmetden şafâ vü bes hibât
6. Şüfiyâ şeş kıse-i dilden 'ukûd-ı bâtılı
Ki açıla Ḥaḳ'dan şikâl-i müşkilât-ı şeş cihât
7. Sen emîn-i genc ḥazretsin ḫilâf itmezseñ âa
Her ne kesb itdise bî-nokşân emānetden şikât
8. 'Âşık iseñ sâl ü mäh ol mihre bildüñ kadruñi
Her günüñ 'ıyd-ı sa'îd it her dünüñ ḳadr-i berât
9. Devlet-i vaşl aña lâyıḳdur k'ola sevdâ-yı faşl
'Âḳl ü cânı cümleden ḳalbinde cüz tevḫîd-i zât

10. Tūr Fedāyī sende bu sevdāya şarf it varuñı
K'ola cān cünbişde çün zerrāt-ı mihr-i kâināt
11. Her nazar keşşāf-ı sırr-ı şū'le-i nūr-ı yakın
Her nefes vaşşāf-ı mihr-i ālem-i zāt ü şifāt

26

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Kaçan gālib ola 'aqla hevā-yı nefsiçün cālūt
Aña koş 'aql-ı Dāvūdı k'ala ol 'izzet ü tālūt
2. Ve ger meşküik ola halka bu naql it saçı birkaç gün
K'ola ten pāk ü 'akl ide delil istense uş tībūt
3. Kaçan lāyık ola bu delk ide ikrār aña bu halk
Ala Hāk'dan naşibin halk ola tā reh-ber-i lāhūt
4. Aña bir zann-ı bed kılsa bir 'izzin görenlerden
Muḥālif aña dönmezse ki oldur 'ābid-i tīgūt
5. Bu zann itdi 'Azāzili şerefden tā ebed mağzül
Bu kıldı Bābili k'indi yire Hārūt ile Mārūt
6. Pes oldur merd-i ḥazret kim tuta Hāk ehline 'izzet
Ki tā maqt idüp ehl içre ḥaḫādan olmaya memkūt
7. Bu halk-ı kâināt iş bu nazarda nık ü bed her dem
Qalupdur ol şeref burcında bu tahte's-şerā mebhūt
8. Hemişe ez-kerāmetden ḥod olmaz tā ebed münfek
Nazar kem kılsa halk andan ne ğam bernā vü yā fertūt
9. Ki nāgeh kıymetilerden biri dūr olsa ehlinden
Kem olmaz qādridür bulmaz ebed ḥaḫḫ-ı ḥaḫāya kūt
10. Fedāyī hoş nazar umma meger qadrince her cāndan
Kimi kem kimi bış itsün qo ehl-i ālem-i nāsūt
11. Sen ol gevher-şinās āḫir deĝülseñ kej -nazarlardan
K'olur kim mūhre ḫar kimdür cihāndur şūhre bir ḫānūt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Tālib isterseñ hayāt it zıkr-i hayy-i lā-yemūt
K'oldur iş bu 'ömr-i fānī içre bāķī cāna kut
2. Ten ki fevt içindedür cān ise andan geç ki dil
Genc ola cān-bahşā yā gencür-i genc lā yefūt
3. Kıl harāb evvel ki tasnīr ide tā mi'mār-ı mülk
K'andan özge yok bu fānī dāra 'ümrān ü şübūt
4. Genc-i bāķī dildedür devr it ki hāşıl kılasın
Ko bu beyt-i bī-esāsı ye'ise mişl-i 'ankebūt
5. İy hüma pervāz ur evc-i Kudse cāndan hurr iseñ
K'olmaya pā-bend ü kayd ezvāc ü emvāl ü buyūt
6. Bil ki fevk ü taht emān içinde birdür 'āşıkā
Aḥmed ü Yūnus k'ide mi'rāc-ı 'arş ü bāṭın ḥūt
7. Sırr-ı a'māl-ı lisān ü ḳalb-i tālibden haber
Zıkr-i mevlā fikr-i evlādur dem-i nutḳ ü sükūt
8. Şuğl-i bāṭın kıl k'ola ma'nāda her eczā-yı ḥāk
Ḥūr ü na'mā ḥulle vü dībā vü sündüs berg-i tūt
9. Sen Fedāyī ḥūn-ı ni'metden pür it tūr bāṭınuñ
K'itmedi bir bī-nevā-yı sır ü pür çerb-i bürūt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Ārifā nā-ehle şatma sırrıñı meşṭūr tut
'İşḳ u cānān ile andan göñlüñi mesrūr tut
2. Her ne cānibden k'irişse göñlüñe āzār-ı ḥalḳ
Luṭf-ı cānān añla cāndan cümlesin ma'zūr tut
3. Ten harāb olsun ko dek dil tahtın it āreste
Ḥāne-i ḥayli ḥayālīdür şehūñ ma'mūr tut
4. Ger ḥalāş olduñsa mihrinden cihānuñ şıdk ile
Kendüñi muḥtāc-ı nān olsañ şehī fağfūr tut

27 S. 68a, M.K.59b

28 S. 68b, M.K.59b

5. Tut niyâz it ʿâşık iseñ derd ile Mûsâ-şifat
Cân içinde göñlüñi cânân öñinde Tûr tut
6. Ger tecelliden naşib isterseñ ol ârâda sen
Şevk-i cân-ârâdan etrâfuñ ser-â-ser nûr tut
7. Sen degülseñ vâkıf ol envâra hâdden geçse şevk
Vâkıf olmışdur muhakkık anı sen manzûr tut
8. Ger Süleymân-ı zamân olmak dilerseñ nefsüñi
Kâinātuñ hâlikı kabzında bir kem mûr tut
9. Sen Fedâyî nefsi hûr it dost bâbında nihân
Kendüñi mîr-i cihân ü halkı hep mezmûr tut

29

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Her seher yüz yâr küyinden irişen bâda tut
Ânı tâ ʿışk ile mest olmak dilersin bâda tut
2. Tâlib-i didâr iseñ mir'ât-ı dili sil gayrdan
K'ola nakş-ı rûy-ı yârândan muşavver sâde tut
3. Çünki gördüñ kaldı yıllar habs-i fûrkatde nihân
Sende cân murgın hayâl-i vaşl ile âzâde tut
4. Lîki himmet kaç ki bula ol bu vîrândan halâş
Ya'nî yüzüñ bu vatandan hâne-i âbâda tut
5. Bir pula muhtâciseñ gam çekme Hâk rezzâkdur
Şübhesüz sâ'at-be-sâ'at rızkuñı âmâde tut
6. İş bu gılmun sırrı keşf için düşür ʿömründe sen
Her nefes her kânde olsañ yüzünü üstâda tut
7. Her zamân pâ-beste görseñ ʿâkl-ı nefis âzâde bil
Her nazar âzâde görseñ kendüñi nevvâda tut
8. Zinde dil olmak dilerseñ şâh-ı ʿışk öñinde sen
Mevt irişüp hâke her dem cismüñi üftâde tut
9. Var Fedâyî ʿârif iseñ mâsivâ zikrin unut
Zikr-i Hâk it tûr maqâmuñ menzil-i a'lâda tut

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Ārifā ten vir bu yolda zerresin şad cāna şat
Cevher iseñ vaqtidür bir cevheri biñ kāna şat
2. Devletüñde müşteri hāzır ne virseñ al ıvaż
Baħr-i gevher dāra şarf it kıatreñi ıummāna şat
3. Gül-sitān-ı cān ki bulduñ rāyegān itdünse zeyn
Her gül ü reyħān iseñ şakla bir bustāna şat
4. Ĥod ne bustān ü gül āħır şaklasañ cān gencini
Vaqt-i ĥarc olsa naşībüñ vuşlat-i cānāna şat
5. Ŧal biħār-ı ıışķa pes aç göz sözsüz gevheriñ
Ŧācir-i gevher-şināsuñ naķdin al dürdāne şat
6. Ger sitemdür bulmadısa cinsi içre hem-zübān
Murğ-ı nuţķ-āmüz-ı Hindi ehl-i Türkistāna şat
7. Ya'nı bir cān Ŧıysa cānān sırrını devrinde kes
Ŧıymasa ol sırrı al kıandeyse sırdāna şat
8. Kāfir olduñsa kıazādan ıaşık İmān ehline
Keşf-i sır it ol kıazādan küfrüñi İmāna şat
9. Yār idiseñ yüz Ŧamüda āteş-i süzāna Ŧut
Rāħim iseñ gir behişte raħmuñı raħmāna şat
10. 'Āķil umma nefis ile luţf idüp ücret bulasın
Bı-ğaraż ol yolda nitseñ derdüñi dermāna şat
11. Kıo Fedāyı gizlü rāzı açma tā her maħreme
Bu Süleymān sırrını bir Āşaf-ı devrāna şat

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Muvaħħid lā di geç evvel şuverden nefy-i işrāk it
Nazar kııl sırra pes cāndan Ĥaķ'ı illāda idrāk it
2. Degülseñ vāķıf ol sırra ğubār-ı ğayr olur ĥāyil
Dürüş cārüb-ı lā çek dil ğubār-ı ğayrdan pāk it

30 S. 69a, M.K.60a

31 S. 69a, M.K.60b

3. Ne mäh ü mihre ıapsaň *lā uhibbū'l- āfilīnden*¹ fāş
Nefes ur çün Halīl āhīr maķāmuň farķ-ı eflāk it
4. Şikāırdur seňī nefsüň çekerseň bende birķaç gün
Ėazāl ü şīr-i gerdü anuñla ķayd-ı firāk it
5. Denīdür bu cihān mālī olur mār ehline āhīr
Ėo mālī tūt kemāl andan saña zehrini tiryāk it
6. Yiridür dāne şaç bire hezār al behre k'ol gence
Olasın bī-cihet vāşıl bu resme varlıĖuň Ėāk it
7. Şeref virmez şeref herĖiz k'ola nā-ehle şarf chlā
Bu yoldan taşra gün gün ger hezār infāk ü imsāk it
8. Senüñçündür bu dār ammā beķā isterseň a'ladan
Taşavvur ķıl seni cāndan delilüň şāh-ı levlāk it
9. Sa'adet toĖmin iy tālib umarsaň sende sen saıy it
Vücūduň zer'ini dem dem gözüň yāş ile nemnāk it
10. Fedāyī şāh-ı ıışķ iste şalā her neyse maĖķūm ol
Ve ger Ėükm itse ıaķl ansuz murād-ı dāmenin çāk it
11. K'olur her dem murād-ı ıaķl āb ü em āb ü nān ancaķ
Dilerseň sen seni terk-i vücūd ü ehl ü emlāk it

32

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. İrerse cāna cānāndan ma'ıyyet
Özünsüz ola sulţān-ı ra'ıyyet
2. Ne cāndan ura zerre şems öñinde
Sebebsüz lāf-ı ıarz-ı kābiliyyet
3. Ėaçan lāmi' ola her Ėod-pereste
Enaniyyetde envār-ı hüviyyet
4. Meger yolında bir meczüb-ı fānī
Bula şevķinden āşār-ı ıaşıyyet
5. Anuñdur bu serāyı çün içinde
Fenā söz şems-i Ėaķ'dan fāziliyyet

¹ Batanları(güneşler, aylar, yıldızlar) sevmiyorum
32 S. 69b, M.K.61b

6. Pes iy t̄alib ger ur bu seyre aḳdām
Ki hoşdur ittişāl-i şemse niyyet
7. Ulaş sen sırra cāndan saña kimse
Sivādan bulmasun dirseñ seviyyet
8. Bu maḳşūd üzre ḥalk olmış bil āḥir
K'ere maḳşūda cān şeksüz ḥamiyyet
9. Var ise pes bu rāh içinde göster
Bu maḥlūkāta ḡayretten meziyyet
10. 'Ayāndur ḥod Fedāyī māsivādan
Hemişe ḡayra faẓl-ı ādemoiyyet
11. Pes a'māl it k'ide ḥaḳḳuñda kevneyn
Zübān-ı ḡayb ile eşyādan teḥiyyet

33

Meḥā'ilūn Meḥā'ilūn Fe'ūlūn

1. Yiter 'ārif saña Ḥaḳ'dan beşāret
K'ola her dem ḥaḳīḳī bir işāret
2. Yakın gözlerseñ eksüksüz irişür
Kemāl-i kibriyāsında icāret
3. Taleb kılsañ ne müşkil irse cāna
Yine cānibinde gör rüşeni 'ibāret
4. Ne ḥavf irse anı 'ayn-ı recā bil
Recā ḥavf añla gösterse şetāret
5. Dürüş sen nāzır ol gör anı nāzır
Dilerseñ 'ālem-i Ḥaḳ'dan nezāret
6. Müsebbebden görünür sebeb hep
K'ola esbāb ile 'ālem 'imāret
7. Sebebdan sen müsebbib gör hemişe
Var ise nār-i furḳatden ḥarāret
8. Yoḡise bil seni ḥayvān-ı nāṭıḳ
Kemāl-i vaşl-ı Ḥaḳ'dan bī-beşāret

9. Şerîf-i halk iseñ k'itmeyesiñ zevk
Bu devletden hasâretdür hasâret
10. Gel imdi çirk-i dünyâdan elüñ yu
Tamâm it âb-ı şıdk ile şahâret
11. Namâz-ı âşıkân it pes ço dâyim
Yüz ol dergâha bî-kesb ü ticâret
12. Müsebbibden göre tâ kudret-i tām
Vücūduñ bula her yüzden mahâret
13. Müsebbibden göresin şeksüz seni sen
Koma halk-ı tamām chl-i ziyâret
14. Bu menzildür Fedâyî âdemiyyet
Degül bes mesned-i mülk ü vizâret
15. Yakın bulmasa cān cānāna her dem
Ne sūd itsün imâret yā emâret

ŞE HARFİ

34

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. 'Älem-i Hakk'a dilerseñ giresin cānā haşış
Çäre hem andan dile k'oldur saña peydā muğış
2. Dāmen-i maşşūda pes şun her dem ol cāndan okı
Ya gıyāşe'l-müşteğışındür du'ā-yı müşteğış
3. Ehl-i Hakkuñ cüfti hūri tayyibe li't-tayyibin
Ehl-i tezvîrūñ bu dünyādur habiše li'l-habiş
4. Şāf kıl dil pes bu 'ilm ü sırr-ı ma'lūm ile sen
K'ol şafā için konuldı bunca tefsîr ü hadîş
5. Liki her sengin dile itmez eşer güftâr ü va'az
Seng-i sahte mîh-i ser-tîz olsa kâr itmez enîş
6. Hamr-ı ıışka şūfiyā cebr ile 'ahd itdünse sen
Geç ki bu peymān-şikenlikden harîf olmaz hanîş
7. Âdem ü Havvā ki âb ü ümm-i beşerdür ba'de sehv
Tutdılar yüz Hakkā hem evlādı Nüh İdris ü şîş

8. Uş şafidür adı nesli hemîşe Âdemüñ
İtmese nefis ile el bir âhir İblîs-i habîş
9. Tır Fedâyî sende şâf itmek dilerseñ cân ü ten
‘İşk ü reşk ü eşk ile zîkr it ağısnâ yâ muğîş

35

Mefâ’ilün Fe’ilâtün Mefâ’ilün Fe’ilün

1. Ne fikr i şükr ü şabâvetde k’ide nâs ihdâş
Kıyâs-ı cümle zekâvetde görünür ezgâş
2. Kişi ki ‘aql ile yâ naql ile getürse delîl
Yakîni olmasa kılmaz ânı şafî ebhâş
3. Tefekkür it ki ne yüzden olur ‘azîz ü zelîl
Kemâl-i ‘aql ile vü naķş ile zükür ü inâş
4. Çi ger haķâķate baksañ müfazżil-i âdem
‘Aklıdur u nâgeh nazâr hüd bütün cemâd ü türâş
5. Veli bunuñla tefazżul bulur ‘ukûl ü nüfûs
Zihî serây-ı huceste zihî güzîde eşâş
6. ‘Aceb ne mezra‘adur bu ki hayr ü şer tahmin
Zirâ‘at itmek içün Âdem-i şafî harrâş
7. Eger biçer dün ü gün nîk ü bed kıılır maḥzûn
Alur gider kıomaz âhir kimesneye mîrâş
8. Bu bâba koy nazâr it gör ki yine kendüdür
Hemîşe bunda vü anda kişi muğîş ü muğâş
9. Fedâyî Haķķ ile ol sen ki Haķ senüñle ola
Daḥî ne dirse ḥasedden işitme her behḥâş

36

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. Bu fânî kışt-zâr içre olaldan bü’l-beşer harrâş
Şaçar her dem ‘amel toḥmın kıazâdan hayr ü şer hurrâş
2. Özi toḥmı günâh egdi bes itdi tevbe ‘ilm oldı
Hem evlâd aldı vâliddeñ bu toḥmuñ ḥâşılın mîrâş

35 S. 70b, M.K.62a

36 S. 70b, M.K.62b

8. Genc-i fānidür bu gül-i dil genc-i ma'ni zinhār
Virme ol genc ehline bu genc-i ma'nādan ḥarāc
9. Devlet-i bākī budur bildüñse 'arīf ḥordeyi
Yüzüñi bu gence vü gencüre tut git çok ü āc
10. Vir Fedāyī bigi evvel naḳduñi ol şāhā sen
İster iseñ k'olasın bu cümle cāndan kūy ü bāc
11. Fakr içinde hep senüñ ola bu esbāb ü bu genc
Şāh olasıñ sırr ile şāhib-firāş ü taht-ı 'āc

38

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Genc-i vaşl-ı cān-ı cān fetḥinde i'sār ü ḥarac
Der-küşādür t̄alibā ki şabr ü miftāḥü'l ferec
2. Rāst-revlikdür tarīḳ ehline evvel reh-nümün
Ger ola peydā i'vec miḳdār-ı mū peydā a'rec
3. Meyl-i cān ol mihre mihr ü derd ile 'uşşāḳdan
Bir daḳıḳa bes durur sâ'at ne ḥācet yā derec
4. Sür sirişḳ ü reşk ile cāndan gubār-ı keşreti
K'olasın vaḥdetde pāk emvāc-ı dilden çün lūḥac
5. 'İlm-i cābir kıl dürüş ḥāşıl ki vāşıl olasıñ
Kimyā-yı ḥāşa k'olur eşḳ ü rū peydā ḥücec
6. Bir nazar 'uşşāḳa vuşlatda hezārān ḳarn vākī
Şayma ömre iy ḥaref görseñ bes eyyām u ḥicāc
7. Devlet-i ḳısm-ı ezeldür bu degül her ḥāme zād
Tırme-i 'anḳādan isterse naşīb almaz hemec
8. Kim tavāf-ı Ka'be-i gil kim tavāf-ı beyt-i dil
Ḳaşd iderler himmetince her biri merdān-ı ḥac
9. Zāhir ü bāṭın ḳişi ne isterse bulur şübhesüz
Her ki ḳar'ı bāb ide peyveste lecce pes ü lec
10. Sen Fedāyī bāb-ı dil ḳar' it k'açıla Ḥaḳḳ'a yol
Andan özge yolda derḳ itseñ muḳarrerdür i'vec

38 S. 71b, M.K.63a
1a ḥarac: serec M.K.

8. Genc-i fānidür bu gül-i dil genc-i ma'ni zinhār
Virme ol genc ehline bu genc-i ma'nādan ḥarāc
9. Devlet-i bākī budur bildünse 'arīf ḥordeyi
Yüzüñi bu gence vü gencüre tut git tok ü āc
10. Vir Fedāyī bigi evvel naḳduñi ol şāhā sen
İster iseñ k'alasın bu cümle cāndan kūy ü bāc
11. Faḳr içinde hep senüñ ola bu esbāb ü bu genc
Şāh olasın sırr ile şāhib-firāş ü taht-ı 'āc

38

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Genc-i vaşl-ı cān-ı cān fetḥinde i'sār ü ḥarac
Der-küşādür t̄alibā ki şabr ü miftāḥ-ı ferec
2. Rāst-revlikdür t̄arīḳ ehline evvel reh-nümün
Ger ola peydā i'vec miḳdār-ı mū peydā a'rec
3. Meyl-i cān ol mihre mihr ü derd ile uşşāḳdan
Bir daḳıḳa bes durur sâ'at ne ḥācet yā derec
4. Sür sirişk ü reşk ile cāndan ḡubār-ı keşreti
K'olasın vaḥdetde pāk emvāc-ı dilden çün lūḥac
5. 'İlm-i cābir kıl dürüş ḥāşıl ki vāşıl olasın
Kimyā-yı ḥāşa k'olur eşk ü rū peydā ḥücec
6. Bir nazar uşşāḳa vuşlatda hezārān ḳarn vākī
Şayma ömre iy ḥaref görseñ bes eyyām u ḥicāc
7. Devlet-i ḳısm-ı ezeldür bu deḡül her ḥāme zād
T̄urme-i 'anḳādan isterse naşīb almaz hemec
8. Kim t̄avāf-ı Ka'be-i gil kim t̄avāf-ı beyt-i dil
Ḳaşd iderler himmetince her biri merdān-ı ḥac
9. Zāhir ü bāḥın ḳişi ne isterse bulur şübhesüz
Her ki ḳar'-ı bāb ide peyveste lecce pes ü lec
10. Sen Fedāyī bāb-ı dil ḳar' it k'açıla Ḥaḳḳ'a yol
Andan özge yolda derk itseñ muḳarrerdür i'vec

38 S. 71b, M.K.63a
1a ḥarac: serec M.K.

11. Lîkin eş'âr ile iş'âr itme her nâ-ehle sen
Sırrı k'âhîr gerden-ı hu ki münâfidür sebec

39

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Kapuñdan fahr iden cân olsa muhtâc
Begenmez k'ura şehler başına tâc
2. Ki ol cāndur bular ten ma'rifetden
Dem ursa cân bulur cânāna minhâc
3. İrişmez devlet-i ırışk ü yakîne
Hıred mülkinde şulţān olsan leclâc
4. Kaçan manşûr ola dâr-ı fenâda
Hüseyn olmazsa dîn şehrinde Hallâc
5. Ne deñlü atsa bir bî-behre irmez
Murâd okın nişāne sūy-i evmâc
6. Hüner kısmında ger fer didi Cimşîd
Ferîd olmadı çün bü'l-hayr-i netâc
7. Halifeyken hilâfet mesnedinde
Hılâf-ı 'adl-i kisrâ kıldı hüccâc
8. Terâzû-i hıredde düzağı bu
Ol a'râfî necât evcında ğannâc
9. Niçe baħr ola anda katreden kem
Nice kem katre ola baħr-i mevvâc
10. Sipihre mihr var olmaya hâkim
Denî kim devr ide meh bigi ebrâc
11. Ki yāni ma'rifetden dūr olan cân
İrişmez kurbeye keyse tâc ü dibâc
12. Fedâyî cân içinde yol bulandur
Kıla bu nüh sipihr-i Hakk'a mi'râc
13. Nevâ kıl sende yol bulduñsa cāndan
Bu hoş gülzâra çün kumrı vü dürrâc

1. Tālib dilersen iş bu ẖarāb içre naqd-i genc
Gönlünde iste çekme beyābān içinde renc
2. Bāķī bil ol numūne-i genc-i sa'ādeti
'İzz ü a'lāda cümle bu mülk-i fenā sipenc
3. Cem' it pes ehl-i sıdķ ü şafāyile kendüñi
Birlikde bī-tereddüd ele girse cār ü penc
4. Amma kemāl-i ma'rifet içinde bī-kušūr
Arada kim seḥun var ola kim ḥadīş senc
5. Bu ḥālet içre ıışķ eri her demde biñ yaşar
Ger köhne ola 'ömr ile ol ger cüvān ü genc
6. Ḥikmet ne nefse terbiyet-i şeyḥ-i rāh-ı dīn
Tā keşf ola muḥālefet-i ḥikmet-i ferenc
7. Tā nefsi rām ü ḥulķ-i temām ola ḥilesüz
Ḥoş ıyş ide bu ḥalkā virüp olmaya ilenc
8. Her cānı gerçi 'āfiyet-i nefse şād ider
Nefs olmayınca ıışķ erini tutmaya gönenc
9. Cāndan geçüb Fedāyī bigi Ḥaķķ'a revzen aç
Tālib dilersen iş bu ẖarāb içre naqd-i genc

1. Zūlm itme senden almaya tā ğayriler ol genc
İy nefis içün bilürsin olur Türk aşı ödünc
2. Ḥalkuñ muşibetine bakup gülme zinhār
Birgün saña da irişüp olmayasın gülünc
3. Gel zūlm toḥmını ekesin biri yüz biter
Sen bāle barmağ urmadın o şer beşüğe münç
4. Ammā reh-i nefsüñ itme ḳabül emrini ki tā
Tutmaya dil velāyetini kāfiri görünc

40 S. 72a, M.K.63b

41 S. 72b, M.K.64a

5. D ny  i   n ne  am ki sa na merdise i yiter
Bir  ır a iki lok ma ile bir  ar be kime
6. C n Y sufina ba  ki a na r z    eb felek
M  t   olup elinde  utar s m   zer turunc
7. Geh mihr-i va lı y dına oynar k   de r y
Geh m hi hicri t b ile eyler ke  de l nc
8.  ns na hicri t bi olur şiddet   elem
 eyt na vaşl-ı y dı virür  illet-i  ulunc
9.  abr it Fed y  düşüp cef sına k'oldı resm
Ehl-i niy za s z   k z r ehl-i n za  unc

 A HARF 

42

Mef  il n Fe il t n Mef  il n Fe il n

1. Gel iy  ib h-ı  af   un m d m  ubb-i  ab h
Ki  i  ate bu ikisinden ird  ehl-i  al h
2.  ala  ilu  ki  af   uffesinde her  af 
Ta addur ide bu meclisde mey oldı m b h
3. Cem l-i  a  asından g   ller ol mihr  
K   de oldı birikdi  amu  ab h   rev h
4. Bu meclis i re  am oldı fer  fer h n l n
Bu g l en i re esen ri  r h   r hat   r h
5. Bu   ne i re  ar s oldı cilveger herdem
Bulu  bulu  bu tem   ya cem  olur erv h
6. Bu genc-i vuşlata irmez meger dil-i   lib
Bu ba r-i va dete girmez meger ser-i set h
7. Vel  bu ma leb-i a l ya yol bulan bild 
Ki dil  apus  dehen  ofludur z b n mift h
8. Gel imdi c ndan ayıt l  il he ill  h 
Ki t  haz yin  aybe yol a an ol Fett h
9. Egerçi  ub ı ezelde  onuldu  u le-i d n
Vel  bu z kr ile artar hem  e ol mi b h

10. Fedâyî ‘âlem-i Hâk’ dan nazar dilerseñ eger
Giceler irteye dek kı l hürüs var şiyâh
11. Ki ta gönül ola evkât-ı hamsede hâzır
Bula haţâ vü haţardan iki cihanda felâh

43

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Şâlihâ ger sende bâkî olmasa cândan şulûh
Gösterür bil ‘âkıbet nefis-i girân-bâruñ tulûh
2. Var ise nazret getir keşf it sa‘âdetden eşer
Yohsa şârihdür nühsüsetden k’ola peydâ külûh
3. Âb-ı rüy-ı ‘âşık eşk ü reng-i rûdandur mezîd
Gerçi sîm ü zerdür arturdukca miftâh-ı füzûh
4. Tâlibâ genc-i hafî çirk-i riyâdan pâk iseñ
Nağd-i künc fâkadur fâtihden isterseñ fütûh
5. Hoş delâletdür naşiblisine ger bu ‘ilm-i hâl
Lîkin andan enhas-ı nâsa dalâletdür şürûh
6. Pes ne yüzden nuş ide bir vâ‘iz-i rûşen mişâl
Olmasa bu meclis-i ‘âm içre peydâ bir naşûh
7. Şâkiyâ hatm-i maḥabbetden getir bir cām-ı cem
Şun ki ehl-i bezm ola ‘işretde tâ mest-i şabûh
8. K’ol şafâ-yı şükrile vicdân irüp her cân-ı pâk
Çün hüma pervâz ura tâ avcı burc-ı nüh sûtûh
9. Hûd ne bu ne tâk-ı çerh-i ser-bülend olsa nazar
Şadr-ı ‘izzetdür temâşa gâh ü cevlenğâh-ı rûh
10. Aç Fedâyî göz nazar kı l ‘izzet-i insâna sen
K’itdi çerh ü ‘arza seyr ü tayy-i hoş deryâya nûh
11. Şad hezârân rûtbet-i eşraf-ı insândan hücec
Gör ne hâcet huccet-i hâzır mükerrerdür vuzûh

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kemāl-i vaşl-ı bākīdür Hudā'dan himmet-i şālīh
Cemāl ü hamr ü sākīdür hevādan niyyet-i tālīh
2. 'Aceb mi olsa ol gālīh irince vaşla hoş handān
Bu handān 'ıyş idüp herdem gide suy-ı serā gālīh
3. Bir deryā-yı telh içre gıdāsı kand ü 'azb andan
Biri cūy içre garķ ammā hemīşe mevridi mālīh
4. Nazar kıl inse kim merzūk-ı Hāk kim müflis ü dil-teng
Talebde k'ehl-i ol herdem bu işde kāmīl ü kādīh
5. Biri 'ālemde hoş memdūh-ı halk ol düşmen-i hālīķ
Biri mazmūn-ı halk ednā 'alemden Hāk aña mādīh
6. Olur mazmūn-ı halk āhire iki 'ālemde hoş memdūh
Düşüp memdūh-ı halk ednā olur mādīhler-i kādīh
7. Gerekdür dilde pes mü'min muhibbe ol hālīķa herdem
K'açıla bāb-ı Hāk andan ki oldur cümleye fātīh
8. Ne dermān ide bir nāsīh bu halka k'ola himmetsüz
Ne meşrūh ola 'ilm-i Hāk ki anı şerh ide bir şārīh
9. Naşīhat ol tutar k'anı keremden Hāk kılur sāmī
Başīret ol virür halka zübāndan ki ol kılur nāsīh
10. Fedāyī 'ayn-i Hāk'dan sen nazar kılsañ bu maḥlūķa
Görünmezdi kemāl ile bir öz nefsine bir mānīh
11. Meğer mehdī ki rüşendür güneşden meh bigi herdem
Yürür āzāde mehdīden pür ü tī mānīh ü sāyīh

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İy lebūñ vaşfında şārīh zıkr-i evşāf-ı Mesīh
Viy ruḥuñ mihr ile envār mihr-i eflāk-i fesīh
2. Nuṭķ-ı cān-baḥşuñdan okur āyet-i yuhyi'l 'izām
Her nefes dürc-i kelām içre zübān-ı her faşīh
3. Gün yüzüñ āyinesinde ma'nī-i işbāt-ı Hāk

· 44 S. 73a, M.K. 65a

· 45 S. 73b, M.K. 65b

Remz-i kavli men reānī geldi bürhān-ı şaḥīḥ

4. İy vücūduñ ekrem ü atḳāyı ḥalk-ı kāināt
Saña nisbet ḥatim in-āmında ednā vü şehīḥ
5. Sırr-ı saḥnū 'l-āḥīrūn 'essābīkūn ²kıldıñ 'ayān
Pes sen olduñ evvel ü āḥir uş ısbāt-ı şarīḥ
6. Lī-me'allāh nükte-i esrār-ı vaḳt-i ittişāl
Ḥucceṭ-i rü'yet ra'eytullāha fī vechi's-şabīḥ
7. İy yüzüñ mirāt-ı pāk-i ḥalk ider andan zuhūr
Ḥüsn-i zātı ferdā egerçi görinür bed rü ḳabīḥ
8. Tā ana emlaḥ sırrını fāş itdüñ ehl-i ḥikmete
Ser ḳodı ḥūban 'ālemden öñüñde her melīḥ
9. Yaz Fedāyī medḥ-i cān-baḥşın ḥubbisüñ levḫa çüst
K'işbu nefesüñ bir nefesdür 'ālemüñ bünyādı rīḥ

46

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Tālibā 'ayn-i terāḥdur cāndan añlarsañ feraḥ
Pes ferāḥdur āḳil iseñ 'āḳıbet 'ayn-i terāḥ
2. Yūsufi beytü'l-ḥazende iste ger Ya'ḳūb iseñ
K'iş bu dām-ı guşşada 'uşşāḳa menḥīdür meraḥ
3. Revḥ-i rüh isterseñ iy dil 'ālem-i ma'nāde sen
Çek bu fāni evde bāki genc içün renc-i şebelḥ
4. Ser-keş iseñ ḳaddüñi lām ider āḥir çerḥ-i dün
Gerçi çerḥ āsā ola peyveste çün ḳavs-i ḳuzah
5. İş bu 'ālī bezm devr içinde kimdir k'olmaya
Muntazır tā kime şuna sāḳī-i devrān ḳadeḥ
6. Merd iseñ iy teşne-dil ol cāme müşatāḳ ol ki tā
Biline kimdür kemāl içinde muḥtāc-ı mineḥ
7. Nüşa-i dilden revān it bu beyān-ı ḥikmeti
Ḳala tā 'ālemde cānā defter-i 'uşşāḳ eşaḥ
8. Gerçi nā-ehl ol me'ānien ḥaber almaz velī

² Sonradan gelenlerin meydanı öncekilerdir.

46 S. 74a, M.K.65b

Ehl-i tahkik içre kondu her haṭuñ tahtından şah

9. Tır Fedāyī nefsi ıslāh it okı haqqında sen
Asslāha'llāh şāne men fī külli ahvālın şaleḥ

HI HARFİ

47

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Getür sākī müzeyyen kıl kû'üs bāde vü berbaḥ
Bu bezm-i ıışka şun k'olasın ḥarifān ābir-i berzaḥ
2. Bu meclisde olan kavmüñ gerek şālī men ālūde
Tefāḥur virmez ol cem'a ḥarīr ü perniyān ü neḥ
3. Bu sarḥoşlukda ṭayy olsa āceb mi rāh-ı çil sāle
K'olur her sā'ati şad sāl anuñ her gām-ı şad fersaḥ
4. Bu mest-i cennet-i firdevs olur uşşāka her sā'at
Görinür anda hüşyār-ı ser-a-ser vādī-i dūzaḥ
5. Hep eşyā dānedür dāmı görünmez gerçi her murgā
Kurub bu çenber-i çerḥi bu ālem şayd ider çün feḥ
6. Şular kim mest-i ḥazretdür saçup her dāneden dāmı
Tutulmaz bu bed endişe k'olupdur cümleye maslaḥ
7. Bu mest ol hüşyār iş bu ḥalāyık ṭurfe ḥāletdür
Mey ü meyḥāne vü sākī kamu bır ni'met ü maṭbaḥ
8. Biri serdāb-ı dünyādan çü yeḥ efsürde vü beste
Biri germ āteşi çerḥi tutar her dem k'urur minfeḥ
9. Bu her dem bu teh-i tende olur bī-gıll ü gış ḥoş ḳal
Ḳalur ṭurdukça ol çāh-ı fenāda enḥas ü emsaḥ
10. Fedāyī ḳala elde amma yaluñuz ehl-i hāl ol sen
Ulaş Ḥaqqā vü fānidür bu nār ü āb ü berf ü yeḥ
11. İrerse nār-ı ıışk andan eriyüp cism ola puḥte
Gelürse āb-ı eşk andan bite sebz ü gül ü ferfeḥ

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Tütalı 'âlem-i siflîde lâne bu efrâh
Birinüñ olmadı haddince celvegâhı firâh
2. Zekâvet ile gelen açdı per k'ura pervâz
Muqayyed oldu hemân kayda çekdi tengî-i gâh
3. Zamâne şaldı zemîn içre bende mûş bigi
Ujabersüz itdi cihân vüs'atinden ol sūrâh
4. Eger çi maşdar-ı 'aql oldu ins ü cinne velî
'Aqlile oldu yine pây-i 'aqla iş bu münâh
5. Ayakda bend uçurur lahza lahza bād-ı heves
Hayâlî bağ-ı dırahtında garre şâh-be-şâh
6. Gehî çerāya sürer geh direr āğ ile koyar
Keser keder dökedür gelle kelle bu sellâh
7. Zihî kanāre-i gaflet ki nevbetine köyer
Kamusı ferbiḥ ü lâgar dem ura tā neftâh
8. Meger ki rūḥ-ı velîdür bu sırra vâkıf olan
Ki defterine bu kavmi emin ider nessâh
9. Fedâyî küy-ı velî kıl vaṭan k'emin olasın
Daḥi ne meyl-i Ḥuten kıl ne Şām ü Mısr ü Kemâh

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1. Hicr-i cānān kim dem-ā-dem tîz ider devrânı telḥ
Ḥusrev-i dehr ise kılur cisme şîrîn cānı telḥ
2. Mey kim andandur çek ide her nefes cūşān olup
Germ ider taqvîde ḥalkı ḥalka-i mestānı telḥ
3. 'Āşık iseñ nefis-i bed mestüñ gıdāsından şakın
Hem nişînā k'ol kılur bes soḥbet-i merdānı telḥ

48 S.74b, M.K. 66b

49 S.74b, M.K. 66b

4. Zehr-i kahr-ı rāha bakma merd iseñ pīrāna k'ol
Gösterür uşşāka ta'm-ı vuşlat-i cānānı telh
5. İç ne deñlü zehr içürse dehr cānān ıışkına
K'itmeye ol meclis-i cānāndan irer telh
6. Zāhidā zinhār ulaşma tündiseñ bī-imtihan
Aña k'itdi nice yıllar meclis-i rindānı telh
7. Zehr ü kand olmaz bir āhır loķmā-yı lokmāne
Terk ider hōd görse āķıl-i lezzet-i dendānı telh
8. Ya'ni kand-ı zāhir ü bāṭın degüldür müsteṽī
Ol ki ğaybdur deĝül hāzır görür āķl anı telh
9. Sen Fidāyī kande görseñ kand ü zehr-i dehri bil
Zehr-i rāh-ı vaşlı yut tut cümle bu zindānı telh

DAL HARFİ

50

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

1. Büt-i dünyādan olsañ pāk ü meb'ūd
Görinürdi dilā dīdār-ı ma'būd
2. Nühüset ehli kimdür dirseñ iy merd
Bil oldur k'olmaya bir yār-ı mes'ūd
3. K'anuñla ivmeye gün gün yaķıne
Ola gitdükce belki rāhı mesdūd
4. Dürüş göster reh-i hizmetde tālib
Hüner her nev' ile cüz cevz-i ma'dūd
5. Vefā-yı ahd iderseñ bunda anda
Ṭufeylүkdür haṭāsuz cümle ma'hūd
6. Ḥased tutma göñlüñde kimseden tā
Olasın gün bigi ālemde maḥsūd
7. Kişide k'olmaya şıdķ-ı maķam ol
Yola girse şübheden ola merdūd
8. Pes evvel şıdķ olur a'māle reh-ber
Anuñla buldı tālib genc-i maķşūd

9. Bu derde her k'eyyās olmışdur āhîr
Olur nāmı maḳāmı cümle Maḥmūd
10. Dilā ğayret var ise ğayri terk it
Ki tā sensüz olasın 'ayn-i mevcūd
11. Fedāyî vācib ol bu mümkin ise
'Araḫ cevher ḳo terk it k'ola maḥdūd
12. Naḫar ḳıl āfitāb-ı şark ü ğarba
Ne cānibden k'ala zıll-i memdūd
13. Derūn-ı dilde farḫ it cāna mihrāb
Cihetsüz tan mu'ayyen ola mescūd
14. Saña andan görünür hāy-i hestî
Ṭaleb ḳıl k'ola ol hāhūde meḫkūd
15. Bu ṭā'atden bulunur devlet-i vaşl
Fenā söz tā ebed bî-āteş-i dūd

51

Meḫā'ilūn Meḫā'ilūn Fe'ūlūn

1. Dilerseñ k'olasın cān ile sermed
Ḳonılmışdur anuñ yolında serḫad
2. Kemāl-i 'ilm ü 'ışḳ içinde her dem
Ḳabūl-i Ḥaḳḳ u ehl-i Ḥaḳ bî-red
3. Nişān şorsañ bu ḫaddūñ vāşılından
Göñöldür māsivallāhdan mücerred
4. Ne cān k'ol şübhesüz maḫbūl-i Ḥaḳ'dur
Müeyyeddür mülebbeddür muḫalled
5. Pes ervāḫ-ı ḳamu eşrāf-ı insān
Ḥuşūşā rūḫ-ı Maḥmūd-ı Muḫammed
6. Bu evşaf iledür cennetde bāḳî
Vişāl içinde 'inda'llāh mümecced
7. Eger anlardan olmak isteseñ sen
Getür göster 'alāmet cedd-i eger ced

8. Biline tā saña vü ğayra şeksüz
Vārise sensin āhır halka mesned
9. Bu rāha daʿvet it haddūñce halkı
Ki tutulmaya Hakk'ıñ gayri maʿbed
10. Dürüş olunca bu yoldan belā çek
K'olasın ehl-i rah içinde erşed
11. Degüldür küfr dirseñ halka vāşıl
Meger kim nefis-i emmāre ola sed
12. Fedāyī yol budur Hakk'a muʿayyen
Sefer kıl cāndan olsa kalbed bed
13. Yüzüñ tut Hakk'a hoş per aç hümaveş
Ne kalduñ dām-ı zulmetde muḳayyed

52

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1. Göz aç tālib naẓar kıl bu cihān mülkine bī-peyvend
K'olasın āşinā Hakk'a ḳamudan pāk ü hoş ḥursend
2. Ne şahşa k'olasın nāẓir göresin ḥalığı ḥāzır
Ger ola münkir ü sāhır saña ger yār ü ḥuyişādend
3. Ḳılasın bir ʿamel lāyık ola kim ḳılasın şāyık
Döne Hakk'dan baña bāyık aña cehl olmaya pā bend
4. Dilerseñ luṭfı cānāndan şakın ürkütme cān andan
Ki cümle ḥāricān andan olur hem ʿāḳ ü nır ü mend
5. Olursa müdde-i rāzı bulur ḥüsn-i rızā ḳāzı
Olup ḥayra bedel māzı bulursın açar aña mānend
6. Aña şunsañ şafā cāmın götürdüñ bil cefā dāmın
Çıḳarduñ hoş vefa nāmın gör açduñsa yiter uş pend
7. Pes iy ehl-i naẓar semʿ it mevāʿız-i ḥāṭıruñ cemʿ it
Bu şevḳ ile özüñ şemʿ it bu cemʿi rūşen it yik çend
8. Maḥabbedden şun ol cāmı k'ide bezm ehlini ḥāmi
Ḳılasın puḥte her ḥāmı anuñla pır ü ger ferzend

9. Kō pes göz yum bu keşretten iriş gayr aña gayretten
Naşib al hamr-ı vaḥdetden k'ola tā zehr ile bir qand
10. Fedāyī şunma zinhār el dilerseñ k'ola müşkil-i ḥal
Bu meyden özgeye sen gel ferīd öñinde kı l sevkend
11. Ki tā qalmayasın mühmel olup efrād ile mücmel
Olasın mecma-ı kümmel şebāt içinde çün elvend

53

Müfte-ilün Mefā-ilün Müfte-ilün Mefā-ilün

1. İy şeh-i mesned-i cihān olma kō gurre-i semend
Var ise nefis elinde bir kı lca kemende gör kemend
2. Ol saña her nefesde şad ʿukde urur hevāda bend
Sen ki hevesde zann ile çerḥa ser idesin bülend
3. Dīde-i bāṭın ile ger bir nazar idesin kamu
Gencüñi maḥzı renc o kı naḫdi güzīdeñi gözend
4. K'ış bu seffine-yi felek pürdür olursa her biri
Red o kı nur seffine-yi qalbe baq olma ḥod pesend
5. Her ki bu dām-ı ḡaflete düşdi ḥod oldı hep anuñ
ʿAklı ʿıqāl ü mülki hülk pāyesi cümle pāybend
6. ʿAyn-i şerādur olma ger iş bu serāy-ı hicr ü qahr
Māni-ı vaşl-ı dost pes gülmeye bundan hüşmend
7. İtme ḡazāl-i mihri şayd-ı dil ne ʿaceb çü şīr-i çerḥ
Terbiyet ile olmadan zecr ile ten çü küsfend
8. Pīr-i tarīkat ol dürüş bunda vü anda olasın
Encüm içinde meh bigi encümen içre ercümend
9. Pes dūreri naşihat it nazar ola tā cihāna neşr
Qalb ide ʿunf-ı nefʿa ḥalk qutmaya şekl-i pendi pend
10. Söyle Fedāyī vaşl uma nāṭıq-ı kânıt olma sen
Qāşid-ı şādıkuñ yiri şadr u naşibi naqd ü qand
11. Nolsa özünñden aña her sekte-i vaqt-i nefy ü mehy
Keyf ü kem itme ḡayra tā itmeye kimse çün ü çend

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ne cân ki 'âlem-i Hâk'dan bu mülke geldi sa'îd
Muḳarreb oldu yine her nefesde k'oldı ba'îd
2. Melik-i muḳtedir añla ne yirde k'ola ḥazîn
Nişte maḳ'ad-ı şıdk üzre bî-kem aña ḳa'îd
3. Çü toḡa şubḥ-ı vefâsı şafâ-yı mihrinden
Görine va'de-i şâdı güm ola leyl-i va'îd
4. Şu'ûd-ı ehle ne men' olmaya hicâb-ı tamâm
Şu'â-ı mihr-i sipihre gubâr-ı şaḥn-ı şa'îd
5. Bu mülk-i cāndan irer âb-ı rûy-ı ehl-i taleb
Ki Mısra Nîl ü nevâ-baḥş ider bilâd-ı sa'îd
6. Müderrisi taleb âḫir virür ḥod ehline ders
Ne suḥte k'oḳıya ola müste'id ü mu'îd
7. Ğaraḫ sebaḳdur irince naşibe ol yüzden
Ki mihr-i rûz-ı visâl ola kesbi tâ şeb-i 'ıyd
8. Ne dem ki toḡdı irişdi yaḳîne buldı şeref
Mübârek oldu ḳamudan cemâl ü lafz ü nevîd
9. Libâs-ı bâṭın ü zâhir mübeddel oldu ḳamu
Görindi biñ cihet ü yik sıfat ḳarin ü anîd
10. Fedâyî şanma ki her rûz irişe devlet-i çeşn
Bir ola şûret ü ma'nide her mürîd ü merîd
11. Meger zamân-ı maḥabbetde her nefesde dü şad
Şafâ-yı 'ıyd ola Hâk'dan naşib-i pîr-i ferîd

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Bir kıl ucınca her ki çeke Hâk yolında derd
Ah itse baḫri germ ide nâr-ı caḫîmi serd
2. Eflâkı tañ mı 'izz ile devr itse gün bigi
Ḥâk üzre rûy-i mihr ile kim itse zâr ü zerd

54 S. 76a, M.K.68b

55 S. 76b, M.K.69a

3. Bu nefs-i zen ʔabīʔate olmadı mültefid
Rūh-ı mücerred ile ola ehl içinde merd
4. ʔıřkuñ yoğ ise pend ile germ olma vāʔizā
Ki ol nuṭṭ-ı serdüñ añladur āhir hevāñı berd
5. Bir gülşen añla ʔālem ü ādem çü hār ü gül
Bir ʔıřk erini hār-ı ḥalāyık içinde verd
6. Bir naṣ kim düşürdi ḳanı cüz muḥibbi dost
Tā ki oynadı bu ḥalk ile nerrād-ı çerḥ merd
7. Her giz cihānda nefs ile div urmadı yolın
Ol kim dirildi derd ile merdān içinde ferd
8. Sür himmet atın ol ṭarafa kʔitdi bī-mecāl
İy niçe raḥş-ı Rüstemi gerdün-i tiz gerd
9. ʔıřk olmasa Fedāyī delīl irmez idi hiç
Maḳşūda biñ yıl itse kiři nefs ile neberd

56

Fāʔilātün Fāʔilātün Fāʔilātün Fāʔilün

1. Şūfiyā olduñsa sen bir merd-i dindāra mürīd
Olma zinhār añā ḥālif ṭālib-i nefs-i merīd
2. Şuḥf-i dilde vāḳıf-ı teşḥīf iseñ rüşen oḳı
Her mürīd-i nefsi mürted pīş merdān-ı ferīd
3. Nefs-i ʔāşı degme kez şāf olmaz emr ü nehy ile
Yunsa āb-ı heft deryā ile pāk olmaz pelīd
4. Rūz-ı naḥs ü saʔde ʔaḳl irmezse ʔāml ʔilm ile
Ṭalʔatından ḥod ne gündür ʔārafe beyzā bedīd
5. Sırr-ı *men ḥāfe nehāʔn-nefs*³ ehl-i cennetden ḥaber
Elḳiyā vaşf-ı cehennem *külle küffārın ʔanīd*⁴
6. Zindegānı vaşf-ı şāffun itdükce ʔarāz
Müjdegān-ı nahn ü eḳrāb añla min ḥabliʔl- verīd

¹ 56 S. 77a, M.K.69a

³ Kim korkarsa nefsiñi kötülükten men eder.

⁴ Bütün kafirler inattır.

7. Pür haber eyyām-ı saʿd içre şakāvetden şakī
Pür eṣer eyyām-ı naḥs içre saʿadetden saʿīd
8. Ḥālīf-i münzīr şekādan cümle ber nehc-i kıyās
Güfte ḥāyif emn içinde zālīke rec'ü baʿīd
9. Pes ḥılāf-ı vaʿde-yi mü'min ki raḥmetdür ğaden
Gebre raḥmetdür bilā-şek *zālīke yevmü'l-vaʿid*⁵
10. Tūr Fedāyī sende olma ḥālīf-i münzīr dürüş
Tā ola evşāf-ı ḥulkuñ ʿayn-i aḥlāk-ı ḥamīd
11. Kālbüñi vesvās-ı şeytāndan şakın müştāk iseñ
Her ne ḥāletdeyse ol ʿavdetde zikr it yā muʿīd

ZEL HARFİ

57

Mefʿīlün Feʿīlātün Mefʿīlün Feʿīlün

1. Eger çi ʿāķile cāndan gelür ḥayāt lezīz
Velī çü vaşl uma ʿāşık olur memāt lezīz
2. Ne yirde k'ola ḥabīşe olur ḥabīşāt em
Çü ṭayyibine gelür taʿm-ı ṭayyibāt lezīz
3. Hemīşe ʿāşıkuñ olur ḥayātı vasl-ı ḥabīb
Ne vech ile ki zübābe gelür nebāt lezīz
4. Göñül ki ʿuķde-i zülfi ğamında geh geh olur
Küşāde pes görünür ḥall-i müşkilāt lezīz
5. Elinde nefis-i cihān ḥāhuñ olalı maḥbūs
Bilür bu cān ki şekerden olur necāt lezīz
6. Cihānda muḥsin olan zevķ idüp kılar ḥasenāt
Musī olanda şanur kılsa seyyiāt lezīz
7. Velī bunuñla anuñ arasında fark āḥir
Bulına telḥ-i redd ü hem iltifāt lezīz
8. Fedāyī ʿālem-i ʿuķbāya tuḥfedür cāndan
Bu söz dürüş k'olur çün teberrükāt lezīz

⁵ O vadedilen bir gündür.

57 S. 77a, M.K.69b

9. Kõ devr-i silsileyi vâcibü'l-vücûda yüz ur
Ki cânê gelmeye tâ zevk-i mümkünât lezîz

RÂ HARFİ

58

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Çeşm-i âşıkdan dem-â-dem kim cihânı dem tutar
Çerç urur bu çerç ü baħr emvâc ü ğabr enem tutar
2. Pes yakındur âyn-i cârı k'ide cüş ü sür'at ol
Feyzi tâ zîr ü zeber tûfân idüp âlem tutar
3. 'İşk-ı âlem süz ider her merd-i hâmi puhte kâr
Nûrdur kim şad hezârân ħurdeyi derhem tutar
4. Tıymasına her k'ide âkl-i girân bâruñ tama
Loğma-ı loğmân ise ħikmetde dâna sem tutar
5. Ħaṭveteynin cennetüñ cem'ine virmez qadr ile
Gerçi perr-i peşşeden dünyâyı kâmil kem tutar
6. Cevr-i cânândan kaçan canlardan iman uma kim
'Âşık-ı dermân olan derd ehli derdi em tutar
7. Dil ki kâs-i mey bigi cânân elinden baħş olur
Mest olur herkes k'olur ol câmı cem tutar
8. Âh-ı eşk efşanı âşık lucc-e-i deryâyı şevk
Depredür çün ki işmân-ı dil ğamâmı ğam tutar
9. Her ki ğavvâş ola ol deryâ-yı bî-pâyâna ħalk
Görse özin ummân sözün lûlû gözün pür yem tutar
10. Lîki devrân devr ider âksine yoğ geh yâ bigi
Puhteler çok ħamdan âlemde qaddin ħam tutar
11. Nâle-i uşşâka âheng itmeñe her nîk ü bed
Sâz-ı ışkuñ perdesin sâzende zîr ü bem tutar
12. Qande baksañ çerç urur ħayretde 'ışk esrükleri
Bir demi biñ dem tutup âķil şanur kim dem tutar
13. Kõ Fedâyî pendî her âķilden inşâf isteme
Râh-ı Ħaķ'dur bu yolu hem 'ışk eri âdem tutar

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kuluñ kârı eger terk ü eger teslim ü ta'atdür
Dek irsün bendeden Hakk'a hemân makşûd ita'atdür
2. Ne kullık kıla bu insân ki ola Hâlika lâyıq
Kuluñ göz tutduğı ancak hemân bir kutlu sâ'atdür.
3. Ticâret hâke müşkildir ki Hakk'dan isteye kurbet
Velîkin ışk ü reşk ü eşk aña zîba bidâ'atdür
4. Göñüldür Hakk'a evi anda kişi vuşlat bulur dâyim
Göñülde bulmamak Hakk'ı k'olâ muhkem şenâ'atdür
5. Hakk ü ervâh-ı eşrâf ol göñülde k'oldılar hazır
Cemâ'at oldu rahmet bu huşûşa hoş cemâ'atdür
6. Kanâ'at ehlidür dirler bu dünya terk iden şahşı
Velî nev' ile aña tâlib olan ehl-i kanâ'atdür
7. Şucâ'-ı dînüñ âmir oldu biri on gebre darb urmağ
Yaluñuz nefse darb ursa kişi kâmil-i şecâ'atdür
8. Sebeb çok vuşlata ammâ yakîn bu Hakk u nefsinden
Göñülde hubb ü bu'z olsa hoş esbâb-ı menâ'atdür
9. Ne irsün merkeb-i nefsüñ süvâr-ı Hakk'a k'ol râha
Muhalıfdür meger kamçısı şevk ipi mecâ'atdür
10. Bu deñlü halka hep şan'at şunuldı kismet-i Hakk'dan
Dimiş fakr ü cihâd Ahmed baña iki şanâ'atdür
11. Şanur fakri belâ her has velî kadrin bilür herkes
Ki anda bunda bî-minnet Hudâ'dan istiğâ'atdür.
12. Fedâyî nefsiñi râm it becid ol yolda hoş zârî
Ki nefsi râm iden merdüñ hemân kârı zîrâ'atdür
13. K'o sen ehl ol denî dünyâyı kâr it k'âb-ı rahmetden
Büzur-ı ittişâl içün saña câ-i zîrâ'atdür

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Cemâlün görmege sür'at şeh-i devrâna lâyıkdur
Hem ol gün 'arz-ı rûy itmek meh-i tâbâna lâyıkdur
2. Eger Ya'kûb ola mâyl cemâl-i Yûsufa her dem
Bu Yûsuf çihre meyl itse şeh-i Ken'âna lâyıkdur
3. Irâğ oldukça mülkinden şeh olur meh bigi bârîñ
Yağın ol iy hümâ himmet k'öziñ ol şâna lâyıkdur
4. Hemîşe baht ü taht ü mülk olur şehzâdeler kısmı
Bu kısm-iehline cism olsa bu üç sen câna lâyıkdur
5. Teba'ud istediñ oldu teğarrüb hâşıl ol şehden
Velî ahd istemek zirâ kamu sulţâna lâyıkdur
6. Dıraht-ı bahte vir puştuñ öter bülbüllere karşı
Gül iy nâzûk beden gülmek gül-i handâna lâyıkdur
7. Hilâl ü mihr ü çerç olur saña çevgân ü gûy ü sahn
Çü devlet topın urmağa tapuñ meydâna lâyıkdur
8. Niyâz it gâh ü geh nâz it deminde şâha luţfuñdan
Ki 'unf anlatmaya düşmen k'ol hicrâna lâyıkdur
9. Sen iy şîrâne şeh merd ol şikâr it mülk-i dil evvel
Bu şaydını hoş şikâr itmek saña şîrâna lâyıkdur
10. Nişân-ı sa'd-ı ekberdür bu şayd ammâ haqîkatde
Hem ihmâl itse fevt olmaz kişi k'ihsâne lâyıkdur
11. Huşûşâ cân-ı 'âlemsin senüñdür mülk-i dünyâ hep
Vücûduñ 'izz ü devletde hoş âd ü şâna lâyıkdur
12. Fedâyî kaçma ol derden ne derdüñ varsa dermân um
Bilür şeh derde lâyıķ kîmü kem dermâna lâyıkdur
13. Şükr kıl ki urdı şehrüñe şeref 'arz itdi 'ırzından
Virürseñ cân-ı şîrinüñ aña şükrâna lâyıkdur

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Dilâ bil 'ayn-i deryâdan saña bir katre hâyildür
Velî deryâya ol katre yine mevşül ü mâyildür
2. Degül ol katre deryâdan cüdâ bir lahza fâş amma
Bu sırr-ı vahdete mâni' hemîşe seyr-i sâhildür
3. Ne deryâdür ki cerrinde yürür her katre ser-gerdân
Ne katredür ki meddinde felek fülkine sâyildür
4. Zihî elîf-ı rahmânî ki deryâdan çıkan katre
Kimi toprakda mahv oldu kimi sa'y ile vâşıldur
5. Hayât-ı cavidân iste iriş iy katre ol bahre
Deger ne tâ ebed kalduñ hatarda çerh fâşıldur
6. Gel imdi âşinâ olmak dilerseñ bahre iy bahri
Yüz ur gıl cüy-ı cân üzre ki cüy ol bahre dâhildür
7. Dime tuhmı 'amel saçmakda kendüm gözledüm cevcev
Görünmez şevneden dâne göz aç hep anda hâşıldur
8. Meger bir şüre hâk üzre ekile bitmeye verni
Yirine düşse her dâneyidi yüz mişle hâmildür
9. Şular kim 'ilm okur tutmaz muhakkağ bil ki kalbinde
Muhalif 'ilmi var mahfi hemân 'ilm ile 'âmildür
10. Belî kul küllü ya'mel hem bunuñ şânındandır mübhem
Ki 'âmildür benî âdem ne fi'l üzre ki şäkildür
11. Fedâyî lutf-ı Hâk bil kıl Hudânüñ hizmetin bî-şekk
Ki her asmâle hayr ü şer virür Hâk ecr-i 'ädildür.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Gerçi iş bu mekri çok dünyâdan insân aldanur
Aldanan âldâr velî bil aldayan cân aldanur
2. Aldanan dünyâ yitürse gam degül vüs'atde lik
Aldayan dünyâ bitürse olsa handân aldanur

· 61 S. 78b, M.K.71a

· 62 S. 79a, M.K.____

3. Niçe bin yıldur ki yılub meger ider iblīs-i dūn
Ha güler mekrine dūn gün k'ins yiksān aldanur
4. Liki Hāk ʿavf itse añā aldanān şahşuñ şuçın
Mekri qalur kendüye ma'nāde şeytān aldanur
5. Nefse tābi' olsa ammā işlenen kārūñ tamam
Ecri irer ehl-i küfr ü ehl-i imān aldanur
6. Yā naşib olsa Hudādan ādeme fakr ü ğinā
Şabr ü şükr itnese olsa zār ü şādān aldanur
7. İmtihān itdüm niçe gic ü sefih ü künd ü tünd
Devlet-i dünyāda aldur ehl-i ʿirfān aldanur
8. Ehlidür nā-ehl anuñ zīrā haberdür bu şahih
Cennetidür kāfirūñ dünyā müselmān aldanur
9. Kul ü hāce hayr ü şer içinde ma'rūf olsa ol
Hācedür bu kul ki bu bāzide sulṭān aldanur
10. Ehl-i dünyā cümle şıbyāndur velī bāliğ velī
Gāh olur şıbyāna ol gah āgah sıbyān aldanur.
11. Aldasa ol kavmi bu anlar mühezzebdür kamu
Bunlar aldarsa mu'azzebdür ki merdān aldanur
12. Mā-ḥaşal bu bunda dānā nite āḫir şadr olur
Aldar aldanur ne işde olsa nā-dān aldanur
13. Bil Hāk ḥod her ne görse Hāk diler bu cümleden
Şanma görse nefsi ḥüsn-i hür ü ğilmān aldanur
14. Qo Fedāyī ol ki iḥvān-ı şafādur anları
Aldanursa birbirine mişl-i iḥvān aldanur.
15. Nefs ü şeytāndan şakın ol ḥazrete müştāk iseñ
Bu cihāndur vaqt olur dīve Süleymān aldanur.

63

Fā ʿilātūn Fā ʿilātūn Fā ʿilātūn Fā ʿilūn

1. Her ne Hāk söz k'ins ü cinne ehl-i ʿirfān öğredür
Şübhesüz qalbüne ilhām ile rāḥmān öğredür

2. Hastedür anlar dil-i ‘ārif ne bir dārü’ş-şifā
Hikmet ile cümleñüñ derdine dermān ögredür
3. Her hāķīm ten k’ider olsa Filāṭūn fenn ile
Bir ‘ilāc-i hoş tene bu şıḥḥat-ı cān ögredür
4. Gösterür her dem riyāzet ‘ilmin esb-i cisme pāk
Şaḥn-ı çerḥa cāna ya‘nī rāh-ı meydān ögredür
5. Pāk ider bir nükteyle bāṭından her dem ol
Ol ḥarifüñ kīn ü mekrin k’aña şeyṭān ögredür
6. Ṭālib-i ḥazretdür ins anlar delīl-i dār ü der
Her ki bulmışdur yaķın ol derde derbān ögredür
7. Nefs ü dīve gey naẓar kıl k’ehl-i fıṣḩa dūzaḩa
Her nefes tel‘īn idüp keĵ rāh-ı rindān ögredür
8. Ger bu cümle irse anlardan birine ḩīlesüz
Bir nefesde cümlesine ‘ilm-i Sübhān ögredür
9. Kırtarur rāh-ı dalāletden ḩamu ḩalmışları
Her birine ‘ilm-i rāh-ı genc-i İmān ögredür
10. Sen Fedāyī ögredürseñ n’ola bu şıbyāna yol
Vaķt olur emlāke rāh-ı Hāķķ’ı insān ögredür
11. Her ne kılsañ ‘ālem-i Hāķ’dan saña telķīn ile
Himmet-i tām ile sırr-ı rūḩı merdān ögredür

64

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

1. Hāķķun hemīşe şāķire luṭfı ‘amīmdür
Şükr it ki şükr iden kişi ehl-i na‘īmdür
2. Bīş dürlü ṭāyife ki bu insān içinde var
Envā‘iyile fark ider ol kim hāķīmdür
3. Bir ḩaşlet oldı herbirine kısmet ol bişüñ
Ol kim yemeye būd ü reh dāyim kerīmdür
4. Her kim yiyüp yidirse saḩīdür müdām ol er
Nefsine vü nüfusa şaķīk ü ḩalīmdür

5. Ammā yise yidürmese oldur necîl ü dūn
Bunda zemîm ü anda maķāmı ħacîmdür
6. Yimez yidirmez ol ki şaķîdür ħadîmden
Şüretde ins ü nefis ile dîv ü recîmdür
7. Ol kim yimez yidirmez ü ħayr itseler ħomaz
Oldur ħamunuñ en ħası k'adı leyşîmdür
8. 'Älemde her ki eyledi bu üç ħışālî terk
'İzzet aña muķārin ü devlet nedîmdür
9. Ol ikiden bulur şeref insān içinde nefis
Ger faķr içinde vāĥid ü ger kân-ı sîmdür
10. Sen göñlüñi Fedāyî ħanî tut ki ħayrden
Her kim ümîdi ħat'ide ħalbi selîmdür
11. Ėam çekme rızķ içün ki ħanā'at evindedür
Nîmet ħapusı fātiĥi anuñ raĥîmdür

65

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Gülzāra ħarşu olalı mürġ-ı hezār zār
Cān oldı şad figān ü dil oldı hezār zār
2. 'İşķ ile ol ki oynadı uşşāķa şad nüküş
Ol resme oynamaz felek-i sebze zār zār
3. Şevķ ile ĥoş çeker bu göñül kūh-ı cevriñi
Bu diķķat ile ki ansuz olur ki ħubār bār
4. Mihr ü cefā murādı degül 'āşıķuñ hemîn
Oldur işi k'ānı ħılur iĥtiyār yār
5. Ammā ol iki ħadrini ĥikmet-şinās olan
Bilür gül üzre ħılmaya ĥiç iftiĥār ħar
6. 'İşķında cān virüp dirilür virmemiş bigi
'Ėşıķ ki ĥoddur itmez olur āşikār kār
7. İy yārin isteyen bugün ol yāre tālîb ol
Her perde k'olmaz aña mu'ayyen medār dār

8. Lîkin piyâdesin gidemezsin bu rāha sen
Cehd eyle rehber it saña bir şeh-süvār var
9. İy rāh-ı ıışk içinde Fedāyî'ye ğamz iden
Nāmusı tınma hiç ola mı müste'ār 'ār
10. Bir katre şu saçılsa ne nokşān kemālile
Ol 'āşıkuñ k' içinde firāvān yanar nār
11. Münkir ne deñlü germ ise şüretde reddür
Şehd umma kând içerse görüp bî-şümār mār

66

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bülbül-i ser-mest olur çün göre bir gülzār zar
Şöyle mest olur görincek 'āşık-ı hüşyār yār
2. Mest-i lā-ya'kil geçer kendüden ol Mansürveş
Ger ura kūy-ı melāmetde aña dil-dār dār
3. 'Āşıkuñ sırrına irmez 'ām-ı ke'l-en'ām eger
'Aql-ı cüz ile bilirse niçe yıl devvār var
4. Yā Rab ol māhuñ cemāl-i hasretinden rüz ü şeb
Gözlerüm yollarda qalup oldu ūş nā-çār çār
5. Ben nice hicrinde yāruñ geh bigi incelmeyem
Kim kūh-i ğamdan urur çerh üstüme her bār bār
6. 'Arz-ı hāl itmek hōd olmaz dil-bere 'uşşākdan
Çün yüzün gördükce dehşetden olur güftār tār
7. Şîr-i dilkeşden meger i'lām ide sırrın bilür
Yār nāzükdür katından olmaya eş'ār 'ār
8. Çeşm ü ebrüsü ki yāruñ mest alup tir ü kemān
Sihr iderler şöyle k'itmez mekr ü her mekkār kār
9. Lîkin anlar can kıaparlar hoş bulardan can kıopar
Andan itmez oynamaz bunlarla cān-bāzār zār
10. Var Fedāyî kande olsañ mürmine hem sāye ol
Ger dilerseñ saña yārin olmaya füccār cār

11. Nîk teşhîş it ki taşhîf ü müşâbihi çok şaķın
Yâr yâr ü dâr dâr añlanmasun tûmâr mâr

67

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

1. Her ki pest ola bugün Hakk için a'la göreler
Nefs ile germ olanı mihr ise ednâ göreler
2. Pest-i nefis olsa hüd ednâdan olur mest ü denî
Germ-i Hakk gerçi ru'ûnet kıla ra'nâ göreler
3. Niceler 'ilm okur âhîr görünür ehle cehûl
Nice nâ-dân şıfatı 'ilm ile dâ'nâ göreler
4. Ne kadar pertev-i 'ilvîse ol zerr-i rûh-ı şaķî
Nefsi siflî k'ola yâr ehl ile hasne göreler
5. Mâ-ḥaşal bu bu ḥaberdan taleb itdükce kişî
Bunda anda anı hoş şûret ü ma'nâ göreler
6. Cân ki cânâna muḥarrebdür anı ḥâk ola ger
Şadr-ı 'izzetde yakîn mihrden esnâ göreler
7. Pes dürüş Hakk ile ol bunda ne ḥâl içreyiseñ
Ki seni anda meh-i kurb-i *ev ednâ* göreler
8. Olma meşgûl aña kim görinesin ten gözine
Ger seni sin seni sen iste ki bînâ göreler
9. Ğayret it ğayri ḳo k'ol şuffede yok yirûñ eger
Mâsivâdan birine sende temennâ göreler
10. Sen Fedâyî kademüñ maḳ'adı şıdk üzre ḳo tâ
'îşüñi 'inde melîk emn ile ehnâ göreler
11. Bükme ser tâ serüñi 'arşa muḳârin bileler
Çekme pâ pâyeñi tâ ḳubbe-i mînâ göreler

68

Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn Mefâ'ilûn

1. Ne cân kim Ḥazret-i Hakk'dan ḥayât-ı câvidân ister
Murâdın virse Hakk şeksüz yine şûkrâna cân ister

· 67 S. 80b, M.K.73a'da der-kenardır.

· 68 S. 81a, M.K.73a

2. Belî cān virse cān bulur kişi k'ol yüze 'āşıkdur
Vefāsuz salṭanat bulur hemān ol kim cihān ister
3. Ne deñlü sevse bir hūbı görür āḫir vefāsuzlık
Bu hūbı sevsin ol cān kim fenāsuz mihribān ister
4. Qurā-ı bülbül-şıfat 'āşık bu ḫāristan-ı ğırbānı
K'olur mīnū ṭaleb her kim dikensüz gülistān ister
5. Olur ḫod cenneti ehlūñ vişāl-i dost bī-hicrān
Meger kūy-i ḫabīb özler k'özi seyr-i cinān ister
6. Şanur her murğı gör iş bu denî menzilgehi me'men
Velî murğ-ı hümā himmet özin 'arş āşiyān ister
7. Hümā pervāz olan ṭaīn mı k'açar perr evc-i eflāke
Ve ger perkende 'azm ide be-'acz ednā mekān ister
8. Celisā urma lāf ednā makām ehl iseñ a'lādan
Ḥazer kıl k'ehl-i dillerden biri nāgeh nişān ister
9. Ko yürü meydān-ı faqr içre Fedāyî bigi bī-illet
Ki bu ḫāletde senden kim nişān ü armağan ister

69

Fā'ılātūn Fā'ılātūn Fā'ılātūn Fā'ılūn

1. Şad selām olsun saña iy luṭf ü cūduñ kānı pîr
İy kemāl-i ḫayr ü iḫsān ile ḫalkuñ cānı pîr
2. Çok muşibet irmiş işitdüm saña Ḥaḫ'dan tamām
Ḥikmet aīla iy bu devrūñ ḫalile Loḫmānı pîr
3. Ya'nî 'azm itdūñ k'eresin cem' ile ol ḫazrete
İy iki günlük bu dünyādan dārınuñ mihmānı pîr
4. Bildūñ āḫir ol ki virmez vārın irmez Ḥaḫḫ'a hep
Virdūñ iy cūd ile cennet bağınuñ derbānı pîr
5. Ḥod rızā virmek saña Ḥaḫ'dan ne gelse ḫod um
Her birine biñ 'ivaz iy raḫmete erzānı pîr
6. Māl ile gerçi ğanısin hāl ile bildūñ velî
Şimdi sensin bu ḫamū faqr ehlinūñ şultānı pîr

7. Bu fakîr ister sizi geh geh ziyâret itmege
Kandesin iy halka zâhir râzıkuñ ihsânı pîr
8. Bizde tâkat yok vişâle bâri sen uyhuda gel
‘Arz-ı rûy it iy gönüller derdinüñ dermânı pîr
9. İy Fedâyînüñ ziyâretgâhı cândan şevk ile
Sırr-ı Mevlâna vü Şems ihvâna ni‘met-kâmı pîr

70

Fâ‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Dil ki nûr isteye ol rûy-ı şehen-şâh yiter
Cân ki hûr isteye ol hâdim-i dergâh yiter
2. Şûfî sen ta‘n ile tã‘atden eger fahr idesin
Kamu ‘ömrümde baña derd ile bir âh yiter
3. Şanma tenhâ yürürem dost hayâlile bugün
Mûnis olmağa baña kâfile-i râh yiter
4. Yâr vaşlına irişmege delîl olsa bes
Âh-ı cân sözüm ile göz yaşı hem râh yiter
5. Bu hevâlarda ki yıllarla yilem gayret ile
Maḥrem idilmek için bir dil-i âgâh yiter
6. Zâhidüñ meskeni cidd ile behişt olsa ne gam
‘Âşıkuñ me‘mûnı ol menzil-i di- hâh yiter
7. Halk-ı ‘âlem kamu varlıktan ider fahr velî
Biñ benüm bigi kola bir nazar şâh yiter
8. Ben Fedâyî-i şehüm düşmen arasında qalup
Kaçaram her yaña nâşır baña Allâh yiter
9. Tã olunca yılarım bendesiyem ol kapunuñ
İşigi secde-gâh’ı çâhı ânun câh yiter

71

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Yine nesîm-i şabayile bûy-i yâr gelür
K’anuñla bûy-i behişt aña cãna âr gelür

70 S. 81b, M.K. 73a

71 S. 81b, M.K. 73b

2. Deminde cān bulur andan muḥibb-i cān-perver
Hevāsiyle ne dem gāh-ı bî-ḳarar gelür
3. Ayağı tozun añup her nazarda mihrinden
Göze gubārın ālem diyü intizār gelür
4. Ḥayāl-i la'ı ile dem-be-dem ciğer kāmı
Şafı gözümdeñ aḳup tuḥfe yādigār gelür
5. Ne serve kim nazar idem mişāl-i ḳāmet-i dost
Ḳabā-yı sebz ile dīdemde şan nigār gelür
6. ‘Āceb ne gülşen-i cāndur yüzi ki hicrinde
Görünse gülşen-i dünyā gözümce ḥār gelir
7. Göñül ki kūy-i ḥabībe revān olur geh geh
Yüzün özine sürüp cāna müşk-bār gelir
8. Fedāyī rāh-ı hevā içre şayda gitse bu gün
Eline bāz-ı ḡamın alsa şeh şikār gelir
9. Firāk içinde biḥār olsa dil ḥazāna irer
Ḥazān gözine vişāl ile nev-bahār gelir

72

Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün

1. Cihāna fer viren rūşen bugün ruḥsār-ı ḡaybīdür
Revān it kim gelür cāndan bu şır esrār-ı ḡaybīdur
2. Meta’-ı ḥüsni bu resme müzeyyen görmedi kimse
Yine zībā naḳş olur yā Rab meger k’āşār-ı ḡaybīdür
3. Ne gülşendür yüzi yāruñ ki ḥoş bu ḳıldı āfākı
Açılduḳca olur ḥandān gül-i gülzār-ı ḡaybīdir
4. Vücūdı cümle ser-tā-pā münevver gün bigi gūyā
Mücessem rūh-ı ḳudsīdür yaḥud dildār-ı ḡaybīdür
5. Tolaşma zülf-i dāmına bu sevdādan geḫ iy ‘āḳıl
Virürler derd alurlar cān ki bu bāzār-ı ḡaybīdür
6. Cemāl-i nūrını şāḥib başiret ‘ārife şorsan
Ḥicāb ehline keşf olmaz şu kim envār-ı ḡaybīdür

7. Hāyāl-i ruḥları her dem şalar cān mülkine āteş
Yağar hoş gerçi nūr almaz kimesne nārı ğaybîdür
8. Nazar kıl bir dem iy münkir bu maḥşûşāta kej bakma
Ki çeşm ehline bu ḥüsni şor dîdārı ğaybîdur.
9. Fedâyî degme gûş almaz bu ma'nîden haber bāyık
Ne bilsün merd-i zāhir bîn ki bu güftār-ı ğaybîdür

73

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Tapuñla hem-dem olan dil şikeste cān iledür
Çapuñda beste olan ni'met-i cihān iledür
2. Tapuña şîr ileden şîrün üzre eblehdür
Ki şehr-i Mışra şeker cins-i arnağan iledür
3. Sözüñ mülük-i kelām olduğın kelām-ı mülük
Beyān ider ki söz ehli saña nişān iledür
4. Şenāda 'āciz ü ḥor oldı cümlesi çapuña
Cihān ki ḥikmet ile bunca tercümān iledür
5. Şabā izüñ tozın almağa gitse cān virürem
Şikeste dil haberin şanma rāyegān iledür
6. Bu ḥāl-i āhum ile bil ki serv kâmetüne
Yüzün ayağa sürüp gözyaşı revān iledür
7. Ne baş ki ḥükmüñle cāndan degül mutî bugün
Çapuña kahr ile bir gün anı Sinān iledür
8. Fedâyî ışkuñ ile germ olursa tañ mı şehā
K'āsümāne üdından gönül duhan iledür
9. Firāk içinde geçen mācerālaruñ bir bir
Yazup sözini nihān cān saña 'ayān iledür

74

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1. Her haber kim gûş-i cāna lutfi cānāndan gelür
Mest ü ḥayrān oldığı geh gah bu cān andan gelür

· 73 S. 82a, M.K.74a

· 74 S. 82b, M.K. 74a

2. Tende kıl kıl nūr-ı mihrenden ser-a-ser cān olur
Her nazar k'ol rûya bî-şek ğayri 'irfāndan gelür
3. Şevk-i haddinden akan yaşum mişālî dürr ü la'l
Şan ki deryā-yı 'Aden'den ya Bedaḥşān'dan gelür
4. Gül yüzine karşıdur feryād itdügi cān bülbüli
Şefkat ister çün bilür rahm itmek imāndan gelür
5. Merdüm-i çeşmüm k'özi tozına gevherler saçar
Şimdi bildüm k'ādemîlik her dem insandan gelür.
6. Ruḥları şevk ile eşküm şamlasa gülgüne renk
Bilmeyen ol kânıdır yâ Râb bu kân kândan gelür
7. Mihr-i cānān ile cāndan bir ḥarāretdür kopar.
Ol eşer kim 'āleme şems-i dırāḥşāndan gelür
8. Şu'le virür gün bilgi devrinde diller mülkine
Luṭf-ı rüyinden ne dem k'ol dest sayrāndan gelür
9. Ben Fedāyî'yem kaçan dilber cemāl-i şevkine
Söz diyem vaşfında cāna yine ol cāndan gelür

75

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Göñül ki dost ḥayālile bir kerāne bulur
Geçer şafāyile hoş şöḥbet-i şahāne bulur
2. Bu şöḥbet ehli bulunsa bir iki yār ile cem'
Ölüm ne baḥt aña birkaç nefes zamāne bulur
3. Ne şem'-i cān yüzi nūrından özüñe şu'le
Ne murğ-ı dil işiginden ḥuccete lāne bulur
4. Bu baḥr-i 'ışka düşen binse dil-i seffinesine
Ne bir kerāne irer anda ne miyāne bulur
5. Cihānı geşt ider āḥir vişāl-i ḳadr içün
Ne cān k'ayağı tozından gözi nişāne bulur
6. Ne nakl ü 'aklı k'oḳur minber üzre vā'iz-i şeh'r
Esîr-i 'ışka vişāl içre biñ bahāne bulur

7. Muhibbün irse ne tañ başı ‘arşa k’ol yaruñ
Qābül-i cāmını biñ cāne rāyegāne bulur
8. Ki ya’nı kūy-i yaqın içre çeşme-i cāndan
Vişāl-i ābın içüp ‘ömri cāvidāne bulur
9. Fedāyī dār-ı fenā içre yılsa yüz biñ yıl
Kişi kaçan aña beñzer bir āsitāne bulur

76

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āmir ol Hāq’dur kamu halk üzre kul me’murdur
Tā ki ol hāmīdür andan cān ü ten ma‘murdur
2. Bir muşibet irse insān şabr ider yāhud ceza
Emr hod cārīdür ol ma‘cūr ü bu ma‘zūrdur
3. Tınma hayr ü şer irişse saña iy bī-ihtiyār
‘Ālem-i gayb içre anuñ hāşılı mestūrdur
4. Ol ikiden biri nāgah irse bir insāna germ
Görmese şādiye ma‘mūm ü gama mesrūrdur
5. Hayr ü şerre pes ne şādi vü ne gam var bil yaqın
İste sırrın bul Kelāmu’llāh’da bu meşūrdur
6. Pes çü bildüñ hayr ü şerre ef‘ali bilmek yok saña
Tursa işle iste hayrın gelse şer ma‘zūrdur
7. İsteseñ ammā k’eylük bulmasañ bilgil yaqın
Hāq durur Cebbār-ı ‘ālem halk hep mecbūrdur
8. Ya nuḥūsetdendür ol yā vaḳti vardur isteseñ
Budur insān üzre olan emr tā me’sūrdur
9. Sen Fedāyī nef‘ ü darra bakma ol Hāq’dan naşib
Hayrın iste anı bul Hāq’dan k’ol maḳdūrdur

77

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Her ki cāndan Hālika qadrince hizmetkār olur
Hāq yitirmez ol kuluñ haqqını her dem yār olur

76 S. 83a, , M.K.75a

77 S. 83a, , M.K.75a

2. Hâk kerem kûl kulluk idüp lutf ü şükr olur mezîd
Gün gün ol bu vech ile bu yolda ber-ğurdârdur
3. Himmetinden yüklenüp her dem emānet hamlini
Seyr ider tenden ne fî'l irişse kıl kıl bār olur
4. 'Āqla naklim itseñ işler gün bugün şālih 'amel
Nefse teslim itseñ emri dem-be-dem bed-kār olur
5. Bes bu mizān üzre gözlersen seni taḥkik ile
Ḥayr ü şerden nitseñ āḥir sana verd ü ḥār olur
6. 'Ārifuñ Hâk'dur enîsi bunda anda müfsidün
Yoldaşı yā zül-ḥumār olur ebed yā mār olur
7. 'Āşıkiseñ bakma bu gülizāre bākî mülk için
Bülbül-i mestüñ ḥod āḥir menzili gülzār olur
8. Kāinātuñ fahri İmandan demiş ḥubb-i vaṭan
Aña meyl it geç k'āşık-ı tālib-i dîdār olur
9. Kō Fedāyî şūfî-yi şāfiye zinhar itme ta'n
Kim bular geh geh kaḏā katında mest āzār olur

78

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

1. Her ne göñül de mihr-i Hâk zerresi āşikār olur
Çenk ura çünki peşşeden pestise şeh şikār olur
2. Mihr-i ziyāsı gösterür gerçi cihāna nakşını
Lîki nücüm ehli hep cem 'ise tārumār olur
3. Gāh cefāsı ḥukm ider dillere gah lutfi 'avn
Cānda bu ḥukm ü 'avn ile mihri ḥoş üstüvār olur
4. Vaşlı recāsı gelse pür-gülşen-i cān olur vücūd
Fürkatin aña ḥayline ḥāne-i zer-nigār olur
5. Her ki 'alî-şifat yüz ol ḥazrete tuta şıdk ile
Her kılı cāna zaḥm urur düşmene zü'l-fikār olur
6. Şeh kula ḥizmetin görüp kılsa ne deñlü itibār
Kullar içinde ol kula ol kadar itibār olur
7. Kulları kulınuñ kulin pâdişāh itse 'āleme

Ol kul-ı kulı kulı bir hoş şeh-i təc-dar olur

8. İlde şehirde az olur isteseñ ihtiyār-ı halk
Bu yola seyr idenlerüñ her biri ihtiyār olur
9. Olma Fedāyī nā-ümīd iş bu serāy-ı gamda çün
Her kula şah-ı ıışk yār olsa gam içre yār olur

79

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her ki zevk-i cān bu zevk-i cüşmāndan kaçar
Derdile üns iden er bī-hūde dermāndan kaçar
2. Vaşl-i cānān olmasa maķşūdı cān-ı 'ārifüñ
Cümle 'użvı ur ger ol vahşetde ol cāndan kaçar
3. Cān ki cānān vaşlına meyl ide hiç itmez karar
Bir nefes bu tende destūr olsa zındāndan kaçar
4. Görse 'ırfān ehlini kūy-i yakīn içinde halk
Ur ger andan görse diyü işlāh-ı insāndan kaçar
5. Nefs-i kāfir kişi vü 'aql itmez bu şadr-ı tende şulh
Görse şah-ı zü'l-humār uyhuda meydāndan kaçar
6. Vaşl-ı cānān genc ü ten vīrāne vāşıl her nefes
Genc ile bākī bu fānī mülk-i vīrāndan kaçar
7. 'Āşık u zāhid ki meyl-i zühd ü ıışk itmez tamām
Tab'a hālif görse kes tedbīr-i Loķmān'dan kaçar
8. Ya'ni zühd ü ıışk ol iki kavme zühr ü qand olur
Pes gıdā zehr itmez ol kim renc-i devrāndan kaçar
9. Fāriğī pes bil ki uymaz vāşıl-ı gümgeşteye
Mişl-i vāşıl k'emn-i vaşl içinde nā-dāndan kaçar
10. Sen Fedāyī tır tavāf-ı kūy-ı ıışk it derd ile
Tavf-ı beyt iden kaçan hār-ı muğaylāndan kaçar
11. Kılma tākıldan hāzer cehd it k'olasın behremend
Ol kapudan gerçi her cān tiğ-i bürrāndan kaçar

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Dürr-i yikdâne gehi ğavvâş anı deryâda bulur
Beñzemez senge ki her şahş anı şahrâda bulur
2. 'İşk şurîdesi zevkine irişmez dil-i âm
Ki bu her dem özin esfelde ol a'lâda bulur
3. Devlet-i ıışk şafâ-bağş ile ol tâ iresin
'Ayn-i dîdâra ki er devleti dünyâda bulur
4. Hâş-ı Hâk'dur şu ki bir himmet-i 'âli ile ol
Her nazarda özini kırb-i *ev ednâda* bulur
5. 'Ârifüñ dîde-i Hâk biline manzûrı durur
Ehl-i şakvâ anı kim 'âlem-i rü'yâda bulur
6. Dost zülfinde giriftâr olanuñ zemsemesin
Ol bilür k'isteyüben göñline sevdâda bulur
7. Bülbül-i mest-i mey-i ıışkuñ olur hâli harâb
Gül yüzi 'aksini çün cām-ı mücellâda bulur
8. Bende-i ıışk olan ol ki çeker habs ü belâ
Gitse müştâk özin ol varıadan âzâde bulur
9. Yâr küyında Fedâyî özüñi hâk ide gör
Ki kıul âzâdeliği südde-i Mevlâda bulur

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Saña kıldur şol ki hizmetde tekâsül gösterür
'Afv kııl andan ki aña lutfuñ teğabbül gösterür
2. Dergehüñ hâkine yüz sürmege her kim 'âr ider
Devletinden şâh ise kıahruñ tenezzül gösterür
3. İrmedi hergiz yüzüñ mihrine iy rüşen-cemâl
Yıllar olmışdur ki meh vech-i teşekkül gösterir
4. Vaşluñ ümmîdinde ben devr itmege bu çerğ-i dün
Her şıfatdan günde biñ dürlü te'alhü'l gösterir

80 S. 84a, , M.K. 76a

81 S. 87b, , M.K.76b

5. Şaymazam ʿömr-i cihānı sâʿate sensüz tamām
Bir deme bilseñ felek biñ yıl tekeffül gösterir
6. Yār ne köymeز muḥibbūñ cānı kʼire yārine
ʿĀşıkā dīvānedür her kim taḥammül gösterir
7. ʿĀşık-ı dil-ḥaste şad ḥayretde terk-i cān ider
ʿĀkıl-i dil-beste āña meyl-i tecemmül gösterür
8. Pes Fedāyî ḥāline raḥım it ki şevķüñden ʿayān
Her cefa kʼetdüñ saña cāndan tevekkül gösterür
9. Dāne dāne genc-i vaşluñ dürrini nazm itmege
Güne güne luḫf-ı tabʼından teemmül gösterür.

82

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Gerçi bād-ı seḥer esse nefesi cāna geçer
Lîkin ol cān ne nefes kim çeke cānāna geçer
2. Curʿa-i cām-ı şabūḫ-ü nefes-i şubḫ-ı vişāl
Germ idüp ʿāşık-ı şūrîde vü mestāne geçer
3. Zerreves cān niçe ol mihr-i cemālūñ nazārın
Görüben ditremeye her biri bin cāne geçer
4. Ne füsündür ki bu zaʿf ile ḥayāl oldukça
Ten-i bî-çāreye her ḫahrı kʼider āna geçer
5. Āḥ ki ol mihr-i ruḫuñ pertevi irdükçe baña
Hiç ḫalmaz bu vücūduñ eşeri yāna geçer
6. Gerçi ʿākıl irmez ʿāşıkūñ aḫvāline lîk
Nāsa nesnās bigi uykuñu rindāne geçer
7. Berü gel ḫikmet al iy rind-i sebükbār ne ḡam
Saña ger cān viresin derd ile dermāne geçer
8. İy esir-i ḡam-ı ışķı iñleme sehminden anuñ
Ki birisine geh biñ ḫikmet-i Loḫmāne geçer
9. Yār kūyında Fedāyî ne kişidür dime gör
Bürür āzāde velî ışķ ile dīvāne geçer

Mef'ulü Mef'ülü Mef'ülü Fe'ülün

1. Bir sencileyin yâr benem var kimüñ var
Her işde vefâdâr benem var kimüñ var
2. ‘Âlî nazar ü hûb sebük-rûhu vü girân ser
Hoş maḥrem-i esrâr benem var kimüñ var
3. Kim cân virüben gevher-i vaşl ala bu resme
Bir aşl ü bâzâr benem vâr kimüñ var
4. Ben faḥr ile meşhûrem ü ol dil-ber ü dil-cûy
Maṭlûb-ı ḥırîdâr benem var kimüñ var
5. Her cem‘a k’uram faḥr iderem sırr ile yâ Rab
Bu luṭf ile dil-dâr benem var kimüñ var
6. Ḥattâ ne cefâ kim kıla cândan tûtarâm nîk
Her ḥâl ile ikrâr benem var kimüñ var
7. Vîrân ide çün göñlimi ma‘mûr ider âḥîr
Bu vech ile mi‘mâr benem var kimüñ var
8. Bâr-i ḡamı ḡaddüm ḡam ider gerçi direm şâd
Bir yâr-i sebük-bâr benem var kimüñ var
9. Devrümde Fedâyî şıfatem yâr ü ‘âduya
Lâyık ‘amel ü kâr benem var kimüñ var

Müfte'ilün Mef'ülün Müfte'ilün Mef'ülün

1. Dil ki ḡubâr-ı cehl ile her nefes ola münkedir
Olmaya şâf-ı âb-ı eşk itmese ‘aynı münhemir
2. Ehl-i cihân-ı ḡaybı anuñ dîde-i cân ü ḡalb ile
Ḳatresi teşnesi dürür tâne dem ola münfaṭır
3. Muntazım ola ḡâl-i ḡayb tâ ki pür ol zeyl ü ceyb
Yoḡsa dem-i şebâb ü şeyb her nefes ola münḡaşır
4. Yunsa ol âb ile denes geḡse ‘aceb mi bu ḡafes
Maḡ‘adı şıḡḡa her nefes ‘inde melîk-i muḡtedir

· 83 S. 88a, , M.K.77a

· 84 S. 85a, , M.K.77a

5. ‘Ayn-i ‘ana olur ğinā çün göre t̄alib-i fenā
Cāndan işāret-i enā ‘ında kulüb-i münkesīr
6. Her ki özin tutar ganī ‘unf ile hoş görür teni
Şayha-i vāhid ile anı bil geh eşīm-i muhtaẓır
7. Cān k’ola t̄arik-i diyār ‘ışkile olsañ hüşyār
Dār-ı bekāda hūr ü yār cümle yıl āgeh müntaẓır
8. Tiz irüşür nebāt-ı ten şanma k’ola şebāt-ı ten
Sekte pes-sübāt-ı ten kıla k’enaḥl-i münka‘ır
9. Ol ki dirilür ān ile Ḥaqq’a irer cenān ile
Bulınur anda cānile istese ‘ömr-i müstemir
10. Oldı Fedāyī köhne dāk t̄ane olan naşib-i halk
Vaşl ü likā um iş bu halk olsa zer ile müfteḥir
11. Silk-i şafāya dizdürür ‘ömri çü çerḥ elidürer
Gitseñ üzülse ip direr ehl içün ola münteşir

85

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Her ki yüz derd ile ol südde-i a‘lāya sürer
Vāşıl-ı ḥazret olup şekk ü hayālātı sürer
2. Pes talar şevḳ ile deryā-yı muḥiṭ-i kereme
Nazm ider silk ü güher-i bār-ı ilāhiye durer
3. Gösterür ḥāşiyetin dāne dōkenmezden öñ ol
Ki bilür çerḥ eli bes defter-i a‘mārı durer
4. Ḥāşa kim şerbet-i Maḥmūd-ı şifā ḥāne-i ğayb
Nüş ide bātılı bātıldan ezüp pāk ider er
5. Bu şifā-ḥānede k̄anūn-i edeb bu k’içe zehr
Nef-i nefis itmeye ta cünbiş-i ervāḥa zarar
6. Pes bu dāruyla bu taḥliye vü taşfiyeden
Cem‘ ider deftere ebyāt ü me‘ānī-i ğurer
7. Her k’aña t̄alib ü peyrevdür alur ḳadr-i naşib
Dāne çindür ne kadar k’ol vire dürdāne direr
8. ‘Işḳ erin āteş-i maḥẓ aña k’ider yansa nişār

Her taraf suhteler cānına yanmağa şerer

9. Ay ü gün zerreleri dinse revā ıışk erinüñ
Gerçi her şeb-pere şab^c ol felek-ārāyı yirer
10. Sen Fedāyî şun elüñ dāmına maķşūda müdām
N'ola ten kâşır ise ğayb eli şad kāme irer
11. Dürüş ol kapuda hıżmetde bulun cān ile rest
Baķma efsün iseñ nefse ki her yaña ürer

86

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Ārifā dil māsivāya virseñ ol 'uşşāķa vir
K'ola müştāk-ı lıķā pes sııra puşt āfāķa vir
2. Gördüñ ise cān gözile rūy-ı cānāndan haber
Açma her nā-ehle cāndan hāz alur müştāķa vir
3. Nā-şahīseñ pendı her sâ'at visāli yādına
Āteş-i ıışk ile yanmış merdinüñ ahlāķa vir
4. Ğayri ķo ğayretde şādık cān iseñ yüz rāha tut
Mā-haşal sözden bu dil ehline vü hallāķa vir
5. Bilmedüñse sen seni baķş it naşībün var ise
Teng ile dil vaşla cān ol 'ālem-i iţlāķe vir
6. Bu maķāmı görmek isterseñ şafādan ķatreveş
Gir vücūduñ baħrine kendüñi istiğrāķa vir
7. Sāķiyā pür kıl bu bezm ehline cām-ı puhte şun
Zehr-i ħamr-ı 'āmı meyl-i ħam iden füssāķa vir
8. Niçe bir peşt ide bu bezm ehlin āħır çerħi dün
Ķıl bülend iş bu gürühı baħtın ol nüh tākā vir
9. Tā ola nüh pāye ol merdān-ı rāh-ı ħazrete
Bes bülend it izni bağ-ı vasl-ı ħüb erzāķa vir
10. Yaz Fedāyî bu rumūzı levh-i dilden her nefes
Ķoş emānetdür irince chline evrāķa vir
11. Bu tılsım-ı cismi bozsa çerħ eli devrān ile
Ķo bu genci bunda sen cān 'ālem-i rezzāķa vir

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. At sihām-ı çerhi kıavs-i tenden at meydāna sür
Münkirān-ı rāhı Hakk'a hükmiñi merdāne sür
2. Ger haṭā itdiyse al hikmet kitabından haber
Mühlet almışdur kazadan kudret-i Yezdāna sür
3. Hāzır ol vaktine tā çün şîr-i Hakk gurrān olup
Ol sevgi bir kürbe bigi pence ur kehdāne sür
4. Sen serir-i sırra geç devründe iy şāhib-kemāl
Ol deni dünyāya meftūn olmasa yir zindāna sür
5. Devlet-i genc-i ebed isterseñ iş bu sa'y ile
Bezm-i cānān içre herdem ömrüñi rindāne sür
6. Münteḥiseñ münteḥā bil maḫşūduñ iy ehl-i dīn
Mübtediseñ merkebūñ tur menzili rehdāne sür
7. Ayağı tozına kıymet istese vaşl isteseñ
Var yüzünden zer gözüñden harcuña dürdāne sür
8. Vāhid-ke'l-elf okunsun dir iseñ haḫḫuñda sen
Rüstemā şahrā-yı sırra rahşuñı ferdāne sür
9. Himmetünde bu harābi gence görmezseñ maḫāl
Şıçra devlet atını bu çerḫ-i sergerdāne sür
10. Şun Fedāyī medḫ-i cān-baḫşın velāyet ehline
Al ivaż biñ bire pes yüz südde-i merdāne sür
11. Ki açıla kufl-i semādan perre dil vir Fātiḫā
Sīn-i bismillāhdan evvel şıdk ile dendāne sür.

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

1. Göz aç çün şîr-i ferdā-yı merd-i Hakk vakt-i başiretdür
Çü kürbe hāzır ol şayda i 'a'dāmuş sıretdür
2. Kemend at tur kemīn içre kazādan şîr-i çerḫ-i evvel
Kemīne şayd olur gerçi saña çendān mesiretdür

87 S. 86a, , M.K.78b

88 S. 86b, , M.K.78b

3. Koma farķuñda kes mişl-i pelenk olsa çek ur pençe
Ki ‘anķāsın hümā himmet saña dünya āhiretdür
4. Otur sen ķāf-ı vaħdetde çü Hırşid felek tenhā
Kıyurma encümen olsan çü encüm k’ehl-i keşretdür
5. Güm olur bir nazar kılsañ kamu encüm bigi gözden
Süpür pes ħar ü ħasn neyler nazarda vaķt-i ħayretdür
6. Kāçan şıçratsañ at meydān-ı isti‘lāya himmetden
Nüfüs-ı düne bil ancaķ vaķan zindān-ı ħayretdür
7. Kemāl-i dīnçün ya‘ni cihād-ı ekber it k’āħir
Ġazā-yı nefis-i gebr iden şeh-i merdān-ı ħazretdür
8. Yüz aĝ itmek dilerseñ ħur vişāli bāĝın it menzil
Bu yoldan k’ehl-i hāl anda hemişe ħarķ-ı nazretdür
9. Velī sırrı āşikār itmek degüldür kār-ı her kāmīl
Bilürsin k’āfet-i merdān bu rāh içinde şöhretdür
10. Fedāyī devr-i āħir dūr ma‘ārifden ħaşā pür kııl
Ki andan behre-ver cānuñ naşibi ‘ayn-ı ‘ibretdür
11. Koma elden anı k’iş bu güzergāh-ı kabāyilde
Kamu eşraf-ı insanuñ heān maķsüdü ħıbretdür

89

Feilātün Feilātün Feilātün Feilün

1. Rızķ için her ki pür ol ħazret-i ķurnāse tutar
Hiç şeksüz ķulaĝın nükte-i vesvāse tutar
2. Ol ki Ħaķ kısmetine olmaya ķāni‘ dūrüşe
Anı herdem ĝam ü her laħzada bir tasa tutar
3. Bir za‘ifüñ kim ola faķrı ķanā‘at kıla yig
Ol kavīden ki bulur himmetin iflāse tutar
4. Ħaķ-perest iñler añar cümle cihān ħalkı güle
Şād olur gül bigi her geh ki yüz eli yāsa tutar
5. Sözüm elması geķer cāna bulur līki behā
Her ki cān dürrini şıdķ ile bu elmāsa tutar
6. Reh-ber ol cāna ki Cibrīl ola mi‘rāca aĝar

Best olur her ki yönin şive-i hannāse tutar

7. Rāziñ açma Fedāyī k'ıçesin ıışk-ı meyin
Mey perestüñ k'ola kısesi pür-kāse tutar

90

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilātün

1. Kaçan ki dost hevāsiyle cān murākıb olur
Hümā-yı devlete bī-şek mekes muşāhib olur
2. Zihī ıaṭā-yı ilāhi zihī vefā-yı ḳadīm
Ki geh yaḳıne irer geh rubā ki ḥāzib olur
3. 'Aceb ne cāndur o kim şu'lesinde gün yüzünüñ
Kemīne zerresi mihr ins ü cin ki rāḡib olur
4. Cihānı pür-zer ider her nazarda luṭfından
Ne cevheri k'ayaḡı topraḡına ṭalib olur
5. Bulursa teşne-i ıışk āb-ı Hızır'a meyl itmez
Yolında olmaḡa ger mümkün olsa vācib olur
6. Cihān mekes bigi men' itdüğüñce oldu ḥarış
Ki ḥalkuñ ahseni memnū'a ḥırşı ḡalib olur
7. Gelür Fedāyī geh geh ḥayālūñ ider şah
Velī ḥayāl olur ol çün bahāne ḡāyib olur

ZE HARFİ

91

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ṭalibā sem'-i ḳabül açduñsa ũş kenz-i rumüz
K'ola peydā cümle eşyādan okundukça künüz
2. Bir nazar kıl ıālem-i ma'nādan evvel mihre sen
Görince olmış zerā yirde ser-ā-ser ḥānesüz
3. Her ki bu envāre baḳdı dīde-i tahḳıḳ ile
Gördi mekşūf ol serālarda cemāl-i dil-furüz
4. Şeş cihāti rüşen ü germ itmiş envār ile hep
Uş tamām oldu işitdüñse mezāhirden birüz

90 S. 87a, , M.K.79b

91 S. 87a, , M.K.79b

5. Hāl-i ʿālem zulmet ü nūr ile bulmuş bil nizām
Hiç fark olmazdı kāl ile şeb olmasaydı rüz
6. Pes bu eşyā hep muʿammādur maʿānī gencine
Gerçi koysañ baħr-i bī-pāyānı almaz cümle göz
7. Vākıf-ı esrare liki olmaz muʿācib ʿām-ı dūn
Serv-ķadler cemʿine olmaya lāyık puşt göz
8. Gerçi gün bir serd ü germ insan ü eşyā ıabına
Olmaya yiksān ziyā-yı şems-i ķānun ü tümüz
9. Her ķişı bir ķārçün ħalk oldu isterseñ beyān
Devlet ü zilletde rāzı ħāle şāħ ü pine düz
10. Sen Fedāyī devlet-i ʿuķbā vü vaşl it ārzı
Ol Ĥudādan şimdi k'açuķdur der-i tevbe henüz
11. Emr ile tā iresin ol devlet-i aʿlāya sen
ʿAķl ile nefis arasına düşmedin hicr ü nüşüz

92

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Bende yüz cāndan ne ħüķm iderse ol sultānumuz
K'emridür merk ola ger her demde tende cānumuz
2. Biz ne emr ü nehy ile ħāş olavuz ol ħāzrete
Kim anuñ ķabzındadır hep ħayr ü şer fermānumuz
3. Ĥaste dur dil her ne ħāletdeyse ansuz her nefes
Derdidür ol derde ancaķ var ise dermānumuz
4. Bir ħayālüz biz ħayāli dilde mihmān olalı
Liki birgün ol ħayāli refʿ ider mihmānumuz
5. ʿAķl ü cān ü cism anuñdur olmuşuz emrine rām
Yine bir minnet alursa luţf ider cānānumuz
6. Cān k'olmuşdur ezelden derd ile müştāk-ı dost
Olmasa nisyān olurdı bu beden zindānumuz
7. Liki geh geh ʿıyş ider zıkr itse vaşl yādına
Ol şafādan vāsiʿ olur tā ebed meydānumuz

8. Çün ki cennetdür murādı mü'minüñ pes cān ile
Vaşl-ı bāğıdur talebde her nefes bostānumuz
9. Ol bize bizden yaqın bilmezdük amma fi'l ile
Olmasa remz ü işāret huccet ü burhānumuz
10. Sen Fedāyī 'āciz iseñ n'ola şükr it hāle çün
Kudret ıssıdur temām ol şāh-ı 'ālī şānumuz
11. Pes aman içinde bilseñ cānuñı kabzında ger
Pest umarsañ n'ola olsa ecrine devrānumuz

93

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Tā ki bir bu derd ü ıışk-ı yār ile yār olmuşuz
Şem'veş şevk ile nūr-i yār ü agyār olmuşuz
2. Mest-i lā-ya'kil özünsüz kalmışuz hayretde pest
Bu fenā dārında tā ma'nāda hüşyār olmuşuz
3. Vaşl egerçi cān-ı 'āşıkdur çü mā mālīye biz
Meh bigi vuşlatda geh gaybetde kühsār olmuşuz
4. Cān çü māl-ı mādē her dem tālib-i deryā-yı pāk
Teşne vü sa'īdūr ansuz anda bīmār olmuşuz
5. K'ışbu dām-ı tende beste cān-ı sergerdān-ı halk
Bī-haber ger cümle ğarķ-ı baħr-ı esrār olmuşuz
6. Uş nişān-ı fūrķat isterseñ taleb Mūsā-şıfat
O da düşüp tūr-ı dilde maħv-ı dīdār olmuşuz
7. Her nefes erini nidāsından yatup hacletde zār
Nice kez maħv olup ol āteşde pes var olmuşuz
8. İtme şūfī tanzı bu kenz-i ilāhī remzine
K'uş görürsin ten nizār ü cān ile zār olmuşuz
9. Hod ne bilsün hālī tūṭī neydüğün yād ilde murg
K'ola ıışretde kafesde k'uş giriftār olmuşuz
10. 'Azm-i Hindistān ider cān her nefes tūṭī-mişāl
Gerçi bülbul bigi her cān mest-i gülzār olmuşuz
11. 'Aħd-i vaşl itmişdük evvel şimdi cānān ıışķına

Bozup ol bāzārı bizden cümle bî-zār olmuşuz

12. Pes Fedāyî bigi şeh yolında terk-i cān idüp
Bir rızāyîçün bu hāletlerde derkār olmuşuz
13. Tā bulına ol rızādan dilde cānlar hāşılı
Mā-ḥaşal sözden budur kim mest-i dil-dār olmuşuz

94

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Dilā cümle mevānîden dilerseñ k'idesin perhiz
Nazar kııl âlem-i aqla tamām aç dide-yi temylz
2. Gör iş bu kāyināt içre cemād ü nāmı vü hayvān
Her işde nice rām olmuş senüñçün Ḥālîk'a her çiz
3. Pes ol dergāh-ı âlîden saña lāyık degül bir dem
Dönüp esbāb-ı nefy içün cehennemde koyasın iz
4. Ki yanî ṭami' iseñ sen naşib-i ğayra rezzāka
Degülsin ṭāyî' it çäre ḥalāş çün aña sen tîz
5. İderseñ irtikāb ammā olur ḥāsıl saña tuġyān
Gerek biñ yıl dürüş ilme anuñla şāyim ü şebḥîz
6. Degülsin kābil-i raḥmet çü Ḥaqq'a merd-i ṭāġîsin
Meger āḥîr nefesde sen şunasın Ḥaqq'a dest-āviz
7. Ḥafî arz-ı niyāz a'lā münācāt ü senā bil rast
K'ola deryā-yı raḥmetden ḥuş āb-ı luṭf-ı mihr āmîz
8. K'ide cümle ḥabāişden anı pāk ol nefesü ü zene
Dālāletde kalur bāķî mükedder sîne tā dehliz
9. Ḥod öldürmaz şad-ı mercî' ne yola olsa emr- āḥîr
Çeker pes kar-i dūzalı yā behîşt-i heşt-i hoş pālîz
10. Fedāyî sen behîştiseñ nişān vir dide vü dilden
Dürüş bāzār-ı vaşl içre olasın merd-i gevher-riz
11. Behā-yı vaşl ü ḥod cāndur ne gevher ger ola puḥte
Ne raġbet bula pes her ḥām ola çün sîm ü yār rîz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Mübtelā yüz iç ü taş bir yirümüz yok yâresüz
Hak'dan özge âşinamız yok ğaribiz çâresüz
2. Oldur ol kim nice biñ yıl besledi cân ığlını
Hoş kıbâb-ı lutf içinde bu ten-i kehvâresüz
3. Pes serây-ı tende kurdı bārigāh emr ile ol
Yine hüküm itse kılur ıyş anda bu vervâresüz
4. Hâşa cân kim hâşa-i hâzretdür alur zindegi
Cümle bu esbâb-ı arz ü kûbce-i devvâresüz
5. Bil hemîşe ol müsebbibden irişür çâre bes
Bu kamu eşyâya derk itseñ bu ağ ü kâresüz
6. Tutma şekk kudretde iy âciz niyâz itseñ saña
Kâziye'l-hâcât ider hükminde çerhi pâresüz
7. Şuḥf-ı Hak'dur bak bu uşurlāba ders al faşl u bâb
Devr-i sāl ü mâhi şanma rûz u şebb-i pâresüz
8. Hep sebep bil ilm-i sa'd ü naḥs okur sâbik kıtâb
Kılca fark itmez müneccim seb'a-ı seyyâresüz
9. Liki şûret perdedür geç bu şuverden iste genc
Hâne-i Hak olsa olmaz bunda seng-i hâresüz
10. Biz Fedâyî gerçi cümle şûretüz ma'nâ mu'în
Çün şadef olmaz güzîde lûlû-yi şehvâresüz
11. Pes kamu merdân-ı hâzretdür bu ma'nâ lân-ı mülk
Ol şeh-i a'lâ ḥod olmaz âşık ü âvâresüz

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Dilerseñ k'idesin tâlib kemâl ehl ile arkañ düz
Süpür yüzüñle Hak yolın şu seb gözden k'ola yol düz
2. Pes it seyr ol yola cāndan gümânsuz irmek isterseñ
Velî ḥavf ü recâ perrin berâber kıl ser-â-ser düz

· 95 S. 88b, , M.K.81a yanda der-kenardır.

· 96 S. 88b, , M.K.81a

3. Göz aç pes her taraf dilden rumûz-ı şümme vechullâh
‘Ayân oldukça gör bî-keyf eger görmek dilerseñ yüz
4. Cemâli gör küyidür hep açarsañ dîde-i ma’nâ
Müeşşir gör eşerlerde k’ola âyine biñ ger yüz
5. Derûndür gerçi bu baħr-i ĥakâyık lîki ĥikmetden
Talarsañ dur dirersin sen bulunmaz yüzdedür yüz yüz
6. Murâd ol dürden izhâr-ı yakındür yüz soradur geç
Beķa ol yüze irmekde bulunur yoħsa fânî yüz
7. Pes iy ehl-i naẓar ıal şal tek-i deryâya dâm evvel
Ne kim var mâr ü mähîden çeküp dürr-i me‘ânîsüz
8. Bu levĥ-i ‘âleme key baķ k’olasın ebced-i taĥķiķ
Bilürsin ĥod bu levĥ içre ĥurûf olmaz me‘ânîsüz
9. Bu fânûs-ı ĥayâl âldar şuverden merd isen tâlib
İriş üstâde ĥayret kıl murâduñ ipin andan öz
10. Fedâyî şîr-i Ĥaķ oldur k’ide şayd-ı güzîn her dem
Şikârı her şegâl âĥir kemin bûz ĥaledür ya buz
11. Nedür şayd-ı güzîn mihr-i ĥaķîķat bil zerâyirde
Nice ĥâyib ola gözden k’ola rûşen likâ gündüz

97

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Her ki Ĥaķ’dan vaķt ü furşat var iken cân istemez
Ėâfil-i bî-behredür kim luţf-ı cânân istemez
2. Nefs ü dîv el bir idüp tedbîr iderler k’ola dur
Ol ĥanî Ĥaķ’dan yaña kaçmaĥa meydân istemez
3. Bil ki Ĥaķ’dan yaña davet kılsa bir şâĥib-kemâl
Göñli bostân-ı sülûka kılcı seyrân istemez
4. Devlet-i vaşl ebed her şaĥsa olmaz behre pes
Ėfet ırmış aķla şunsañ âb-ı ĥayvân istemez
5. Zevķ-i dünyâdan lebîbâ şorma merd-i ‘ârife
Lezzet-i ‘ırfân alan cân zehr-i mârân istemez
6. Kaşr-ı cennet vâr iken yâdında ‘arz eyler kuşûr

Kaşr-ı dünyā isteyen k'āzāde zindān istemez

7. Şūfiyā katmaz berdestān-ı halkı halkaña
K'ire emn ol Hāk katında kes nighbān istemez
8. K'ol esīr-i zīr-i destān u hāblidūr her nefes
Cümleden fāriğ Hudādan derde dermān istemez
9. Hod ne dermān ol Hudādan vaşl uman merdān-ı rāh
Cennet ü nūr ü kuşūr ü hūr ü Rıdvān istemez
10. Sen Fedāyī devlet-i dīdār ü vaşl it arzu
Ol kapudan k'andan āhır kimdür ihsān istemez
11. Her ne gelse hod Hudādan tālibūñ maṭlūbudur
Kahr u luṭfindan ne iş vār k'ehl-i ʿirfān istemez

98

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

1. Toğ iy gün zerreveş tende bu cān sensüz karar itmez
Kalbdür cāh-ı fūrkatde çi ger rüy āşikār itmez
2. Toğıncağ hod aña varlık ne yüzden ola peydādur
Hem ol sāʿat ne bī-cāndur k'aña vārın nişār itmez
3. Ve ger kılsa nişār ansuz degül maʿnāda bir sāʿat
ʿAcebdür k'ol bu deñlüden vücūdı hep şikār itmez
4. Ne lāyık zerreden şemse ʿaṭā cüz niyyet-i işār
Nite ol niyyete lāyık bu şems ol yoğı var itmez
5. Huşūşā zerre kim bir micihān içinde bī-minnet
Olursa cān ü cism ansuz özine ihtiyār itmez
6. Kişi dil virse bir hūba ne cins olursa hod bir dem
Cemālin görmege kūyinden özge bir medār itmez
7. Pes ol zerre her yirde muḳābil şems-i aʿlāya
K'aña ol her demde envārın sebebsüz intişār itmez
8. Nite her ʿāşıka Hāk'dan bilā keyf irmeye pes nūr
Ki her hāletde bir dem yok k'andan itizār itmez
9. Cihāndur bu ḫalāyık her biri bir yüze ʿāşıkdur
Ne bülbul var ki bir gülşen anı zār ü nizār itmez

10. Fedâyî sen yüz ol bâb-ı şeh-i a'lâya tut k'anuñ
Tavâf ü seyrini haddince bil her merd-i kâr itmez
11. Neye yüz tutsa hod insan irişür âhîr ol kâme
Göñülden tâlib olduğca meger şıdk-ı üstüvâr itmez

99

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Her ne can k'ol haremüñ bāmına seyrân idemez
Murğdur maqşad-ı a'lāsına tayrân idemez
2. Bir mekes per ne kadar cüşt ise seyrinde be-cehd
Uçsa fāvüs-ı melek şadrına cevlan idemez
3. Hâkiyân gerçi riyâzetden ider cism-i hafîf
Olmasa baht-ı felek şahnını meydân idemez
4. Ya'nî her merd-i cefâ-pîşe k'ider seyr ü sülûk
Menzilin bir kadem ol şuffe-i merdân idemez
5. Niceler şavm ü şalât içre kıılır mekr ü hıyel
K'anı cāndan dürişüp Âdem'e şeytân idemez
6. Pes ne kılsun amel ol pür hıyel ü kem nazara
Ki göñülden yüz urup hizmet-i Yezdân idemez
7. Maş ü tâli ki turup âlem-i keşt ide tamām
Maraş için hükemâ derdine dermân idemez
8. Devlet ol ışk erinüñ kim dün ü gün yolda müdām
Seyr ider kimseye bir hîle vü bühtân idemez
9. Cānib-i halka degül mâkir ü gaddâr ü zalûm
Taraf-ı Hakk'a özin hâlif-i fermân idemez
10. Sen Fedâyî sığın ol Hâlik'a cān ile nihân
Ki kes emrinsüz anuñ bir kıla noksân idemez
11. Cümle takdîr iledür hâl ü haber neyse hemân
Kimse bünyādın anuñ cehd ile virân idemez

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Bize kim māni' olur ışka ki sevdāyilerüz
Sırrı hem-derde 'ayān idici rüsvāyilerüz
2. Nazar-ı pāk ile üş vākıf olup sırra bugün
Nazm idüp neşr iderüz sanma ki ferdāyilerüz
3. Kōmaduķ bir şaşı şaş üstine dünyāda velī
Hiç mesken bize sedde olmadı hercāyilerüz
4. Ne heves lezzet-i dünyāya ne 'uķbāya şama'
Dost dīdārı hevāsına düşüp hāyilerüz
5. Dīn-i Aħmed bize besdür iderüz şükr-i müdām
K'efđal-i kātibe-i Mūsā vü 'İsāyilerüz
6. Hıřķ meğaz olma refīķa nazar it tābi' iseñ
Dürer-i baħr-i hikem pāřa ki deryāyilerüz
7. Nāzır-ı gayret-i zātuz ki virür kudret-i tam
Zākır-i isme pes ol 'ilm ile esmāyilerüz
8. Sāz-ı çerķ ü mey-i ıřķ iñlese cūř itse hemān
Şühre ten çerķ ile cān sükre ile mevlāyilerüz
9. Yirme sūfī bizi bāzār-ı maħabbetde görüp
Şır-i zengīn ile zevķ ehline helvāyilerüz
10. Hāķ rızāsına Fedāyī ne gerek ħavf ü recā
Girürüz düzaħa vü cennete ħoř māyīl erüz
11. İçerüz ħalk ile bir şu bize cān anlara kān
Teřne kıbīler ile řan şüde Mūsāyilerüz

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Siz ki iy aşhāb-ı dünyā māl ile mağrürsüz
Māra beñzer ol siz ol mārile key mesrūr-sız
2. Ol şu ķarsız ha şu ķarsız ceybe her 'ayb ile pes

100 S. 90a, , M.K.82b

101 S. 90b, , M.K.82b

Şöyle zanneyleñ ki bu   lemde siz me   rsız

3. Ansuz olur g rse   z e   f-ı   mmetden birin
  an ki ejderh dur andan gün-be-gün mehc r-sız
4. Cümle  ayb anlarda peyd dur bugün  yineve 
Siz bihamdillah bu evde  irk ile mest r-sız
5. Mest-i zersiz  amr-ı  afletden bugün y rın tamam
Ayılırsız  imdi u  b -ıy  gicelik ma m r-sız
6.  ahr   lutfından H d n   k'enbiy  virdi  aber
  n deg lsiz ol  aberden b - aber ma zur-sız
7.  ehd   şekerden ki şirindir bu d ny     ilik
   ibet şekker ziy n eyler size ma r r-sız
8.   n s c d it ol yakındır H   'a   n   n siz m d m
S cid-i  zerim  alk     bid-i men  r-sız
9. H bb-ı d ny  kim  a alar ba ıdur dir Mu  f 
Belki c ndan bunu   itd kce siz ma   r-sız
10.   iretd r bu ev ehline  ar m iy ehl-i s m
 od ne   cet s z bu d r içinde siz me   r-sız
11. H l-i d reyn olsa ger  ab -ı Fed yi' den s  l
 Aksi v     olıser ma m r eger meks r-sız

102

Fe il t n Mef  il n Fe l n

1. Aya   sni  gören nig h itmez
Kimse gün görse meyl-i m h itmez
2. Meh cem l   g ninden almağa n r
Gice mi var ki  azm-i r h itmez
3. Merve     ı yüzü  af sını dil
G reli  ayrı k ble  h itmez
4. Mihr ider c n    a m ider  e m  
Bilürem  a m-ı b -g n h itmez
5. Şöyle    m itdi    la       kim
 ulına  zge p di  h itmez

6. Taht-ı dil çalsa ayrden hali
Cn haylnden zge şh itmez
7. İşign chını mam ideli
'Arşa irerse meyl-i ch itmez
8. Yüzün yinesine karşu gl
Cn virür her nefesde h itmez
9. Nice cn nez'ine irmeyen ben kim
Gh ider meyl-i dost gh itmez
10. Ol kapuya Fedy kl olalı
Cenneti kendüye penh itmez
11. Luf-ı hn ile mest  ayrından
Hiç mmid berg-i gh itmez

103

Mef'l Mef'l Mef'l Fe'ln

1. İstense bugün şıdk ile bir cn gele girmez
K'ol cn vire cnsuz diye cnn ele girmez
2. Cn virmek ile cn bulur evvel kamu tlib
Ol cn ile irer aa pes sn ele girmez
3. Bir ehl-i naar lemi keşt itse ser--ser
Her yirde bir emr üzre mselmn ele girmez
4. Din ehli hf var ise kin ehli içinde
Hep tlib-i nn tlib-i imn ele girmez
5. Ser-keşlik idüp kla nfs oldu havle
Dv aldı açılım-i Sleymn ele girmez
6. şffiyi riy kapladı dervişi gedlık
Hem bir Hk in hfz-ı Kur'an ele girmez
7. Bir şık-ı şadık kanı Yakb-şıfat t
Feryd ide kim Ysuf-ı Kenn ele girmez
8. Ysuf bulınur şıdk ile Yakb olana lik
Ol vech ile giryn olur insn ele girmez

9. Hâk söyle Fedâyî bu zaman içre beşerde
Her mülkde bir rast-ı nıgehbân ele girmez

104

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Çü gördük her gönül levhinde 'ayn ü şin ü kâf olmaz
Hâkikat mektebi dersin görenler pes küzâf olmaz
2. Cemâl-i nûrını her kim yüzünde gördi şâdıkdur
Ne dirse tut muhakkağ bil yakîn ehlinde lâf olmaz
3. Duâ vü mantık u zühde sıgar kizb ü füsûn ammâ
Tarîk-i 'ışk muhkemdür beşerden ihtilâf olmaz
4. Gönül ehline yoldaş ol şafâ isterseñ iy şüfî
Yidi deryâda yürmek hod küdüret ehl-i şaf olmaz
5. Maḥabbet aşldür tâ'at aña fer' olma ansuz kim
'A'melden ḥayr ü şer ne ansañ gelür aşla ḥilâf olmaz
6. Dilerseñ ḥalvet iy zâhid ḥayâl-i gayri sür cehd it
Ḥalâ kıl ḳalbüñi çün kim melâda i'tikâf olmaz
7. Gönül tavfında her gâfil nice sa'y itse bâtıldur
Tolansa Karbe'yi biñ kez şeküñ ehl-i tavâf olmaz
8. Veli oldur ki fakr içinde ḥâlin ḥalka fâş itmez
Hem ehl-i fakre şefkatden ğınâda dest bâf olmaz
9. Fedâyî şüreti terk it naşîb al genc-i ma'nâdan
Ki her şüret k'ola sâlim ḥâkikatde mu'âf olmaz

105

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kişi kim olmaya ğamġin bu vîrân içre şâd olmaz
Şu kim eslâfî yâd itmez eyü âd ile yâd olmaz
2. Şular kim ḳalbini beyne'l-esâbi' gördi ser-gerdân
Ne deñlü bî-murâd olsa Ḥudâ'dan bî-murâd olmaz
3. Nice kesb ehlinüñ kârı olur geh geh kesâd ammâ
Revândur emr-i Hâk dâyim revân aşla kesâd olmaz

104 S. 91a, , M.K.83b

105 S. 91b, , M.K.84a

4. Öziñden fāni ol bāki hayat istersen iy şūfi
Emīn ol bīm-i cāndan kim bu şulh içre fesād olmaz
5. Sa'īd oldur ki küfr içre yüzün döndürmeye Hāk'dan
Müselmān olsa cehd itseñ şakī pāk i'tikād olmaz
6. Kelām-ı ehl-i 'irfānuñ yine ehline nāfi'dür
Girin kim dest-i kudretten ire hergiz küşād olmaz
7. Kāba vü tāca aldanma göz aç envāre baq her dem
Her ol k'adı 'imāde'd-din ola dīne 'imād olmaz
8. Ğazā-yı ekber isterseñ kıtāl-i nefis-i kāfir kıl
Ki her birinün kânın dōken merd-i cihād olmaz
9. Fedāyī ehl-i vaḥdetden şümār olduñsa miskīn ol
Bilürsin k'ehl-i tevḥidüñ işi kibr-i 'inād olmaz

106

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şākirüz 'ahdüñde biz kim cāna gelmişlerdenüz
Dimişüz cāndan belī peymāne gelmişlerdenüz
2. Bülbül-i şūrīdeveş ḥüsnüñ gülüstānın görüp
Zāri'l-ḥiler kılmāğa mestāne gelmişlerdenüz
3. Küfr zülfüñ gerçi dīn itmişdi gāret evvelā
Soñra yüzüñ görüben imāne gelmişlerdenüz
4. Şem' bigī bir ayağ üzre dikilüp şubḥa dek
Ğıceler ḥaşret odına yana gelmişlerdenüz
5. Dil-ber erḥam it bize zaḥm urşa k'āḥir kapuña
'Adl ü inşāf isteyü dīvāne gelmişlerdenüz
6. Bizi bu sevdāda görüp yirme İ zāhid ki biz
'Işka biliş 'āleme bī-gāne gelmişlerdenüz
7. Sen tarīk-i Hākḳ'a gerçi toğrulup gelmektesin
Biz mey-i maḥbūb ile rindāne gelmişlerdenüz
8. Murg-ı lāhūtuz bize gülzār-ı vaḥdetdür maḳām
Bu serāya bir nefes seyrāne gelmişlerdenüz
9. Dost yolında Fedāyiler tarīkınca müdām

Selb-i ağıyar itmege merdâne gelmişlerdenüz

107

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dil k'ānuñ hiç naazar hadd-i serāsın göremez
Pes mekân olsa hem ol zāta harāsın göremez
2. Gerçi lāyık degül iṭlāk-ı mekân ol zāta
Ki kes anuñ dirüşüp qabl ü verāsın göremez
3. Liki muhtāc-ı mişāl olsa kıyās itse 'uḳūl
Bî-mişāl ol tarafuñ 'arş ü şerāsın göremez
4. Pes ne yüzden göre bulduğunu kurb-ı ehl-i vişāl
Ol ki dil kişverinuñ tūr ü 'arāsın göremez
5. Cān-ı 'āşık dem olur baḫr-i ğırvāne düşer
Biñ yıl uçarsa anuñ kimse qarāsın göremez
6. Zāhidün 'ışka şafā-baḫş ile baş koşmadığı
İtdügi fi'lüñ el açduḳca kirāsın göremez
7. Pes ider 'āşıkuñ aḫvāline inkār ü kıyās
Ki neden çāre bulur cāne çāresin göremez
8. Cān ü ten terk idüp ol 'ālem bî- çüne irer
Bu hicāb aldı daḫi çün ü çırāsın göremez
9. Sen Fedāyî ko daḫi nefis-i girān-bāre naazar
İtme k'ol 'ömr geçer cehl ü mirāsın göremez

108

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Baḫr-i ḫikmetde ki biz bir nice dūrdānelerüz
Şıdk ile herbirümüz 'āleme ferdānelerüz
2. Gerçi ma'nāda melāyik şıfatuz 'ışk erine
Liki şüretde hicāb ehline kāşānelerüz
3. Hiç 'ankā bize himmetde muḳārin olmaz
Dost dīdārı şu'āna ki pervānelerüz
4. Sāḫi ḳudret içürdükçe bize cām-ı ḫayāt

107 S. 92a, , M.K.85a

108 S.108 __, M.K.84b

Āb ü mey neyse bu ħum-ĥānede peymānelerüz

5. Ĥüsn-i bî-miṣlümüz āyine-i ṣāfide görüp
Yilerüz isteyü her menzile divānelerüz
6. Her gülün şevkine bir nağmede hoş ĥurram olup
Bağ-ı zevk içme öter bülbül-i mestānelerüz
7. Çünki ol bağın temāṣā kıluruz ĥikmet ile
Güreden fark idüp engüri saçup dānelerüz
8. Gah olur dost adına yādına cām içmek için
Cür'a cür'a dilenür ṭālib-i serdānelerüz
9. Biz Fedāyilerüz üṣ kūy-ı ĥarābāta girüb
Her dile hem dem ü her cān ile hem-ĥānelerüz

109

Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün

1. Şūfiyā var ḳalbuñi ṣāf it ki züft ü nādumuz
Bir güherdür ḳısm ü renk itmiş durur üstādumuz
2. Ol güher nūrı ser-ā-ser ʿarṣ ü ferṣi tutup
Dilden elden görünür ʿİsi vü Mūsī ādumuz
3. Mevc-i deryāyuz velīkin bir nefes miṣl-i ĥabāb
Gerçi şu üzre urulmuş ḳubbeveṣ bünyādumuz
4. Bunda göz ü ger kem-i bîṣ iç ü taṣ yād ü biliṣ
Anda Ḥaḳ luṭfiyile ṣādüz bende vü āzādümüz
5. Ḳıblemüzdür ṣümme vechü'llah riyāsuz cān ile
Dost zikridür hemīṣe bî-zebān evrādumuz
6. Cümle birlik baḥrine müstağraḳ olup ḳatre var
Bî-ser ü pā hiç fark olmaz biliṣ ü yādumuz
7. Gül-sitān-ı cennet-i tevḥid içinde cāvidān
Kevṣer-i taḥḳik ü ĥān-ı maʿnevīdür zādumuz
8. Bunda anda fāʿil-i muṭlaḳ Ḥudādur gerçi
Yine kendü fiʿlümüzdeñdür bu zulm ü dādumuz
9. ʿAyn-ı vaḥdetdür ḥaḳīḳatde Fadāyī ger hezār
Ḳatre peydā ola deryādur hemīn aʿdādumuz

Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün Müstefîlün

1. Dil Ka'besin tavâf iden cân sev menâtı gözlemez
Ma'bud evine 'abd olan Lât ü Menâtı gözlemez
2. Nefsân-ı şürbüñ lezzetin ögmek ki zehir-âlûdedür
Mest şarâbu ıışk olan kande vü nebâtı gözlemez
3. Ahmağdur ol kim dînini dünyâya şatar nefis için
Da'vî-i serverlik kılar râh-ı necâtı gözlemez
4. Mağbûb-ı revhânı seven her bî-vefâdan göz yumar
Hağ nûrile hem renk olan cân şeş cihâtı gözlemez
5. Bakmaz bu dünya mülkine bulan sa'âdet gencini
Tevhîd-i zatuñ tâlibi bu mümkinâtı gözlemez
6. Mağbûl-i Hağdur her kim ol dünya vü ıukbâdan geçer
Terk ider ekl ü şürbi hem mevt ü hayâtı gözlemez
7. Hağğânı meşrebden içen olur Fedâyî zinde dil
Ab-ı hayâta bakmaz ü Nîl ü Fırât'ı gözlemez

SİN HARFİ

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

1. Tâlibâ tut yâr iseñ küşi irâdet bir nefes
K'ulasın tâb-ı bana cândan meta'ı mültemes
2. 'Âkıl iseñ key nazar kııl sırr-ı mîr'üttağle sen
K'ış bu 'âli tuhfedur sulţân-ı dînden muğtebes
3. Ya'nî şâh-ı enbiyâ şordı emîre ki altışar
Yüz biñer şâh ü zehep yâ mantık eylersin heves
4. Dîdi mir î Hağ rasûli altıyüz biñ kavlı-i rast
Baña yigdür kim cevâhirdür hep anlar hâk ü hâs
5. Pes rasûl-i hağret-i 'izzet didi cem' itdüm üş
Altı yüz bir kavli bu altı kelâm içinde bes
6. Yâ 'Alî gördüñ ki hep meşğûl olurlar fağl-ı halk

110 S. 92b, , M.K.85b

111S. 92b, , M.K.85b

- Sen ferayiz hatimine meşgul ol urdukcā nefes
7. Sānisi gördüñ ki halk aʿmel-i dünyā mestidür
Sen ʿuyüb-ı nefse meşgûl ol tarîka sür feres
 8. Sâlişi gördüñ ʿuyübuʼn-nāsa meşgûl oldılar
Sen ʿuyüb-ı nefse meşgûl ol tarîka sür feres
 9. Râbi-i çün halk düşdi zînet-i dünyāya sen
Zeyn-i dîn it koma dilde zerrece kinden denes
 10. Hâsiyi gördüñ ki nās ister tavassut halka hep
Sen tevessül hālîka kıl ola feryād res
 11. Sādisi ger keşret-i aʿmāle meşgul olsalar
Safvet-i aʿmāle cehd it sen kʼolasın merd ü kes
 12. Pes tarîk ehliseñ iy merd iş bu aqvāl-i güzîn
Saña besdür ol iki sulţân-ı dînden sözi kes
 13. Fazle bakma farza meşgûl ol dañi ʿukbāya sen
ʿAyb ü zeyn-i halkı ko kâr it var iken dest-res
 14. Sen Fedâyî sakla genc-i dilde bu gevherleri
Neşr ola tâ yiryüzine şınsa bu hâkî kafes
 15. Devlet anuñ kʼehl-i dilden pend ala hüşyâr iken
Yohsa kaldı mest-i halvâbeste pâ mişl-i mekes

112

Mefâʿilün Feʿilātün Mefâʿilün Feʿilün

1. Tır iy küʿayb-i cinān ur bu dem huccete nefes
Kʼoyana nefis-i nefis olmadın şikeste kafes
2. Bu gâriğüle ki yokdur qarār ü ʿömre gebāt
Şafāsuz ura kafāk ile bâkî mülke heves
3. Bu cünbîşle ki cān kâr ü bâni gayba uya
ʿAceba mi şıçrada tāk ü revāk-ı çerha heves
4. Nişān ne ʿazme vü seyre sükût ü ʿuzlet-i tām

Nedür bu şi'ri şafâ-balş aña şadâ-yı ceres

5. Hâyâl-i zâhir ü bâtın k'olur bu yolda kamu
Bu ehl-i rāha irince maḳāma ters ü ḥares
6. Dürüş ḥaḳîḳate ırgür k'ola hemîşe revân
Yenüñce cûy-i vü lâ ü 'alâ cû Nîl ü eres
7. K'anuñla çîrk-i ḥaffiden müdām pāk olasın
Bu cān ü tende daḥi ḳalmaya nişân-ı denes
8. Bu tuhr ile k'ola sen şeh ser-i yir vaḥdetde
Gubār-ı keşret irişmez serây-ı sırruña bes
9. Hümâ-yı bâtına ḳande ḥayâl-i bâtıla rāh
Ne seyre şehper aç a uça ol hevâda mekes
10. Fedâyî şîrk-i ḥafî yak nefesden āhın ese
Ne duysun āha ara 'ışḳ odından irse ḳabes
11. Yüz ursan ol ḥarem-i ḥāşa k'iresin bî-ḥavîş
Vişâle pes bu denîden ḳo geç 'ilāḳa ki kes

113

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her nefes itmedüñse Ḥalîḳ'a ṭalib sipās
Bil ki tıtmaduñ daḥi 'abd-i şekür emrinde pās
2. Ol yigirmi dört biñdür şükr iderseñ her deme
Rüz ü şeb olduñ kerem bâbında lâyıḳ Ḥaḳ-şinās
3. İtmedüñse bârî taḳşîr itme kıl ızhan-ı 'acez
K'oldı nisyāndan bu peydādur ḳaçan ḥalk oldu nās
4. Gerçi ol şükr ile bu 'acz olmaya yeksân velî
Vaḳt olur 'ilme berāber vezn olur cāndan ḳıyās
5. Cümle 'ilm ü ṭā'at a'lāsı nedür dirseñ faḳîḥ
Fehm-i 'acz-i nefis ü ḳudretdür 'ināyetdür esās
6. Şanma nā-sibḥ ü şebā'dür ṭāş ü liç zeyn ādeme
'ilm-i zāhir şıdḳ-ı bâtın birle taḳvîdür libās
7. Ḥod 'alāmet olmasa kimdür ne bilsüñ 'uriken
Görse yād er şāh ü bende rûy-i Maḥmūd ü Eyes

8. Pes ne yirde k'ola vālī vü velī olmaz hafī
Kīse şad renk ehl-i ʿirfān içre zer bağt ü bilās
9. Ol Hudā ʿilminde hōd halk itdi yoğdan ādemi
Nite maqbūl olmaya tavʿında ervāh ü havās
10. Sen Fedāyī cān ü dilden şükr kıl ol Hālīka
Kim bulur bu ins ü cān andan hemīşe iktibās
11. Tā bulasın bunda andan hān-ı luğf-ı bi-dirīğ
Olmaya hergiz sivādan sāña ümmiz ü hirās

114

Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilātūn Fāʿilūn

1. Tālib isterseñ k'ola dil maḥrem-i sırra enīs
Rüz ü şeb say it k'olasın şüret ü maḥnā cenīs
2. Bu teşebbüh birle artarsa ʿaceb mi her nefes
Sālikān-ı dil dīn öñinde olsa bir şeydā celīs
3. Gerçi nefis-i pest ile olmaz berāber ʿākıbet
Cūnbīş ü sīmāda her hāletde bir nefis-i nefīs
4. Liki qadr ü şadr-ı ʿizzet de bulunsa baht ile
Tañ mı bir mūr olsa ehl-i Kaʿbetüllāha vü kenīs
5. Pes kemāl-i devlet-i ʿukbāya irmezse ʿaceb
Olmaya akşā-yı ʿizzetde cebābirden reyīs
6. Degmeye baht ü fazīlet virmedi ḥaddince Haq
ʿAlleme'l-esmā kemālin bulmadı baht-ı bilīs
7. Naḥs ṭālī pes ʿazāzıl olsa āḥir şüm olur
Bāb-ı ʿizzetde hezārān sāle olsa kāse līs
8. Hōd ne deñlü baht ü devlet bula cidd ü cehd ile
İrmese ʿayn-i ʿināyetden hidāyet her ḥasīs
9. Bir ḥaṭādan ola çün Hārūt ü Mārūt emr ile
Tā kıyāmet çāh-ı zilletde nük ü sār ü ḥabīs
10. Sen Fedāyī söyle bu şīr-i fazīlet-baḥş tā
Zindesin olunca duta kāmētūñ mişl-i ferīs

11. Rağbet-i nās olmasa eş'ār-ı nāzuñ şab'a hem
Hayf ola hikmetde nāṭıķ olmayā şab'-i selīs

115

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Uralı Hālık-ı pıçün bu mülk-i cisme esās
Kimesne kılmadı haqqınca ol Kerīm'e sipās
2. Bu yidi ʿuẓv ü ruh ü haṭṭ ü laḥm ü şahm ü ʿurūķ
Bu ʿaql ü nefis ü revān qalb ü şab ü sır ü havās
3. Daḥl ne varsa bulardan muʿayyenāt kamu
Senüñ çün indi k'olasın gulām-ı ḥāce-şinās
4. Eger dilerseñ olasın hemişe ʿabd-i şekūr
Ne hāl içindeyiseñ tut sipās-ı muhsine pās
5. Yigirmi dört bin it dilde dün ü günde şenā
Hüdāya ol ʿaded üzre virildi çün enfās
6. Ki ya'nı her nefese şükr iderseñ iy mü'min
Başuña tāt ü ḥılāfet virile qurb libās
7. Eger bu mümkün ise cehd idüp vefā kııl bul
Ve ger degülse qo Maḥmūd öñinde rüy-ı eyās
8. Kemāl-i ʿizzin añub geh nefesde biñ şükr it
Haṭā vü ʿaczüñ añub geh ʿarz kııl iflās
9. Fedāyī şanma ki Haqq'a süstüde ḥamd idesün
Çü ʿaczile eyledi Aḥmed sipās-ı Hālık-ı nās

ŞİN HARFİ

116

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Degülseñ sen mey-i ʿışk ile sarḥoş
Edeb şakla dilā āh itme ḥāmūş
2. Ve ger mest iseñ ehl içinde zinhār
Dirilme sözde yüzde şāḥib-i hoş
3. Şafā ehline şun sen ʿışk cāmın
Küdüret ehline vir ḥāb-ı ḥar gūş

· 115 S. 94a, , M.K.87a

· 116 S. 94a, , M.K.87b

4. Bülend it himmetüñ cāndan hümā tek
Uç evce girme her sūrāḥa çün mūş
5. Ne gelse ıışık içinde cāna hoş tut
Ḥakīmüñ ḥikmeti bil nış eger nūş
6. Nişān bu yolda ehlinden sorarsañ
Nazar kıl dīñ ü āteş-dāne pūr cūş
7. Meger arada bir kaç pīr-i puḥte
Kola her merd-i ḥame sırr-ı ser-pūş
8. Ne bilsün gizlü genci merd-i āsī
Meger nā-gāh ola ol devlete tūş
9. Bulunmaz değme vakt ol devlet ī merd
Yūri her yüze göz her söze tut gūş
10. Degülseñ münkir itme nefret āḥir
Görünse kimi āḳil kimi medhūş
11. Kamu birlikdedür pencāh eger penc
Hezārān ḥordeden taḳ gūşe ver gūş
12. Fedāyī rāz-ı dil gūş eyle zinhār
İşitme nefis-i bed ḥoden ḥalā lūş
13. Bilürsin k'āḥirü'l-emr oliser fāş
Ne ma'nī k'oldı dil levḥinde mengūş

117

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Luṭf-ı ten şandum bu ḥüsni ḥod ser-ā-ser cān imiş
Şişe-i beyzāya düşmiş pertev-i cānā imiş
2. İki elif cān ü ḳad-i cānāndan olmuş çün be hem
Añlayu baksañ nazardan Ḥaḳ'dan ol iḥsān imiş
3. Ḥā vü sīn ü nūn-i subḥandur ki virür nūr-ı zāt
Gerçi bir kaç günlük ol bu tende bir miḥmān imiş
4. Olmasa uşşāḳa her yüzden delīl ol mihr-i Ḥaḳ
Ḥod bilürlerdi mu'ayyen bu cihān zindān imiş

5. Pes kemāl-i hüsni dil-ber kim görünür perdeden
Anı sen hâk-i siyah şanma Hüdâdan ki ân imiş
6. Ni'met-i vaşlıcün ister dünyâ vü ʿuqbāya halk
Çün bulunmaz devlet ü fakr arada yiksân imiş
7. Hâşa hüsni rüy-i hür ü gaybî vü kerrubiyân
Ahseni bu cümleññ hüd behcet-i yezdân imiş
8. Bu kamu âyinelerden berķ uran envâr ü şevķ
Tâlib ü didâra andan pertev-i rahşân imiş
9. Hüsni egerçi hâr-ı keşretden görünür halka lîk
Her biri Hâk gülşeninden bir gül-i handân imiş
10. Var Fedâyî sen vefâsuz hüsne aldanma bugün
Ol hâkîki hüsne irmek dileseñ ki olmaz kâr imiş
11. Cümle ol nûr-ı hayat ü menbaʿ-ı lutf ü vefâ
Bu hemîşe halka kahr ü mâkir ü fettân imiş

118

Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün Mefâʿilün

1. Çeküp cûş itdi tāk-ı dilden dehâne bir zübân âteş
Ki eger peydâ kılam tutar ser-â-ser âsumân âteş
2. İşidüp bu sözi ʿaqlum bakup köynüklü göñlüme
Didi kâv içre sâhirdür meger k'ider nihân âteş
3. Ruğun devrinde kılduğı karar oldur siyah hâlûññ
Semenderdür ki kılmışdur mekânın bî- gümân âteş
4. Gözüm döktükce yaş artar odum haddüññ hayâlinden
Yanar pes gelse ʿâdetdür şitâda mihmân âteş
5. Firāk içinde âhumla müdâm enfâs-ı germümden
Göge çıkmaga râh olurdu olsa nerdübân âteş
6. Şehâ Mûsî-şîfat şıdkum ʿaşâsın şalaram karşı
Ne deñlü fitneden yaksa zübân-ı sâhirân âteş
7. Düşüp ıışkuña ʿaqlumdan aman ummazsa mihrüññle
Ne tañ cānum hâlîline olursa gülsitân âteş

8. Eger bir zerre derdümden haberdâr ola germ olup
Cihânı bel' ide bir dem dem urup bî-dehân âteş
9. Fedâyî bu hevâ içre dilerdi hâk ola bir gün
Uş âb-ı lûfîa gark oldu ne gam tolsa cihân âteş

119

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. İy koyan şıdk ile cāndan dost meydānında baş
Yār urursa yāre kılma sırruñı ağıyāra fāş
2. Şehd umarsañ nışini nüş it devā bil derdini
Hün-ı dildür çün bu hānc germ olan uşşāka aş
3. 'Āşık iseñ 'ayn-ı cāndan görmege ma'sūkı sen
Çeşm-i şüretden egilüp gözleme göz ile kâş
4. İştihā-yı şādık isterseñ na'imden fāriğ ol
Hün-ı Hakk'a ir naşib al koyma nefis ile lāş
5. Ger mecāzı hāndan umsañ zevk-i cān al bî-garaz
Cümle maḥsūsātı bil āyine bak iy hāce tāş
6. Tā ruh-ı mihr-i dıraḥşānuñ görüp her zerrede
Dāne dāne ebr-i nīsān bigi dök şevkinde yāş
7. Her ki yirse kuvvet-i 'aql-ı me'āduñdur bu kuvvet
Kim kadem başmaz bu seyre tābi'-i 'aql-ı ma'āş
8. 'Āşık iseñ budur evvel menzilüñ iyu rāst-bîn
Ger fakirü'l-hāl olasın ger şeh-i şāhib-fırāş
9. Var Fedâyî bigi 'ışk içinde cāndan şādık ol
Ol kapuda kim olasın cümle derd ehline bāş

120

Mef'ālün Mef'ālün Mef'ālün Mef'ālün

1. Eger bir ak harir üzre çeke bin hāme yüz naḳḳāş
K'al-emānı bu lûf ile idemez yüzde bir göz kâş
2. Ki ol bir huşk-ı şüretdür özinden gāfil ü bî-cān
Ne beñzer şüret-i inse ki bu cān üzre cāndur fāş

119 S. 95a, , M.K.88b

120 S.95b, , M.K.____

3. Huşûşâ hûb-ı âlem kim anuñ devrinde her Ya'qûb
Cemâl-i Yûsuf'ı gözler götürmiş her taraftan bâş
4. Ne irsün olmasa bahtı kuşûr ü tahte her kâşır
Ne görsün hûr-ı firdevsi kuşûr-ı dînde her kallâş
5. Ola mı loğma-i peşşe tama'dan to'ma-i anķā
İderken toğme ekl itse şeba'dan dāne-i haşhâş
6. 'Aşrda k'ola bir 'azrā olur müştâķi şad dāmık
Dehrde k'ola bir Şîrîn olur Ferhâdı çendā vü bâş
7. Pes ol kim şehr-i dîn içre tutupdur 'izzile şöhet
Uyan cânlar aña şeksüz bulurlar himmet ü pādâş
8. Velî aşhâb-ı nefs uymaz uyarsa daħi zevk itmez
Ne umsun nefs-i 'āşîden velî tab' olsa Hâk yoldâş
9. Fedâyî sen mürüvvetden dem ursañ ehle yoldâş ol
Ki bir nefs olmaz ehl içre k'ide bî-nef'-i dîn per hâş

121

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Cemâlin görmek isterseñ tebî'â gözle Mûsîves
Hacerden ger şecerden hep işit gör mantık ü âteş
2. Bu âşar içre envâr-ı haķîķi muhteftidür bil
Nazar kıl 'ibret ile gör deñülseñ bâtına a'meş
3. Sen ol genci ilâhîsin hafî çeşm-i melâyyikden
Ki yir gök saña olmışdur libâs ü mesken ü mefreş
4. Saña ta'lim içündür hep huţût-ı nusħa-i 'âlem
Okı kıl kâr-ı hoş 'âmı deñülseñ çün yüz aħfeş
5. Seni da'vet kıllur şāhuñ dem-ā-dem sözden añlar saña
Kamu hâletde pes rām ol be-cidd iy bende-i ser-keş
6. Geleden 'aleme tîrûñ nişāne urmağ istersin
Haţā kılduñ kamu fehm it ki kâlduñ uş tihî ter-keş
7. Sen ol'âli nesebdensin ki yüzün görmege bir kez
Melâik cem' olup oldı temâşâsında denk ü ğaş
8. Kaza geldükde sehv itdi egerçi evvel âhîr hem

Haṭā ‘afvında ḥazretten olupdur bî-ḥatā dil-ḥoş

9. Fedāyî ḥamd-i ḥazretten murād olduḡca medḥ it sen
Âb ü eṣrâf-ı evlâdı ki yok ḥalḡ onlara begdeş

122

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ferd ol iy merd iş bu devr içinde yâ istersen iş
Bir ser-i ḥoş kişe yoldaş ol k’olasın ḥalḡa pîş
2. Añlama kem hiç özüñden özgeyi bî-zār iseñ
Tā bulasın ‘izz-i cānı meskenet bābında bîş
3. İş budur dü bîşe bakma birlik isterseñ yüz ur
‘Añlama kem hiç özüñden özgeyi bî-zār iseñ
4. Kendüñi pāk it ḥabāişden dürüş müştāk iseñ
Ol yüze k’andan münevverdür bu ‘ālem yāz ü kış
5. Ḳadr-i cān üftāde cān şanma ‘āşık-ı a‘lā himmet ol
Dīde vü dilde revān ü tāze görseñ eşk ü rîş
6. Nükte-i mütüvā işitdünse güzer kıl ḥileden
Mürde tenlerde ḥod olur zerrece sevdā-yı ‘iş
7. Nef‘ ü zarra bakma ḥayr ü şerre baḡ dindār isen
K’oldı ekşer bu iki farkında mümtāz ehl-i kîş
8. Behre kim zıkr-i ilāh ü gāh alur kim ṭab‘ ile
Bir degüldür ḥod bu peydādur sūrüş ü gāvmiş
9. Sen Fedāyî vaşl-i yār ol behre cāndan her nefes
İş bu varlıḡdan ki peydādur saḡarsañ nüş ü niş

123

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Cān ki bildüñ ‘ışḡ ile maḡbül-i cānān olmamış
Cin ṭut anı k’ol daḡı taḡḡık ile cān olmamış
2. ‘Aḡl elinden dīv-i nefes almış egerçi ḥātemin
Lîkin aşl ü fer‘ile şeksüz Süleymān olmamış
3. Bunca yıldur şekl-i insān ile ten-perver geḡer

122 S. 96a, , M.K.89a

123 S. 96b, , M.K.89b

- İş bu hikmet hāneden derdine dermān olmamış
4. Her бүti bir kıble her rū dīn ü ebr ü secdegāh
Eylemiş kendüye līk ašlā müselmān olmamış
 5. ‘Ākıbet ol kıble vīrān dīn siyah mihrābı kej
Olup ol hāletden inšāf ile yakżan olmamış
 6. Pes bu cins olmaz temām olmazdan öñ pek cidd ile
K’āhır ezdād ile ol hılkatde yiksān olmamış
 7. Nefsdür emmāre ol ezdādı ervāh ü ‘uqūl
Muṭma’inne olmasa bil nefsi insān olmamış
 8. Var Fedāyī sen bu cem’üñ himmet it işlāhına
K’itmeyen himmet bu şulha merd-i meydān olmamış
 9. Hāşa nefsi işlāhı k’ansız hiç seyr itmez ‘uqūl
‘Ālem-i lāhūta pes vaşl ansuz āsān olmamış

ŞAD HARFİ

124

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

1. Hevā-yı dost bil iy tālib arzu-yı havāş
Hem ol nihāl ede cān virmek oldı ‘ayn-ı hālāş
2. Muḥibb-i yār-i revān bahşādur hīle behişt
Görünse yok ğam –ı emn anda buña meyl-i menāş
3. Bu yolda gerçi ki ‘uşaqa hizmet oldı delīl
Velīki süst kademdür olursa bī-ihlāş
4. Kemāl-i hāsı Hudā himmetince kudretdür
‘Aceb bu ‘acz ü fenādur tarīk-i hāşu’l-hāş
5. Ne dem ki maḥv ola mevlā zuhūr ider mevlā
Şuhūd-i Hāk olur āhır şehīd-i Hākḳ’a kışāş
6. Eğer bekā dileseñ gevher-i hayāt için al
Nikāb-ı zilleti baḥr-i fenāda ol ğavvāş
7. Zihī maḳām-ı tenezzül ki aşl-ı rif’atdür
Ne anda zikr-i meḥābis ne fikr-i istiḥlāş
8. Şafā dilerseñ işit iş bu şi’ri bī-şek tut

Güher gerekse münāsib kulağa kalbe reşāş

9. Fedāyī nefsüñi ħor eyle kibriyānı gör
Ĥudānuñ ehlisen kırma kibriyāsını yās

ḌAD HARFİ

125

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Ne cānda k'ola hevā-yı cevāhir ü a'rāz
Yağın bu k'andan ider vācibü'l-vücut i'rāz
2. Kişi ki tohm-ı 'amel ekse ħayr ü şer neyise
Ĥubūbın aña münāsib bitürür ol Feyyāz
3. Gerekse dilde maĥabbet gerekse buğz olsun
Hemīşe fi' lile müşābih nüzül ider a'vāz
4. Maĥabbet içre memāt ü şığāfı şıĥhat bil
Kasāvet içre ħayāt ü hibātı şay emrāz
5. Ĥırde ki nefse muvāfiq dir ile mürteddür
Ĥireddür olsa velī nefs tayı' ü murtāz
6. Ki ya'nī her iki yaqīne irişe keşretten
Kaçar ne māyilü'l-āşüre ĥāke ehl-i riyāz
7. Kaçan ki tālīb-i dizāra 'arz ola cennet
Kuşūr-ı 'aql ola ger isteye kuşūr ü ĥıyāz
8. Kapılma renge ki yokdur beķası āĥir olur
Kabül ü redde maĥal illet-i sevād ü beyāz
9. Fedāyi rūĥa kabā kıl libāsı bī-rengi
İrürmedin bu tene derzī-yi ecel mikrāz

126

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ger nedür dirseñ ferāyızden güzīde müfterāz
Cidd ile kılmak durur kalbi sivādan mu'teraż
2. Vācib ol k'oldukça mümkün cevher-i aql ı beşer

· 125 S: 96b, , M.K.90a

· 126 S: 97a, , M.K.90b

Ol iki farkıdur ancak cins-i insāndan ğaraż

8. Gerçi biñde biri irmez vaşla insandan tamām
Liki geh geh āşınalıkdur bu ʿirfāndan ğaraż
9. Sen Fedāyī zehr-i hicr ü kıand-i vaşlından künüd
Aç ki budur tālibe ancak bu dīvāndan ğaraż

TI HARFİ

128

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Mihr-i cānān kim muhīt-i dildedür hem-dem muhāt
Tā ebed her cezr ü medde gün gibi virür nişāt
2. Telh ü tārık olur ansuz bu nefis bulmaz şafā
Her ğubār-ı ğışş ile kider hevādan ihtilāt
3. Toĝsan ol bu zarf-ı ʿarş ü ferş olur maʿnida fāş
Gerçi zarfı fiʿl-meşel teng bil fī-semmiʿl-hıyāt
4. Kıubbesinde nüh tabak bir hayme bu çerh-i basīt
Şuffesinde ğülşen-i ğabre döşenmiş bir bisāt
5. Ol ki dāyirdür olur dil-dār ilinde münbasīt
Her ki zāyirdür bulur cān-bağş öñinde inbisāt
6. Dāne-i dil tende dilde mihr-i bākī fiʿl-meşel
Genc-i maḥfi mihr ü ten gencine dildür bir ribāt
7. Emr ü nehy andan ğorinür halka daḥl ü ğarc anūñ
ʿİlm ü maʿlūm anda cemʿ irmezse keşretten ğubāt
8. Cümle bu kıuṭb üzre ğerdāndur bu ʿaql ü ğiss ü rüh
Hep bu cemʿ için bil iş bu cisme resm ü irtibāt
9. Maḫhar-ı luṭf oldu ğeh ğeh menzil-i kıahr oldu kʿol
Ĝorinür ğeh mäh-ı āzer şekl ü ğeh şehir-i şubāt
10. Sen Fedāyī behre mihr-i yār āl ol gencineden
Kʿoldur ol dergāhā cāndan reh-ber ü şemʿ-i şırāt
11. Alasın tā genc-i vuşlatdan naşībūñ bī-dirīĝ
Bulasın tā ğün-ı rāḫmetden nihāyetsüz sümāt

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İy cemālün nüşhasun her kim okursa bî-galať
Keşf olur genc-i ma'ānī vü rumüz-ı cümle hať
2. Tā basîť hālîkü'l-eşyā cihānun kıldı bať
Hüsñ ü hulk ile nāzirün gelmedi gelmeye kať
3. Her ki mecnün-ı haķîķidür hicāb olmaz şuver
Hüsñ-i mevlādür görinen naķş-ı leyliden faķať
4. Ehl-i huşk ehl-i deryā şüret-i ma'nida denk
Murğ-ı hākî Hākden deryādan olmaz dūr bať
5. Âlem-i iţlāķa cevlan itmege eyler heves
Âşık-ı mestāne görse şüret-i şābe kaťať
6. Her ki cān görmek dilerse görsün ol cānān yüzün
Cīm-i zülf ü nün ebr ü sīm elif müşķin nūķať
7. Âşık-ı ser-geştenün hālîñ ne bilsün her taķib
K'okıdur her med güzinden derd ile Ceyhün ü Şať
8. Rüz u şeb mey-i vefādan âķilün cānında dāğ
Zerrece cevñ ü cefādan ârife irmez sehať
9. Tūr Fedāyî sende ol dergāha yüz sür cān ile
Tā bulasın menzil-i a'lā-yı hāşān vasať

Mef'ailün Fe'ilātün Mef'ailün Fa'lün

1. Marîz-ı mevte ki her dem anāşır ü ahlāť
Muḥālîf ola ilāc itmez olsa şad buķrāť
2. Olursa âfiyete munķalib velî şıḫḫat
Bulur mu'alecede itmese ḫakīm ifrāť
3. Marāz beşerde ki enva' ile oldı hem āḫir
Sebeb kime arķ ü kand olur kime mişrāť
4. Urur münāşib-i zaḫm ehli anlara merhem

· 129 S. 97a, , M.K.91b

· 130 S.98a, , M.K.91b

Olursa ‘aql-ı Felātūn-ı devr ü ger Sokrāt

5. Muḥālif añlama sen birbirine ḥikmetde
Ḥilāf-ı ‘aqlı ḥalāyık görinse çend eşrāt
6. Pes ehl-i Ḥaḳ ki kıla tālīb-i yaḳıne nazar
Hezār sāle rāh alsa ne tañ olup neṭṭāt
7. Velī bu aşla vü baḥta menūtdur ekşer
Ne ‘aql ü nefse k‘ola ehl-i mantık ü ḥaṭṭāt
8. Bu remzi añlayan añlar ki cānda ‘ilm-i yaḳın
Bulunsa vuşlet anuñdur ne asl ü ne esbāt
9. Fedāyī devlet anuñ kim bu ‘ilm ola rehber
K‘ola yaḳın-i dü şad sāle gitse bir kırāt

Zİ HARFİ

131

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Göñül kim fi‘l-i şeytāndan kıla luṭf-ı Ḥudā maḥfūz
Olur hem mekr-i insāndan olar ger kem gedā maḥfūz
2. Ḥifāz-ı faẓl-ı Ḥaḳ irse cen‘n-i mübtelā üzre
Belālardan olur düşerse ehlinden cüdā maḥfūz
3. Girürse bahre bir nā-ehl olur derhāl müstağraḳ
Velī ğarḳ ü hevādandur hemişe āşinā maḥfūz
4. Göñülden tutmasa bī-şek bir ehlüñ dāmenin muḥkem
Ne deñlü ola ‘ısyāndan becid ehl-i hevā maḥfūz
5. Mürīd-i Ḥaḳ olan her dem çeker dest ehl-i dünyādan
Ki zīrā fitneden olmaz muḥibb-i māsivā maḥfūz
6. Göñül meyl itse dünyāya olur elbette ter dāmen
Eger germ ola her ḥasdan nice olan kehrübā maḥfūz
7. Cemālüñ mihrini gel gel nazardan kılma dūr iy māh
Ki bir dem ‘ayn-ı ‘āşıkdan ger gamze dil tibā maḥfūz
8. Yüzüm rengini zer kılduñ ‘aceb bu k‘oldu bī-kıymet
Bu rüşendür kim zerd olsa zerre olmaz behā maḥfūz
9. Fedāyī bakma her zaḥma Ḥudādan gelse bī- merhem

Ki her derd ehlinüñ vardur añında bir devâ mahfûz

‘AYN HARFİ

132

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Tâ ki oldı hayr ü şer kısmet bu ‘ışk-ı hoş metâ’
Qaldı cins-i inse çâr ümm ü nüh âbâdan mûşâ’
2. Her biri miqdâr-ı zerre kim kimi miqdâr-ı şems
Aldılar haddince ol mihr-i haqîkatden şü‘â
3. Pes delîl oldukça sa’y itdiler insân ol lüma’
Hep götürdi az u çok kedde münâsib irtifâ’
4. Aldı vaşl andan kimi kısmet kimi cüz vü hayâl
İrmedi vaşl ü hayâl issine hergiz inkitâ’
5. Pes bu cins-i insân yine bâş oldı kendü ehline
Birbirinden buldı miqdârınca kurb-ı intifâ’
6. Ol ki hiç almadı ol şems-i sa‘âdetden naşîb
Qaldı nûr-ı mâh ‘aqlı cuzv ile bî-ittibâ’
7. Zulmet içre geh ziyâ görüp gehi nakş ü kemâl
Seyr iderken gün bu hâletlerde tâ vaqt-i vedâ’
8. Çün bu ‘âlemden kıla ol yaña rihlet ol nefes
‘Âlem-i Haq’ dan gelir göñline şeksüz imtinâ’
9. K’anda hubb-i bağ ü râğ ü sîm ü zerr ü dürr ü la‘l
Mihr ü ‘izz ü câh ile kılmışdı muhkem ictimâ’
10. Çün bulardan geçmişidi gitmedi hayle ol
Buldı eşrâf-ı beşer bu sırra cândan itlâ’
11. K’o Fedâyî ‘ışk ile bu ‘aql-ı cüzdüñ vaşfını
Açma k’andan gelmeye her münkir-i ‘ışka şudâ’
12. ‘Ârifi añlar hod bu deñlüden bilinür halka hem
Bu meşeldür külli sırrın câveze’l-işneyni şâ’
13. Pes maḥabbetdür bilindi t̄alib-i Haqq’a delîl
Tut bu rāhı şıdk ile kılduñsa cāndan istimā’

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Tālib isterseñ k'ola dil mülki her sâ'at rebî
Bağbān-ı bağ-ı mülk-i dīne ol cāndan tebî
2. Şatma nefsi-i muṭma'inneyse cihāñuñ varına
K'oldurur cennāt ü hūr-ı 'īne añlar saña mebî
3. Bakma bundan 'acze iy cān andan kāmilsin k'olur
Şuffe-i şadruñ 'ariz ü kubbe-i kadrüñ refî
4. Genc-i cānsın sende cān bulduñsa cānı cāna tut
Dāmen-i pākin ki bulduñ cāndan isterseñ şefî
5. Genc-i vāzî sende sen vākıf degülseñ gence hep
Vāzî ü vākıf k'atında bil ki fi'lüñdür şenî
6. Hārc-ı genc ammā nedür dirseñ bu 'ömr-i bî-vefā
Şarf ola bu yolda gün gün tā ola me'vā menî
7. Devlet-i dīdāra meyl it bunda k'emn-i 'āşıkān
Ol devāyirden görindi k'oldılar cāndan seri
8. Bu maḳām içre açılır tālibe cennet ü hūr
Münkire yokdur ta'am ü behre illā min zarî
9. Bunda anda hep 'azab-ı nār-ı nükr içinde 'āk
Āb-ı luṭf ü nūr-ı dīdār içre bākî her mutî
10. Çek Fedāyî bende nefsi şāh öñinde bendeveş
K'açā şîr-i luṭf bu kehvārede mişl-i razî
11. Tā resīde bāb-ı hizmetde ola maḥdūm-ı ḥalk
Cümle devrinde ola gerdān şerif ü ger vāzî

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her ne dilde k'ola kılca cānib-i Hāḳ'dan ḥuşū
Ol gerek k'eşrāf öñinde göstere her dem ḥuzū
2. Pes şaça toḥm-ı 'amel her yirde eşk efşān ü germ
Tā yidi pūr-misl ola her dāne mikdār-ı zürū

· 133 S. 99a, , M.K.92b

· 134 S. 99a, , M.K.93a

3. Çeşm-i ‘āşık ‘ayn-ı deryā-yı ‘ināyetdür k’iner
Dāne dāne ğayş-ı rahmetden ‘alāmetdür dümū‘
4. Her muşibetde gerekmez k’ehl-i Hāk ide ceza‘
Gerçi kandeysen irer bî-şekk ğıyāşa her cezū‘
5. Bil ğıyāş-ı aşl-ı vaşl iş bu daķāyıkdan işit
Al naşib andan ķo kim ğavş ü muşibetdür fūrū‘
6. Dil ki meyl-i Hāk ü yā meyl ide Hāk’dan ħalka bil
Ol nişān-ı lutf-ı tām andan nuḥūsetdür rücū‘
7. Şūfiyā kıavs it k’atasın sehm-i şeytān üzre tūr
Pes yüz örte olmaya ‘ayn-ı ‘anādan her rükū‘
8. Varsa sırıñ ħaķķ ile ser it k’olur ḫayz-ı ricāl
Cān ü cānāndan ķo ben esrār-ı maḥfīden şuyū‘
9. Dām-ı cāndur ‘āşıkā her dāne-i dünyā ķo geķ
Murğ ger her kıayd ü şayda bî-kazā itmez şurū‘
10. Yak Fedāyī büte-i tende riyāzatdan erit
Nefs-i kıalbi k’ide vaḥdetde seni bî-ḫavīş cū‘
11. Genc-i Hāk’dur cān ü dil ten Hāk aduñ ‘ālemde sen
Genci vir gencūre ten tennūre devr it bî-zucū‘

135

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Kıāni‘ iseñ Hākķ’a yād it ‘izz-i ‘azze men kana‘
Tāmi‘iseñ saña besdür zūll-i zelle men tama‘
2. Zerre bigi pest ol iy cān revzen-i dilden tamām
Görine tā sırıña şems-i ḫaķīķatden lūma‘
3. Açma ‘ankā şaydiseñ ‘āķil ğıdāsı nefis için
Bāl ü perr kitmez hümāyun tu‘me-i baķķa tama‘
4. Şūfiyā perḫīz iderseñ ḫamr-ı ḫod-binlikden it
Yohsa mest-i yār iden meyden muḫarremdür vera‘
5. Devlet-i bî-zār anun k’olmaya dünyāya ḫarīş
‘Ayn-i ḫırmandır ḫod olsa Hākdan eyyām-ı vela‘

6. Şûret-i cû' ü şebâ' kim halk ider havf ü taleb
Bil şeba'dür 'ayn-i cû' ü cû'dür 'ayn-ı şeba'
7. Luţf-ı kahr irdükde 'ârif şükr ü sabr eyler temâm
Anda şâdı gerçi gamdur bunda sûd itmez ceza'
8. Tâlibâ havf ü recâdan geçme vaşl endişin
Gerçi nef' itmez kazâ geldikde ümid ü feza'
9. Tâbi'-i merdâniseñ sa'y it Fedâyî yolda tur
K'evvel âhir behremend olmak muḳarrerdür teba'

136

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Bu mektebde seni iy rûşen nazar olduñsa key tāmî'
Libāsı fakr-ı pürdür kıl şafâ baḫrinden ol dāmî'
2. Çek andan nazma neşr itme yek-â-yek-i cevher-i ferdi
Ki her gevher-şinas içre anuñla olasın lāmî'
3. Pes anı 'âleme nesr it k'ehlin her tavâ-yifden
Bula divân olup yir yir ola vaḫdetde hep cāmî'
4. Alıp her müşteri tâlî' bu maṭlabdan naşîb âḫir
Taḫına sem'ine dürlü cevâhir nâṭık ü sāmî'
5. Bu gevherlerden aḫd iden gönüller cümle gayretten
İdüb silk-i sülûkin pür ola har mühreye ḳāmî'
6. Ğaraz hilḳatden ol k'âḫir görine halka Hâḳ andan
Ki şun' ü şānî'i idrāk ide şan'atde her şānî'
7. Buña hem ḳudret ondandur kim işrāk itse idrāk it
Tururken ḫâzır ol ḳâdir olur bir 'âcize ḳānî'
8. Pes iş bu şun'-ı maḫfî kim zuhūra geldi ḳudretten
Cihân içinde müşbetdür kim ola ḳâdire mānî'
9. Fedâyî bu ḫaḳayıkdan murād izḫâr-ı ḳudretdür
Bu gence münkir ü mübtıl iki 'âlemde bil şānî'

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Cān nedür k'ide kişi luṭf ıssı cānāndan dirîğ
K'itmedi ol ḳudret ile cism ü cān andan dirîğ
2. Devlet-i bende ḥaḳīkatde hemān Mevlāsıdur
İtmeye pes varını 'aḳl ıssı sulṭāndan dirîğ
3. İḥtiyār elde ne iderseñ ṭālib a'lā himmet ol
Vaşl ise sevdāñ üşenme olmaz insāndan dirîğ
4. 'Āmisen ḥod ḳānı' olduñ bil bu fānī ni'mete
Bi kerim itmez anı bu ehl-i zindāndan dirîğ
5. Gülsen gir inse ta'līm it ṭama'dan mekr ü nekr
'Āciz olsañ olmaz ol ta'līme şeyṭāndan dirîğ
6. Pes kişi ne isterse bu meydān-ı ḳurb u fitnede
Nīk ü bed Ḥaḳ'dan degül bu ehl-i meydāndan dirîğ
7. Bu serāy-ı çüne ādem kim gelir şaf şaf geçer
Her gönül ne isterse şehden bilme mihmāndan dirîğ
8. Pes kemāl ehliseñ iy āḳıl sen ur ol fı'le el
Ki ertesin iş çün degül gebr ü müselmāndan dirîğ
9. Ḥaḳ-ı 'ālem ins ü cin cem' olsa ḥıdmetden hemān
'Azme lāyık ḥaz olur yokdur Süleymān'dan dirîğ
10. Sen Fedāyī ṭoḡru yol ṭutduñsa el vur ol dāmene
K'ilte Ḥaḳḳ'a isteseñ yok ḳuṭb-ı devrāndan dirîğ
11. Ḥāşa ol Şulṭān-ı 'izzet kim maḥabbet ehline
Yırde gökde itmedi bir nesne ekvāndan dirîğ

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dost şevḳ ile kişi k'olmaya cāndan fāriğ
İdemez kendüyi bu kevn ü mekāndan fāriğ
2. İremez ezmine-i ḳurbe cānān ile becehd
Olmasa seyr ü sülük ile zamāndan fāriğ

· 137 S. 100a, , M.K.94a yan tarafta der-kenardır.

· 138 S. 100b, , M.K.94a yan tarafta der-kenardır.

3. Devlet-i vaşla iren vaşla perest olmaz eger
Mürde-i fakr ola her sūd ü ziyāndan fāriğ
4. Dost mihr ile eger hāke gire ‘āşık-ı mest
Meyl-i dīdār ide hem hūr ü cihāndan fāriğ
5. Pes nice irmeye maḫsūda bugün tālib-i dost
K’ola bir görmek için cān ü cihāndan fāriğ
6. Nazar it ḫalb-i muḫibbe dileseñ genc-i nihān
Gerçü ol genci celī genc-i nihāndan fāriğ
7. Bırağur ḫursa ḫaşın rāst felek ḫavsine tır
Çeşm ü ebrūsı çī ger tır ü kemāndan fāriğ
8. ‘Ārif olmaz ne ḫadar ḡamz idesin ḫalka ‘ayān
K’ol Ḥudā genci durur cümle ‘ayāndan fāriğ
9. Niceler ḫaḫḫına peyveste gümān ile geçer
Ol yürür şıdk ile āzāde gümāndan fāriğ
10. Tūt Fedāyī er iseñ pīr etegin ḫande ki var
Ki olasin tāleb-i emn ü amāndan fāriğ
11. Cümleye bir nazārile baḫasın cümlede sen
Bī-nişānī bulasın cümle nişāndan fāriğ

139

Müfte-ilün Mefā-ilün Müfte-ilün Mefā-ilün

1. İşbu cihān-ı köhne kim ḡāh kara eke yer ḡāh āḡ
Kimseyi istemez k’ola bir nefes emn içinde şāḡ
2. Gör ki kürüsneveş müdām ehlini loḫma loḫma yir
Toymadı yıllar oldu bu cāfī cīfe ḫurda zāḡ
3. Gün-be-gün iş bu ḫile gerkār köhnide ḡüne ḡün
Reng ile urdı her ḡülüñ ḫalbine lāle bigi daḡ
4. Her ki bu ḫārzār ile oynadı oldu ḫār ü zār
Uydı ulaşdı aña tā olmadı bulmadı ferāḡ
5. Niçeme bī-ḡünāh ise ḫaşıdına geh geh al şunup
Nice ‘affiūñ eyledi ḫanını ḫınne-i kelāḡ
6. Gerçi zamān geçer çeker devlete ḡamdan ehlini

Çün ki murādı atına bindürür indürür bu çağ

7. Devlet anuñ k'olmaya gurre bu dünya mülkine
K'oldı çü berki merg ü gam batıl balā vü bāğı bāğ
8. Zehrini dehrüñ içdi ol k'oldı bu devr işinde cüst
Hergiz özine gelmedi tā şuna merk eli ayāğ
9. Ol ki bu zulmet içre hoş rüşen ü germ ü nerm olur
Gün-be-gün oldı halka anuñ yüzi cihānnümā çerāğ
10. Lîk dühan-ı ehl-i nār itdi ihāta ol mehüñ
Dā'yiresin ki görmeye kimse anuñla şol ü şāğ
11. Ya'nı ne yerde var ise ehl-i fesād ü zulm ü fışk
Recm ider ehl-i kıbleyi çün eşer eylemez belāğ
12. Şanma Fedāyî seni ferd nice senüñ bigi erüñ
Manıñın ehl-i şart ü ter her hezl ü hecr ü lāğ
13. Tā ki bu kande zehr idüp hāşa vü âme zıkrını
Kendüsi zehr-i fitneyi göstere halka bāl ü yāğ

FE HARFİ

140

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Kemāl-i ıışka irişmez güzide-i ehlāf
Şığardan olmasa hıdmetde tābi-i eslāf
2. Meger ki nādir ola bir huceste sā'atde
Nişeste hüsni hışāl ile lāyık-ı eşrāf
3. Nazar bulursa müselsel bil ol nefesde hemān
Nizām-ı silsile-i gaybe aks-i ehl-i hilāf
4. Sebep vişāle nedür dirseñ iste iy tālib
Kemāl-i şıdk ü yakın birle terk-i gayr ü güzāf
5. Bu seyrile irişür bahta şeksüz ehl-i naşib
Velî ne behre aña yıllar itse gayri tavāf
6. Metā'-ı ömre budur qadr ü kıymet isterseñ
Bu demde koy nazar it naqd ü qalbe iy şarrāf
7. Bu naqd-i sîm ü zer ü dürr ü la'l-i hāk ü hācer

Behā-yı cāndur alursañ deminde bî-isrāf

8. Muḳayyed olmaziseñ ḫod bu cümle ḫāk ü ḫacer
Zihl ḫasāret-i sevdā-yı cān-ı cevher-i sâf
9. Çekerse tâlib-i dîn gūşe ḫoşdur ola delîl
Beyān-ı baḫr-i saʿādetde iş bu ḫüb evşâf
10. Fedâyî ḫalmadı bir merd-i rāḫ ü ehl-i yaḫîn
Bu gün bu meclîs-i ʿām içre baḫ ale'l-insâf
11. Yaḫîn-i cān ü cenān farkın iste ḫalka bu dem
Birini çekmese şadr-ı ḫabûle bir vaşşâf

141

Mefâʿlün Mefâʿlün Mefâʿlün Mefâʿlün

1. Dilerseñ sırrına pîr-i muḡānuñ olasın vâḫıf
Müdām iç ḫarkâf-ı ḫubb-i dilārādan leb-â-leb ḫıf
2. Nāzar kʼandan ire imʿān olur hadden geçe lemʿān
Cemāl-i Yūsuf-ı Kenʿān olur şeksüz aña mevḫıf
3. Çü berḫ-ı ḫatıf ol seyre çıḫa baḫmaya bu deyre
Aña irmese bes ḡayre ne yüzden ola ol vâḫıf
4. Ne görsün göz kʼola aʿmeş cemālî serkeş
Ura eger gün yüzi âteş çü berḫ ebşāre bil ḫatıf
5. Pes irmez degme göz sırta yıllarsa t̄aʿat ü birre
Keremden virmese mirre nihāni bātına ḫatıf
6. Devā bu derde bil ḡamdur ki bestelh ādeme emdür
Velî bedbaḫta emsemdür ger ola semn ile nātıf
7. Dilerseñ çāre tedbîre dürüş düş dāmen-i pîre
Bu yüzden şıçra ol pîre kʼolasın cümleye şārîf
8. Budur ol rāḫ-ı Mevlā bil kʼirişür aña Mevlā bil
Ḳamudan bu yol olabil kʼola ḫul nefsine ʿārîf
9. Tecellî kılsa ḫod dilber kʼaña ḫarşu tuta dil-ber
Ne baḫr ayruḫ aña ne berk olalar seyrine ḫālîf
10. Fedâyî ḡayret-i sâḫî şunarsa bāde-i bāḫî
Bu meclisden ḫoşa sâḫî ʿaceb mi ol yire vāşıf

11. K'oldur maṭlab-i a'lā maḳam-ı kurb-ı *ev ednā*
Olursa nefret-i dānā meḥābetden esen 'āşıf

142

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. İy kılan her dem Hudā bābında cāndan istiḳāf
Āb-ı sıdḳ ile yu için taşun evvel eyle şāf
2. Pes girüp hoş ḥalvet-i dilde muḳīm ol çün gedā
Gāh elif kıl ḳaddūni geh dāl u geh geh mişl-i ḳāf
3. Nakl-i esmāsından it dem dem tenekḳul ol şehūn
K'ire ḳuvvet leşkeri nefis ile idesin hoş mu'āf
4. Geh murāḳıb ol gahi diz üzre cāndan zākir ol
Tā olasin bir nefes ḡill-i mesāviden mu'āf
5. Gir bulardan soñra seyrān it vücūduñ şehrin
Ḥālī bulsañ ol ḥaḳīḳat ka'besin ḳılḡıl tavāf
6. Pes ne emr olsa ḳabūl it gice gündüz cān bigi
Dest-i ḳudret çekdi çün ḳalbūñde 'ayn ü şin ü ḳāf
7. Zinhār ondan çıkıncaḳ bakma her insāna kim
Her biri bir işde ḳāyimdür nefes urmaz güzāf
8. Kimi Ḥaḳ'dan maẓhar-ı luṭf ü kimisi 'ayn-ı ḳahr
Yine bir demden olur tebdīl ol iki bī-ḫilāf
9. Ḳo Fedāyī ḥaḳāyıkdan daḳāyık ḳılma keşf
K'ide herkes ḥayr ü şer fi'line cāndan i'tirāf

ḲAF HARFİ

143

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

1. Kemāl-i ıṣṣā üç menzil ḳomışdur bil ḥafī ol ḥaḳ
Geç ol üç menzili Ḥaḳḳ'a dilerseñ ḳolasın mülḥaḳ
2. Biri meyl ü irādet bir ol üçüncü bil maḥabbetdür
Bu üçden soñra bāb-ı ıṣṣā ehline muṭlaḳ
3. Bu üçden cümle yā üçden biri keşf olmasa hergiz
Açılmaz baḥt ü sa'y olmazsa ḳaldı tā ebed müḡlaḳ

· 142 S.101b , M.K.95a

· 143S. 102a , M.K.95b

4. Var ise meylün ol ışka getür cāndan irādet tut
Maḥabbet yolını tā kim olasın ışka müstaḡrak
5. Gel iy tālib çü bildün bu tarık-ı ışkı aşından
Ko fer-i ḡayre geç cūden sen ol deryāya sür zevrak
6. Bu eřyā cümle āteřdür iç ü taş ehl-i ışk olsañ
Tutarsın cümleden ħurkat ki tutar ħırka-i muḡrak
7. Gözi nem göñli ḡam her dem yürür āzāde vü bende
Maḡām-ı gülḡan ü gülşen aña bir ḡandaḡ ü cevsaḡ
8. Pes oldur ışkları k'anun ḡınā vü faḡrda ḡālī
‘Ayān olmaya ehl içre kemāl-i ışk ile elḡaḡ
9. Bu ma‘nī ehlin isterseñ sen iş bu devr-i cevri içre
Ḥafīdür şehr-i şöhretde bu ḡavme yok durur revnaḡ
10. Fedāyī ālem-i Ḥaḡ’dan ḡaber keşf itmek isterseñ
Gözüne sürme çek ḡak-i ricāl-i ‘āleme bir baḡ
11. Göresin tā ricālū’l-ḡayb iriřüp her řavāyifden
Nice seyrān ider ḡudse dem-ā-dem ḡaldurup sancaḡ

144

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Gel berū ḡudret temāřā kıl bu ḡaristāne baḡ
K’anda ‘ıyş-ı bülbul ü gül gör bahāristāne baḡ
2. ‘İbret ile ger baḡabilseñ bu fānī ‘āleme
Bī-teemmül yaluñuz bir ḡāne görme ḡāne baḡ
3. Cümle eřyā maḡzar-ı zat-ı ḡıdemdür bil yaḡlın
Sırra vāḡıf olmaḡ isterseñ göz aç mestāne baḡ
4. Ḥoř řılsımāt-ı ‘acebdür bu cihān-ı köhne deyr
Genc içinde gizlū tařra ḡurde-i dükkāne baḡ
5. ‘Arş ü ferş ü baḡr ü ber bir dāne içre muḡteffī
Bu ḡadar eřyāya cevlangāḡ olan meydāne baḡ
6. Mun‘im iseñ himmet ile kāse-i Cemřīdi gör
Ḳānī‘ iseñ ḡikmet ile loḡma-i Loḡmāne baḡ

7. Dost yüzün görmek isterseñ küşād it cān gözin
Zerrede hürşîd-i rahşān katrede ʿummāne baķ
8. Tūt ki bir mihmān serādur ʿālem anda ādemī
Konar ü göçer kesilmez cünbiş-i mihmāne baķ
9. Sen Fedāyī baķma ħor insāna kim bu ħadr ile
Devr ider hergün seni bu çerĥ-i heft eyvāne baķ

145

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Hoş hoş iy Mūsī-naẓar cāndan bu mevcūdāta baķ
Tūr ü menzil her biri devrinde nūr-ı zāta baķ
2. Nāzır ü manzūr egerçi muĥtelif şüretde lîk
ʿĀlem-i maʿnîde yeksān zāne vü mirāte baķ
3. Yā tılsım-ı sâniʿa vâķıf degülseñ bî-vücūd
Mihr-i rüşen-tābe ħarşu raķş uran zerrāta baķ
4. Fîl-i heyʿet at ol iy ferzend-i ĥikmet şeh şinās
Ruĥ-be-ruĥ naʿiʿ hayāt içinde bird ü mâte baķ
5. Fāʿil-i muṭlaķ ki Ĥaķʿdur ihtiyār-ı cüzvîden
Fiʿl-i Ĥaķ üzre görinen bunca telbîsāte baķ
6. Kāfirün küfrinde geh şıdķ ile gör envār-ı dîn
Müʿminün ħalbinde geh şirk ile pinhān lâte baķ
7. Geh şecer *innî enallāh* gāh eneʿl-Ĥaķ dir beşer
Cümleden zātı münezzeh cümlede işbāta baķ
8. Dest-i ħudretdür ħamu efʿāle gerçi pîşekār
Lîk ħabzında bu deñlü ālet ü edavāta baķ
9. Var Fedāyī şāniʿi şunʿından aña bî-delîl
Bu ħadar eşyāda rüşen ĥuccet ü āyāta baķ

146

Mefʿülü Fāʿilātü Mefʿülü Fāʿilün

1. Çek çeşmeñi muĥabbeti çeşmān-ı cāne baķ
Gör bu zemîni ʿibret ile āsumāne baķ

· 145 S. 102b , M.K.96a

· 146 S.103a , M.K.97b

2. Mecnū'a bil mülevven açılmış varak varak
Her lafz ü harf ü beyti mu'ammā cihāna bak
3. Tahtında her haṭ ebcedi taḥkik ider celī
Cüz ḥāne aç göz āyet-i genc-i nihāne bak
4. Ol cümleden k'oldı güzīn sırr-ı ādemi
Ḥizmetdedür aña melek ü cins-i cāne bak
5. Fevkā'lalādur olalı gencine ḳadr ile
Cān genci naḳdine harf-i müstahāne bak
6. Yāḥud bu dām-ı dilde göz açdıñsa muḥtefi
Pā-beste ferḥ-i tūṭi-i 'arş-ı āşumāne bak
7. Fi'l-cümle kevn-i cāmī'a ma'nide cān ü genc
Şüretde ḥüsn ü ḳadr ile serv-i cināne bak
8. Bu ḥüsn-i naḳşı terki görürsin kemāl ile
Naḳḳāşı görmek isteseñ işbu nişāne bak
9. Şükr it Fedāyī sen naẓar itdünse 'āleme
Özüñden özgede kerem-i müste'āne bak

147

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Nice rüşen dil olur gün bigi bu āyine bak
Ki saña rehber olur yüzi yüzün āyine bak
2. Yüze yüz olduğını bedr ile mihrün dileseñ
Çihre-i ḥüb ile hoş rüy-ı ruḥ ārāyine bak
3. Sen hoş āyine ger ol āyine cāndan yüzüne
Dir her āyine gören mihre vü bedr āyine bāk
4. Gerçi sengindür ol āl ḳāmetünle yā ḳaşuguñ
Gösterir rāst ü kec hoş elif ü rāyine bak
5. Ki nice rüşen okur āyeti ta'lim ü ḳabül
Āḥir ol rüye muḳābil naẓar ü nāyine bāk
6. Yüri bir gör kūy-ı şāf iste dilerseñ göresin
Nicesin gün bigi pes rüy-ı meh efzāyına bak
7. Āyine çünki iki yüzlü degül her neyise

Gösterür kimse dimez hayr ü şer ol hâyine bak

8. Sen Fedâyî yüzüñi evvel izi söz ile yu
Ba'de zan ol şanemüñ çihre-i bedr âyine bak
9. Tâ sipihr-i dil ü cân üzre sitâreñ göresen
Sa'd ü na'ıs anda 'ayân neyse gör el kâyine bak

KEF HARFİ

148

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Kuralı hayme bisât-ı zemîne bu eflâk
Ne râm olur ne hüd ârâm ider döner çâlâk
2. Dün içre şe'bedecidür bu hokkabaz seher
Kopar ol âleti bir taş ile yürür bir bak
3. Bu renk içindeyiken dest-i hikmet ile yine
'Îlâc-ı zâc ider encüm yüzün kılur şeb zâk
4. Zihî füsün ü füsünge bu diğkat ile kide
Ne fikr irer aña kimdir ne fehm ider idrâk
5. Meger bu kârgah-i Hâk durur ki kudret ile
Direr bir âdem ider âb ü bād ü âteş ü hâk
6. Kılur bu mecma' içinde çirâğ-ı 'aql-ı delîl
Ki cân anuñla kıla iş bu cümle perdeyi çâk
7. Nazar kıl imdi bu çerh ü zemîne leyl ü nehâr
Döner turur ki bu huşkı ol ide hoş nemnâk
8. Ki ya'nî ol tokuz âba bu ümmehâte yaqîn
Olup tevâlüd ide hâşıl iş bu ba'n-ı meğâk
9. Sen ü ben olavuz erzağ ü libs ü fazl ü yaqîn
Beyân dilerseñ işit Hâk'dan indi nükte-i pâk
10. Ki iy Muhammed eger olmayayduñ olmaz idi
Bu 'arş ü ferş ü zemîn ü zamân okı levlâk
11. Ğaraz bu cümleden oldur ki Rabbüñi bilesin
Pes idesin aña lâyıq sücüd olup derrâk
12. Hâkîkat içre şemersen sen iy güzide halk

Ki varlığ aşlı vü fer'i dūrūr bu ʿālem tāk

13. Çü cüftesin olasın vaqt-i ʿaşr-ı şîrede cemʿ
Çü göresin olasın cemʿ-i şûr ü şerde helâk
14. Fedâyî Hâk dileseñ geç umûr-ı bâtıldan
Ki bunda onda olasın şehenşeh-i emlâk
15. Ve ger ni ʿaqs ola bu fîl olur vücûduñ ebed
Elinde kavm-i siyah rûnuñ ateşe mihrâk

149.

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. İy ki devründe gören gün bigi reftârun senüñ
Çerh-i çârum üzre gözler esb-i rehvarun senüñ
2. Rûy-ı cândan keşf ider her dem haķâyık güllerin
Her yüze kim ʿaks-i reng-i ruhsârun senüñ
3. Hayy-i bâkî olmağa şeksüz irişürdi meded
Bir nefes cân semʿine irişse güftârun senüñ
4. Dü cihân rencinden âzâd oldı bî-şek şıdķ ile
Bâb-ı hîzmetde ne cân kʼoldı giriftâruñ senüñ
5. Gûşe gûşe gûş-vâr-ı bendeni dür kim geçer
Ehl-i diller gûşine lafz-ı dürer-bâruñ senüñ
6. İy Meh-i nâ hîz cebhe sensün ol devlet günü
Kʼoldı bircis ü zühâl ʿabd ü hırîdâruñ senü
7. Münkirâ var qalbüni qalb it ki kecdür ʿâyinen
Râst göstermezse toğrudur nighedârün senüñ
8. Qabz ü baş ırmez veliden qalbüne iy hîle-sâz
Olmaya tâ kavle mâylil tabʿ-i güftâruñ senüñ
9. Zînhâr umma Fedâyî mâsivâullâhdan necât
Çünki Haķdur cân ü ten mülkinde miʿmârun senüñ

150.

Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn Mefā'ilūn

1. Nigārā āsitānūn niṇe cevr ū cefā gördün

· 149 S. __, M.K.97a

150 S. ___, M.K.98a

Küdüret kalmadı amma gönülde çün şafâ gördün

2. Kaşun mihrâbına şol kim riyâsuz olmadı sâcid
Şalât ü şavm ise şuglı anu ehl-i hevâ gördün
3. Yüzün mir'âtı vechine muķâbil olan eşyâyı
Egerçi şüretâ beyzâ velî 'aks ü fenâ gördün
4. Ne görsün degme göz anı fenâ şeklinde iy a'mî
Ki yüz âyineden bir yüz görünür ol beķâ gördün
5. Bu yüz gözgüde kim ol yüz görünür yüz-be-yüz rüşen
Nazarda her birin âyine-i kîs-i nümâ gördün
6. Mecâz-ı hüsne meyl iden olur bîgâne ma'nîden
Hâķikât baħrine ğavvâş olanlar âşinâ gördün
7. Şehâ lutfun kemendine tutilduñ 'acz ile çünkim
Yoluna yilmene yitmez bu ömr-i bî-vefâ gördün
8. Tapuñ bir genc-i a'zamdur kapuñdur hânesi kenzün
K'anun devrinde ser-gerdân hezârân mübtelâ gördün
9. Fedâyî münķatı olma hata kıldukça ol şehden
Ki her bir sehve bin lutf-ı hataya bin 'atâ gördün

151

Mef'ûlû Mef'â'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1. Şâddur ki bugün bende-i cānāna diröldüñ
Faķr içre bu faħr ile emîrāne dirildüñ
2. El minnet ü lillāh ki belî geldi zübāndan
Ol bezm-i elest içre k'irüp cāne diröldüñ
3. Geh celve urup cān ile 'ālemde sevindüñ
Geh cismile cān zayfına bir hāne dirildüñ
4. Kahrında gehî havfile bir peşşeden ebter
Luţfında geh ümmid ile bir dāne dirildüñ
5. Maķşûd bu sözden bu k'emrine olup rām
Birkaç nefes āb ü meye peymāne dirildüñ
6. Şıdķ ile riyâ kapladı cān mülkin anuñçün
Şüfî şıfatuz gerçi ki rindāne dirildüñ

7. Geh şem' bigi cem'ine rüşen dil olup gâh
Yanmağda yüzi şem'ine pervâne dirildüñ
8. Zinhâr üd ile aldama 'âşıqları zâhid
K'ol oda semender bigi bir yâne dirildüñ
9. Fi'l-cümle Fedâyî'lerüz ol dost deminde
Ağyâr diyü halkına bî-gâne dirildüñ

152

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mef'â'ilü Fâ'ilün

1. Vaşl-ı habîb ider taleb ol cân ki cân gerek
Pes cân diler ki cân gerek andan cihân gerek
2. Cân virmek oldu 'âşıka evvel kademde şart
Elbette yol eri olana bir nişân gerek
3. Mihrüñ var ise gözden ü yüzden sirişk ü reng
Dök k' ehl-i 'ışk işinde dür ü zar fişân gerek
4. Dil murğ-ı kûyin itse taleb kendüden gider
İtmez ü bu âsümâne nazâr k'aşiyân gerek
5. Pes çerğ urur hevâda kapılmaz hümâyise
Her cinse uça murğ-i hevâ lâ-mekân gerek
6. İrmez zamân-ı vaşla iven olsa müşteri
Tâli'de burc-ı devlete zîrâ zamân gerek
7. Yüz yire ursun itmege cevgân-ı kâhra gûy
Baş ol işikde her kime kûyî amân gerek
8. Hûd lutf ü kahrı dost hicâb oldu nefis ile
Vasl isteyen muhibbe ne İn ü ne ân gerek
9. Şerh it Fedâyî yol erine sırr-ı 'ışkı fâş
Lâ-büddür andan ehline bir tercemân gerek

LAM HARFİ

153

Mef'ûlû Fâilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. İy Hâk delîli bendeñe gel rehnümâ sen ol
Hem mülk-i dil senüñdür aña pâdişâ sen ol
2. Bî-gāneyem tapuñkuz eger halka cân olam
Gel baħr-i cisme cân bigi gir âşinâ sen ol
3. Bir nice gümrahuz dirilüp kûy-i ħazrete
'Azm itmişüz bu cem'a iriş muħtedâ sen ol
4. Evvelde Muştafâ'yidüñ ervâħ içinde sen
Eşbâħ içinde hem ħadem ur Muştafâ sen ol
5. Her seng-dil vucûdumı geh bigi ħopmasun
Şal cezbe çek yakıne aña kehrübâ sen ol
6. Dünyâ egerçi ehline ħoş dil-rübâlanur
Ben virmezem dil özgeye dek dil-rübâ sen ol
7. Yıllarla ħasret içre perîşân olanlara
Göster cemâlüñ anı ħoş dil küşâ sen ol
8. İy cân tâbîbi derdüme derdüñ devâ yiter
Gel kıl 'ilâc anuñla baña hem devâ sen ol
9. İrer Fedâyî dost vişâline şübhesüz
Dek bu yol içre cāndan aña pîşvâ sen ol

154

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kemâl-i zevk ü şevk içinde ol vâkt ola vâşıl-ı dil
Ki nâr-ı ışk ü âb-ı eşk ide yir yirde ħâşıl-ı dil
2. Maħabbet baħrine her kim olar ħarħ ü şinâ cāndan
Vücûdî dürr-i vaşletden ne yüzden ola fâşıl-ı dil

· 153 S. 104a , M.K.98b

· 154 S.104a , M.K.98b

3. Hicāb-ı māsivā ref'in buyurmuş yol eri cümle
Ānuñçün bağlamaz mikdār-ı mū dünyāya āķil-i dil
4. Terāzū var iki keffe ķo Hāķķ ü bātılı vezn it
Miyān-ı āķl ü nefis añla ne cānsın kime māyil-i dil
5. Ger ola māyil bātıl uyarsa cān ü āķl ol dem
Olur Hārut ü Mārūta mişāl ü cāh-ı Bābil-i dil
6. Ve ger ber āķs ola cān şeh hırad destūr ü aŗam ten
Müzeyyen şeh ü gencine serīr-i šāh-ı ādil-i dil
7. Gel iy rūşen nazar āşık muşayķal ķıl ki maşūkūn
Cemālin görmege oldı saña mirāt-ı ķābil-i dil
8. Laķab beytū'llāh olmuşdur erinse ķirk-i dünyādan
Özi bünyād-ı ālīdūr ne denlü olsa sāfil-i dil
9. Fedāyī cezbe-i Hāķķ ü saādet ķılmasa bī-zār
Nice ķatır-ı reh-i dur ü dirāz eyleye ġāfil-i dil

155

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. İy gönül hüküm elde nitseñ söyle ķal ehlinden ol
Ya sūkūt it gizle her efāli hāl ehlinden ol
2. İstesen Mūsī-şıfat tūr tūr-ı dilde ķıl niyāz
İstesen Kārūn bigi gir yire māl ehlinden ol
3. Gör müraduñ Hāķķ'ı tūt Hāķķ'ı terk it bātılı
Nāķıs ile hem-nişin olma kemāl ehlinden ol
4. Her nefes fārūķ-veş fark it haťādur ger şavāb
Uyma her iblīse dāyim zū'l-celāl ehlinden ol
5. Gir gönüller tahtına sultān ol it mülki şikār
Kānde olsañ hoş dil al āķir-i delāl ehlinden ol
6. Ādem iseñ ādemīyyet cūd ü lutf ü hulk olur
Pes çün ol hilķatden olduñ hoş hişāl ehlinden ol
7. Tútma hūsn-i rüy ü mūya himmetün mişl-i zenān
İşķ ü şevk içre bulun yolda ricāl ehlinden ol

8. Qandeyise ol  ul  ile  alk ile  ul  içinde lik
Nefsi  ile cenge gir her dem kıt l ehlinden ol
9. Gel Fed y    rif ol aldu sa vuşlatdan na ib
Zerreveş mihre v c du  vir vi  l ehlinden ol

156

F  il t n F  il t n F  il t n F  il n

1. H y ma r r olma ma r ra bel  eks k degül
 ayr    erde  a   k'a ld r cez  eks k degül
2. Z lm    er iden küdüretten degül   l-i m d m
 ayr   lu f iden g   llerde  af  eks k degül
3. Devlet içre sen eger miskin ise  devlet sen  
Serke  ise   od sa a bir ejdeh  eks k degül
4. Cümlesi b ny d-ı  a dur gördüğün ma l k eger
Birini yı sa  sa a andan  a   eks k degül
5. D m-ı tezv re  uran düşmek mu arrerd r yine
Gerçi ol d m içre düşmüş m btel  eks k degül
6. Devlet-i   kb ya yüz t t k'ol tevecc hden sa a
Her nefes  ad ni met u lu f-ı  ud  eks k degül
7.   fiy  s d     af  ehlinden oldu san getur
Hucceti k'ol yol erine bir  a   eks k degül
8. Her ne mi net kim çekersin  od bulursu  ad  iva 
Mevte andan daği bir   b neh  eks k degül
9. T t Fed y  yüz kir m 'n-n se v  ol  a  'a sen
Ger vef  umsa   od anlarda vef  eks k degül

157

Mef  l  F  il t  Mef  l  F  il n

1. Y  Rab diler bu c n ki ola ğayr ile m l
Senlikde benligi bana c n ise  oma al
2. Dirlikle gerçi ben sen   sen ben disem rev 
Birlikde lik ben kem    en   h-ı ber-kem l

  156 S. 105a , M.K.99b

  157 S. 105a , M.K.  

3. Göz kıldı bes görem diyü gözden nem al devn
Ayruḡ ne māl ü cān saña hep var ise nem al
4. Bir göz ki gözlemez seni ol gözden el yudum
Tā ‘ayn-i faḡluñ ile görem sende hoş cemāl
5. İy nūr-i dīde sen nazar it saña bī-cihet
Gözden k’ayn-ı zātuña yok hem reh ü hümāl
6. Devlet anuñ ki bī-kes ü bī-çl̄z ü dīdedür
Tā sensüz itmeye heves-i cism ü meyl-i māl
7. Cān bir hayāl ü teng-dil ü dembeste ‘aql ü hüsn
Pes ben ne yüzden isteyem iy şāh-ı gül-i vişāl
8. Nāmūs-ı cān ne bāl açā nāmūs ü ḡann ile
Nāmūs-ı ekber ol ṡarafa bulmadı mecāl
9. Saḡy it Fedāyī sen hele var ise himmetüñ
Sensüz ki dest-gır ola ol Ḥayy ü zü’l-celāl

158

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

1. İy ṡālib-i metālib göz aç degülseñ aḡvel
Baḡ ‘ālem-i vücūda ma‘nī yüzinden evvel
2. Gor bu ṡılsım-ı cismi lāyık bil añan isme
Peyzā anuñla ḡısmı hep ḡayr ü şer müevvel
3. Ecnās-ı mü’mīn ü gebr sünnī vü fırka-ı cebr
Açmasa sırrı tā ḡabr ḡann itmedi mu‘avvel
4. Ehl-i şalāt ü tesbīḡ ‘ilm-i beyān ü telvīh
İtmedi keşf ü tevzīḡ yā muḡtaşar muṡavvel
5. Keşf itdi nūr-ı ādem k‘esmādan urdı ol dem
Āḡir n’olur muḡaddem olmadı pes muḡavvel
6. Pes enbiyā-yı ma‘dūd bu ‘ilm ile oldı maḡsūd
Ḥod ḡāşa sırr-ı Maḡmūd k’açdı cenān ü miḡvel
7. Faḡr oldı kāināta ‘ilm oldı ‘ayn-ı zāta
Çeşm oldı şeş cihāta ol cümleden mufazḡal
8. Hem evliyā-yı bāḡī bu bezme k’urđı sāḡī

Ol meyden oldu sâķī her k'ıçdı bil mükemmel

9. İç tır Fedâyī cāme ol meyden olma 'āmī
K'ol açā sırr-ı nāmı cān ola anda mücmel

159

Mütefâ'ilün Fe'ülün Mütefâ'ilün Fe'ülün

1. Ne kudüret añlasañ sen yol içre hep şafā bil
Ne şafā ki taşra sürseñ bu haramda hep cefā bil
2. Ne melāmet irse rehden vazı selāmet añla
Ne cefā görünse şehden 'aķabince şad vefā bil
3. Hele tālīb añla hāli yola şıçra ķo muhāli
İdesin ger irtihāli bu yüze anı ķafā bil
4. Harem-i vefāya tūt yüz yolını su seb süpürdüz
Gözn ü yüzüñle ķıl düz reh-i Hāķķ ü Muştafā bil
5. Yüri tırma bir ķadem sen ol eşince bī-nedem sen
Ve ger olasın 'adem sen şofñ vuşlat-ı Hudā bil
6. Nicesin senüñle sen pest bu ķadehden iç ü ol mest
Ol anuñla vire ger dest seni sende sen cüdā bil
7. Kemerı miyāne çek berk ki'desin sivāyı hep terk
Bu talebde gözle tā merk ķamū varluğun sivā bil
8. Meger ola cümle fānī añā rāhim ola bānī
Ķıla hoş binā-yı şanı saña lāyık ol binā bil
9. Neyse Fedâyī uş hāl ü nefis urdı oldu hoş ķāl
Ķamusından özge ķāl idesin seni rızā bil

MİM HARFİ

160

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ger hayāl ü yā hāķīķat içreyem çün şādıķam
Bī-tecāfī ol cenāb-ı Hāķķ'a cāndan 'aşıķam
2. Ħubb ü buğz irdükce cāna yār ü düşmenden gelür
Emn ü havf amma hemān ol 'ışk içinde vāşıķam

· 159 S. 105b , M.K.100a

· 160 S.106a , M.K.100b

3. Dāye-i luṭf emzürür geh geh bu göñlüm tıflını
Ḥurremem andan bu ten medhinde ger nā-lāyıkam
4. Ben ezelden dürd içüp geldüm göründüm şimdi şāf
Bī-şarāb ü sāgar ūş mestāne zıdd-ı fāsıkam
5. Ḥamr-ı ḥod-bīnlikden ister degme berr-i ‘āqıl nişāt
Ben mey-i cāmı leb-i ‘Azrā’dan içmiş Vāmıkam
6. Kūh geh veznem çü ‘ayn-ı ‘aql-ı ḥalk içinde līk
Sözde biñ kıntār u zer kısmında rūb-ı dānıkam
7. Gevher-i ‘aql ol bu seng iy merd-i ḥoş gevher-şinās
Bir nazar kıl gör bu ma’nādan ne yüzden nātıkam
8. ‘Azm-ı bārid ir yār itmekde süstem nefesden
Cāzib olsa gitmeñe sür’atde cāndan sābıkam
9. Tā ‘azīzem ḥalk içinde nefis ile ḥārem nihān
Tā ki ḥārem rūḥ ile maḥbūb-ı ḥalk ü ḥālīkam
10. Gāh ḥāk ü gāh bād ü gāh āb ü āteşem
Gah bu dördüñ mecma’ından taşra bī-ḥad sābıkam
11. Ben Fedāyī ḥāk-i ‘aciz üzre ḥayālī vaşlile
Düşmüşem işkeste vü dil-ḥaste cāndan lāḥīkam
12. Müdde-i şanmañ suāl olunsa āḥir rütbetüm
Zerreden kemter bağan ‘aynında ‘ayn-i şārikam
13. Ḥamdülillāh şimdi bu devr içre ḥalkuñ ekşeri
Loḳma ḥār-ı ḥalkdur ben loḳma- ḥār-ı rāzıkam

161

Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün

1. Her kaçan cān dileyü dil reh-i cānāna virem
Şanma k’ol ḥāk-i rehüñ tozını biñ cāme virem
2. Cān eger fāriğ ola cān yiter ol ḥāk-i rehi
Nite bu cevheri ol ḥādīm-i zindāne virem
3. Reh ki cānāne varur şübhesüz ol cān viriser
Cān ki fāriğdür anı gencise vīrāne virem

4. Hicr ü vaşl oldise ʿışk erine mevt ü hayât
Ben ne cāndan dem urup vuşlatı hicrāna virem
5. Hāşa ki iksîr-i ğam açdı ruḥ u çeşmimde dükân
Hayf ola k'anı bu dükkāna vaşl kâne virem
6. Nüş-ı cāndur baña derdüñ içerem derdini şâf
Ne devâ derdüñe ğālib k'anı dermāna virem
7. Īn ü āndan geçerem irse kabûlûñ şerefi
Cān dimāġına dek al cān daḥi şükrāna virem
8. Habb-i ḥüb aldı ḥayālûñ dile cāna bitecek
Gözüm üzre yoluña dāneye biñ dāne virem
9. Yoḥ yoḥ ola dāne yiter ʿāleme mevc ura anuñ
Kātresin şanma ki ben qādr ile ʿummāna virem
10. Sen Fedāyî ne ki var cüz ü kül ol şāha vir al
Kıymetin bir nefis ile ki ane bir ḥāne virem
11. Na'im ü nūr ü kuşūr ü neher ü ḥūr ü ḥülel
Luṭf ile ʿarz ide ben cümlesin ol āne virem.

162

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Hātīmāsına geh baqduqca gör evşāf-ı kerem
Cüş iderse olasın mest-i mey-i şāf-ı kerem
2. Pes nazar kıl bu zemîn ü zemena ʿibretle
Tā kimüñdür bilesin sırr ile elṭāf-ı kerem
3. Nazar ehline yiter bu ki bu eşyāda ḥafî
Ne ki vardur göre pes göstere inşāf-ı kerem
4. Baq bu āşāra vü envāra ʿayān zîr ü zeber
Gör ne zeyn itdi ezel naḥdini şarrāf-ı kerem
5. Baqma zülmetdeyiseñ ʿāleme kej zinde dilā
Āb-ı ḥayvān aqıdur hıznına bu kāf-ı kerem
6. Baq bu gencîne-i genc-i kereme ʿārif iseñ
Nice vaz' itdi ḥoş üslûb ile ḥazzāf-ı kerem
7. Hāşa cān cevherini anda nigîn itdi k'ola

Hoş Süleymân-ı zamân böyle yânâf-ı kerem

8. Ol irüp devlete bu gâfil-i bî-behre naşib
Andan isteye kamu cem' ola tavvâf-ı kerem
9. Hele muhtâciseñ ol devlet işigünde turup
Hızmet it k'ola senüñ cümle bu evkâf-ı kerem
10. Sen Fedâyî tur ur el dâmen-i şâh-ı kereme
K'okıya şâh-ı kerem aduna vaşşâf-ı kerem
11. Hâdim-i şâh-ı kerîm olmasa ne tañ şâh-ı kirâm
Beñzemez hâtim-i dehr aña k'ura lâf-ı kerem

163

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Ne gözden bakşam ol yüzden ki zerrât-ı cihân gördüm
Kamûda ol 'ayân ammâ kamudan ol nihân gördüm
2. Ne gündür k'ış bu eşyâyı kılurken tal'atı rüşen
Zuhûrî cümle mahv itdi kamûsın bî-nişân gördüm
3. Leb-i deryâda her katre görünüp münferid evvel
Hem âhîr gark-ı deryâ-yı 'âmîk-i bî-gerân gördüm
4. Hâbâb-ı âba yok işbât ânı 'ad itme iy hâsib
Sebât-ı bahre bak k'ânı hâbâb ü mevce kân gördüm
5. Ko âb ü hâk ü bād aña her âteş rûy-ı şüfî ben
Ne sîmîn-serve bakdumsa ser-â-ser mahz-ı cân gördüm
6. Kamudan görünen bir yüz bir evde rûber ü cümle
Şuâ' andan tutar gerçi hezerân şam'dan gördüm
7. Ne lu'bet-hânedür dünyâ k'içinde lu'betân-ı halk
Yürür yılmaz biri kimdür muharrik turfe şân gördüm
8. Nigâristân-ı cin gör bak derûndan şufte k'ol nakkâş
Ne tasvîr itse her yüzden cemâlin dermiyân gördüm
9. Fedâyî bak bu mirat-ı şafâ-yı halka kudretten
Haber vir ehl-i tevhide söz açma k'ın ü ân gördüm

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün

1. Urdı bî-pā hoşka-bāz-ı çerh-i nüh ser-tā-ka-dem
Hün-ı halk ile mülevveş kıldı özin ser-tā-ka-dem
2. Dün ü gün üftân ü hızân ser-nigün bu çerh-i dün
Seyr ider sırrı bilinmez kim urur bî-pā-ka-dem
3. Cû irişmiş bigi yutmuş arzı hep yünüs bigi
İstemez kim ura bir dem taşra bu gabrā ka-dem
4. Bu işâretler ki vardur lâfî aklıdur meger
Kim özinden özge yokdur seyr ile a'lā ka-dem
5. Âlemi hâli özin âlî görüp ol bî-başar
Kānde başduğunu bilmez mişl-i nā-bînā ka-dem
6. Bunca yıllardur k'olur devrinde çüst ü tiz seyr
Liki bilmez bir süâl itseñ budur ser yā ka-dem
7. Geldi çün âdem vücûda Hâk cenâbından âzîz
Urdı evvel başı üzre âdem ü Hâkk'a ka-dem
8. Pes urûc itti Halilullâh ü ba'zi enbiyâ
Basdı hep İdris ü Hazr ü Ahmed ü İsâ ka-dem
9. Var Fedâyî bu nüh āba seyrine kej bakma sen
Gerçi senden a'kdem urmuş başına ābā ka-dem

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Sanuram dünyā benümdür gerçi ben dünyāsuzem
Dost sevdāsına düşdüm gayrden pervāsuzem
2. Sevmişem bir dil-beri kim hüsn ile hem-tāsı yok
Âh kim zilletde bu bî-çāresi hem-tāsuzem
3. İşkı bāzārından irdi çerha ger gavgā-yı ışk
Hamdülillâh bāri bu gavgada key gavgasuzam
4. Âkile sevdā-yı sūd ü aşıkā sevdā-yı yār
Tā ki bu sevdā irişdi baña ol sevdāsuzem

164 S. 107a , M.K.102b

165 S. 107b , M.K.102b

5. Mihr-i ʿālemsüze bakşam zerrece virmez ziyā
Fūrkat eyyāmında demler k'ol ruḥ-ı zībāsuzem
6. Görmedünse şüretā yanumda ol meh manzarı
Şanma şüfî bir dem ol mihr-i cihān-ārāsuzem
7. Kalbi rām ü rûḥı pür ārāma lāyık yār iseñ
Gör bu zībā ḥıl'atı ger ḥıl'at-ı dībāsuzem
8. Zaḥm-ı tir-i hicre şāfî derbeder gezdüm tamām
Derdini buldum cihān içinde ancak dāsuzem
9. Dost remz eyler Fedāyi gül yüzüm olmaz beyān
Kānķı vasl içinde kim sen bülbül-i şeydāsuzem

166

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Şākiyā şun mey-i ḥusub biz iki hem-rāz olalum
Bezm-i gülde ḡām ile bülbüle dem-sāz olalum
2. Geh yanup ʿū bigi āteş-i ʿışķ ile müdām
Gāh pervāne-şifat şem'ine ser-bāz olalum
3. Nice bu mihnet-i eyyām ile pest ola göñül
Devr-i gülde çemen-i serv-i ser-efrāz olalum
4. Her ki bu bezmde ser-keşlik ide tarḥ idelüm
Ol ki mest ola bu meyden aña enbāz olalum
5. Şevķ ile medḥine hoş ol gülün āḡāz idene
Cāndān āheng idüp ol demde hem-āvāz olalum
6. Muṭribā rast kıl ol perde-i ʿuşşāķı k'ānuñ
Naḡmesinden dem urup tālīb-i şeh-nāz olalum
7. Kim Şıfāhān ü ʿIrāķ ańsa ḥicāz isteyelüm
Ger nigār isteye biz ḡamz ile şannāz olalum
8. Dost dāmında gehī cism ile şayd olduḡise
Gāh destinde anuñ cān ile şeh-bāz olalum
9. Çün şikār isteye ol yār Fedāyiliḡ idüp
Ger mekes-per olavuz cāriḡa pervāz olalum

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Kerîmiñ ger ola bir demḥayālūñ cānuma mahrem
Kirāmü'n-nās içindeysem görinem cümleden ekrem
2. Vücūdum maḥv ider gerçi sühāveş şevk ile geh gah
Nazarda yine tapuñdan görünür köz bigi zerrem
3. Yüzüñ geh bedr ider māhi geh inceldür 'aceb bu kim
Yine bu za'f ile şevk-i vişālūñle yürür ḥurrem
4. Beni gerçi hilāl itdūñ velī bedrem ḥayālūñle
Ne ḥāl içreyem eñ hoş tut sen iy ḥurşid-i şad 'ālem
5. Bırakduñ nice gez gözden yaşum bigi zelīl oldum
Dem oldı cezbe-i tābuñ urırdı çerḥa çün şebnem
6. Ne deñlü ḥāke düşdüyse kemine katredür gerçi
Çekerse anı cem'a'l-cem' özünsüz eyde ben baḥrem
7. Kılur baḥr-i muḥiṭ içre hevā mişl-i kıbāb ābı
Yine fānı kılur ursa vücūdı ḥānesin bir dem
8. Girür meydāne bu resme çü gūy ol cümle gerdān hem
Tamām olduḡda kār anlar olurlar 'āzim-i maḡdem
9. Fedāyī ḡudret-i Ḥaḡ bil k'olur birkaç gün a'zāda
Bu ezdād āb ü bād ü ḥāk ü āteş mahrem ü hem dem

Mefâ'ilün Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Bu kafesde ṭur ur iy ṭūti-i eyvān-ı ḥarem
Nefs-i tāv' ire ḡand ağzunā sultān-ı kerem
2. Ol temāşā ki sen itdūñ harem-i cānda görüp
Gülşen-i ḡudreti reşk ide gül-sitān-ı irem
3. Sırr-ı ve ḥüve me'aküm¹ āyeti tefsir ola dest
Ger vire cān gözine bir nazār im'ān-ı himem
4. Ni'met-i vaşl uman insana gelir ni'met ü derd

¹ 167 S. 107b , M.K.103a

¹ 168 S.108a , M.K.103b

¹ O her neredeyse sizinle beraberdir. (Hadid, 4)

Ne kadar şâkir ise mün'ime ihsân-ı ni'am

5. Tâlib-i vâcibe mümkün mi hicâb olan vücūd
Rabb-i zidnî demine duymaya meydân-ı 'adem
6. 'İnde rabbî şerefîñ kande göre râhib-i dūn
Kūh-ı gerdun ola ger 'azmine seyrân-ı kadem
7. Şūfiyâ şevkuña mağrūr iseñ aç gözüñi tâ
Göresin zerrede bir mihr-i dıraşşân-ı kadem
8. Câne cem oldu tılsım üstine haţ bigi celî
Çekdi setr itmege bir dâyre devrân-ı kalem
9. Sen Fedâyî nazar-ı pāk ile bak emre hafî
Gerçi bād ile döner her yaña şîrân-ı 'alem

NŪN HARFİ

169

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Getür şofî ne keşf oldu saña bu genc-i esmādan
Ki tâ ma'lūm ola 'aqla tuhaf sırr-ı muskādān
2. Haber geh zıkr ü fikrūñden açarsın gāh şükrūñden
Bu hāk-ālūde tolanba söz açmazsın mu'ammādan
3. Harîf-i 'aqliseñ germ ur nefer nefis-i nefisūñden
Karın rûhiseñ bir şem' uyar mihr-i dilārādan
4. Ne hūsne olduğıñ hayrân ne mülke kılduğıñ seyrāñ
Ne burca itdüğüñ cevlan biline çerh-i mînādan
5. Hevāyi olma ko hāki dil ü cāndan añ ol pāki
Degülseñ baħrden şākî çü māhi şıçrama mādan
6. Şorarsañ baħr-i māhiden şorar bir cins-i dāhiden
Ne fer gavvāş-ı vāhiden k'ola dur ka'irden yādan
7. Kazādan çün düşer şeste olur āhu bigi haste
Kider pes ħord işkeste mu'arra şib ü bālādan
8. Pes itiy merd-i deryā-yı bu deryā içre hoş rāli
Bulasın tâ dilā rātı geçesün zişt ü zibādan
9. Sen evvel kendüñi ħark it ne var deryāda pes fark it

Yirüñ geh ğarb ü geh şark it bül ol lülü-yi lälâdan.

10. K'olasın inse tâ reh-ber şunasın tälibe gevher
Olup ışk ehline server alasın lezzet ibkâdan
11. Eger bulduñsa ol kaçra kaçan meyl idesin va're
Ne'ûra mişl urup na're şızasın cümle a'zâdan
12. Ola mensüb-ı deryâ hep tarîk ü himmet ü mezhep
Ne rûz a'rme ne a'se şeb göresin çeşm-i bînâdan
13. Ki dübdüz kaplamış ol mâ görünmez göze cüz deryâ
Giyer varlık kamu yektâ görünür şu'le yektâdan
14. Fedâyî cümle varlıktan murâd ol göresin Hakk'ı
Ki âşâr-ı müeşşirdür seçerseñ pest-i vâlâdan
15. Nazar kıl ğayra ğayretten okı hakkında lâ nefy it
Pes işbât it bu cem' içre kemâl-i Hakk'ı illâdan.

170

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Taht ü baht ummak bu çerh-i hîre-i pür-nâleden
Devlet ummağdur delâl-i delle-i muhtâleden
2. 'Aql-ı Keykāvûsa uyma k'olmayasın hûr ü pest
Cân ile seyr it ki yol yok çerha perr-i dâleden
3. Hakk'a tâbi' ol ne yirde k'olasın Mûsî-sıfat
Sâmirî-veş қо kerâmet isteme güsâleden
4. Bu cihân bir hîlezendür andan isterseñ vefâ
Kem hıredsın âb-ı rûy ister zen-i dellâleden
5. Gösterüp hoş reng ü rû aldar velîkin bûy-i yâr
Virmese gül bigi қо nef' umma reng-i lâleden
6. Pes murâd-ı merd-ı ferd oldur k'irişe vuşlata
Yoğsa ne âşî 'ömrî pîr-i münkir-i şad sâleden
7. Gevher isterseñ bu pend-i gûşe çek eşk ile tut
Kim oldur gûş-i şadef pürdür hemîşe jâleden
8. Sürme fülk-i 'ömr-ı baħr-i dehre bād-ı saht ile
'Akl ile sevķ it ki keşti yol alur dñnbâleden

9. Nefs-i kâfir k'îşe tâbi' şanma 'aql-ı reh-beri
K'olmaya dem-beste görse şîr-i Hâk büzgâleden
10. Sür Fedâyî dillere şîr-i şafâ-bağsuñ k'ola
Pür-şafâ bennâ kıılır çün beyt-i rûşen mâleden
11. Mâh-ı cânda mihr-i yâr olmuş mu'ammâ gün bigi
Rûşen olmaz çıkmasa bu cismi mişl-i hâleden

171

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Ne cân kim içe bir cür'a şarâb-ı lâyezâliden
Geçer ser-mest olup seyr-i ser-â-ser çerh ü 'âliden
2. Niyâz iden göñül tur nide hoş Mûsâ-şîfat bir dem
Naşîb ister tecellî cemâl-i zülcelâliden
3. Ki ol ider dil tehî cân pür-sivâ vü mihr-i hâlîkdan
Ne gelsün bu iki zıddı dil-i pür-cân-ı hâliden
4. Fenâ ser-hoşları hâdden geçer gördünse iy 'âkıl
K'o hûş umma bu cem'iyetde mest-i lâubâliden
5. Her ümmî itikâdından yitişse tân degül Hâkka
Velî bî-itikâd olsa nâzar kat' it mevâliden
6. K'olur himmeti kadrince ol cân hâzrete tâlib
Bulur himmetde kat' itmez özn-i şadr ü mehâliden
7. Anuñ çün fakr ol gülmişdür ki kıılır ehlin âzâde
Ne deñlü cu' ola varlık tutar muhkem havâliden
8. Degül kem baħr-i dünyâdan hod baħr-i ilâhiye
Nite maħrûm ola gâvvaş olan talsa leyâliden
9. Ve lâ içinde pest olmaz ne deñlü süstise âdem
Ne şüretdeyse a'ladur velî hikmetde vâliden
10. Fedâyî umma her hasdan mürüvvet k'olur hallüñdür
Bilürsün ki ehl olan ummaz sa'âdet merd-i fâliden
11. Cenâb-ı Hâkka'a tut her dem yüzüñ ne isterseñ andan bul
Saña olmadı kem nesne yüz ol Hâkka'a turalıden

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ben dilerven seni bir mürşid-i İmān olasın
Tā ser-i hāşa giyān der-i raḥmān olasın
2. Derd-i dil-dār ile bir nice zamān üns tutup
Āķibet ḥastalaruñ derdine dermān olasın
3. Ben ne deñlü taşisem sen içüme baķ ki benüm
Sırrıma vāķıf olup rāst müselmān olasın
4. Āķil iseñ ḥazer it olma ḥariş ol ĩamele
Ki anuñ ile ebedi lāyık-ı ḥırmān olasın
5. Şan şanursın bu göz ile göreler şırrıñı ḥalķ
Ketm idüp ḥālī becid ĩāmil-i kitmān olasın
6. Hay bu fikri ķo zinhār göz aç ḥāl ile baķ
Ki işüñden dil ü cān ile peşimān olasın.
7. Cümle nāzır saña sükkān-ı serā perde-i ģayb
Ḥaberin yok ki dönüp sāyil-i sāmān olasın
8. Hele dil ģamda bu irşād ile nerm it niķe ģün
Vaķt ola fūrşal ile onlara miḥmān olasın
9. Özüñi ĩābdi siyāḥ it yüz ur ol ḥazrete zār
İsteseñ ḥikmet ile ĩāleme loķmān olasın
10. Sen eger ķatreyiseñ nehre gir ir bahre müzāb
Dem ola mevc urup ol sa'y ile ĩummān olasın
11. Saña sulṭān-ı ezel nāzır iken ģayret ile
Sen revāmı k'ebed nāzır-i ģılman olasın
12. Bel ki nāsih sañan pend itseñ bu fı'l üzre hemān
Germ olup nefis ile ol rūḥ ile düşmān olasın
13. Ḥākim-i nefis iseñ üş Mūsī vü Firāvn delil
Ḥādim iseñ aña Firāvn ile Hāmān olasın
14. Sen Fedāyī dileseñ vaşl ü vefā dostdan um
Nādir isen hele ger bend-i fermān olasın

15. Çün fenâdur şuñı kı   mr-i el ur d  mene saħt
K'  z  ns  z dem olan mülke S  lcym  n olasın

173

Mef  l   Mef   l   Mef   l   Fe  l  n

1.   y dil nice kim yüz ayaĝa ĥ  k edemezsin
  am baħrine yüz gir özünü p  k idemezsin
2. G  l bigi d  k  lse   ne kı  u ĥ  r-ı ĝ  m içre
Bir perde dem-i ŗ  bh ile   n    k idemezsin
3. Bir   yine bul g  r yüzün   yini    gerni
Kimsin seni sen ĥ  ŗre dek idr  k idemezsin
4. Ser kı   kim ola secdegeh  n sidre-i a  l  
T   baŗ   ekesin menzil  n efl  k idemezsin
5.    lem   olu m  r olmasın   st  d-ı f  s  n ĥ  n
El ŗ  nma a  n zehrini tiry  k idemezsin
6. Yol ehlise  n h  le na  zar kııl ki ĥ  zerden
Y  r  n yoĝ ise kend  ni b  -b  k idemizsin
7.   Azım itme ki c  ndan iresin Ĥ  k  'a seb  k-b  r
  n terk-i Ŗ  f  -yı ten    eml  k idemezsin
8. B  ri   ek    yak nef  s  n   bir nefes nef  se
S  st it anı   n   aklu  n      k idesin
9. Kı   umma Fed  y   ki bite to  m-i sa   det
T   mülk-i v  c  d eŗk ile nemn  k idemezsin

174

F   il  t  n F   il  t  n F   il  t  n F   il  n

1.   y Sikender der nedür bu derde derm  n el-am  n
Sedd-i d  n yıkmaya t   Ye'c  c-i devr  n el-am  n
2. Ŗ  h-ı   ŗ  n   ŗ  l çeküp m  n  kirler üzre tiĝ-i t  z
K  l mu  hibler g   lin  n taħtında sult  n el-am  n
3. Gel gel iy       nefes olmuŗlar i  y   kııl bugün
  n sen    d  r ĥ  kmet-i c  n-baħŗı c  n  n el-am  n

· 173 S. 109b , M.K. __

· 174 S. 109b , M.K. __

4. Nice bu fūrkatde almıř cnları biryn ide
b-1 vaşlu a k'ola gl-nr-1 hicrn el-amn
5. unki sensz iy gzm nr cihn rşen degl
Uş apusuz baa lem oldu zindn el-amn
6. ış-1 cn sz baa bir zam urupdur aşre dek
Ger dirilse bulmaya bir re Lokmn el-amn
7. Sırr-1 nr  ba gir gr berza l-yebgiyn
Nr-1 şev dilde ř aynmde ummn el-amn
8. Niceler ış yolunda ilesiz abdl olup
ağırup ahdnde dir uryn giryn el-amn
9. Ben Fedy'yem ki yıllar ağıladum asretde uş
Nh-1 ru farkna irince fn el-amn

175

Filtn Filtn Filtn Filn

1. Tlibi se iste bul a'dan murdu var iken
Yola gir ur menzil al hem rh  zdu vriken
2. dem isen bu mertib bil senn ond hep
tme ayvan nem z cehd it oş adu var iken
3. Ya'n şf alb ol it aml-i memda şur
Gitmeyesin t fiş  fesd var iken
4. dem gitudqe od ırs ile artar ilesi
ayra dndr krun pk itiadun variken
5. şfiy miskn ol ir merdn-1 a'a hem-rh ol
Kim abl itsin seni bunca indu variken
6. şıra dm-1 zhdi ge sedd-i riyadan vşl ol
ış-1 let başa cndan itimdu variken
7. Nice bir bu keşret-i bat-1 ull cebrile
Ferd ol iy snn ilhi ittiadn variken
8. Ama o zarr-i maş cn  dilden cnbiş it
aırundan cezbe-i nef'i maadun var iken

175 S. 110a , M.K.104a M.K. nşhasında 175 numaralı gazelin ilk  beyiti yoktur.

9. Tır Fedāyī nutq-i cān-baḥşuñdan pür kıl ālemi
Bu şehun gūyān içinde infirāduñ var iken

176

Fe ʿilātūn Fe ʿilātūn Fe ʿilātūn Fe ʿilūn

1. Yüz tūt ol manzara tā gülşen-i zibā göresin
Her nazar güllerini tāze vü ḥamrā göresin
2. ʿİzz ü nāz ile kaçan başsa zemīn üzre ḳadem
Müntehā ḳāmetini sidreden aʿlā göresin
3. Zīb ü fer virse yüzi nūr-ı cihān gülşenine
Ehl-i cennet bigi ḥoş ʿışkī temāşā göresin
4. Dost dīdārına baḳ şıdḳ ile ī zāhid-i ḥuşḳ
Müntazır olma şehādetde ki ferdā göresin
5. Keşf ola maʿnī-i kevneyn kudūretten eger
Gönül āyinesini pāk ü mücellā göresin
6. Bir nefes ḥalvet-i dilde k'olasın yāre ḳarīn
ʿİyş esbābını ol demde müheyyā göresin
7. Āḥir ī dil yūri bī-pā vü ser ol ḳatre bigi
Ki seni bī-cihet ol bahr ile yektā göresin
8. Göz açup ʿibret ile baḳ bu nazargāha ki tā
Ne ki var ʿālem-i ihfāda hüveydā göresin
9. Gün bigi şühre Fedāyī olasın ʿāleme şāh
Dost bābında eger kendūñi ednā göresin

177

Fā ʿilātūn Fā ʿilātūn Fā ʿilātūn Fā ʿilūn

1. Cān diriḡ itmek degilse şart-ı reh-i cānāneden
Var luṭfuñ terk itmek bu yolda pes cānāneden
2. Dözd zer yolında cān oynarsa ʿāşık itme ṭanur
Āşinālar kārı gelse tañlama bī-gāneden
3. Zühd ü taḳvā ḳande vü ʿışk işi ḳande iy faḳīh
Gerçi Ḥaḳ kılur tecellī mescīd ü meyḥāneden

· 176 S. 110b , M.K.104a

· 177 S. 110b , M.K.104b

4. Şūfiyā ḥubb-i hevāyı şanma bî-ḥabdur ʿumūm
Farḡ olur yād irse lā-būd ḥırmene geh dāneden
5. Lāfi ʿaql urma iñen bāş kuş bize iy ḥāce tāş
ʿĀkıllı her giz seçilmez bu yoluñ dīvāneden
6. Mūnkir ü müfsid mürebbīden tutar tarḥ gerçi kim
Her kişi mü'min toğar gelse vücūda āneden
7. Mey fūrūşuñ ḥālını bilmez meger kim mey-perest
Ya'ni ām almaz ḥaber her ʿāşık-ı mestāneden
8. Hūşyār olanlar olur her nefes peymāne mest
Tā ebed içre ayılmaz cür'a bu peymāneden
9. Şanma bir evde Fedāyile tura sultān-ı ʿaql
Bu ikiden biri şıçrar lā-cerem kāşāneden

178

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Şūfiyā var gırre olma rüy-i cem' araña sen
Ger muşāhib olmaduñsa yāri bir hem-tā göresin
2. Ol güne her dem yakın umduḡça maḥv itdün vücūd
Gerçi ḥod ılduz bigi her şeb ḡalursun tāña sen
3. Ḥıdmet itdüñse rıza-yı nefis için dil-dāre tur
Boynın ur k'andan ber ü her dem taparsın saña sen
4. ʿĀrif ol yollarda yıllar yıldı vāşıl olmadı
Şimdi maḥv olduḡca vaşl isterse ḡalma tāña sen
5. Yā bigi ḡabzında ḡalduñ kej daḡl toğrulmaduñ
Gerçi geh geh atulırsın oḡ bigi her yaña sen
6. İy müderris dersi ters aldunsa cānāndan naşīb
Ol sebaḡdan ḡaṭṭ-ı emn alduñ eminsin āña sen
7. ʿİlmi cenk-i dīv-i nefis için silāḥ itdüñse ḡo
Dīni maḡlūb itme gebr-i kibre baḡ fetvāña sen
8. ʿAzm-i yār itmek dilerseñ seyr-i cāndan hem-reh ol
Yolda yol esrükleriyle ḡoşma baş hem-pāña sen
9. Yār nāzuñdur Fedāyī olmasun k'alšanasın

Bĩ-rıza luṭfından özge ʿilme yā taḳvāña sen

179

Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilün

1. Tālibā ger ṭaleb-i ḳihre-yi dil-dār idesin
Sen gerek çeşmüñi her āyineye çār idesin
2. Yilesin yıl bigi her yaña nişān isteyü tā
Birinüñ göz yüzi āyine giriftār idesin
3. Göresin görmedügin göz ḳulağ işitmedügin
Pes hemİşe gönül ol āyineye yār idesin
4. Şükri vācib bil anuñçün ḳo ki bir ʿilleti ile
Luṭfa mağrūr anı yā ḳahrile nā-çār idesin
5. Tā cemālüñ görüp ol āyineden bĩ-ḥod ü mest
Cān ü dilden ne ki var yolına İşār idesin
6. Sende bir vech ile tā taşfiye-yi ḳalb idüben
Reh-nümā bigi birin vāḳıf-ı esrār idesin
7. Baʿde ez-ān ḳābil-i ḳandeyse görüp himmet ile
Zulmet içinde ānı tālib-i envār idesin
8. Mā-ḥasal bu ḳadar sözden emān bulsa zamān
Cehl ü şekden özüñi özgeyi bĩ-zār idesin
9. Sen Fedāyĩ bu fenāda dārına oldukça ḳarın
ʿArif iseñ ṭaleb-i devlet-i dīdār idesin

180

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün

1. İy Ḥusrev-i zeyn-i zemen şehbāz-ı etlāl ü dimen
Sen ʿayn ü ʿālem çün çemen luṭfunla sebz ü mü'temen
2. Ṭur āb-ı luṭfuñla şor tā kerr ü fer bu'sun şuver
Muḳarrisin āyāt ü şuver senden bulur ʿızz ü semen
3. Aç lāʿl-i ma'nīdāruñı şaḥ lafz-ı gevher bāruñı
Göster bu ḥub āşāruñı gasy ola tā her bul fiten
4. Şüretde şı'r-i āb-dār ma'nādadur dūr tāb-dār
Her cāna genc-i pāy-dār her cisme cāndur mümteḥān

· 179 S. 11a , M.K.105a

· 180 S. 11b , M.K.105b

5. Ammā çü yok bir rüşinās tā şan‘at-ı nakķāş-ı nās
Fark ola rüy ü rüynās cümle miyān-ı encümen
7. Kim kıru nām ü kim direm ħarc itdi oldı zü’l-kerem
Gevher-şinās-ı her ħarem idrāk ider sırr ü ‘alem
8. Nām ü kerem āķir sevā olmaķ degül ‘aķla revā
Olsa ğanī vü bī-nevā ol bül ħasen bu bul hasen
9. Pes ‘ārif-i deryā taleb görseñ Fedāyī içme leb
Tā keşf ola ‘irfān-ı reb cāndan ser-ā-ser bī-suĥen

181

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

1. Vaşāyāsında sırr-ı Ħaķķ resül-i mefĥar-i ‘ālem
‘Alīye ‘arz ider ĥikmet bu emrāz ü müdāvādan
2. Ki vardur cümle ādemde tamarlar olur andan fāş
Marazlar ger irişmezse ‘ilācī ‘ilm-i Mevlādan
3. Reg-i dīvāneni vuĥū ire ki vü pīş-i vü ğāri
Bu dörde ĥaķķ idüpdür bil birer dāfī‘ her a‘zādan
4. Kılur dīvānelik rencīde Ħālīķ bilgam-ı dāfī‘
Züķām-ı ĥürelīķ def‘ine ĥaķķ itdi degül dādan
5. Biri pīsidür ol dördün virür dermān ana dönbel
Biri göri ki derd-i çeşm ider em rabb-i a‘lādan
6. Budur olmasa ol durur em olur lā-büd müstevli
Bu cümle dānī vü kāşı çıkınca iş bu dünyādan
7. Fedāyī cümle derdi sen devā bil k’irişe Ħaķ‘dan
Bu nev‘ile ķabül itsen emer-i yekdür aĥlādan

182

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Olalı zerreveş mihr-i cemālünden ‘ayān
Gösterür ğün bigi ‘ayn-ı ‘ālemde rüşen nişān
2. Encüm-i eflāki kılur ĥire çeşmüm merdümi
Ġiceler mihr-i vişālünçün k’olur dūr-fişān

· 181 S. __, M.K.105b

· 182 S. __, M.K.106a

3. ‘Âşıkân iksir-i gamdandır yüzi zer bigi şaf
Günden ezhâr gör göz aç ‘aynüm ne hâcet imtihân
4. La‘l-i nâbüñ bana cândur gerçi şordum Hızır lik
Teşne-diller çeşmedür kim mül kimi şu kimi kân
5. Ben Fedâyî ‘ışk-ı cân-bağşunla olsam mürde ten
Gam degül cân virür ol anuñla kılsam cāvizân

VAV HARFİ

183

Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün Mefâ‘lün

1. Hārābāt-ı muğan içre görüñdi baña bir āhū
Ki görse şūfî-i şafî diye lâ gayre illā hū
2. Cemālî mihri nūrından müşa‘şa‘ kubbe-i mînā
‘İzārî ābı luṭfindan muṭarra gülşen-i mînu
3. Gözi her lahza sehḥāre şatar şad fitne vü nîrenk
Ogurlar çeşm-i ‘âşıkdan nazarda rāhat ü uyḥu
4. Saçı bendinde her ‘ākıl ola Mecnūn ger ol leyli
Kemālî ḥüsn ile açsa cihân ḥalkına birden rū
5. Marîz olduğca her ‘âşık şifā-ḥāne-i maḥabbetden
Devā olırdı biñ derde lebi remz itse bir dārū
6. Boy-ı servin gören gözler kıllur eşk ābveş cārî
Yüzi şevki iren yüzler çalınur yire çün cārū
7. Gel iy ‘âşık temennā-yı cemāl itmek dilersen pāk
Nazar kıl evvel eşküñle gözüñ nūrın gönülden yu
8. K’anı görmeye gözlerden çıkup yaş dōke ser-gerdān
Müselsel mişl-i divāne revān olup bakar her şu
9. Fedâyî ol günüñ kadrin ne görsün ‘ām olan k’irmez
Bu kadre ḥāş olan yüz yıl yilerse bî-rızā her şū

184

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gel gel iy Şarrāf naqd-i maḥzen-i bazārı hū
Al nuḳūd-i cān ü ten ver lülü-yi şehvār-ı hū
2. Bire on vir ona yüz yüz virse biñ vir müşteri
Tā bu bāzār üzre nāgeh 'arz olan dī-zār-ı hū
3. Pes havās-ı zāhir ü bāṭın güm oldukça aña
Sırr-ı ma'nādan ḥaber vir k'açıla esrār-ı hū
4. Ger zālām-ı leylī fūrkatde göresin müctehid
Sende cehd it keşf ola tā çeşmine envār-ı hū
5. Sen seni terk it anı bul dirseñ al göster nişān
Çün bu devrān üzre gerdāndur ebed perkār-ı hū
6. Her eşer andan k'ola nāķış-ı müeşşir 'ışķına
Himmet it k'ola mübeddel sırrına āşār-ı hū
7. Ol maķāma irmedise geçmedin bu menzili
Çek geçür ṭālibleri andan k'ola aḥrār-ı hū
8. Ḥod virür āfāķa her dem bu güllāb-ı genc-i ğayb
Ta gül-i vaḥdet yitürdi gülbün-i gülzār-ı hu
9. Sen Fedāyī sırr-ı Ḥaķ'dan iste yol müştāk iseñ
Tā cihetsüz ire andan sem'uaña güftār-ı hū

185

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. İy kılan sırr-ı nihāndan güft ü gū
Merd-i nā-maḥrem ḳatında mū-be-mū
2. Ḥār-ı bedhīc āb-ı ḥayvān içse gül
Bitürür mi ğayr-i gülbün iy ulu
3. Yār-i maḥrem iste bir āyine şekl
Mihr-i cānāndan ḥaber vir al dü tū
4. Gāh luṭfindan nişān göster aña
Gāh ḳahrından beyān kıl rū-be-rū
5. Yirme geh geh meh bigi görsen tihī

· 184 S. 112a , M.K.106b

· 185 S. 112a , M.K.106b

K'olur ol mihr-i haqīkatdan tūlū

6. Bu nazar gördüñ ki yokdur kimsede
Kendüñi devr it tolaşma kû-be-kû
7. Yār-i nāzuñ dil senüñledür nihān
Çünki sen anuñlasın var ğayri қо
8. Geh vefāsından yûri dil-şād anuñ
Geh cefāsından revān ol kayġulu
9. Gel Fedāyī pendini tut kim saña
Bundan özge yok daġl pend aşılu

HE HARFİ

186

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

1. Başladı cân bülbüli āheste efgān itmege
Bir gül için yerer şevķinde yezkān itmege
2. Sīne-i pür-sūz ki bir şi're āġāz itdi ol
Sihr ile bülbülli medħinde ħayrān itmege
3. Didī bir ser defter-i ħübāna irdün nāz ile
Ger başa bir dem qadem gülşende seyrān itmege
4. Görse bülbüller bigi güller şafādan vaşfını
Ĥoş zübān-ı ħāl ile germ ola destān itmege
5. Sidreveş çün gördü dil qaddini cāndan bāl açup
Tırdı tāvūs-ı melāik bigi seylān itmege
6. Ya'nī şādīden mekes nāmus-ı ekber zann idüp
Kendüyi ister tokuz eflākı meydān itmege
7. Ol melek manzar semen-sīmā perī-ruḡsār eger
Remz ide cânlar ne şek per āça tayırān itmege
8. Yā melekler cünbiş-i zerrāta nisbet dıtrēr ol
Germ olur devrinde çün gün bigi devrān itmege
9. Sākī-i cām-ı ħayāt-efzādur ol kim cürāsın
İçen itmez meyl nūş-ı āb-ı ħayvān itmege
10. Her ne cân kim içēr ol sākīden olup mest-i ırşķ

Pāye pāye başlar andan ‘azm-i cānān itmege

11. Yā Rab ol mähun kemālin nice şerh itsün lebīb
K’andan olur ‘aql-ı ‘āqıl derk-i ‘irfān itmege
12. Bu Fedāyī’nüñ hem oldur me’ḥaz-ı iy rāst-ı bīn
Cān furūğın vāşıl-ı mihr-i dıraḥşān itmege
13. Gerçi çokdur vāsıta bu yolda līken her biri
Ferāğdur tā aşl özin maḳbūl-i raḥmān itmege

187

Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün Mefā’lün

1. Kerīmā kıl kerem birdem nazar şal murğ-ı cān üzre
Ki tā pervāz ura bī-per ser-ā-ser āsumān üzre
2. Cemāl-i ‘ālem-ārāñı baña dek bir nazar ‘arz it
Ne hiçem ditreyim bāri bu fānī cism ü cān üzre
3. Eger müjgān-ı kudretten işāret idesin bir kez
Kılam ḫāvūsveş cevlan bu tokuz nerdübān üzre
4. Kaçan bir cān vire ‘aşıq ‘ıvaz biñ can bulur āḫir
Ne minnet ola cānāndan revān-ı rehrevān üzre
5. Gönüller ḫuşk olur sensüz şafā vir āb-ı vaşluñdan
Çü luḫf-ı tāb-ı mihründen biter gül gülistān üzre
6. Ḥāyalüñ sīñemi geh geh gelür ma’mūr ider gerçi
Hümā lāyık degül ḳonmak bu sengin āşiyān üzre
7. Ne cān kim mührüñi şaḳlar gönülde mühr olur lā-büd
Eger mūr ise ḫükm eyler Süleymān-ı zamān üzre
8. ‘Alīlem gerçi sendendür velī ehl-i seḳāmetden
Bilürsin kimse daḳ tutmaz ḫakīm-i kārđān üzre
9. Eger merk ola şırındür mekes tek cem’ olur cānlar
Kim ola zann-ı bed kıla ḫabīb-i mihrübān üzre
10. Benem ol bende-i ḫāyī ki yıllardur maḫabbetden
Gehi rācī gehi ḫāyif ḳoram ser āsitān üzre
11. Sen ol sultān-ı aḫamsın ki sırrın cümle zerrātüñ
Bilürsin gün bigi raḥmet kılursın ins ü cān üzre

12. Fedâyî'yem 'aṭā ḥāhem murādum ol ki her yirde
Tutasın zāhir ü bāṭın beni emn ü emān üzre
13. Daḥī anlar ki rācidür bu dāiden meded kılğıl
Tamām it dīn ü dünyāsın ḳoma şekk ü gumān üzre

188

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Gel iy şūfî-i şāfî-dil baḳ āḥir nefis zāğına
Nice ḳılır giriftār ol hümā-yi 'aḳlı āğına
2. 'Aceb mekkārı pür-fendür k'ağular yutturur her bār
Anuñ kim nūş-i nişinden çalar bir dem dimāğına
3. Zamānın bülbulün her dem ḳılup da seyr ider kendü
Cihān bağında ister kim ḳona her gül budāğına
4. 'Amelde señden ol ednā özin cāndan tutar a'lā
Bu deñlü yüz ḳarāsiyle diler ḥuccet yüz āğına
5. Olur ol hem ḳafes tūti-i ḥoş-güftār ile gerçi
Velî ne aşşı çün girmez anuñ ḥaḳ sūz ḳulāğına
6. Ne yirde görse bir ehli şanur kendü bigi echel
Ḳılur keḳ seb-pere bigi naẓar 'ālem çerāğına
7. Ne dūn himmetdür ol bed-ḥu ḥaber dū bigi her laḥza
Değişmez bulsa mur-dārı bütün firdevs bāğına
8. Pes ol kim nefis atına biner ḳalur yayağ anda
Bu atdan her kişi k'ayine biner cennet burāğına
9. Bu rüşendür ḥilāf itmez ne yola girse her tālīb
Yitüşür dūzaḥa lābüd binen iblīs ulāğına
10. Fedâyî şanma her nefsi ola şıdk ehline hem rāh
Meger nādır giriftār ola pür ḥikmet tuzāğına
11. Pes oldur āḳil-i ḥoş-ḥu k'ide Ḥaḳ'dan yaña sür'at
Ḥaṭāsuz düşmeye herdem hevesden yol uzāğına

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Dilerseñ mäh-ı ömründen ne gündür bilesin gurre
Şeb-i vaşl añla iy tälüb ki nefis andan ola ħurre
2. Ne mehdür talatından ħod bilinür görse her nâzir
Ġazâl-i mihr keşf itse yüzinden ebrveş turre
3. Ĥaťasuz bu virür ol kim ħotendür otlıĝa herdem
Bulursa terbiyet gün gün nedem ki keşf ola surre
4. Cemâl-i mihri ol cânuñ ki toĝdı vaşl şarkından
Cihânı gösterür rüşen k'oldur gözlere ħurre
5. Bihâr-ı ışka tal evvel nazâr kıl kaşra pes her sũ
Ki çeşmũñ cümle eşyâda ser-â-ser tũş ola dũrre
6. Bular gevher-şinâs er bu ĥaķıķat dürrini her dem
Deĝişür gevherin ĥake ta'dan tälüb-i şurre
7. Bu sevdâ içre bu dũrre idenler üzre germ olup
Güherden menfa'at buldum diyenlerdür düşen zurre
8. Ne deñlü çerb ü şirinden şafâ kesb itse bir ĝafil
Küdüretdür naşibi bes k'irişür ledĝa-i mũrre
9. Nazarda lezzet-i dünya ħod olur telĝ ü zehr-âlũd
Cefâsı birle baķsan ĥoş nebât ü ni'met ü bũrre
10. Fedâyı ömr-i ser-keşden murâd almak dilerseñ sũr
Bula k'âĥir hevâydür hevâya sıçrar ol kũrre
11. Ķalursın nâr-ı ĥasretde bu atdan düşmedin cehd it
İriş maķşũda sen dest-i ecelden yimedın turre

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Çekerseñ sîn-i Bismillâhdan a'dâ farkına erre
Bıraķduñ heybet iy mü'min cihânı baĥre vũ berre
2. Daĥl dendâne-i sîn ise sinn-i sırr-ı Ĥaķdur tũt

189 S.113a , M.K.108a

190 S. 113b , M.K.108b

Muḳābel ḳufl-i ebvāb semādan fetḥ ola perre

3. Tarīḳ-i ıṣṣa pes başsañ ḳadem çün şîr ü görk ü ferd
Ḳaçan nefis itti vü iblîs öñüñce çün bürr ü berre
4. Ne var zûlmât içindeyseñ özüñde āb-ı ḥayvānı
Ṭaleb ḳıl kim degül ḥālî bu ḥāki ābdan cerre
5. Bu eşyâ perdedür cümle geḥ iş bu köhne çadırdan
Nazar üstāde ṭut irdünse mihrinden ḳopan ḥarre
6. Her evde zerre mazḥardur gümānsuz gerçi şüretde
Ḥicāb-ı mihr-i ‘ālemdür ḥicāb ehline her zerre
7. Sevāb endîş iseñ ‘ārif nazar ḳıl ıṣṣ-ı cān-baḥṣa
Ne şüret gösterür dilde görinen ḥayra vü şerre
8. ‘Asā en tekrahū² yā en tuḥibbū dür muṭi‘ ol sen
Ki tā düşmeyesin emre muḥālîf ‘ad idüp zarra
9. Veger topduñsa ma‘nādan hemîşe şükri fā‘il ḳıl
Ki sitr-i cehl ü nükr içre ḳazādan ḳılmadı ğarre
10. Fedāyî birlik işbāt it dilerseñ dirlik ol birden
‘İvāz al bire biñ herdem iderseñ günde biñ kerre
11. Bu evşāf ile sa‘y itseñ erersin ḳuvvet-i ḳalbe
Bıraksañ pence pes lâyıḳ vegāda ḥāriş-i nerre

191

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Dilerseñ Ḥaḳ vire maḥfî meṭālibden saña behre
Nazar pākize ḳıl ṭālib göz aç āyine-i dehre
2. Ḳıl evvel merdüm-i çeşmüñ gözün yāş ile pāk andan
Bak iş bu dehre tā k’ide ‘ayān-ı mihrini her çehre
3. Ṭaşı murdarını herdem ḳılur pāk āb-ı gevher reng
Göñül pasını pak itmez ne cān kim düşmez ol nehre
4. Gerekdür gerçi her merde cihān içinde bir hem-ser
Cihān zālîna meyl amma ḥaṭādur ṭālibe mehre
5. Bu görk-i köhne k’almışdur nice cān ejdehālardan

²Bazan bir şeyi kerîh görürsünüz. (Bakara, 216)
191 S. 114a , M.K.109a

Nazar kıılmağa her merde rızāsuz yok aña zehre

6. Velikin eski düşmendür gerekmez k'edesin ihmāl
Virürse nūşī bir demden değışür nūşini zehre
7. Kıo geç ol bī-vefādan sen taleb kııl maṭleb-i a'ālā
Faķir-i dehr iseñ yāḥud şehiseñ şuhre biñ şehre
8. Velī ferd olma bir merd-i şeh-i ferd ile ol hem derd
Ki bu yolda zuhūr itmez zahīr olmasa bir zehre
9. Nazar kııl ehl-i tezvīre safā yok binde bir gerçi
Emin olmadı bir ғamdan giren bu meclis-i ғahra
10. Fedāyī bāb-ı hizmetde vücūduñ meşkini depret
K'irişe feyz-i Ḥaķķ'olmaz ne behre cünbiş-i nehre
11. Dürüş her rüz-i şad sāl it talebde k'olmayasın saḥt
Peşīmān tīzi-i devr ile sāl ü hefte vü şehre

192

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılün

1. Bilesin derd ile ger isteyü şad sāl emele
Ki vire iş bu şifāḥāne-i dünyā em ele
2. 'Āķıbet virmeye ḥūz merk ü fesād iş bu denī
Tā ecel yilteye her bābile tül-i emele
3. 'İlm-i ḥāl ile meger terbiyet-i nefis ide pīr
Getüre bī-kem anı tālib taķvī 'amele
4. İrmez Ḥaķķa kişi nefis ile duta ol ger
Meger ol vaķt ki sem reh güzer ola cemele
5. Şīr-i 'ışķ ire yāḥud rāh-ı meḥūf içre görüp
'Aķlı Mūsāveş ide saḥt teraḥḥum ḥamele
6. Meyl-i cānān idenüñdür reh işit görme ḥavās
Ki tutar 'arş bigi baş-ı beşe çün ḥamele
7. Āḥir 'ızn olmasa ḥod ḥükm idemez bir kılına
Ḥāķim-i dehr ki behrām ola burc-ı ḥamele

8. 'Işık 'ālī şıfata hoş şığa mı şerh ü şümār
Gelmez eczā-yı gül uş dilde hisābı cümle
9. Nazar-ı 'ışık ile bak çerha ki bir ābileden
Bu zemīn üzre kurulmuş çü kemā nüh kümele
10. Cümle fānī vü hayāl iş bu serā-perde-i dūn
Fevk ü taht āb ü hevā üzre irince temele
11. Sen Fedāyī bu naşihat dürrerin silküne çek
Gerçi maḥbūndur ola ḥilye bu baḥr-i remele

193

Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilatün Fe'ilün

1. Her yüze baksa yiter cünbîş-i cān isteyene
Bî-nişāndan ne ḥaber ḥalkı nişān isteyene
2. Göster āşārın eger dīde-i cān ile göre
Cümle ḥüccet görine Ḥaqqı 'āyān isteyene
3. Māsivādan nazaruñ kat'ide bilseñ ḥirede
Gösterürdüñ yüzi bî-genc-i nihān isteyene
4. Nazar-ı pākile pes katreveş ol bahre özüñ
Şal ki gevher şunasın vaşla zamān isteyene
5. Çekme bu keş nazarān içre gam ir pīre ki bir
Nazar ehl-i nazar besdur amān isteyene
6. 'Āşıkā kışşā-i sevdā-yı dil it ḥalkā k'ola
Ḥāl-i cān dāda 'ayān 'ışka beyān isteyene
7. Kūy-ı Leyli seferīdür dil-i Mecnūn'a murād
Ol seferden ne ḥaber ḥür ü cinān isteyene
8. Ay ü gün kurşasına bakmaya aç olsa mürīd
Gerçi şad cān vire ol kapuda nān isteyene
9. Mihr-i cānāna iren mühr-i Süleymān bula ger
Ḥabbesüz şarf ide bir mülk-i cihān isteyene
10. Sen Fedāyī dile ger el vire şun mihr-i becid
Tāzi-i şevk-i vişāline 'inān isteyene
11. 'Işka sermāye nedür dīde vü dil tende yiter

Eşk ü reşk olsa bu sevdāda dükān isteyene

194

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Aşık iseñ māsivāyı kendüñe yār eyleme
Vaşl-ı dildār ister iseñ meyl-i āgyār eyleme
2. Genc-i dilde var ise sevdā-yı sırru'llāh-ı pāk
Genc-i zerden geç fenā naqd ile bāzār eyleme
3. 'Işk-ı 'ālī kadre irdüñse hayādan pest ü mest
Yüz nişān gör cāndan amma keşf-i esrār eyleme
4. Cennet ü dīzāra tut yüz bu deniden pāk iseñ
Līk fūrkatden hāzer kıl meyl-i gülzar eyleme
5. Şūfiyā var ise ikrāruñ Hudā'dan luṭf ile
Çāre irse çāresüz kullara inkār eyleme
6. Kesb-i hüsñü'l-żan iden kudretten görmez 'acַz ü yās
Cānuñı āzāde tut ğamdan giriftār eyleme
7. Yoğ iken var olup āgāh olduĝuñ şahid yiter
Kudretine mücidüñ şekk ile ikrār eyleme
8. Pes қо 'ucb u kibri 'acַz ü keslün añ maḵsūda ir
Kendüñi nādān bigi āḫir siyehkār eyleme
9. Her ne kār itmek dilerseñ kudret ol hāzretten um
Kār ḫayr olmaz tamām ansuz қо zinhār eyleme
10. Ṭur Fedāyī cān nişār it vaşl-ı yār ol k'ol ü bu
Cism ü cāndur cān-ı tenden tünd u bī-zār eyleme
11. Maşer-i 'uşşāka ḫod el virse bu cān cān yiter
Sende bu cāndan naşīb al cānı tekrār eyleme

195

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Gel iy cān muṭma'inneyseñ bu demde
Yüz ur cānāne gör ğayri 'ademde
2. Ḫayāt-ı cāvidān isterseñ oldur

· 194 S.114b , M.K. __

· 195 S. 115a , M.K. __

- Ki cān rıhletde olmaya nedemde
3. Sebeb-i feth-i kabūl-i şāha dāyım
Naşīb ümîzidür maḥķi ḥademde
 4. Vişāl umsañ götür senlik ḥicābın
K'arasın bî-tereddūt bir ḳademde
 5. Ḳadem ursan ḳo çeksün gelse nefsün
Neye mensüb ise ḥādiş ḳidemde
 6. Pes irmez vaşla her cān bil ḳademsüz
Egerçi meh yok bāb-ı keremde
 7. Yüz urma ğayre tōhmetdür bilürsin
Bulunsa bir izün bāĝ-ı iremde
 8. Vücud-ı şeh virür izzet ḥod ansuz
Ne ḥāşiyet ola naķş-ı diremde
 9. Virildünse alem ilm ü ameldür
Yirildünse ḳo yüz derd ü veremde
 10. Fedāyi tur ḳıyāmet günleridür
Getür ḳāmet ḳıyāma bu ḥaremde
 11. K'olasın bî-cihet maḳsūda vāşıl
Olup bāķi ḥarim-i muḥteremde

196

Fā'ilātün Mefā'ilün Fa'lün

1. Göñül inende bî-niyāz olma
Dost yolında hîle-sāz olma
2. Secde ḳılup cemāl-i Ka'besine
Ol yaķın aña bî-nemāz olma
3. Ser ḳo derde çü perde mişl-i alem
Şeh ḥuzurında ser-firāz olma
4. Reh-i cānānda cān vir iḳdām it
Beste-i şübhe-i dirāz olma
5. Pādişahlık dilerseñ ol ḳāni
Bende-i nefis ü hırş ü az olma

6. Nef ü zar her ne gelse hikmet bil
Tālib-i faşl-ı kış ü yaz olma
7. Fānī nefis için evde göze düşüp
Büte-i tende cān-güzār olma
8. Ma'niye bak haķīkat ehl iseñ
Metni ķo māyil-i mecāz olma
9. ‘Āşık iseñ murāduñı terk it
Mest-i yār ol ħarīş-i nāz olma
10. Diler iseñ k’artasın herdem
Ehl ile ol ġayre ehl-i rāz olma
11. Her ne gelse düñden itme dirīġ
Ĥıdmet içinde ħile-bāz olma
12. İt ne iderseñ Fedāyī ħayr ammā
Nefs-i şirire dil nüvāz olma
13. Ger kes ol kuşlar içre bī-āzār
Her le’imüñ elinde bāz olma

197

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'iün

1. Bī-irādet bir kemer kuşandun evvel bilüne
Tā ki bu yād ilden olaydun müsāfir ilüne
2. Yolda yol dikenleri nefis-i behīminle tutup
Çekdi aldı çeynedi ħaldun kuşaksuz yıl öne
3. Ya'nī kim rüyāda gördüñ dīken ü kevsāle sen
Cümle yol māni'leridür kim yapışmış zeylüne
4. Niçe dāmen-gīr olup el urmasunlar sana çün
K'ehli diller ħālinün bin kılı degmez kıluna
5. Çünki yol yoldaşı buldun gitmege ‘azm itmedün
Çöb bigi uş her yana şaydun çün uydun yilüne
6. Ana uysan ma'rifet kesb eyler idün seyr için
Gidemezdin şimdi uş uydun çü kendü bilüne

7. Nice ismu'llāha lāyık olasın iy bî temîz
Çün sürersin herze vü hedyân ne gelse dilüñe
8. Yol içinde mūr isen ersele ne kılsan ham isen
Havf iderdi şimdi uş hüküm itdi peşşe flüñe
9. Bu şîfat rü'yâyı te'vîl itmege bu şîr-i şûr
Besdür idersen budur cāndan nazar te'vilüñe
10. Şimdi kim fūrkat beyābānında kaldun süst ü biset
Ma'rifet atına bineydün geçerdün bil öñe
11. Var Fedāyî bigi yıllar yaşunı sil it k'ola
Şāfî vü cārî irüp bārān-ı rahmet silüñe

198

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Müsiyâ tur Tūr'a çık Hakk'a münācāt itmege
Ya'nî cān içinde yüz tut 'arz-ı hācāt itmege
2. Şîşe-i dil kıl şikest evvel tā dürüst
Var ise gönülün ruḥ-ı cānāna mir'āt itmege
3. Şūfiyâ seccāde tesbîḥ olursa bāde vir
Māni' olanlar saña seyr-i semāvāt itmege
4. Hār ki bār altında kalmışdur yol almaz ādemi
Pes sebūkbār olsa hoşdur 'azm-i mîkāt itmege
5. Rūḡan-ı 'ömrüñle yok mişkāt-ı tende nefis ipin
Bundan özge yok delîl envār-ı işbāt itmege
6. Başa ilet ferzend-i fîl at naṭ'-ı cāna ruḥ tutup
Sür piyāde tālîb iseñ nefsi şehmāt itmege
7. Ümmî olsañ yig ü Hudā cenk için itseñ kesb-i 'ilm
Ol ḥod indi cenk-i şeytāniçün ālāt itmege
8. Sen Fedāyî sākin ol Hakk ile gerçi şeyḥ-i şehir
Niçe yıllardur yılar keşf-i kerāmāt itmege
9. Hāk işit Hāk söyle Hāk gör Hāk okı Hāk bil yakîn
Bu kadar küşiş yiter kat'-ı makāmāt itmege

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Yā Rab ol kuluñ seni medh ide mezmüm eyleme
Hoş tut anı dünyı vü ʿuqbide mahrüm eyleme
2. Kāşırüz hizmetde ger kapuñda ammā şıdk ile
Luţf uman ʿaşıkıları kaşruñla mesmüm eyleme
3. Gerçi cümle ins ü cinnüñ Hâlıkı sensin velî
Saña me'nūs olan ins ü cinne maḥküm eyleme
4. Merve haqqı ol şafâ sa'yinde olan kulları
Ka'be-i küyuñ tavâf itdükce mercüm eyleme
5. Hâdimüz hizmetde ko tav'an ve kerhen iy Kerîm
Bunca ma'süm üzre nefis-i şümü maḥdüm eyleme
6. Hikmetüñ bābından ol kim ders okur harfen-be-harf
Şerh kıl sırrın anuñ bî-perde mektüm eyleme
7. Kullaruñ bühtan ü cevri itse hıyelden ketm idüp
Mü'mini andan melüm eşrâr-ı ma'süm eyleme
8. Kıl bizi her dem cemā'at ol ḥabîbüñ şaffına
Hile vü mekr itdürüp şeytāna me'müm eyleme
9. Bu Fedāyî bendeñüñ yā Rāb du'āsın luţf idüp
Müstecāb it bu kadar mevcûdı ma'düm eyleme

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Delil oldukça bu āyāt-ı mevcûdâtı ol zāta
Getürür gayret-i tevḥîd-i zāt ef'âlin işbâta
2. Bu ʿâlem bir tılsım âdem anuñ gencine vü genci
Koyan gencine vü genci sürer dāyım mühimmâte
3. Mu'ammâdur bu genc ammā yine kendü kılur rüşen
Ki mişbâḥ-ı ḥayât efzâne yüzden kondı mişkâte
4. Muvahḥid kılsa pes cāndan nazar ḥubb ile her şahşa

199 S. 116a , M.K.110b

200 S. 116a , M.K.111a

Görür biñ biñ hicāb ardından olmaz sühre şübhāte

5. ‘Aceb āyinedür bu dil ki yaruñ şekl-i ekvāndan
Cemālin gösterür rüşen şafā virdükce mir’āte
6. Kemāl-i taşfiye oldur k’özinsüz olalar vāşıl
Vücūdı mihre tā ol gün tecellī kıla zerrāta
7. Bu mevcūdatı lāt aña bu vaşf ile olmasa maẖhar
Aña kim ıpsa dünyāya hem oldur ‘abd olan lāte
8. Bu dünya nat-ı satrancın kuraldan çerç-i lu’bet bāz
Ne şehirler fil ü at atdı ki āhır irmedi māte
9. Fedāyī bu ḥafī sırra dilerseñ k’olasın vākıf
Riyāzat çek dürüş ḥaqq ü ricāl öñinde merzāte

201

Mefūlū Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

1. Ol kim ‘ibādet eyleye Ḥaqqā riyāyile
Gitmez içinde yanmağa bir büryāyile
2. Ya’nī murādı olmasa kayyūm-ı lā-yenām
İrmez cihān-ı qurbe yanar ma’adāyile
3. Şādıklarūñ murādı Ḥudādur Ḥudā ḥaqqı
Şüret-perest olursa da saft ü şadāyile
4. ‘Āşık ki pākḥāz ola olmaz şuver hicāb
Yüz gösterürse gördüğü gözgü şafāyile
5. Ol vakt olur bu k’itmeye kalb ü ten ittifāk
Ger ile kim muḥābil olur ejdehāyile
6. Rış-i mu‘allaḥ ursa beyābān içinde rakş
İrmez murādı şadrına hergiz hevāyile
7. Ya’nī gönül k’olmasa maḥfūz-ı cidd-i tām
Bulmaz bisāt-ı qurbī meger kim ‘aṭāyile
8. Baḥr-ı ḥaqqāta bula mı ehl-i ber mecāl
Biñ yıl yıllarsa bulmasa vaşl āşināyile
9. Cem‘ it Fedāyī sırruñ ile mihr-i Ḥaqq’ı tā
Her ḥaṭvede bulunmayasın biñ ḥaṭāyile

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Göñül virdüñse tur şüfi hıyāza
Tal işbu 'ayn-ı hikmetden hıyāza
2. Temāşā kıl me'ānı vü hurūfin
Dilerseñ k'iresin hūr ü riyāza
3. Sevādın cān gözine sürme bigi
Çek al ma'niden aldanma beyāza
4. Eger sen kâtı'-ı rehsin becid tut
Yola gir bak Füzayl bin 'Iyāza
5. Yapış git dāmenine bir 'azîzüñ
Dürüş meyl itme zinhār i'tirāza
6. Kōma dilde hāfî mihrenden özge
K'olur perde bu yolda bir kūrāza
7. Gir anuñ göñil şehrine riyāsuz
Dilerseñ 'ālem-i cāndan 'urāza
8. Dürüş bu yoldan bu vech ile seyr it
İrince devr-i 'ömrüñ inķırāza
9. Bulasın tā fenāsuz inbisātı
Dağı ırmeye göñlün inķibāza
10. Fedāyî t̄alib-i dünyā-yı dūna
Meşeldür merd-i mesti müsteḥāza
11. K'aña andan irişüp her nefes meyl
Düşer göñli hevādan infizāza

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Yir idelden göñlümi ol yār-i mihr-engîz ile
Aşınalık düşmedi bu çerḫ-i reng-āmîz ile
2. Ben ki bir dil-beste vü pā-beste mestem her zamān
Nice alam hem-dem ol dānā şifāt ḫunrîz ile

202 S. 117a , M.K.111a

203 S.117a , M.K.111b

3. Bunca yıllardur yılar baş üzre qaddın lām idüp
Gelmedi bir kez murād olduqca dest-āvīzile
4. Ğayret-i yār olmasa bir bülbul-i ser-mesti hiç
Bir dem itmezdi muşāhib ğonce-i nevhīz ile
5. Münkirā ta'n itme ehlü'llāha k'āhīr ādemi
Lāyık olursa Hüdāya tañ degül perhīz ile
6. Yola gir menzil-be-menzil seyr kıl iy yol eri
Gerçi Hāq andan münezzehdür k'eresin İz ile
7. Nice anķālar bu yolda āciz olmışdur eger
Bir degül faşl-ı zīmistān āķıla pāyīz ile
8. Āb-ı luṭf iç gör bu dem bu şīr-i dil-keşden hemān
Görmedüñse āb-ı hayvān aķduĝın kārīz ile
9. Yaz Fedāyī şīr-i şeker-bāruñı olsun revān
Kıl müşerref Mısr ü Şām ü Rum ü Rey Tebrīz ile

204

Mef'ülü Mefā'ilün Mef'ülü Mefā'ilün

1. 'Āşık k'ura ger pāy peyveste bu meydāne
Her tīre tutar sīne her laḫza kıyar cāne
2. İy ışk eri ğavvās ol ğam baħrine ṭal bī-ğam
Kim baħre ṭalar her-dem kim istese dūrdāne
3. Bir cāne alur biñ cān cān virse uman cānān
İrse ne āceb meccān bu sa'y ile cānāne
4. Derd ehline ta'n itme dermānsuz iseñ zāhid
Derd istemeyen bī-derd irişmedi dermāne
5. Aḫmed bigi bī-perde eflāki kılur seyrān
Her cān ki ḫadem başdı bu ḫaḫ yola merdāne
6. Gencine-i faḫr içre bulduñsa vefā dürrin
Mūr iseñ atarsın ḫarf ma'nīde Süleymāne
7. Hāq mertebesin zāyi' kılmaz kılınıñ fehm it
Kim ışk ü dile çıķsa kim bād ile seyrāne

8. Şüfî dileseñ dirlik âhir bulasın birlik
Cehd eyle cüvân iken sür ‘ömrüñi pîrâne
9. Ol çün ü çerādandür sa’y eyle Fedâyî tûr
Ol hıdmet işiginde yaz aduñı dîvâne

205

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’iün

1. Gül yüzi şevk ile yârün bülbül-i şeydâ yine
Kıldı destân-ı bahârı hüsnini peydâ yine
2. Bâd ü bārân arturup her-dem hayâl-i hadd-i yır
Büstân-ı cānda zeyn itdi gül-i ra’nâ yine
3. Pes dökerken hiç-i dūnında görünüp vech dost
Şun nücūm ile bezendi leyletü’l-ķamrâ yine
4. Jāle-vār ol yaş ‘urūc itse ne şan eflāke çün
Zāhir oldı pertev-i mihr-i cihān-ārâ yine
5. Bu vişāl içinde bilsem bana sevdâ neden
Devr ider ‘aksine benzer künbed-i mînâ yine
6. Şākiyâ la‘lin lebün yād-ı şafāsından bizi
Mest ü germ itdi hayâl-i sāğar-ı şahbâ yine
7. İy ‘aceb ol rüy-i cān-efzâ-yı cānān mihr-vār
Per demisüz cāne tecellî kıla mı ferdâ yine
8. Yāhud ol Leylî-şıfat zülfinden irüp bu meger
Âhirü’l-emr anı Mecnūn idiser sevdâ yine
9. Dost şevk ile Fedâyî zerreveş maḥv it özün
Ger dilerseñ kim olasın mihr ile yiktâ yine

206

Mef’ülü Mef’ülü Mef’ülü Fe’ülün

1. Bir kez daḥi görsem ruḥ-i cānānı düşümde
Ol şevk ile ışmarlarıdum cānı düşümde
2. Gelmez gözüme uyḥuya uş hayli zamandur

205 S. __ , M.K.112a

206 S. 117b , M.K.112b

- Hasret çekerem görmek için anı düşümde
3. Bir bülbüle döndüm kalup uş gam kafesinde
Seyrân iderem şahın-ı gülîstânî düşümde
 4. Ya-ķüb-ı hâzîn bigi benem derd ile müştâķ
Bir görmege ol Yūsuf-ı Ken-ânî düşümde
 5. Yıllarla yılam tâ irem ol dostâ bârî
İrmezsem olam cân ile mihmânî düşümde
 6. Ammâ nice şabr eyleyem ol çeşme-i cânsuz
Dil teşne içüp çeşme-i hayvânî düşümde
 7. Hâyranîyem ol mâhuñ ânî gözlerem ekşer
Her şeb k'idem ol âleme seyrânî düşümde
 8. Ben bende-i Fedâî'î'sem ol bâbuñ egerçi
Görmek dilerem ol şeh-i devrânî düşümde
 9. Tâ şıdk ile ol kapuda ihsân ü keremden
Bir gice alam mühr-i Süleymânî düşümde

207

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. Du-â okı nişâne irmeyince
Hem âhîr zevķ-i câne irmeyince
2. Ne bilsün zarr ü nef'in düşmen ü dost
Deminde ķahr ü âne irmeyince
3. Ola mı vahy ü ilhâm ol Hudâdan
Hafî bir tercümâne irmeyince
4. Yakîne irmedi kimse beşerden
Yolı evvel gümâne irmeyince
5. Gönülden itse bir mazlûm âhı
Döner mi âsumâne irmeyince
6. Kâbûl olmadı bir şahşuñ du-âsı
Nişân-ı bî-nişâne irmeyince
7. Kişi kim zulm ide aña muţâbık
Halâş olmaz ziyâne irmeyince

8. Nebî olursa ʿukkāşc elinden
Udanmaz tā ziyāne ırmeyince
9. Er ol bir şāha ır kim Hakk’a ıremez
Kişi bir āsitāne ırmeyince
10. Cefā vü rāḥata ırmeki kimse
Araya bir bahāne ırmeyince
11. Fedāyî ḥızmet it ol şāha cāndan
Emîn olma amāna ırmeyince

208

Fesilātün Fesilātün Fesilātün Fesilün

1. Mihr eger meh yüzün āyine-i cāndür neyise
Zışt-i ḥub anda nazar dāde āyāndür neyise
2. Kim vucūdun melege benzerdür ü kim beşerde
Hele biz bildigümüz cān-ı cihāndür neyise
3. İşigün kıble-geh -i ins ü peridür yüz urup
Cümlesi ehline hoş cāy-ı āmāndür neyise
4. Yüzün anluñ günü bedrine ʿalāmetdür olur
Müctemi- üş hele bir kutlu nişāndür neyise
5. Müntehā ḳaddüni dir ḥalk-ı ḥıramān göricek
Bu ḳıyāmet nedür ol serv-i revāndür neyise
6. Bilün ağzun ḥaberin ehl-i nazarlar dürişüp
Kılca keşf itmedi her zann ü gümāndür neyise
7. Ḥāküni cān gözüne sürme didüm bilmedi ḥalk
Lıke ıışḳ ehline fi’l-cümle beyāndür neyise
8. Āl Fedāyî ḡarazun yoluna cān virmek ise
Turmuşam ıışḳ ile ger sūd ü ziyāndür neyise
9. Bārī bu şiʿre nazar kıl ki yazup ḥazretüne
Şunaram nık ü bed üş remz-i nihāndür neyise

1. İy lebün hazrāsı k'irmiş āb-ı hayvān üstine
Hızır bigi her dem içüp cān bulur cān üstine
2. Cān viren bulmazdı buse şimdi uş devrinde haṭ
Āyet-i rahmet çeker mühr-i Süleymān üstine
3. Yā olaldan dürc-ı dürre kufl-ı la'lin misk ile
Bin fazilet kor lebün la'l-i bedaḥṣān üstine
4. Halka-i mīm-i dehānun kim tılsım-ı hūbāndür
Haṭtīdür tārlıḥ-i müşgīn genc-i mercān üstine
5. Ben nice ol la'l-i cān-baḥşun şafāsın ögmeyem
Kim düşer aks-i dürrer oldukça ḥandān üstine
6. Āşıka her busede bin cān virür bir zerreden
Gör ne denlü ḥükm ider ḥikmetde Loḳmān üstine
7. Sürme derden iy melek hūbandaki cennetde çün
Kim olur ḥükm-i revān rızvānın insān üstine
8. Nuṭḳ-ı cān-efzān ol lebden revān it dem-be-dem
Tā koya bin muṭla' ol tersī'-i Selmān üstine
9. Hem Fedāyī'den dirig itme cemālün güllerin
K'okıya bülbül bigi medḥ ol gülistān üstine

1. Gördüm ol nāzük-beden dildār-ı bir ḥammāmda
K'āfitāb-ı ḥüsn-i şekl-i bedr ider her cāmda
2. Bir ḥırāmān-ı serv-i sīmīn sidre ḳāmetdür k'olur
Müntehā nisbetde andan ser-nigün endāmda
3. Ben nice ol māh ruḥsārūn firāḳundan müdām
Ḳalmayam ḳulmetde ekşer gizlenür eyyāmda
4. Zülfi ucundan raḳıbe şol ḳadar ta'n urmuşam
Kim tokunmaz ṭabla çevgān ol ḳadar bayrāmda

209 S.____, M.K.113b

210 S.____, M.K.113b

5. Düşdi miskîn zülfine ol muqayyed âh kim
Cân hümâsı kalısardur tâ ebed ol dâmda
6. Şâm olur şubhüm firâkında münevver rûz iken
Rûz-ı vaşl-ı şubh-ı şâdık gösterür aḥşamda
7. Hey ne sîm-endâmdür ol dîlber-i nâzûk-beden
Ol letâfet k'anda var olmaya sîm-i hâmda
8. Ḥayzürân kad üzre ḥaṭ ü ḥâlî şan kim yüzlidür
Âyet-i naşrûn minallâhi³ âyeti İslâm'da
9. Bir ḥabîbe mübtelâsın kim Fedâyî mişli yok
Hüsn ü ḥulḳ ü luṭf ü cûd şevḳet ü in'âmda

211

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

1. Cân şem'i ruḥun nûrına pervâne degülse
Ol şu'le yiter cân bene pervâne degülse
2. Mest olduğı dil nergise maḥmûrun ucından
Besdür ana ger sâkin-i meyḥâne degülse
3. Gördükce lebün cāmını cân tarterem âḥir
Sâķi ber ü şun ḳatresi bin cânegülse
4. Vâ'iz yûri ḥâlinde ḳo uşşâķı devâsuz
Derd iste eger sözlerün efsâne degülse
5. Leylî şacı bendinde ruḥ-ı şevḳ ile gönlüm
Mecnûn'dur eger şoḥbet-i rindâne degülse
6. Yâ Rab niçün ol dîv ile yâr oldı müşâḥib
Şeyṭân ü melek ikisi hem-ḥâne degülse
7. Ol rûy ile Şîrîn dem ü ben derd ile Ferḥâd
Dîv anda zen-i ḳâtil-i dîvâne degülse
8. Cân içre Fedâyî vaṭan itdüni acebdür
Mihr ile bu cân âlem-i cânâne degülse
9. Dil mahremidür gayr ile olmasa muḳârin
Cân pertevidür cehlile bîḡâne degülse

³ Zafer Allahtandır ve fetih yakındır (Saf 13)

211 S. __, M.K.114a

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Ten niderdi 'ömr ü bahtı 'ışret-i cān olmasa
Cān niderdi 'iş ü rahtı vaşl-ı cānān olmasa
2. Zaḥm ururdu ḥār-ı dünya tā ebed cān farkına
Himmetinde mülki ol bākī gülistān olmasa
3. Derdine bulmazdı dār ü 'āşık dermānı dost
'Ākıbet derdi anuñ her zaḥma dermañ olmasa
4. Bir nazar bu mülk-i fānīde qarār itmezdi cān
Ḥayr ü şerre ol ṭarafdan ḥükm ü fermān olmasa
5. Yā nite qalmazdı bākī bu fenāda zinde mest
Vaşl-ı Ḥaḫ kendüye ḥikmetde zindān olmasa
6. Qo bu fānī cismi ṭalib ḥāke k'ahrāruñ biri
İtmez idi terk-i ten cān virmek āsān olmasa
7. Bir içim şu virmez idi bunda Ḥaḫ bir cāne ger
Varimisse ḳadri dünyānuñ müselmān olmasa
8. Pes nazar kılmazdı cān āḥir bu dünya 'ışına
Penc rüze 'ışret için bunda miḥmān olmasa
9. Yaz Fedāyī sırr-ı şuḥf-i cānı dünyā ehline
K'esleye dīv eslemez ḥükm-i Süleymān olmasa

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Her nefes Ḥaḫḫ'a tutar cünbişi şāliḥ neyise
Pes aña lāyık olur cümle meşāliḥ neyise
2. 'Amelidür kişinüñ ḥāline her yirde delīl
Gösterür tecribesüz kendüyi ṭaliḥ neyise
3. Ademüñ şüret ü ma'nī özi ḥāl ehline hep
Nef ü zarda görünür ḥurrem ü kāliḥ neyise
4. Ne ḳadar teşneyise nefs-i cihān söz-i ḥarīf
Zevḳ-i ta'm itse bilür 'azb ne māliḥ neyise

212 S. 118a , M.K.114b

213 S. 118b , M.K.114b

5. Bir haberden bilinür hep ne var humrede pes
Gördüğün şıdık ile ger şerh ide şarih neyise
6. Ger hasedden ola şerh ehline ma'lûm ola hem
'Ayn ü 'aks âhir ola cümleye vâsih neyise
7. Pes beşer tâlih eger şarih olur şerde şerik
'Amel ü gıybet ile çün ola kâdih neyise
8. Her nefes bu iki bed fi'l olur emrinde kavî
Gerçi taşrih ide ol hûları nâsih neyise
9. Sen Fedâyî bu iki fi'ilden it nefsüñi dūr
Hamd kıl k' açmadı şer bâbını fâtiḥ neyise

214

Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlâtûn Fe'îlûn

1. Aḳarem aḳ dise Ḥaḳ inîşe âbem baña ne
Yâ 'adûnuñ gözine kıoysa turâbem baña ne
2. Luṭf-ı cân-baḥş oluram şu bigi geh nûş idene
Gâh bî-behreye bir ḥuşk serâyem baña ne
3. Her kişi ne istese benden içürür kudret ile
Gözeyem teşneye pür-ḥûn ü şerâbem baña ne
4. Zîr ü bâlâ ḥazf ü seng ü güher ne umsa bulur
Himmetince arayan kimse ḥarâbem baña ne
5. Devlet isteyene hümâ sâye vü tûṭî nefesem
Şaḥt tâli' beşere bûm ü gurâbem baña ne
6. 'Amre ve enbân-ı kerâmet görinür zeyde fesâd
Şâh ü çoban zer ü sır umsa cerâbem baña ne
7. Ḥâlik-ı fi'le nazar fi'l-i Fedâyî'ye ne kadar
N' işlesem ḥükm anuñ uş mest-i ḥarâbem baña ne

215

Fâ'îlâtûn Fâ'îlâtûn Fâ'îlûn

1. Vaşluña irmezse cānum âh ü vâh
Olısar virdizü bānum âh ü vâh

214 S. 118b , M.K. __

215 S. 119a , M.K.115a

2. Teşneyem cāndan vişālūñ ābına
Huşk idüp her dem dehānūm āh ü vāh
3. Gitdi maḥv oldı vüçūdum defteri
Qaldı germ ancak nişānum āh ü vāh
4. Qaldum üş menziliñe ğamda ḥazīn
Göçdi gitdi kār ü bānum āh ü vāh
5. Āteş-i ıışkuñ yaqalı cānumı
Çerḥa irgürdi düḥānūm āh ü vāh
6. Ben ḥafī tutduḡca oldı nāse fāş
Gösterür rāz-ı nihānum āh ü vāh
7. ‘Ālemi tutdı Fedāyī depredüp
Baḥr-i çeşm-i ḥūn fişānum āh ü vāh

YE HARFİ

216

Fā’ilātūn Fā’ilātūn Fā’ilātūn Fā’ilūn

1. Gör kılasın bir nefes ṭalib sivādan dil-beri
Göresin bl-keyf ü kem cāndan cemāl-ı dil-beri
2. İsteme yüz āyine yüz āyine müştāk iseñ
Rüy-i cānān gözle gör āyine-i peygamberi
3. Ḥayderi görmek dilerseñ şorma kanberden yüz ur
Ḥazret-i şehden şor isterseñ göresin kanberi
4. Bāb-ı dil feth it k’açıla maṭlabı genc-i vişāl
Nefs elinden çün şeh alduñsa kıla-i Ḥayber’i
5. Nefs ile yoldaş iscū yoltaşın ur ol yāna sür
‘Anber içün isteriseñ iste kavī ‘anberi
6. Söz getürse nakl ile emr itse ‘aql-ı Muştafā
Olsa ḥassānū’l-vücūh ur cāna zeydā menberi
7. K’ol vire bu bir nefes çerḡ ura nefis bu şinās
K’ol kadar virmeye bu çerḡuñ gül ü sīnberi
8. Buy-ı vaşl isterseñ ol enfās-ı nās-ı zindeden

Yohsa pür seng-i havâdişdür bu çerhün zenberi

9. Tās-ı luḳbet-bāz-ı çerḫ-i ser-bülend itdükce devr
Yağdı cānlar ḫırmenin tā oldı duta çenberi
10. Gör Fedāyî bunca yıllardur bu luḳbet-baz-ı dūn
Oynadur bir hoḳḳadan cān ota ḳor ḳor ten beri
11. Hiç kimse vāḳıf olmaz ḳande ilter sırrına
Gerçi ḫālî olmaz ol Ḥaḳ'dan bu cem'un maḳberi

217

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Cān ḳulağın tut biri cāna dökülseñ müşteri
Bir nefes burc-i sa'adetden dem ur çün müşteri
2. Terk-i bāzār it bu ten mülkinde zerden fāriğ ol
Naḳd-i cān al cān vir olduñsa bilā-şek müşteri
3. Dīv elinde görmesün dirseñ Süleymān ḫātemin
Nefs elinde virmesün engüşt-i cān engüşteri
4. Kendü küncüñ gör dilerseñ genc-i penhān iy ḫariş
Behremend olduñsa ḳo devr itme Şām ü şüsteri
5. Geç nasīb-i gayrdan var ise iḳrāruñ gelür
Ḥaḳ'dan eksüksüz nasīb aldur naşībüñ ḫoşteri
6. Şiḫḫat isterseñ bu nefse cān elinden neşter ur
Hiç olur ḫod nefis elinden cān yidükce nişteri
7. Umma remmāl ü münecimden sa'adet ṭālibā
Uy Ḥalilullāha ḳo ehl ile reml ü aḫteri
8. *Lā uḫibbū'l-āfilīn*⁴di urma lāf-ı deyr ü gayr
Ḥaḳḳ'a ṭab sen uyma gayra ṭapsa ḫalkuñ ebteri
9. Ehl-i Ḥaḳḳ'ı nār ü nūr aña cefāsuz her nefes
Puḫte vü rüşen ḳılur ḫalkı ḳıla ḫākisteri
10. Bir naşihat-nāme yaz ḫalka Fedāyî şi'rile
K'ola bî-zār olmasa uş kā'nātun defteri

217 S. 119b, M.K.115b

⁴ Kaybolanları sevmem

11. Bir nazarda başa geldüñde kamu takrîr ide
Biline tâ kimdür insüñ kihteri vü mihterî

218

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. İsteseñ tâlib saña keşf olan sırr-ı hayderi
Tavf-ı bâb-ı hazret-i Hayy it k'aça ol Hayderi
2. Kar-ı bâb-ı hay iden lâ-büd bulur bir cevâb
Gerçi bulmaz râz ura halka biñ her hayderi
3. Pes gerek şayd itmege bir şîr merd-i cân şikâr
Kuvvet ü baht ile tâ şayd ide ol biñ hayderi
4. Sırr-ı Hak'dur hayder açduñsa yüziñden bir niķâb
Bî-cihet gör cidd ile ol şâh-ı âlî maķderi
5. Cân ki fetḥ-i bâb ide miķdâr-ı mu'az minde bir
Çöpe şaymaz görse yüz biñ râyet-i İskenderi
6. Ehl-i deryâ dürr-i vaşl ider taleb her dem ğarîķ
Tâcir-i keşti şikeste iş-i nefis ü benderi
7. Tâlibâ pür-genc iseñ setr it nazardan gevherüñ
Yohsa nefis-i pîre zen endâma urma çâderi
8. Mâle-mâr eydürseñ urma terkin evvel nefsüñ ur
Becce yitse şaklama koynuñda nüh ser ejderi
9. Şanma bir mü olmaya mâni' saña cân ise ķo
Her deri biñ perdedür geķ kâinât-ı şeşderi
10. Sen Fedâyî terk-i ķâl it tâ kemâl izhâr ide
Emr-i Hak k'ol kaf ü nündur her kelâmun maşdarı
11. Tâ bu baḥr içinde ğavvâş ola cânı her faşîḥ
Tâ bu gülzâr içre seyrân ide çün kebk-i deri

219

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Tâ ki kıldı müşterî ol mâha devrânım beni
Hoş sa'âdet burcına ırgürdi sultânım beni

2. 'İzzet oldu başuma t̄ac egnüme devlet libās
Bildiler k'Āşaf şıfat gördi Süleymān'um beni
3. Gül yüzi yādına yıllar iñledüm bülbül bigi
Vahtidür şād itse n'ola verdi handānum beni
4. Selḥ-i meh bigi yaḳın olduḳça maḥv oldum henüz
Zerre bigi ditredür mihr-i dıraḥşānum beni
5. Cām-ı la'lün cür'asın nūş itdüm iy cān bir nefes
Zinde kıldı Hızrvār ol āb-ı ḥayvānum beni
6. Uş büküldüm ḥüccet isterseñ yiter vir kūşmāl
K'ilter ol şem'a delīl olmaḡa bürhānum beni
7. Tapuñā ḳul olmamış ya'nı ki bulam āb ü nān
Cāna irgürdi Çalab bu āb ü bu nānum beni
8. Dām-ı ıışka dāne-i luṭf oldu bı-şek dā'ıye
Gör ne müşkil derde irşād itdi dermānum beni
9. Şimdi kim senden cüdāyem giceler tā şubḥ zār
Aḡlaram ḡarḳ itdi uş bu çeşm-i giryānum beni
10. Şol kadar zār ü nizār oldu vücūdum hicr ile
Kimse fark itmezdi fāş itmese efgānum beni
11. Kāfidur ıışḳuñ bana olsam Fedāyī'den ne ḡam
Tā kıyāmet zindeyem terk itmese 'ānum beni
12. Şerḥ idem ḥüsnüñ kitābı dersini min külli bāb
Dek buyur meth itsun ol şādver-i ḥoş-ḡānum beni
13. Ben ki Şırın tab'ü Ferhad-ı cihānsuzam n'ola
Yād iderse Ḥusrev-ı şāh-ı süḡandānum beni

220

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

1. Çekelden cānı bende müy-ı Leylī
Gelür her yana dönsem büy-ı Leylī
2. Benem Mecnün-şıfat ıışḳ ile herdem
Ziyāretḡāhum oldu kūy-ı Leylī
3. Binelden nāḳa-i nefse yilerdüm

Sefer kılmaqlığa tā sūy-ı Leylî

4. Anı terk itmeyince bulmadum yol
Çeker bend urdı uş gîsû-yı Leylî
5. Ne gam şunsa vişâl-i niçmet için
Gönül kâsî k'ola çün toy-ı Leylî
6. Tutar gavğa cihânı cân içinde
İre çün gûşe hây ü hûy-ı Leylî
7. Vişâlî 'îdine kurbân olurven
Görindükce hilâl ebrû-yı Leylî
8. Muhibbe her nazar biñ cân bağışlar
K'ola manzar cemâl-i rûy-ı Leylî
9. Dilâ Mecnûn-i vakt olduñsa şabr it
Döne ger luţf ü kahra hûy-ı Leylî
10. Nice biñ hilesüz Mecnûn'ı bende
Çeker çün kabz ide bâzû-yı Leylî
11. Fedâyî ağlama zaḥm urda herdem
İrer her zaḥma çün Dârû-yı Leylî

221

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Sâķî-yi ğayb ki zeyn itdi bu kâşâneleri
Dürd ü şâf itdi pür uş ḥamr ile peymâneleri
2. Ehl-i meclis oturup her biri bir gûşede germ
Az ü çoğ içdi ḳamu 'âķil ü merdâneleri
3. Kimine pür kimine cür'a şunup pîr-i muġan
Telḫ ü naḫş oldı olar meclis-i rindâneleri
4. Mest-i lâ yaķil olup geçdi özinden kimi lîk
'Âķil itdi bu şerâb iy nice mestâneleri
5. Ya'nî ol dördin içen ḫaşre dek eylemedi hiç
Bu biri şâfın içüp yirdi bu dîvâneleri
6. 'Âşķuñ maġz-ı mey-i 'ışk ile perverde vü germ
Serd gelse ne 'aceb zâhidüñ efsâneleri

7. Berü gel dörd keşân isteriseñ hân-gâha
Her taraf muhtasibâ gezme қо meyhâneleri
8. Tâlib-i genc iseñ uş sirruña miftâh-ı fütûh
Baқma marmûra yûri iste bu vîrâneleri
9. Hele bu nazm-ı Fedâyî işit gûşuña al
Taқın iş bu dürer ü gevher-i yekdâneleri

222

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Yâ Rab ol şîrîn lebüñ hamr ile sekrân it beni
Ba'de ez'ân bir kâse şun sulţân-ı mestân it beni
2. Devlet-i bî-zârı yâr it 'aql-ı hâb-âlüdüme
Zümre-yi insâne cândan 'ayn-i 'irfân it beni
3. Halka senden 'acz ü kudret şâdır oldukça nihân
Zîşt ü hûba gözgü hayr ü şerre mîzân it beni
4. Ben ki bir bî-devletem mülk-i cihâna sıgmazam
Yine kendü meşhedüm içinde penhân it beni
5. Ya'nî râzum halka fâş itme şaқın bîgânedan
Âşınâlar cem'ine peyveste mihmân it beni
6. Ben ene'l-Haқ dimezem ammâ tapuñdan hâcetüm
Bu ki şüretde gedâ ma'nîde sulţan it beni
7. Bir nazâr kıldum cehâletden bu nefsi ser-keşe
Küfr ise sen kendü luţfuñla müselmân it beni
8. Nice bir bülbül bigi har içre iy gülzâr olam
Gel rûhuñ göster yüzüñ bağında handan it beni
9. Ben Fedâyîyem yoluñda cân ü baş olsun fidâ
Deñ vişâlüñ 'îdine pâbeste kurbân it beni

223

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Nefsi kul it câna var 'âlemde sulţân ol yûri
Baş bu dîv-i pehlevân-ı merd-i meydân ol yûri

222 S. 121a , M.K.118a

223 S. 121b , M.K.118b

2. ‘Akl-ı āṣāf rāye teslim it vücūduñ mülkini
Taht ü tāt ü devlete lāyık Süleymān ol yūri
3. Şehvet ü hırş ü ‘alef hār-ı bahāyem vaşfidur
Terk-i hayvan niyet it bir kāmīl insān ol yūri
4. Fazlasına konma şahşuñ mekes-vār olma pest
Şīrīn ol hoş mecma‘-ı hālķ ü mekes-rān ol yūri
5. Ger ana niyyetde isterseñ k’olasın hālķa baş
Tā kıyāmet dilde çün Fir‘avn ü Hāmān ol yūri
6. Nīşe kalduñ bu şebātı yok cihānuñ mülkine
Geç beķā dārına başdan ayağa cān ol yūri
7. Leyli yüzün görmege müştāk iseñ Mecnūn-şıfat
‘Āşık-ı āşufte vū ser-mest ü hayrān ol yūri
8. Dost gülzārında hār-ı kahr ü verd-i luṭf ile
Būlbūl ü gül bigi hoş giryān ü handān ol yūri
9. Var Fedāyī maḳsad-ı şıdķa ķadem baş ıışķ ile
Ba‘de ez’ān derd ehlinüñ derdine dermān ol yūri

224

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Yā Rab an añum buyurduñ eġdüm yād it beni
Şākirem bu evde senden anda hem şād it beni
2. Āşinañem āşinā kıl gizlū her hāletde sen
Zāt ü aḥbābuñla ġayre ġayret it yād it beni
3. Ben ķulam ‘aciz ķapuñdan herġiz āzād itme çek
Saña tābi‘ itmeyen fı‘lūmden āzād it beni
4. Dost tutdum dönmezem cāndan sañadur her nefes
Nālişūm k’ol bīnī benden saña yak dād it beni
5. Yık vücūdum hānesin ıışķuñla būnyād ur yine
Baña meyl itdümse ben sen senden ābād it beni
6. Tābi‘ isem sen k’ālimesin ķabūl it hıdmete
‘Āşiyem ķudretüñle emre münķād it beni

7. Kıl Fedāyī ʿām ü hāş-ı hālka emrūñle nihān
ʿışk-ı hālet-baḥşa bensüz ehl-i irşād it beni

225

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

1. Cānā cemālūñ şemʿinūñ olalı dil pervānesi
Şevḳine yaḳdı bāl ü per cāndan daḥi pervānesi
2. Fetvā-yı ʿışk içre bu gün ʿāķillerün şultānıdur
ʿışkuñ meyile mest olan ʿāşıkларуñ dīvānesi
3. İy maḥrem-i sırr-ı belā bu yolda olsañ mübtelā
İç zehr ü yi derd ü belā ʿışkuñ budur meyḥānesi
4. Manşūr iseñ gel dāra sen müştāk iseñ didāra sen
Aldanma bu gülzāra sen çokdur bunuñ efsānesi
5. Derd içre yiter isteyen bī-māre dermān derd olur
Zīrā devā-yı telḥ olur pūr dünyī dār ü ḥānesi
6. Maḥcūb olanlar bir kılın biñ cāna virmez ʿarīfūñ
Biñ cān virürse derdi yok çün cān virür cānānesi
7. Dünyā ki hoş mezraʿ durur ʿuḳbāya līkin şıdḳ ile
Bir dāne saç kim şübhesüz biñ vire her bir dānesi
8. Cān her nefes cevlān ider ol ʿāleme şeyzā k'ider
Ḥubb-ı vāṭandur cezb ider teng oldı bu vīrānesi
9. Hoş it Fedāyī baḥr-ı dil mevc ursa dūrler saça bil
Gitse aradan āb u gil bākī ḳalur dūrdānesi

226

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1. Her ki bu ḳānūn-ı ʿışk içre şifādan görmedi
Hiç bir em derde ḳanūn ü şifādan görmedi
2. Pes cevāb-ı tıbb-ı ʿışk ider cefādan bir ʿilāc
K'anı kimse ḥāne-i ḥubb u vefādan görmedi
3. ʿĀşık-ı ser-mest anuñçün her belā ḳavsin çeker
Kim cefādan her vefā k'irdi cefādan görmedi

225 S. 122a , M.K.118a

226 S. 121a , M.K.118a

4. Gerçi şâfidür dil-i ‘âşık görünür târ-ı mü
Lîk her mü k’irdi şu bigi şafâdan görmedi
5. Şûfi-yi şâfî ne deñlü çekdise bu yolda renc
Olmadı şâf anda tâ sırrın hafâdan görmedi
6. Kimse ‘aybından nice kat’ itsün ol gözsüz lisân
Kim öñinden gördü ki ‘aybı kafadan görmedi
7. Bî-ğaberdür sırr-ı tevhîd-i Hudâdan her kim ol
Hâlini remz-i şehîdi kul kefâdan görmedi
8. Tâ kıyâmet kaldı bil cândan mükedder ‘iş ile
Ol ki hüsn-i ‘iş-i ihvân-ı şafâdan görmedi
9. Kı Fedâyî sorma her cândan ev ednâ seyrini
K’irtikâ-yı rûhı râh-ı Muştafâ’dan görmedi

227

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fe’ülün

1. Görünse baña ol şemsün cemâli
Bulurdum bedr-i meh bigi kemâli
2. Hilâl-i nev bigi incelmişem lîk
Gelür pür-nür ider geh geh hayâli
3. Ben ol vâkt oluram benden haberdâr
Ki toğa üstüme şems-i visâlî
4. Bulam diyü kemâli hîzmetinde
Tolandum şark ü garbı lâübâlî
5. Vücûdum zerreveş olurdu tâbân
Bulaydum vaşlına kılca mecâlî
6. Gel ol şufî bu bahr içinde gavvâs
Bulasın tâ nihâyetsüz leâlî
7. Bu bahra olmayanlar âşinâ hiç
Nedür bilinmez bu bahruñ vaşf-ı hâlî
8. Fedâyî açma her hayvâna râzuñ
Ne bilsün har mekes ta‘m-ı zülâlî

9. Olur h d b -ha   ol cins   esn 
Nolisar ğayr u  er   ir me  

228

Fe il t n Fe il t n Fe il t n Fe il n

1. M nkir  bir naz r it        g r   nesini
Nice pürdür yüz   gözde zer   d rd nesini
2. Naz r itmez bu cih n d r na p r gevher ise
 er -i a  ada görür      eri mey  nesini
3.    ider her nefes e       urur     -i derd
    sinden görmez        kamer y nesini
4. G h  ar  üzre  urar ta t n        itse s r r
Geh    r ta t-           n ile k   nesini
5. V kt olur z r   zeber      görünmez g zine
      adden geçe mest eylese d v nesini
6. Bu ma   m e  id r    r ki görür    ret ile
      z      naz r-       ile    peym nesini
7. Pes virür d r-  mu abbet a  a man   rl   
P r ider b   -i      ile    peym nesini
8. G   -i va   ister         idüp   r      i
T  ki ma   r ide ol g    le v r nesini
9. Sen Fed y  g rek it f     g rek gizle cih n
       z   r ider eh  ne ferz nesini

229

Fe il t n Fe il t n Fe il t n Fe il n

1. Nice kim      t ide b      bir t   b eri
K'          seyr ide geh evvel g   beri
2. Ne b   r c   -gehi      cih n olur anu  
T           t ola isteye hep ba r   beri
3. M   r andan iriş sırrına derm  n   med d
K'           anu   y     b   ol      beri

228 S. 122b , M.K.118b

229 S. 123a , M.K.119a

4. Ol ki maqbül-i der-i pîr-i cüvanbaht olur ol
Tan mı bostan-ı inâyetde dire bār ü beri
5. Ne belâ tîgin ura pîr aña k'itmeye kabûl
Ne cefâ tîri iri tûtmaya ol yaña beri
6. Tâlib-i Hakkûn işi tav' ola her kande k'ola
Cümle hâletde neme yâd-ı tama'dan ne beri
7. Hôd hakikatde cihân-kârı olur cümle sevâ
Pes ne dermân ola insâna anuñ zîr ü beri
8. Sen Fedâyî taleb it meslek-i merdâne yüz ur
Dilseñ k'ulasın ol âlem-i Hakk'dan haberi
9. Feth umarsañ bu maqam ehline tûr meskenet it
Himmet el sūy-i hümâ çekme k'o tîr ü teberi

230

Mef'ûlû Mef'â'ilûn Mef'ûlû Mef'â'ilûn

1. İy şûfî-i bâzârı ez dost şafâdârı
Viy aşık-ı bâzârı ez ışıq vefâdârı
2. Ben kılmışam uş dil güm ol meyden idüp pür-hum
Tûnih serv geyrândum kez gayr hevâ-dârı
3. Her kime k'irer bu hâl kalbin kılur anuñ kal
O hiç nehu hed kâl tu güft revâdârı
4. Kılmasa sen olduñ pest ol cām-ı maḥabbet mest
Ez hikmet eger derdest kânûn ü şifâdârı
5. Yol azgunısın bî-had bir olmasa nîk ü bed
Her mihr k'er vü zâyed enrât ü cefâdârı
6. Kim mûy diler kim bûy bu yolda düzer kim hûy
Hoş rust bedil ân rûy k'anun utû kafâdârı
7. Tûr sıçra bu sevdâdan kurtul kamu gavğadan
Ger bend tû bükşâdan hahî ki bepâdârı
8. Aldanma bu vîrâne çık hân ile seyrâne
Encârev emîrâne ger ömr-i bekâdârı
9. Tûr yetme Fedâyî tûr k'oldı sañ âlem tûr
Kem şevz-i inâyetdür çün der tû anâdârı

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Nice muhtâr itmesün dil dil-rübâlardan seni
Kim güzîde kıldı Hâlık meh-likâlardan seni
2. Cân ise bigânedür cismüme iy Leylâ-yı dil
Görmeyen Mecnûn göz ile âşinâlardan seni
3. Hüsni cân-efrûz gebri ben degülem bende var
Kul olur her kim görürse pâdişâlardan seni
4. Ger baña biñ yıl cefâ kılsañ ümîd-i vaşlile
Şaymazam dil-berler içre bî-vefâlardan seni
5. Ben ki kahr ü luṭfuña müştâkem iy gül zînhâr
Şaklaram dime şaḳın cevri ü cefâlardan seni
6. Dek bana düşnâm irür ol la'î emden dilesen
Tâ olunca yâd idem medḥ ü şenâlardan seni
7. Yâ Rab ol gül çihreye karşı nevâlar kıluben
Eydürem Hâk şaklasun hâr-ı belâlardan seni
8. Âsitânında neden geh geh raḳîbâ sen bigi
Görürem cer itmek istersin gedâlardan seni
9. Yolına bin cân Fedâyî azdur ol şehzâdenün
İhtiyâr itdüm dir ise mübtelâlardan seni

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Niçe giryân idesin cânâ celâlünden beni
Nola ḥandân eyleyesin bir dem cemâlünden beni
2. Fûrkatüñ şavmında sen bedr için oldum çün hilâl
Bârî mahrûm itmegil âid-i vişâlünden beni
3. Pertevinden iy güneş tal'atlu cân olmuşam
Mübtelâ kıldukça hüsni bî-mişâlünden beni
4. Düşmişem meyl-i serâb idüp fezâ-yı miḥnete
Teşneyem kandur şerâb-ı lâ-yezâlünden beni

231 S. __, M.K. 119b

232 S. __, M.K. 120a

5. Ben ki yüzün görmege müştākem iy bedr-i tamām
Tāze tutsan sen ne kem ola kemālünden beni
6. Nisbet itsem ḥaddüne mihr-i cihānı germ olup
Gün yüzün kılar ḥācil k'iki hilālünden beni
7. İy perī peyker için kaşd itdi çeşmün kanuma
Zinde kılmışken zülāl-i ittisālünden beni
8. Zāhidā rind-i sebük-bārüm baña ta'n itme sen
Tā haber-dār idesin ḥüsn-i ḥişālünden beni
9. Ben Fedāyī'yem fedāyilükdür işüm sāl ü māh
Sen nice metfün idisersin maḳālünden beni

233

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilātün

1. Şabā ki cānib-i şehden dile ḡubār getürdi
Başuma tāc ü kūze sürme yādīgār getürdi
2. Bu mürde cismüme irdi revān ü virdi ḥayātı
Dıraht-ı ḥuşka meger nefḥa-i behār getürdi
3. Ḥazanda nite ki Yaḳūb iderken āh ü temennā
Çü bŷy-ı pīrehen-i Yūsuf iftiḥār getürdi
4. Maḥabbet-i ezeli rāh-ı dilden itdi beşāret
Nihān ilette ḥaber müjde āşīḳār getürdi
5. Gönülde oldu benümle gönül bir itdügün iy şāh
Ne peşşedür su aceb kim hümā şīkār getürdi
6. Bu yolda ḡamzedeler ḥāline ki ta'n ider idüm
Başuma āḳibetü'l-emr rŷzigār getürdi
7. Senünle olmaduğumdan murādum ol idi luṭfuñ
Kemīnesin ḳamu ḳul ŷzre iḥtiyār getürdi
8. Tapuñdan ayrılalı Şām ü Mısrı cümle tolandum
Maḥabbetüñ yine bu mülke bī-ḳarār getürdi
9. Fedāyī bendesin egmiş egerçi şāh keremden
Diriğ cānuma bu müjde intizār getürdi

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

1. Çıkun bakun görün ol yâr-i gülîcâr gelür mi
Ki cânlar ol ola ana cümle intizâr gelür mi
2. Nücüm içinde kamer bigi padişâh oluben ol
Yanınca hayl ü ceşem aña bende var gelür mi
3. Cihân halâyıķı mânend-i sebzedir bizi kılan
Hevâsiyle şabâ bigi bî-ķarâr gelür mi
4. ‹Aceb şu cân ki bulunmaz cihânı ister olursañ
Ėamından özge dil ü cāna Ėam-kūsâr gelür mi
5. Zamân idi ki Ėarâb idi gönlümüz evi yâ Rab
‹İmâret itmege şehrini şehriyâr gelür mi
6. Firâķ içinde dilerven ki nāye hem-dem olam tâ
Görem inüldeme feryâdı sâz-ı kâr gelür mi
7. Fedâyî câr idüben gözlerini yol gözedür kim
Göre bî-bâde içinde şeh-süvâr gelür mi

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

1. El minnetü lillâh yine ten cânân ķavuşdı
‹Azm itdi güneş şan meh-i tâbāna ķavuşdı
2. Zülmet eķeri ķalmadı ‹ālemde meger kim
Vuşlat Ėünü toğdı şeb-i hicrāna ķavuşdı
3. Şan mülki senā mülki sebāyidi muşahķhaf
K'ol ‹arşada Belķıs Süleymāne ķavuşdı
4. Bu irmege Ėurşide ferāhşad oluben ol
Şirinlikle Ėüsrev-i devrāne ķavuşdı
5. Yâ meh bigi hoş encüm-i evlāda muķârin
Dur silkine yâ Ėevher-i şehdāne ķavuşdı

234 S.____, M.K.120b

235 S.____, M.K.120b

6. Luṭf ile müşerref kılup âfâkı kudümü
Şeh kullara vü kulları sulṭâne kavuşdı
7. Hizmetde Fedâyî dürüş ol câne yakîn ol
Derd ehli bu dem çün kamu dermâne kavuşdı

236

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Olma Fedâyî gâfil bilmiş bilmemiş bigi
Deprende tîğ-i ğam yüregün dilmemiş bigi
2. Geldün cihâne ağlayu bir niçe geldün uş
Gıtdün yine nedâmet ile gülmemiş bigi
3. Ölmezden ön dürüş iriş ol cân maḳâmına
Rıḫlet deminde tâ olasın ölmemiş bigi
4. Nesh it bir iki nüsha vücüd olmadan 'adem
Levh-i cihândan adunı kıl bilmemiş bigi
5. Ḥandânsın iy ğanem ser-i bir yân bigi henüz
Ḳaşşâb-ı merk önünde ayak gelmemiş bigi
6. Bu gülşen içre sen ki yürürsin küşâde hiç
Ter dâmenüne ḫâr-ı cefâ ilmemiş bigi
7. Vâr 'ömr-i penc rûz-i ğanîmet gör it sefer
Olma Fedâyî gâfil işin bilmemiş bigi

MUKATTA'ĀT

KİT-ĀLAR

1

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. İſit bir söz kemāl ehlinde isterseñ necāt aşlın
Bilesin kimden olmışdur ezelden tā ebed peyza
2. Meḥālif 'ilm gör maḥfī Hüdādan evvel ü āḥir
Hidāyetdür dālāletdür görünür ḥalkdan her cā
3. Geh olur fātihā şāfi geh ider ḥātime şāfi
Bilinmez arada vāfi ki kimdür 'aql ile aşlā
4. Dem olur 'aqs olur vāqı' ruḥ-ı gülgün olur fāki'
Naḳız ü sād ü rāki' tutar yol rast ü davrā
5. HÜdā'dUr fā'il ü ḥālīk nevā vü ḥabbeye fālīk
Şifātıdur tevānalık ki oldur kādır ü dānā
6. Ḥabercidür rüsül ancak hidāyetden dalāletden
Degüldür kimseye hādī beşerden birisi ḳat-ā
7. Musallaḫ kıldı şeytānı hem ol bari bu dünyāda
Ki şehvet lezzet ü zīnet ḳıla 'arz anlara ol tā
8. Göreler ḳanḳı meclisde bulunur cins-i insāndan
Nişān-ı şa'd ü naḥs āḥir degül birbirine hem-tā
9. Şu kim olmışdı 'ilmullāh içinde ehl-i cennetden
Resüle uydı ḥālīfdür müdām İblise ol 'amdā
10. Velī ol k'ehl-i nār oldı ezel mülkinde vāfıkdur
Reh-i şeytāna ḥālīfdür risālet ehline cem-ā
11. Pes ider her biri 'ayn-i kudūret yā şafā öñ soñ
Ne kim ḥılḳatde ḳısm oldı Hüdā'dan tā be-ḥaşr inhā
12. Ḳaçan kim ḥükm ide yevm-i cezā Ḥaḳ cennete ehlin
Şaḳāvet ehline ḥüccet mecāli ḳalmaya zīrā
13. Mu'ayyen oldı nefsinden ḳabāyiḥ cümleñüñ hergiz
Neden nār ehli olduk biz diyü baḥş olmaya ferdā
14. Bilindi pes rüsül-i hādī degül şeytān mudill līkin
Müşābih oldılar ancak mehekke budur uş fetvā

15. Kaçan hek ide şarrâf-ı mubaşşır âña zer cinsin
Olur fâş ol nefes hâlî hañsuz neyse müstevfâ
16. Eger hâliş durur andan şâfâ-yı mahz olur zâhir
Ve ger zeyf ola hod ol dem habâetden olur rüsvâ
17. Degüldür hod mehek hergiz muhallış zeyfe tab'â hem
Şafâdan hâlişâ olmaz müzeyyif bir nefes ehlâ
18. Ne kim var sîm ü zer tab'ında naqd u kalb mazhardur
Degüldür kâdir ol k'ide muğayyer ekder ü eşfâ
19. Hem iş bu devrde dâ'i ger olsa şeyh ya şeytân
Meħakdûr hâliş ü zeyfe hemân ûş maķşad-ı aķsâ
20. Anuñçün didi *lâ tehdî men aķbebtē*⁵ Hudâ-yı Hallâķ
Ki *yehdî men yeşâ*⁶ andan şıfatdur 'âleme mühdâ
21. Gurûh-ı hayr ü şer dâym giderler her nefes bilmez
Kimesne cennet ü haķķa ider yâ duzâha pervâ
22. Gel imdi Haķķ'a kıl her dem 'ibâdet hâşıl andan um
Sa'âdet toħmın gün gün şu ver yaşuñla germ ammâ
23. Biterse kesbi Hâdîden bil î cân bitnese feyz um
Ne deñlü küşiş itseñ hod biledür kudret-i Mevlâ
24. Hıtâb-ı *mâremeyte izrameyte*⁷ 'arz-ı kudret bil
İder minnet habîbine ki maķhûr oldu fâş a'dâ
25. Ğaraż ya 'ayn-i ma'nâ-yı ma'ıyyetdûr ki 'arz oldu.
Kemâl-i cidd ü cedd ile ki buldı menzil-i a'lâ
26. Fedâyî cümle Haķ'dandur velî havf ü recâ señsüz
Hidâyetdûr 'alâmetdûr kavî isterseñ isti'lâ
27. 'Aşâdur bu iki her kim 'amîdûr olmaya ansuz
Ki düşse câha nâdirdûr 'aşâsı olsa nâ-bînâ
28. Pes ansuz olma ğafletden düşersin câha iy derviş
Meger Haķ'dan ire nâgeh sebep k'olmaya çeh me'vâ
29. Sebep er vâfiķ ü ger 'aks irerse bâb-ı raħmetden
Ķayırma ânı şâfi bil bu halka k'olalar merzâ

⁵ Sen sevdiğin kişiyi hidayete erdiremezsin.

⁶ İsteddiğini hidayete erdirir.(Müttesir,31)

⁷ Attığın zaman sen atmadın(Enfal,17)

30. Velî ol k'emre lâyıkdur sen anı iste 'aks olsa
Kazadan hikmet ol zehri bişürür sükre-i helvâ
31. Sebep gör Yûsuf-ı Mısrâ çeh-i Ken'ân ü zindânı
'Azîz-i Mısr u 'aşr oldu egerçi çekdi çok belvâ
32. Ne yüzden virse kâdirdür hod aña itirâz itmez
Beşerden kesr ü sıhhatta kim olsa 'âkıl ü şeydâ
33. Gerek virsün gerek alsun gerek yıksun gerek yakşun
Fakîr-i hazretüz hâküz esîrüz pîr eger bernâ
34. Ne kadri ola zerrātuñ öñinde şems-i rahşānuñ
Ki cünbiş kılup emriñsüz vücūdın 'arz ide hāşā
35. Meger ol tâb-ı emr ile haberdâr ola mihrinden
Cihân ü cāmı nefy idüp diye işbât içün illâ

2

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Rasûlullâh zamânında çeriden on yidi gâzî
Kazâyile esîr olmuş kemterdür anları kayşar
2. Şehîd ider kamu ammâ birin görmüş hasen-sîret
Dimiş gel dînüme gir sen bu sözden ol hümâ ur ger
3. Görür râzi degül ol cân dimiş tedbîr idüñ çendân
Dürüşdi kaldı denk erkân biri kaldurdu âhîr ser
4. Dir iy şeh yok buña çäre kılursañ anı şad-pâre
Meger kim bağına yare ura hüsñ ıssı bir duhter
5. Getürdük zeyn idük anı zer ü yâkut ü mercânı
Eriyegörse ol cāmı ger ola âhen ü mermer
6. Var idi bir kıızı şāhuñ yoğ idi mişli ol mahuñ
Görüp eyin ol aña ehüñ getürdür pür-zer ü zîver
7. Serîr üzre bu az ile hırâman ızz ü nâz ile
Hezârân gizlû râzile tûrurken girdi ol server
8. Görüp hayran olur anı düşmendür ya övgümdür bu
Diyince gayret-i dinden görünür aña çün ejder
9. Geçüp ol kara vü aqdan müberrâ ta'nile daqdan

Açıldı ‘âlem-i Hâk’-dan aña bir şabr ile biñ der

10. Otırdı ma‘ad-ı şıdқа ‘ibādet kıldı ol Hâk’-a
Görüp kız irdi bir zevke ne zilver gördi pes ne zer
11. Begendi cünbiş-i pākin ne cāndan umdıgun sākin
Kemāl-i şıdқ ü idrākin kıılır kalbinde hoş muzmer
12. İnüp pāyine baş urdı ayağın hizmete tırdı
Lisān-ı hāl ile urdı dilerdi k’aça ol defter
13. Yüzine bakmadı bir dem kılup ol kılmadan yüz kem
Tırdı karşıda pür-gam kemāl-i hüsñ ile ol peyker
14. Ta‘accüb kıldı kız haylī didi bu hüsne yok meyli
Bu mecnūna ‘aceb Leylā kim ola görine bihter
15. Bu şabr itdükce ol şaşdı başından mevc-i ışık aşdı
Hemān bir baır olup taşdı ne ser ayruқ aña ne aқar
16. Görür kim āfitāb-ı arz özin kıldı aña hoş ‘arz
Görindi meyl aña pes farz ola ol dīne tā reh-ber
17. İşāret itdi pes dine muvāfıq gördi bī-gīne
Açılup revzen-i sīne birikdi ol iki manzar
18. İrişdi teşne çün āba başın kıatırdı sebbāba
Hemān gark oldu meh-tāba açıldı cānda şad-kışver
19. Didi iy meh-likā al git beni ta‘cil ile vaşl it
Olur merd ol nefes sākit görür yok esbe ya ester
20. Tırdı kız hazır ider at ‘inān ü zeyn kamū ālet
Tamām olup bu hoş hālet açarlar kuş bigi şeh-per
21. Hemān ol şeb-şitābile kaçup bu feth-i bāb ile
Görürler şevk ü tābile irer ol yañadan leşkeri
22. Döner kız ki ide serverlik cūvāne göstere erlik
Görüp ol māze yüz nerlik gelüpdür mürde-cān dıtrer
23. Kāvıdür bu cema‘at hep görünür ehl-i tā‘at hep
İrişür iş bu sā‘at hep göresin çün perī pür-per
24. Ki bunlar sırr-ı eltāf-ı Hūdādur var ise iy merd
Hāzer kııl olma hālif sen hele bu cem‘i gör ne ister
25. Diyince irişür anlar görünürler ten ol cānlara

- İderler dürlü seyrânlar kim ola anlara hem-ser
26. Rasûle hep selâm ider hafî birkaç kelâm ider
Vaşiiyet çün tamâm ider ol on altı şehid ezber
27. Bu dir gitmek dilerün ben söziñle terk iderün ten
Veda idüp didiler sen yaqîn dür k'olasın yâver
28. Size geldük vefâyiçün selâm-ı Muştafâyiçün
Bizi cândan şafâyiçün du'âsuz komasun ebter
29. Hemân gayib olup gözden perî-veş hep biri sözden
Görinür gerçi her yüzden tutinub nurdan mi'cer
30. İçüp ol iki bu cāmı kuraldan mest bu dāmı
Çıqardı iş bu hoş nāmı añılur añla tã maşşer
31. İrer Yeşrib'e âhîr taşup bu kulzim ü zâhîr
Olur ol cümlesi fâhîr bunuñla buldılar hoş-fer
32. Cemâl-i Ahmede irdi ol iki çün haber virdi
Murâd-ı mîvesin dirdi qarışdı şîr ile şekker
33. Olur ol zevc ü bu zevce irince keşret-i mevce
Hümâ hod irişür evce mekân oldur aña ekşer
34. Bu zevk ile añup yâr-i müyesser kıldı ol Bârî
Görürler bâkî dildârı bu resme hâke irenler
35. Göñülden terk idüp azı irürdi Hakk'a ol râzı
Neler feth itdi gör nâzı gidince ol merd-i nîk-ahter
36. Ölümünden itmedi bâkî kazâdan olmadı bâkî
Özi pāk isteyü pākî göñüldi ol yaña muhcar
37. Ki ya'nî ol şehîd oldı murâdın ol nefes yoldı
Çü verd-i zâhiri şoldı anuñ uş büy-ı budur ter
38. Fedâyî añla bu sırrı dilerseñ k'idesin birri
Nişâr it halka bu dürri olasın sırta tã mazhar
39. Ne isterseñ virür Mevlâ saña oldur hemân evlâ
K'olasın şıdık ile Mevlâ tapuda cümleden ahtar
40. Ol iki k'irdi bu gence ez içün düşmedi rence
Uzatmaz nefis içün pence bu şafda her k'ola Haydar
41. Hudâ umsañ hidâyetdür 'anâ çekseñ 'inâyetdür

‘Aṭā ḥod bī-nihayetdür Ḥudā’dan kāra hem keyfer

42. Yaratdı ki olasın ṭālib aña kim olasın ḡālib
Anuñdur ma’na vü ḡālib hem oldur cümleye dāver
43. Yapış ol dāmene iy merd dilersin k’olmayasın serd
Bu kār ile olursın ferd eger Ḥaydar eger Ḳanber

3.

Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilātün Fe’ilün

1. Bir erüñ bir ḡulı var idi sebük rūh u zarīf
Bālig olmazdan öñ olmışdı muḥibb-i būlaḡā
2. Özi meyiḡāridi ol ṭıfl-ı cūvān baḡt idi ḡub
Pāk idi ṭaşı bigi içi ḡızın şuleḡā
3. Ḥācası bir ḡün aña cebr ile dörd aḡçe virür
Ki var esbāb-ı mey al zevk idelüm gel dime lā
4. Gitdi ol ḡul yile bāzāra irişdi k’ala rızḡ
Gördi dörd aḡçe diler bir kişi ḡaḡḡ-ı fuḡarā
5. Şordı evşāfın onun cümle beyān itdi belīḡ
Didi dörd aḡçeye cāndan kıluram dörd du‘ā
6. İşidüp cānı bigi ol ḡul anı ḡıldı ḡabül
Virdi dörd aḡçeyi ol ḡācetini şordı aña
7. Didi āzādeliḡüm dilerem evvel Ḥaḡ’dan
Ki salāḡile kılām her dem işüm şavm u şalā
8. İşidüp merd ü cemā‘at bu sözi germ oluben
Hay hay aḡlayu ol merd ü bu ḡavm itdi ḡenā
9. Fātiḡa ḡatm oluben āmīn diyicek şordı yine
Ne dilersin dile Ḥaḡ’dan umaram k’ola revā
10. Didi ol dörde ‘ıvaḡ dilerem andan bire biñ
Yine cān ile du‘ā itdi ḡöge irdi şadā
11. Yine ol şordı ki ne istersin it biz daḡı señ
Didi cāndan dilerem ḡācama tevfiḡ-i Ḥudā
12. Daḡı germ oldu bu tevfiḡ ile bāzārı anuñ
ḡüm ḡüm itdi bu şadādan pür olup arz ü semā

13. Pes du‘a kıldı yine kişi âmîn didi halk
Başladı fâtiḥaya cümle k’ire fâtiḥa tā
14. Ol su‘âl itdi yine bir daḥi ḥācet ne dile
Didi bu cümlemüze maḡfired ü emn ü rızā
15. Ol deyince bu sözi āḥ u figān ile kamu
Düşdi yüz üzre Ḥudādan dileyü ḳalbe cilā
16. Pes küşāde oluben ḥātır ol cümlesinüñ
Ḥaḳka âmîn ü du‘ā eyledi celle vü ‘alā
17. Çün temām oldı bu ḥācāte temannā-yı belîḡ
Yayılp şehre bu iş düşdi ḳabül-i füzelā
18. Pes dönüp halk ile ol oḡlan efendisine şād
Geldi şüretde tehî dest veli ḥavîş-i nümā
19. Ḥāce şordı ne ḥaber didi ḥaber hiç meber
Ki merā-gerd ‘aṭāy salṭanatı her dü-serā
20. Pes ḥaber virdi ‘aṭayile du‘ādan işidüp
Ne istedüñ dir didi āzādeliḡüm buldı vefā
21. Didi āzād ol ikinci ney idi istedüḡüñ
Didi ol dörde ‘ıvāz istedüm iy ehl-i ‘aṭā
22. Didi al dört biñ ol dörde daḥi ne istedüñ ol
Didi tevfiḳ-i Ḥudā bu didi uş derde devā
23. Tevbe itdüm ki daḥi aḡzuma almayam anı
Ne istedüñ di hele dördünci şafāyile baña
24. Didi ol cem‘a bu cem‘a diledüm maḡfired ol
Didi bu gelmez elümden benüm iy Rabb-i ‘ulā
25. Geleli ‘āleme eksüklük ile ‘ayş iderem
Dil-i siyeh mūy-ı sipîd isteyemi ehl-i ḥayā
26. Bu münācat ile bî-çāre daḥi aḡladı zār
Göre uyḡu dile ḳorḡu gelüp ol kân-ı şafā
27. Mest olup Ḥazrete gitdi sevinüp bi-ḥod ü ḥār
Sırrına ‘ālem-i ḥaḳdan irer ol laḡza nidā
28. Ḳul elinden geleni işledi ‘acz ile bu dem

‘İzzine lāyık işi işlese Allāh n’ola

29. Saña vü ol kula ol cem‘a irüp mağfîretüm
‘Avf kıldum ne kadar cehl ile geçdiyse hata
30. Sen ne tohm ekdün ise bir niçe ol denlü götür
Bil ki bî-tohm ü zirā‘at dile al zinde dilā
31. İşidüp bî-cihet ol ‘ālem-i Hāk‘dan bu sözi
‘Ālem-i ‘aqla gelüp buldı derūnında Hūdā
32. Bildi kim ‘avf-ı hata kula hidāyetden irer
Yohsa şahāne hediyye ile de bula cezā
33. Kulı hıtasuz ola ger şah ‘atasuz olmaz
Pes hata ‘arz-ı şeh-i hāsa mūdām olsa sezā
34. Sen Fedāyî dürüş ol hāzrete ‘arz it künhün
Meskenetsüz ne ‘amel kıla ire şahā gedā
35. Meskenet her ‘amelün cānıdur iy ehl-i tarîk
Ansuz olar ‘amelün tîz bulur mülk-i fenā

4.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bir niçe kâfir bed-baht otururdu bir gün
Mest iflās-ı tamām ile keşā-keşe rehîn
2. Birisi dir kim ola bir nice dünyā getüre
Bize asbāb-ı me‘āş ola hoş ol yār-i güzîn
3. Var idi arada bir gebr-i girān bār ü sebük
Saht-rū pest ü leīm eger di çün şîr-i ‘arîn
4. Didi üş bende meger devr-i Cüneyd idi zamān
Şehr-i Bağdād’a kavî şeyh idi hoş gūşe-nişîn
5. Nāgeh ol şavme‘āya tüş olur ol sür‘atile
Arayup bulmadı bir habbe diger nesne şemîn
6. Diledi kim döne kimsin didi şeyh anı görüp
Didi bir hāyin ü düzdüm degülüm yār-i emîn
7. Didi şeyh aña gehi şabr it görelüm hāca ne dir
Didi kim hāca didi yār-i cihāndār ü mu‘în

8. Turdı seccādesine şıdk ile hoş başdı qadem
Rek'ateyn itdi niyāz ile Hūdāsına hāzīn
9. K'ey cihān sāz ü 'aṭā-baḥş-ı ḥalāyık bu nefes
Dest-i qüdretden irür behre k'ol qoya cebīn
10. Geldi çün nān uma gündürme anı ac ü za'if
Nite maḥrūm ola kıl kim kıla ümmid ü enīn
11. Şeyḥ nācī daḥi ser-secdede seccādede dest
Mest iken bād-ı şabā bigi irüp peyk-i yaqīn
12. Didi tūt çār-şad akçe ki fülān ḥāca size
Hediye göndürdi al iy şeyḥ ehālī-i zemin
13. Şeyḥ baş qaldurub ol sā'at anı kıldı qabūl
Şundı düzde ki budur ḥāceden iḥsān-ı mübīn
14. Pes didi düzd aña ki iy şeyḥ-i cüvan baḥt-ı qadīm
Ne sezādur bu qadar 'unfa bu luṭf i şeh iy dīn
15. Didi bu Hāq qapusıdur bulınur cümle murād
Ne dilerse kişi iḥsān ü vefā şıdk ü yaqīn
16. Devlet ol kimseye kim Hāq qapusı dāyiresin
Çeñiz ne zevk ü cefādan ne behişt aña ne sīn
17. Pes dönüp şordı ki n'oldı bu geh esbāb ü cezub
Didi Allāh ü Resūl ü naẓar-ı şeyḥ-i kemīn
18. Bu qadar nükte yiter saña delīl olmağa var
Kadem ur kim olasın server-i aşḥab-ı yemīn
19. İşidüp bu ḥaberi şıdk ile ol gebr-i dürüş
Er idi şem' bigi şevkile nerm oldı hemīn
20. Didi 'arz it baña İmān ü reh-i şıdk ü vefā
K'olam bende-i faḥr ü şeh-i dīn qalmadı kīn
21. İtdü telqīn aña şeyḥ ol nefes İmān ü tarīk
Güş idüp menba' dilden görünür mäh-ı me'īn
22. Götürüp ser-i sebbābe şehādet getürüp
Rāh-ı İslāma qadem başdı tamām oldı qarīn
23. Şādümān oldı kamu mü'min ü ervāḥ-ı ḥıyār
Ḥasedinden tırılmaz arada iblīs-i la'īn

24. Gerçi nā cinsidi ol lîki sa‘âdet nazîri
Kimyâ tek irişüp missini zer kıldı metîn
25. Geh Süleymân’a virür ol nazar esbâb ü şehi
Gâh olurdu dîve virür taht-ı Süleymân ü nigîn
26. Tut Fedâyî nazar ol hâlika hâl ehlîseñ
K’ol virür behre tarîk ehline sâ‘î ü rezîn
27. Cānuñ ol hâzrete tapşur k’olasın ğamdan emîn
Cismüñ ol kudrete ışmarla k’ol kıldı ‘acîn
28. Bu da bir dürlü hidāyetdür işit ğayret ile
Eriseñ iste ki ilte seni tā huld-i berîn
29. Yol ola tā saña andan iresin hâzrete mest
Ger ‘ināyet demine tuş ola aĥvâl-i pesîn

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bir melik var idi eyyāmında bir dîvāne şekil
Merd-i reh herğün gelüp dirdi ki î şâh-ı cihân
2. Nîk-ĥüya eylük it bed-ĥüyı kı kim ādeme
Ĥüyı beddur duzâĥ-ı dünyâ vü ĥüy-ı ĥoş cinân
3. Ĥoş gelüp ol şâha bu ĥikmet kelāmı dem-be-dem
Ĥoş tutardı ol gelüp giderdi eksüksüz devân
4. Pādişāhuñ ‘izzine nāzîr olanlardan biri
İş bu kesb ĥâne fî‘le reşk iderdi bî-gerân
5. Ĥâşa ol bir merd-i ĥar tab‘ idi nā cins ü ĥaşūd
Gamz idüp birğün şeh-i dānāya andan k’ol fülân
6. Ģayb-ı zîşt ü kelām-ı fuĥş ider ĥaĥķuñda bil
Cümleden bir bu söziñcün dirmiş kande dehân
7. Pādişāha ĥayli te’sîr itdi bu söz gitdi merd
Buldı abdalı iletđi ĥānesine ol zamân
8. Aş getürdi öñine pür-sîr ü itdi sir ü pür
Luţf-ı şāhı añdı meyl itdürdi gönderdi revân

9. Şeh çatına vardı ol virdin temām idüp çöker
Söz arasında el ağzına tutardı ol her ān
10. Tā ki bŭy-i gendi sŭr irmeye mağz-ı şāha lik
Ol ki gŭş itmişdi hecri zişt ü fuḥş andan nihān
11. Şeh muhaḳḳaḳ añlayup merd-i ḥasŭduñ ğamzını
Ol nefes bir ḥil‘at emr itdi vŭ bir kağıd hemān
12. K‘anı taşra çıḳduğı dem katl ide seyyāf-ı vaḳt
Likin ol bed-fi‘le şarf itdi ol emri müste‘ān
13. Tŭrdı ol geninde ḥil‘at kim gide gördi ḥasŭd
Didi kim geydŭrdi bunı dedi şāh ol bed-gümān
14. Didi ḳanı kağıduñ şundi eline ol çekŭp
Aldı çŭst ol ḥil‘at egnine oldu şādŭmān
15. İstedi kim taşra seyrān ide geldi bir kişi
Luṭf ile şordı ki ḳanı ḥil‘ata şehden nişān
16. Şundi kağıd pāreyi ol merde ḥŭkmin görŭp ol
Urdılar boynını ol sā‘at ḥasŭduñ nāgehān
17. ‘Ādeti şāhuñ ol idi kim virŭrdi resm içŭn
Kime ḥil‘at virse bir kāğıd k’olalar mihrŭbān
18. ‘Aksi yazılmışdı ol gŭn bilmedi ol bŭ-başar
Kendŭ dilinden ne şādır oldu gör Ḥaḳ‘dan ‘ayān
19. Bilmedi ol ki ekdŭgi toḥm-ı ḥaseddŭr bitdi saḥt
Seyf-i ḳātı‘ olup virmedi bir dem-ā-dem
20. Geldi ferdā yine ol dŭvāne virdin ‘arz idŭp
Oturur şeh gördi bu aḥvāli ḳaldı leb-kezān
21. Didi iy divāne nitdŭn kağıdı vŭ ḥil‘atı
Didi virdŭm ṭālib-i dŭnyā-yı dŭna rāygān
22. Şāh teftiṣ itdi bildi ol ḥasŭda n’oldı dir
Nitdi k’iş bu kāra lāyık gördi Ḥaḳḳ‘ı rāzdan
23. Pes şorar dŭvāneden bir bir bu kār-ı aṣlın ḥaḫf
Ānı bŭ-gŭş añladı şeh söyledi ol bŭ-zübān
24. Cān ile bu sırra vāḳıf olup ol sulṭān-ı baḥt
Fā‘il-i muḥtāra ikrār itdi oldu rāhdan

25. Cānı zākir albi yāız ol nefes bil balayup
Rāh-ı Hā'a buldı dil küncinde genc-i āyigān
26. Bildi kim bedbat ü bed-odur eri mabun iden
Bunda anda abn-i fāıdür bu iki cāvizān
27. od mu'ayyendür adı-i *el-asūd ü lā yesūd*
alka mır olmaz dimi āsid rasül-i ins ü cān
28. o Fedāyı sen ased bābında kes söz addini
K'ol aber besdur cihān emine kühl ü sermedān
29. Rāzıı görmez asūd-ı bed-naar rızın görür
Ol sebepden olıma alk üzre Hā'dan kāmuran
30. Devlet anuı k'āfitabı göre her kem zerrede
Zerre görüp āfitābı görmeyendür müstehān
31. Bir gedā kim ādim-i ehdür cihāna ehdür ol
Ol ki radur mır-i dehr ise ay ānı gülle-bān

6

Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilatün Fā'ilün

1. Oturub birgün Süleymān Āaf ü Belıs üi
ohbet iderlerdi tenhā ayet-i 'irfān ile
2. Bir kii bir tıfl-ı nevzād itdi 'arz ol azrete
Gördiler ü uzvı nāı 'ahd idüp deyyān ile
3. Niyyet itdiler k'ü söz söyleye ol ü 'azız
Kendü 'aybından k'ol a'zā alk ola ol ān ile
4. Pes Süleymān didi ben peygamber-i Hā'am bugün
ükmüm altında müsahhar 'ālem ins ü cān ile
5. Geri fermān elde hergiz yimezem bir loma ben
Genc-i zerden kesb iderem āni'am bir nānile
6. Liki gelse iki a-ı müdde'ı da'viye dil
Yine meyl-i māl ider bil bu adar iān ile
7. ün tamām itdi Süleymān bu sözi ıd ile bir
'Uzvı kāmil oldu Hā'dan tıfluı ol i'fān ile

8. Āşaf ol sâ'at dönüp Belkıs teklif itdi sen
Şâh iseñ növbet senüñdür söyle şad burhân ile
9. Didi Belkıs Āşaf'a 'ilm ü ricâlüñdür şeref
Sen buyur î bi-bedel hoş remz ü rāz-ı cān ile
10. Āşaf eydür ben vezir-i şeh Süleymānem benüm
Cümle mülk ü māl elümde hâkimem fermân ile
11. Yine geh geh ben Süleymān şâh isem fikreti
Az qalır kim hüküm ide pest olam ol 'iştân ile
12. Söz tamām olunca ol tıflıñ yine bir 'uzvı dâset
Hoş tamām oldu Hudādan bî-riyâ İzân ile
13. Döndü Belkıs eydür iş bu rıfatum gördüñ ki ben
Mahrem ü cüft-i Süleymānem pürem ihsân ile
14. Bunca lutf ü 'izzet u baht ile olmuşken qarın
İş bu teşrîf-i vişâl ü mülk ü âd ü şân ile
15. Bir cüvânı görüp andan bir hayâl irdi didüm
Yâ Süleymān büy imisse yâ bu ol cüsmân ile
16. Bu diyince 'uzv-ı kâmil oldu ol tıflıñ hemân
Gör ne ızze aldı ola bu şıdk ü ol peymân ile
17. Kendü 'aybın halka Hakka'arz iden erdür bilüñ
Rast olsun râzı vü bâzârı dek rahmân ile
18. Ol üçüñ ma'rûzi ta'yîbine yokdur hüküm-i şer'
Kimse ma'zûr olmaz âhîr hâtır-ı pinhân ile
19. Pes bu deñlûden dañı hıfz ider özin ehl-i Hâk
Nice kılsın zinde-gāmı şirret ü 'iştân ile
20. Sen günah-ı zâhiri fâş olmuş iken setr için
Şad hanış olduñ işüñ bu her nefes insân ile
21. Bî-hayâlıkdur Hudādan kibr ile kizb-i şarîh
İ'tirâz itmek görinür Hakk'ı ma'nâ dān ile
22. Gerçi hoş 'ilm ü 'amel bâbında olduñ müsteffid
Lîki çok 'iştân idersin gaflet ü nisyân ile
23. Da'vetüñ lâbüd anuñçün dâyim olmaz müstecâb
Kim görinür Hâk katında her işüñ noşşân ile

24. Sen Fedāyî tır hüner ‘arz itmek isterseñ becîd
‘Aybün ızhar it hemîşe haşr olup iḥvân ile
25. Liki her nâ-ehle zinhâr açma sirruñdan ḥaber
Vaḳt ola bir gün muşâhib ola pür-düşmân ile
26. Düşmen oldur k’ehl-i Ḥaḳḳ’uñ kârına inkâr idüp
Bunda anda yana bâḳî âteş-i ḥırmân ile
27. Mest-i Ḥaḳ ḥod ḍarr ü nef’ itmez saçarsa ḥak ü zer
Başına münkîr ayağına muḥıb himyân ile

7

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

1. Rodos üzre mü’min ü kāfir iki dil-ber
Baḥs eylemiş ‘azim rivāyet kıılır rüvât
2. Ol düzden bu dizden olalmış mübâḥase
Cem’ olmuş iç ü taş işidüp kāfer ü guzât
3. Bu baḥs içinde seb ider ol kāfir-i dürüş
Mü’min dürüş göstericek ḥubbine sebât
4. Kāfir dimiş ki girçek iseñ tır yiründe ben
‘İşḳına uram bir oḡ saña terk idesin ḥayât
5. Mü’min rızâ virüp bu söze açdı sîne bu
Şarḥ ile k’oḡdan istemeye ol daḥi necât
6. Ya’nî ol ü bu Aḥmed ü ‘İsāyiçün ḳavî
Ḥucet getüre orada ḥal ola müşkilât
7. Pes gebr eline aldı amansuz kemânını
Tırışdı şaff-ı mü’min ü hep leşker-i şünât
8. Göz tutmuşidi ol iki şaf faḥr ü luṭfa hep
Şādî vü ḥüzn idi ḳamû memluḳ ol felât
9. Ol boynına aşdı muşḥafını bu ḥamāyilin
İsm-i şıfâtı zıkr ider ol bu bir ism-i zât
10. Kimi Muḥammed adını yād ider emn ü mā
Kimi du‘ā k’irmeye ol mü’mine memât
11. Çün çıḳdı yadan ol oḡ aman irdi mü’mine

‘Ayyūka irdi ol nefes āvāzı’ş-salāt

12. Oḡ irdi gerçi kılca ziyān itmedi aña
Cüz ḡavf ḡalkı şıḡḡat ü rāhatda şeş cihāt
13. Küffār eliñde cümle yire girdi gör ü ger
Mü’mınler arta uzayup başladı çün nebāt
14. Pes şundılar bu ḡayret ile şad kemān aña
Birin begendi aldı k’aña irgüre vefāt
15. Oḡ aldı eline gizleyü ol ḡaşmı gözleyü
Bayram keşşidür şan aşılmuş göḡüste lāt
16. Vaftüz idüp keşş aña pılün geyürdi tā
Gözden gözend irürmeye āfāt-ı mümkünāt
17. Pes şaldı aña şıdk ile sehm-i Muḡammed’i
Nı lāt fāyide itdi vücūdına nı menāt
18. Çāk itdi ba‘zın ol oḡ ü oḡ irdi cümleden
Düşdi yüz üzre üstine yıķıldı sevmenāt
19. Āvāz-ı hı irince bulardan hemān nefes
Ḳoptı ‘aceb ḡıyāmet ü şarşıldı kāināt
20. Çıkdı tırāk-ı top ü tüfek iki yañadan
Yıķıldı nice burc ü beden düşdi bir şetāt
21. Ki ergend ü nefsin aradı bulmadı arada
Boşandı gitdi bilmedi işini it ü āt
22. İş bu tırāk ü şā‘ıkadan soñra cümleye
Dūd ü ḡubār ü ḡamdan irüp sekte vü sūkāt
23. Her kişi irdi ḡavf ile cān nez‘ine tamām
Şan devr āḡır oldu uruldı şūr-ı māt
24. Pes āḡır oldu zelzele baş ḡaldurup ḡamu
Keşf oldu ‘Amr ü Bekre esrār-ı mu‘cizāt
25. Ammā ḡisār alınmadıḡı baḡse nükte bu
Başuñ adı Mesīḡı idi tañ itdi ol toḡāt
26. K’anları zinde ide Mesīḡa-dem ol nefes
Dirildi dirilüp ḡamu bir yire çün rufāt
27. Anlar ḡod aña virmişmiş tuḡfe-i şıkerf

Lā-budde şāhibine tesellī virür hibāt

28. Ammā amān içinde olan şahşadur bu zann
Māl-i ğanimet añla ne ħarac itse ħod bugāt
29. Ħod şer' emīre virdügi seyf ü 'aşā durur
Ķandeyse tav'ı darb-ı 'aşādan bulur 'uşat
30. Tursan Fedāyī ĦaĶĶ'a 'aşāsuz itā'at it
Gerçi tarīk içinde 'aşāsuz degül 'ufāt
31. Eşrār elinde çok ħasene seyyiāt olur
Ebrār elinde ħod ħasenāt oldı seyyiāt

8

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

1. Taĝdı bir devr içre nāgeh iki tıfl-ı nāzenīn
Biri ibn-i mır ü biri ibn-i pır-i şeyĥ ü şāb
2. Ħüsn ü ħulk ü ħaĶ ile ol iki olmışdı ħasen
Biri mäh-ı bedr idi şekle biri ħoş āfitāb
3. Birbirile oldılar cāndan ol iki mütteĥid
Liki biri zer-nisār ider biri naĶl-i kitāb
4. 'İş ü 'ışret zevĶ ü şevĶ ü Ķāl ü ħāl ile tamām
Yidi yıl miĶdārı oldılar muĶārin bî-ĥicāb
5. Bir gün ol yār-i vefā-dārın kıfirdur ibn-i mır
Şohbet-i ħammāma müştākem dır iy lubb-i lübāb
6. Vardılar ħammāma girdi ibn-i mır ol taşradan
Ķaldı nāgeh gördi destārın anuñ süst ü ħarāb
7. Burdı çözdı k'ānı luĶ ile 'imāret ide ol
Gördi bir defter yazılmış der öz içün bî-ĥisāb
8. Ki filān yirde fūlan ħarac itmışem ol yāre ben
Zer neyimüş biñ ne seksen biñ düşer cānına tāb
9. Didi bundan kendümi Ķurtarı görmekdür tarīk
Yohsa ecrı mişline yitmez bu a'ādauñ tūrāb
10. Başladı az az ıraĝ olmaĝa ol cāndan bu ten
Ol daĥı Ķıldı burüdet gördigince şad 'itāb

11. ‘Âkıbet şordı ne hâluñ var nedür bu şekk ü zann
Aramuzda baña taķrır it gör isterseñ şavāb
12. Şad hitāb ü şad cevāb ardınca didi iy kerīm
Hāl-i defter neydügin bildüm uş añlarsañ cevāb
13. Gördi hâdden taşra göñlinde ğamı var yārinüñ
Şordı sırrın bildi ‘arz itdi haţādan şad şevāb
14. Didi ben defter anuñçün yazmadum kim mürd ālem
Belki harc-ı bî-dirig itdüm ki kılmayam şitāb
15. K’iş bu deñlü sîm ü zer harac itdüñ alduñ bir göñül
Kanı zer bu deñlü yıksañ yapasın fehm it hitāb
16. Bu yidi ol deftere kayd itdügüm sırr-ı hafı
Uş ‘ayān itdüm saña Allāhüa‘lem bi’s-sevāb
17. Gördi ol yār-i vefā-dāruñ bu şıdk-ı bātının
Didi ādāb-ı fütüvvetdür bu fikr-i müsteţāb
18. Hem nişān-ı hulkı ihvān-ı şafādur bu kerem
Hiçbir nā-ehle fetḥ olmaz meger Hāk’dan bu bāb
19. Pes yapışdı dāmen-i pākine cāndan bî-hıyel
Birbirinüñ katre bigi yā mişāl-i mevc āb
20. Nefs-i vāhid oldılar evvelki bigi ol iki
Zindegāni kıldılar pîrāne ‘iş-i şebāb
21. Tır Fedāyî sende ihvān-ı şāfādan hoş dem ur
İstemezseñ mişl-i ihvān-ı şeyāṭın ıztırāb
22. Kō bu cevri-i bî-vefālar devrini yād itme sen
Tutma rüy-i mihre vaşl umsañ zerāyirden niķāb
23. Her ne isterseñ bulardan bātına Hāk’dan dile
K’andan olur her nefes bî-şek du‘ālar müstecāb

9

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fa’lün

1. Vār idi devr-i qadim içre bir faķır a‘ma
Faķiresi zen-i ḥasneydi vü mestüre

2. Qazayile düşüp iqlim ü şehre qaht-ı ‘azım
Harandesiyile olur faqr ilinde me’süre
3. Tamam şehri gezer kimse habbe virmez aña
Şataşdı nāgeh ol eşnāda bir ribā hure
4. Ki şöhre şehrde zenbāreyidi ol bed-baht
İştidi hāşa zeni hūsn içinde içre meşhüre
5. Tolaşdı aña ki bu fursat içre ola seri’
Ki havf-ı cū’ ü fenāyile ola me’müre
6. İtā’at itmedi hergiz veli mecā’at ile
Müşāveret ide başladı zevc-i mezküre
7. Bir iki söyledi gördi yinilmedi ol merd
İşāret itdi darūr-i helāli destüre
8. Veli gönülde niyāz itdi Hakk’a ki iy kadir
Değişmezem zenine pāk-i cinān ü şad hure
9. Zen ol işareti girdi vü gitdi hasmına tiz
Yine tazaru’ idüp şundi cāmı maḥmüre
10. Görür ki hergiz eylemez bu meyden ol vāzir
Ne māni’ olduğın añlar ḥaṭā-yı me’züre
11. İşāret itdi ki ḥalvet gerek ki hiç eḥad
Deminde olmaya vākıf-ı fesād-ı maḡrüre
12. Diyince aldı zeni bir kepenge kıldı düdāş
K’anda kıla nazārdan ‘arūsı maḥşüre
13. Ki kırk ayağ idi indürdi anı k’ala murād
Yapışmağ istedi nāzır ḳo cünd-i manzüre
14. Didi ki ḥalvete geldün didi ki iy gāfil
Nazar kıll iş bu ḥarāb içre cāy-ı ma’müre
15. Ki hazır iş bu ser-a-perde içre ḥāl-ı ḳ halk
Ḥarāb-ı zulmet içinde irer iren nüre
16. Bakınca keşf-i hicāb oldu gördi ‘ālem-i ḡayb
Ne resme nāzır imiş bu hicāb-ı mestüre
17. Hemān şafāyile ḥaykırdı düşdi bî-ḳod olup
İrişdi ‘ālem-i Hakk’dan ‘aṭā-yı mevfüre

18. Uyandı gördi özin pür-hidāyet olmuş ol er
Didi delil-i şifā olduñ iş bu recūre
19. Hāqıķat ile ķarındaşım ol benüm iy zen
Nem olsa baña şerik ol irince ten gūre
20. Çıkardı bir nicemüz aña virdi kendümü cev
Hoş irdi nūra egerçi ķavuştu deycūre
21. Sa‘ādet ehli yazıldı şekādan ol nāgāh
‘İnāyet irdi kemāl ile ‘ayn-ı maķhūre
22. Sa‘ādet irse Fedāyī saña Hūdādan bil
Şatılmaz ansuz olan ehl içinde menķūre
23. Hūdādan erlik irendür er olan iy derviş
Gerekse tīga el ursun gerek seķankūre
24. Sitāre şayd idenüñdür hilāfına etme nazar
Ne şahin ü zāga vü şaķr ü semķūre
25. Taparsa gebr oda şad sāl iki nefesde yener
Girürse Ahmed-i kūcek mişāl tennūre

10

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Fuķarādan biri yatmışdı ķatı hāste vü zār
Beyne nevm ü yaķaza gördi bir āzāde zenī
2. Gökyüzünden iner āheste güle rağbet ile
Dirler adına nesīme şorar ol şu‘le-zenī
3. Hūriler hādimesidür didiler pes irişür
Mağzına bu ki sürer bir niçe yıllık hāzenī
4. Bu şafāsındayiken bu irişür sırrına bir
Nükte ki iy hāste bu bu k’irdi sañan ‘İş-i henī
5. Bu nesīme ki bu vech ile besīme dūrür ol
Der ki şādır ola tenden iledür hūra cenī
6. Niçe bu deñlü şafā kesb ider ol hūr-i cinān
‘Araķ-ı hāsteden iy hāste ķo aña mihenī
7. Sen bu ten cevherin erzān olup olduñsa melül

Hür cân bûyına şad cânı alur bûy-i teni

8. Nite ki ihvân-ı elem-i cânı şalup Yûşuf-ı zâr
Câh-ı mihr oldı sezâ ko zen ü misk-i huteni
9. Belki âzâdesi oldı kul iken halk-ı diyâr
‘Âlem-i Hâk’ dan işit iş bu cezâ-yı fiteni
10. Sen bir iki gün elem çekseñ enîn olsañ amân
Bunda anda ne kadar bulasın iy cân-ı seni
11. Pes yüz ol hâzrete tut rûz ü şeb iy haste müdâm
K’özge cânlardan emin eyleye Allâh seni
12. Ol habîb-i ‘arabi seyyid-i kevneyn hadîş
Buyurur her ki merîz ola denî vü medenî
13. Dört cüz eksilür andan biri lahm ü biri renk
Biri zor ü biri zenb ala çü şîhhat bedeni
14. Ol üçü yine gelür yirine dir zenbi kalur
Utanur ol kula göndermege Allâh ganî
15. Pes iki bahş ider anı biri tağlarda sebû‘
Biri timsâh olup Nîle hoş açar dehenî
16. Sen Fedâyî hele Hâk yoluna şarf it ne ki var
Hîlesüz hülle umarsañ k’ola cismüñ kefeni
17. Cân ki cân-bâz-ı hâkîkîdür aña hod ne maķam
Çerh-i a‘lâda kırar istese ‘Âlî resenî
18. Ol nefes k’izn ola tenden çıķa cân nefis-i nefîs
Hâk rızasîle kılar olsa sivâdan ü seni
19. Toĝru dergâhı recâsından ayırmaya anı
Göz vire lâyıķ aña k’ol göre vech-i haseni

11

Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilâtün Fe ‘ilün

1. ‘Ulemâdan biri birgün dilemiş k’ide cihâd
Tiz bir ata binüp oldı guzât ile revân
2. İrdiler kişver-i küffâra kıran oldı ‘azîm
Her kişinüñ neyise behresi fâş itdi kırân

11 S.132b , M.K.121d.de yan tarafta der-kenardır.

3. Niçenüñ mālı ғanimetden olup kīsesi pūr
Қaldı ol pūr-te‘ab iflās ile ғayretde hemān
4. Ba‘de şad ғuşşa ғavf elem ü cū‘ ü seķam
Görđi bir çeşme-i şāfī çemen ü āb-ı revān
5. Şu içüp anda şu sāz olup ol itđi namāz
Şıdk ü iḥlāş ile çün kıldı du‘ā görđi revān
6. Bir cūvān kisvet-i küfr ile gelüp kıldı tapu
‘Arz-ı İmān umuben ‘ırz ile hoş ister amān
7. İtdi tel‘in aña ol ‘ālem-i sāyiste-i dīn
Söz tamām olupen at ardına alduğı zamān
8. Görđi ol sırr-ı Hūdā rāhrev-i ‘ālem-i ғayb
Destğır-i ümem ol Hızr-ı nebī oldı ‘ayān
9. Qapdı bir dāne güher bigi anı cenbinden
İtdi ḥınkına müreddef ki hemān ola nihān
10. Didi iy peyk-i ‘ināyet ne ғaber didi birisi
Üçlerüñ gitdi bu şahşile tamām oldı siyān
11. Didi evlāsı benem kim bu kadar ‘ilm ü ‘amel
Bende derc oldı ki yokdur dil ü cānumda gümān
12. Didi bu kenz-i hidāyetden alupdur sebakı
Dile Hādīden iriş didi veda‘ itđi cihān
13. Ger delīl istene bu müşkili ḥāl itmege tur
Ḥaqq’a İmān getür iste k’iresin mişl-i cūvān
14. Hızra irgürdi hemen ‘ālemi ol ‘ilm ü ‘amel
Gayb eri itđi qulı qavl ile taşdıķ-i cenān
15. Qanı bir ‘ilm ü ‘amel ıssı bu dem k’ola qarīb
Bu kadar keşf ü kemāl ile qoya ḥalka nişān
16. Sen Fedāyī dil ü cānile hidayet uma gör
Ola kim silsile-i ḥaqq’a ire bu dil ü cān
17. Tā Mūsūlmān idüben nefsi-i yaķıne iresin
Ol cūvān bigi sa‘ādet ‘alemi ola beyān

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Bir 'azizi gördiler şāhib-kerāmetdür hafī
Şordılar kandan saña bu luṭf-ı Hāk iy mü'temen
2. Didi bir gün kendüm urdum merkebe ta'cīlile
Yükümi çekdüm değirmende k'ögidem anı ben
3. Nevbete meşgūl iken ben ṭaḡa kaçmış merkebüm
Nevbet-i āb oldu māni' aña hem iy bü'l-ḥasen
4. Geldi sirāb işbu dem şu tūt ve ger ne sāl ü mäh
Saña şu yok dir bu üç hayretde ḳaldı cān ü ten
5. Fikr-i nān ü ḥavf-ı görk ü meyl-i āb içinde denk
Kalmış iken gördi bir cān dir nedür iy bü'l-ḥazen
6. 'Arz-ı ḥāl itdüm didi var cum'a gündür cum'a ḳıl
Tā suhūlet bulasın Hāk'dan bu müşkil kāra sen
7. K'ışbu mervīdür düşe ger kişi dir düşvār işe
Bir iş itse Hākḳ için Hāk gösterür peydā senen
8. Bu ḥadīsi derk idüp ḳıldum namaz-ı cum'āyı
Pes eve vardum ne āb ü nān ü ḥar fikrine ḳan
9. Gördüm evde nān-ı germ ü tāze şordum kendünün
Şanuban hem-sāye öğütmiş 'arz ḳıldı pīre zen
10. Pes su'āl itdüm zene ḥarden ḥaber ne didi uş
Gör geh ṭuş olup kaçup gelmiş yirine şaḡ esen
11. Bunı dirken geldi hem-sāye-i baḡ anda dir
Müjde k'itdi baḡuñı sirāb āb açup şiken
12. Çün işitdüm bunı ben bī-çāre ḳaldum zār u denk
Gülşen-i bātında ḥoş açıldı verd-i yāsemen
13. Şevḳ ile pes aḡzuma alup taḥayyür barmagın
Didim iş bu cüz'i ü külle virmeye eşḫāb-ı ḡan
14. Ḥod ne ola cüz vü ṭa'at bu ten-i işkesteden
K'ola ol bāb içre maḳbūl-i Ḥudā-yı zü'l-minen
15. Ger ola şad cāne erzān aña cüz vü ṭa'atı

N'ola dünya k'ecr ola cüz ü ya selvā vü men

16. Pes sebeb geldi bu cüz āhir tekā'üd itmege
Ki uş görürsüz oturur maķ'adda bu şeyḥ-i yefen
17. Sen Fedāyī var sebeb şanma bu cüz ol ḳurbete
Bil ḥafī luṭf-ı müsebbibdür ḳamu farz ü senen
18. Pes ne ḳılsañ yüzüñi ol ḥazrete tut bī-sebeb
Tā olasin 'ābid-i ḥazret şafī zıdd-ı şemen
19. Līk zinhār ol sebebsüz olma *ve's-cud v'aķterib*⁸
Geldi Ḥaķ'dan eşref-i maḥlūḳa terk it māvümen

13

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Bu sırrı remzile üstād-ı bū 'Alī Daḳḳāḳ
Beyān ider ki ne hāl ile geçdi ḥaḳ-ı cihān
2. Dimiş bu devre degin altı ḳarn olupdur ḥaḳ
Birisı şıdḳ ile 'İş itdi ḳarnuñ aña beyān
3. Çü devr āhir olup ḳarn-i evvel itdi güzer
Tamām şıdḳı bile aldı gitti ehli nihān
4. İkinci ḳarn vefāyile ḳıldı 'İşini hep
Hem ol vefāyı bile aldı gitdi ḡaybe mihān
5. Üçünci şefḳat ile ḳarn-i āḡar oldu şefīḳ
Çün āhir oldu bile ḳarn ü şefḳat oldu cihān
6. Mürüvvet ile ḳılup zindeḡanı dördünci
Gidüp mürüvvet ile tutdı ol cihānda mekān
7. Beşinci ḳarn yola cüst ü güy ile urdı ḳadem
Bu ḳadem daḡı alup cüst ü cūyi gitdi hemān
8. Bu dem ki biz ḳıluruz 'İşi güft ü kūyile bes
Bu ḳarn içinde açuḳdur bu cümle gūş ü dehān
9. Yidinci ḳarn irişüp ger bu daḡı fevt ola bil
İrer 'alāmet-i ḡaşr ü ḳıyāmet etme gümān
10. Gönüldi şıdḳ ü vefā şefḳat uş mürüvvet ile

⁸ Secde et, yakınlaş(Alak, 19)

13 S. 133b , M.K. _____

Cihān ğaybe geçüp cüst ü cūdan ehl-i zamān

11. İrdi şimdiye dek ‘İş-ı güft ü gūy ile hep
Nişān-ı ‘ayn-ı kıyāmetdür iş bu karn-i mūhān
12. Ne ‘İş ola bu cihān içre saña iy derviş
Yüz ol cihāne tut iste Hudā’dan emn ü amān
13. K’āb-ı rüy ile cāndan vişāle ‘azm idicek
Miyān-ı bahre irem diyü katre bigi revān
14. Hezār secde vuku‘da hezār sekte ile
Şikeste beste irerse kenāre süst ü sitān
15. Ümīzdür ki solur ğāzi luṭf u mevc-i kabūl
Bu cüz ü gül ide kalmaya cüzde külde nişān
16. Fedāyī kanı miyān ol muḥiṭa kim iresin
Kanı ‘ömrüñi dil katre sine bula kerān
17. Meger ki bād-ı ‘ināyet irişe kudretten
Dem ura ilete seni baḥr-i vaşla gūş keşān

14

Mefā’ilün Fe’ilātün Mefā’ilün Fe’ilün

1. Meger bir arada Behlül oturmuş idi ḥazīn
Bir evḥicek düze başlamış idi hoş mevzūn
2. Bu kār içindeyken ol irişdi leşker ile
Kātına şāh-ı ḥilafet ḥalīfe-i Me’mūn
3. Nāzar bir evciñe kılur bir aña ki iy Behlül
Nedür bu didi serādur mükevven ü meknūn
4. Didi bahāsı nedür dir hezār zer şeh-i devr
Muḳayyed olmadı bey’a didi bahāsı füzūn
5. Yanında bir kızı vār idi ‘ākile meger ol
Bu bey’a ‘ibret ile bakdı gördi dünyā-yi dūn
6. Degül kimesneye bākī hezār zer viriben
Olur ḥalīfe görür bu binā vū bey’i cūnūn
7. Yaturken ol gice bir kaşr gördi cennetde
Tamām zīnet ile kıldı cāndan aña rükūn

8. Didiler ol saña lāyık degüldür iy tāmī‘
Hezār zer virüp aldı fülāne añla künün
9. Hālīfe ‘ālem-i ‘aqla gelüp düşer nedeme
Diler bir evcik ala tā behişt ola meskūn
10. Cevāb-ı bānī bu oldu ki görmedin hoş idi
Muḥālif añla bu bāzāra illet-i çi vü çün
11. Bu kaşır alınmağa yitmez yilerse kes biñ yıl
Bu ‘illet ile çürütse ḥazīne-i Kārūn
12. Bu bāb içinde ḥalīfe özin görüp nevmīd
Ḥudā yolında ḳodı her ne var ise maḥzūn
13. Bekā-yı ‘ömri hemīşe seḥā ile geçüp
Rızā-yı Hāḳ talebiyle olurdı hoş maḥzūn
14. Murād şıdḳ ile infāk idi ol evciñden
Nazarda gerçi görünürdi luḳbet-i mecnūn
15. İrince āḫirete intikāl anuñ rūḫı
Recā vü ḥavf idi tā‘atde her nefes maḳrūn
16. Fedāyī cümle nebī vü velī vü şāh ü şüyūḫ
Recā vü ḥavf ile geh vāşıl idi geh memnūn
17. Velīk ḥātem ‘ulū’l-‘azm ü mürsel ile nebī
Degül bir ehl-i kemāl içre zinde vü medfūn
18. Ḳalan cemā‘ati bundan ḳıyās iderseñ olur
Egerçi şāh ile birdür ‘amelde ḥādīm-i tūn
19. Yitürme ḥaḳḳını sen cümleñüñ ki cümlede Hāḳ
Görünse ṭañ mı dem-ā-dem açılsa çeşm-i derūn

15

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

1. Birgün ol Maḥmud-ı heft-iḳlīm-i şāh-ı Ğaznevi
Seyr iderdi uğradı bir pīre nā-geh ol zamān
2. Bağ diker gördi anı didi ī pir-i ḥaref
Bağı kimüñçün dikersin didi iy şāh-ı cihān

3. Ğayrler dikmiş idüñ bir biz dikelüm Ğayrler
Nef görsün dir bu söz şulţana hoş geldi revān
4. Didi ‘ālem ‘alem-i esbābdur taşdıķ idüp
Hoş didüñ dir virdi biñ dinār aña ol kāmuran
5. Şeh ‘inānın döndürür kim gide dir pır iy melik
Bir sözüm var hūb işit şeh dir buyur iy baĝbān
6. Didi baĝ diken yimişin niçe yıldan soñra yir
Bu ‘acebdür ben dikerken yidüm ũş iy nüktedān
7. Pādişāha yine hoş geldi virüp biñ zer daĝı
Döndi kim gide çağırdı yine pır iy zer-fişān
8. Bir sözüm kaldı bes ũş şeh didi söyle didi pır
Ğayrler baĝuñ yimişin bir alur yılda hemān
9. Ben iki kez aldum ũş bir günde baĝuñ hāşılın
Cümleden bu hoş gelüp şeh şundi biñ zer memçenān
10. Şāha dir destūr-ı a‘zam gel kaçalum iy kerīm
Yoħsa ĥikmet birle alur pır genc-i bi-kerān
11. Gitdiler ol pıre taħsın ide anlar her nefes
Yād idüp ol nuţķ-ı cān efzālarından şādumān
12. Aldı ol gün pādişāhdan niçe biñ dinārı pır
Bir iki güft ile bākī kaldı söz andan nişān
13. Var idi baĥt ü sa‘ādetden naşibi lā cerem
K’ol hümānuñ sāyesi düşdi başına nāgehān
14. Sen Fedāyī bunca biñ gevher çıkarduñ bī-bedel
‘Āleme bir hoķķadan ũş nazm ü neĝri rāygān
15. İrmesen bir devlet ıssına yirinme iy faķir
Saña yiter tā ebed Ĥaķ’dan bu genc-i şāyigān
16. Bunda bu gencile eglen şükr idüp tā zindesin
Ĥaķķ kabul itse bunuñla añlasın cāvidān
17. Dirliĝüñ esbābını ĥod ĥaķ ķasemnādan yazup
Ķısmet itmişdür gelür lā-büdde gün gün bī-gümān

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Var idi eyyām-ı ma'zî içre bir hoş muhtesib
Rast seyr ü rast hîz ü rast kavî ü rast kâr
2. Her nefes tâ'atde her sâ'atde zîkr ü fikr ile
Şarf iderdi 'ömrini inlerdi cāndan zâr zâr
3. Geh geh ol sırr-ı Hüdâ Hızr-ı nebîden bir nişân
Görinüp çeşmine isterdi göre leyl ü nehâr
4. 'Âkibet şüfî olup bir şeyha oldı tâbî' ol
İtdi esbâb-ı taşavvufdan ne varsa ihtiyâr
5. Tâ göre ol merd-i Hakk'ı her nefes der-kâr olup
Görmedi yıllar bu bâzâr tare kaldı şermsâr
6. Bir gice nâgeh teheccüdde münâcât içre ol
Hakk'ı ta'zîm özini tahkîr iderken gird-i kâr
7. Aña bir uyhu virüb âvâze irdi sırrına
K'ey talebkâr-ı hakîkî fâriğ ol andan ki yâr
8. Saña şimden girü şüfiyyün olupdur şeyh ile
Pes sebep şordı bu esrâra didiler âşikâr
9. Sen şafî dil muhtesib olmışduñ evvel şehre nîk
'Adl ü inşâf ile gözlerdün bu şehri ber qarâr
10. Şimdi terk itdün yirüne geldi bir zâlim halk
Cümle şâkîdür bil andandur saña bu intizâr
11. Pes uyandı tâlib ol esrâra vâkıf oldı tiz
İmtisâl idüp ol emre Hakk'dan oldı bahtiyâr
12. Gerçi şüfilik degüldi rû' yete mâni' velî
Ol ze'âmetde konulmuşdı aña ol hoş-şikâr
13. Galibâ ehl-i mürüvvetden yazılmış idi ol er
K'ışbu kâr içinde olmuşdı hatâsuz kâmyâr
14. Sen Fedâyî merd iseñ bâb-ı mürüvvetden dem ur
Komağ isterseñ cihân içinde bir hoş yâdigâr
15. Bu zaman halkına teşbîh itme mezkûrî şakın

K'ol hidāyet birle gelmişdi ezelden Hızr-vār

16. Her ne hāl içreyse Hâk yakduğı şem' olur delîl
Sen aña cāndan muḳarrî ol tır dime pûf zinhār
17. Tā aña vü ḥazrete olmayasın ḥalif dürüş
Ḥāşıl um kim vāsıl olanlardan olasın şümār

17

Fe'ilātün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ol ki oldı ḥabîb-i ḥazrete yār
Mülk-i kevneyn oldı aña şikār
2. Lā-cerem sābit oldı vaşfında
*Şāniye's-neyn-i izhümā fî'l-gār*⁹
3. Sırr-ı *lā taḥzen*¹⁰ irdi sem'ine cūn
Aña nūş oldı nîş 'akreb ü mār
4. Çil hezār itdi Hâk yolında sebîl
Tā ki din düşmeninden ala damār
5. Ḥâtemin virdi Ḥâtîm aña ki vār
Zergere vir k'ide nigîne nigār
6. Remz idüp lā ilāhe illallāh
Naḳş-ı ḥâtem buyurdı ol muḥtār
7. İşledüp ol getürdi şundi görür
Sābit işmi Muḥammed anda cihār
8. Şordı ḥālî didi k'ol ism ile bu
Sırr ü şüret hemîşe vāsıl ü cār
9. Bile naḳş it buyurdum üstāde
İy emîn-i şaḥîfe-i esrār
10. K'on ikişer durur hurûfî temām
Nāḳıs ü zāyid olmaya zîhār
11. Zıkr olup tā ol iki bir yirde
Ümmet içinde ola dîn izhār

¹⁷ S. 135b , M.K. ____

⁹ O ikisi mağarada bulundukları sırada o iki kişiden biri arkadaşına “mahuzun olma Allah bizimledir” diyordu.
(Tevbe, 40)

¹⁰ Üzülme Allah bizimle. (Tevbe, 40)

12. Yine kıldı habib-i hazret-i Hak
Ol nigine muṭālaʿa tekrār
13. Gördi bu Bekrūñ ismi anda behem
Bu nedür didi zerd ü nizār
14. Bunu bilmez meger Hudā vü resūl
Şimdi gördüm uş oldu iş düşvār
15. Cebrāil irdi ol nefesde anuñ
Haberin virdi didi ol ğuffār
16. İsmüñi yā Muḥammed ismüm ile
Naķş idüp ismi tutdı anda karar
17. Ol mürüvvetden aldı bu ʿivāzı
Tā kıyāmet ʿivāzduṛ āhırı kār
18. Dest-i kütretten oldu anda bu haṭ
Kimseden itme sırrın istifsār
19. Pes bilüñ kim mürüvvet ehli kavī
Ehl-i Hak'dur ḳamū bilindi mirār
20. Bî-ğaraż olsa ol işinde anı
Cidd ü cehd ile kılsa ağlayu zār
21. Hāşa Hakḳ ü rasūl yolında
Şıdḳ ü ikrār ile ola hoş didār
22. Şübhesüz ḥaş-ı Hak'dur ol sāʿat
Pāyidār olsa ʿizzine ne şumār
23. Sen Fedāyī mürüvvet ehliseñ
Ḳande görseñ bu ḳavmi şıdḳ ile vār
24. Cān ü dilden ayagına yüz urup
İste bulsañ ğarazsuz it ikrār
25. Liki geh geh ḳazādan olsa bir iş
Zinhār itme şer şanub inkār

Fā'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Bir şeh-i kāmūrān-ı 'ālem-bahş
İtdi bir bāğ pür-dıraht-ı berīn
2. Ki cihān içre hep ola mīve
Anda cem' oldı birbirine qarīn
3. Dikti üç dürlü mīve biri hayāt
Bahş ider biri oldururdu hemīn
4. Biri bimār iderdi pes ol hemīn
Kodı bir niçe hikmet ehl-i güzīn
5. Ki gelen halka 'arz-ı hāl ideler
Geldi pes girdi bağa ehl-i zemīn
6. Muṭṭali' cümle hāle līki şunar
Ekşeri ol duran yimişe elīn
7. Ol ki dirlik yimişini yidi hoş
İrdi bākī hayāta buldı yaqīn
8. Ba'zı bīmar iden yimişi yise
Tiz tımar ider hākīm-i mu'īn
9. Diler andan yisün diler bundan
İhtiyār elde şoñra dinile gīn
10. İş bu dünyādur ol dirāhtistān
Bunda bulur hayātı şāhib-i dīn
11. Şer iderse muḥaqqāq añla olur
K'aña zehr içirür Bīlīs-i la'īn
12. Hasta sıhhat bulursa tevbeyile
İstesün mīve-i hayātı hazīn
13. K'enbiyāyile evliyā durur ol
Ehl-i hikmet ki bağa oldı emīn
14. Hāk'dur ol pādīşāh-ı 'ālem-bahş
Hikmetidür hemīşe ḥabl-i metīn

15. Her ki. bu habli tutdı oldu ebed
Ol gürüh ile dergehinde mekîn
16. Ol sebeb oldu buldı devlet ile
Kim likâ kim ‘aşâ vü mülk ü nigîn
17. Sen Fedâyî yapış bu hoş sebebe
Ne getürse senüñ mihîn ü mehîn
18. Çünkü hammertü sırrını tıyduñ
Tav‘ile kıl özüñ elinde ‘acın
19. Âb-ı luţf-ı dil olsa gavv ile mahv
Kim vire andan özge mâ-i mu‘în
20. İhtiyâruñla sin dürüş bu söze
Ki senüñdür kamu bu dürr-i şemîn
21. Ger degülsin muti‘ ol iy bende
Kâdir öñinde ‘acz ile қо cebîn

19

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1. Meşâyıñdan biri birgün hikâyet eylemiş mahfi
Tarîk ehline k’anlardur hemişe vâkıf-i esrâr
2. Dimiş bir hâne kalmışdı baña mîrâş atamdan
Niçe dinâra bey‘ itdüm k’idem hac ü görem envâr
3. Meger huccâc ile birgün giderken ayrulup nâgâh
Kazâyile bir a‘râbî yoluma girdi k’î reh-dâr
4. Ne vardur zerr-i nakd ü cins eliñde vâruñ ‘arz it
Didüm zerden şadâkat yiñ hemân şundum zeri nâ-çâr
5. Didüm pencâh zerdür bes kabûl it iy kerimü’n-nefs
Çıkardı şaydı nakd itdi görür pencâhdur dinâr
6. Çü gördi nâkasın ol dem didi gel bin binüp gidüñ
İrer huccâca ol sâ‘at benümle olur tamâm ol yâr
7. Didim n’oldı saña k’işbu mahabbet nârına düşdüñ
Didi tig-i şadâkatden beni qahr eyledi Kahrâr
8. Niçe müddet karar itdi benümle tâ kerâmetden

Müşerref kıldı ol merdi mu'ayyen 'ālimü'l-esrār

9. Sadākat gördi a'rābī k'ulaşdı müttefik düşdi
Özinüñ cevheri birle mu'ārin olup ol akrār
10. Anuñçün sevmedi kızb-i habībi hāzret-i 'izzet
Ki zıdd-ı rastdur andan kamu nefrettedür ahrār
11. Gör āhir ol beyābānı ne gökçek hāle vaşl oldu
Ki zer hırşında güş itdi veliden şıdk ile güftār
12. Kelām-ı rāstān ider bu şādık kavm-i binā dil
Dürüg-ı kâzibān ider cehül ü bātlı bed-kār
13. Hemān cevher gerek dilde k'işide cevher söz
İşitmez Hakk'ı sa'y itseñ bes artar kın ile inkār
14. Fedāyī bu cevāhir kim sen itdün 'āleme menşūr
Kanı bir cevheri k'andan bula hoş qadr ü istişhār
15. Huşuşā bu zamān içre ki biñ söz cevherin almaz
Biri bir pula bu halkuñ meger bir 'āşık-ı dīdār

20

Mef'ülü Fā'ilātün Mef'ülü Fā'ilātün

1. Bir pādīşāh-ı a'zām var idi bundan aqdem
Naql itdi kendü qaldı bir oğlu hūb u hurrem
2. Erkān-ı devlet anı da'vet kırup serire
Geçdi oturdu tahta şah oldu hoş mu'azzam
3. Şaf tutdı karşısına meh-rūlar oldu germ ol
Bir āyine getürüp tutdı muqābil ol dem
4. Gördi ki hūsn içinde hem-tāsı yok bu şafda
Zerrāt içinde bildi gün bigidür müselleme
5. Pes döndi kıldı cāndan Hakk'a tazarru' ol hūb
K'iş bu kemāl-i mihri tiz itme meh bigi kem
6. Diyince gördi iki şahs söyler birbirine
Ki altı aylık ol ancak 'ömridir olur ebsem
7. Ol şah işidüp anı fehm itdi cism ü cānı
Bildirdi k'ecel yakındur bu sözdür aña ver hem

8. Pes gütdi şeş meh ol cān ni la'l eger ne mercān
Gözde kabağda yaş kan göñlümde guşsa vü gam
9. Çün şeş meh oldı kāmīl irişdi gizlū 'āmil
Ol haţta k'oldı hāmīl keşf itdi neyse mübhem
10. Ya'nı k'irüb aña mevt eczāsı hep olur fevt
Cān teşne gitdi bî-şavt deryāyā mişl-i şebnem
11. Bağ nefis-i havfına geh qorhar ki gire hāke
Qaygu ne cān-ı pāke cānāne olsa mahrem
12. Kim gitdi Haqq'a rāzı kim gördi fi'l-i māzī
Qorhar ki ecri kāzī zecrāyide aña muhkem
13. Pes göz yumar beğadan zevk almaz ol liğadan
Mahrum olur şekadan baħr-i vefadan ol nem
14. Sen gir Fedāyī rāha mercūdur ilete şāha
Qul tutsa yüz ilāha olmaya mı mükerrrem
15. Quldan bahānedür bes vaşla bahānedür bes
'İş-i şahānedür bes kevneyn olursañ eslem

21

Müfte'ilün Müfte'ilün Fā'ilün

1. Yūsuf-ı şiddik şeh-i muhterem
Şāhib-i hüsn ü kem ü lutf ü cāh
2. Mışra kadem başdığını sâ'at görüp
Hüsn-i dil-efrüzını halk itdi āh
3. Cümlesi kaçd itdi k'ola müşterī
Cān ile ol māha fakir ü sipāh
4. Bîş ağırı miske çıkardı biri
İş bu keş-ā-keşdeyiken mîr ü şāh
5. Bir qarı geldi 'arzın 'arz ide
İki kelāvahyile ki dir Haq güvāh
6. Uş ne günüm gün ne gicem gicedür
Aldı benüm göñlümi ol yüzi mäh

7. Baña virün Yūsufı diyince kavm
‘Arz-ı bahā kıldı pes ‘özl-ḥāh
8. Didi baña degmez anı bilürem
Bāri sevenlerden añılam be-gāh
9. Pîrezen-i pesti gör olmak diler
Şāḥibe-i Yūsuf-ı ‘ālem-penāh
10. ‘İşk-ı şafā-baḥşuñ işidür bülend
Ānuñçün kondı bu hoş bārigāh
11. ‘Özl-i Fedāyî’yi yüz deñlü bil
Nefsi murādınca yılub sāl ü māh
12. Tālib-i dergāh añılam diyū uş
Bir niçe aq kağıdı kıldı siyāh
13. Kātı‘ reca itmese derden anı
Sürse ‘acebdür kerem-i pādīşāh
14. Baḥr-i muḥīt-i kerem içinde fāş
‘Ayn-i ḥaṭā añla añılsa günāh
15. Bir demīdür ‘ālem-i hejdeh hezār
Ol keremüñ iy meh-i ḥalk-ı ilāh
16. Ansuz olan nefsi zevāl içre bil
Geyse başa gün bigi zerrin külāh
17. ‘Āşık-ı dil-ḥastelerün ḥod kemīn
Ḥizmeti cān nez‘idür İ ehl-i rāh.

22

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

1. ‘İsī giderdi birgün iki kişile ḥurrem
K’ol iki ḥazretine yār olmuş idi maḥbūl
2. Nāgāh bir taraftan bir er göründi şeklā
İnsan velī ‘amelde bend ṭab‘ü merd-i meḥbūl
3. Bu kavmi gördi uydı bunlar bu ḥālī tıydu
Men‘ itdi biri yārūñ gördi çün ānı maḥzūl
4. Ol iki birbirine çok nükte itdi bī-vech

22 S.138a , M.K.122a’da der-kenardır.

Bu tutdı redde yüz oldu kabûle meşgûl

5. Âhır bu baḡş içinde söz çok çü birbirinden
Hükm ü kazâ irüp tiz ol iki oldu ma'zûl
6. Ya'nî ki oldu fânî dānî vü merd-i şānî
Keşf itdi bunı ānı cibrîl üş oldu medlûl
7. K'ol yār-i 'îsî üzre ḡayr olmadı 'alāmet
Merd-i cehûlî hādî gösterdi ḡalḡa mebzul
8. Ol eğdi şü rehe ḡāki olmadı nesne ḡāşıl
Bu egmedi Ḥudādan geldi zuhûra maḡşûl
9. 'İllet budur k'anı varlığı kıldı ḡarre
Bu bir recāda andan kesb itdi oldu ma'mûl
10. Red ḡudretine Ḥaḡḡuñ inkār-ı muḡlak añla
Ümmîd iden ḡabule maḡbûl olursa ma'ḡul
11. Aşḡāb-ı Kehfî gör kim Kıtmîre nitdi āḡır
Andan ne geldi kimdür fā'il ḡatında mef'ûl
12. Ḥaḡdur küşāde-diller sırrına keşf iden rāze
Yohsa ne vāḡıf olsun ol rāze ḡalb maḡfûl
13. Beddür ḡurûr ḡaflet ḡızmetde ehl içinde
Bāḡi Ḥudā bilür bes budur ḡadîs-i menḡûl
14. Zinhār ol ikiden sen bu yolda çün Fedāyî
Çeşmüñ hazerde çār it ḡalbûñ ḡaterden meşḡûl
15. Ḥaḡḡ ile ol hemîşe her ḡāl içinde bîzār
Tā nefsi ḡalmayasın nāḡāḡ şerde maḡḡûl

23

Mef'ûlû Fā'ilâtü Mefā'ilü Fā'ilün

1. Bir merd şayde gitdi k'ideydi iştiyād
Nāḡeh göründü bir keḡ-ref anda āşikār
2. Bir ḡāḡır itdi āña ḡuḡûr iş bu kevn ü lā
Şaldı hemān özin āña ol dūn-i zişt-kār
3. Gördi içinde bir ḡaç uşāḡ ḡurd anuñları
Nidem diyü çü dimne hemān oldu dil-fikār

4. Tıtdı çıkardı gözlerin ol sa‘at anlaru 
Pes gitdi yine bir  arafa k’ide ol  ik r
5. Nitdise itdi ol hele ‘unf   ‘ z r ile
Geçdi bu k run üstine bir niçe r zig r
6. Bir y r ile giderdi yine birgün ol gevi
Gördi bu m cer yı a a idüp  zk r
7. Ol  ha düşdi görmege hükm itdi b tını
Gönderdi  n ‘az mi  ar mına girdik r
8.  urd olmuş idi ol enicekler vel   ar r
Bislerdi anda anaları anları mir r
9. K b düşdi  n bu üstine k b düşdi her biri
Dend n   pence çekdi uşub yidi h rd   h r
10. Gördi göz ile hikmeti v  döndi ol ref k
H vf ile r h-ı H k k’a girüp gitdi b - ar r
11. H şdur bu k r-h ne-i hikmet k’ehli hep
Her nitse hayr   şer görinür mişli verd   h r
12. Gerçi ‘av ma görinen ef  l-i n k   bed
‘Aksine v k ’ olsa degül  urfe n r   n r
13. Her fi‘li sen Fed yi yidi ba na de l  g r
T  ehl içinde olmayasın h r   şer mes r
14. Amm   az  gelincek am n umma kimseden
C z  re yer idese a a  re şad hez r
15. Oldur neyi neye geregin bilen iy fak r
Hükm itse nef     arranı ek eşme sürme var.

24

Fe  il t n Fe  il t n Fe  il t n Fe  il n

1. Bir şeh n devrinde bir er v ridi merd-i haf 
S lik-i sırr-ı H d  ma b b-ı r h-ı Muştafa
2. T hmet itdi n geh il  dile a a bir har f
Ş h şad k şandı  aşd itdi k’ide cev r   cef 

3. Da‘vet itdi şāh ānı ol geldi ‘izz ü nāz ile
Hoş selām idüp aña gösterdi şad şıdķ ü şafā
4. Didi iy şeh iki rek‘at ben iki rek‘at sen it
Tā kimüñ var biline rāh içre nūr-ı ıstıfā
5. İşidüp şāh ol kelāmı hoş gelüp itdi vüzü’
Turdı ol iki namaza isteyü Hāk’dan vefā
6. Çün taḥiyyāt oḫıyup şeh sağına virdi selām
Cedd-i a‘lasını gördi oturur bî-iḥtifā
7. Döndi pend idüp didi keĵ bakma oĵul bunlara
Dileseñ kim saña Hāk’dan keşf ola rüy ü każā
8. Döndi şolına selām itdükde hem çün ol ‘aziz
İtdi bir vech ile daḫi nuşḫ ile ḫüb iḫtifā
9. Şāh dehşetden hemān itdi ri‘āyet ol eri
Bildı Hāk’dandur kerāmet ḫandese cehr ü ḫafā
10. Sen Fedāyī ehle keĵ-bakma ḫazer kıl dileseñ
K’olmaya senden ebed nūr-ı kerāmet inḫifā
11. Gerçi vardur niçe bed-baḫt ehl arasında mariz
Liki mercūdur vire şıḫḫat şeh-i dārū‘ş-şifā

25

Mef‘ulü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

1. Birgün muşāḫib olup oturmuşdı faḫrile
Selmān ü bū-Hureyre Bilāl ü Şuheyb-i pīr
2. Din serveri ‘Ālī girüp ol çārile oldu penc
Gördi bu dördi şekve-i faḫrile pūr zehīr
3. Didi şatuñ beni bu beyān olup Aḫmed’e
Buyurdı ol ki fāş ola çok ḫālet ü zamīr
4. Pes cem‘ olup iletdiler ol şāḫī Ḳayşere
Didi ḫaber ne sırdan anı itdiler ḫabīr
5. K’iş bu ğulāmı bey‘ ü şirā itmek isterüz
Yokdur hünerde mişli budur kāmīl ü delīr
6. Gör zikrānı var idi itdi işāret ol

25 S. 139a , M.K.121b’de der-kenardır.

Atdı hevāya tutdı ‘Ālī düşdi dil-pezîr

7. Kayşar şehî terāzü getürdüp vezîre dir
Tartun zer ü cevâhîr ile tûrdı pes vezîr
8. Bir keffesine ol şehi bir keffesine zer
Koydurdı bî-kıyās beş añmadı keffe zîr
9. Pes bildi kayşar anı kerāmetdür ol nefes
Şordı beyānı vākı‘ı şeh neyse aña dîr
10. Ben şāh-ı murtażā esedu’llāh-ı gālibem
Diyince oldı ol melikûn gönli müstenîr
11. İslāma geldi şâyibesüz leşker ile ol
Aşhāba virdi malı kamû kayşer ü emîr
12. Vaşf it Fedāyî ol şeh-i kân-ı mürevveti
Ki aşhāba nice oldı vefâ ile dest-gîr
13. Her kande k’ola ehl-i hüner murtażā durur
Lâyık esîr olursa aña şad şāhib-i serîr

26

Mef’ûlû Fâ’ilâtü Mef’â’ilü Fâ’ilün

1. Bir gebri gördi bir kişi berf üzre tohum eger
Dir iy harîf-i bî-meze bundan nedür murād
2. Didi eken biçer bu dahî zer‘-i tazedür
Hâşıl virürse gösteriser hüsn ü izdiyād
3. Geçdi bu bahsuñ üstine bir niçe ay ü yıl
Olmadı nef‘ ü zar ü dahî n’oldı n’ola yād
4. Bir yıl hicāza gitdi meger hacc içün ol er
Gördi tavāf-ı Ka’be kılur ol ikinci şād
5. Şordı beyān-ı hāli didi bitdi uş buzûr
Bir vech ile k’itmez ānı ‘aql eli küşād
6. Berf üzre tohum ekilmez egerçi ekilse rast
Kādir binürse tañ degül iy talib-i reşād
7. Eyyām-ı berf içinde huşuşa bu deñlü murg
Çeşm ü per açup isteyenler her tarafda zād

8. Ek sen velî güzîde kıl ol tohmi ‘aql ile
Kevneyn içinde tâ ki şu k’ olmaya fesâd
9. Kevn ü fesâdı ‘âleme bakma muķırriseñ
Niyetde gözle hâşılun iy nâzır-ı hâşâd
10. Ğafletde mü’min itse dalâlet ‘aceb degül
Devletde mü’min alsa şakî bozma i’tikâd
11. Sen Hakķa tap Fedâyî ki her dîn içinde bu
Ma’lumdur ki Hakk’a tapan şahsa yok ‘inâd

27

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Bir şehen-şâh-ı mu‘azzam var idi ‘aşrından hiç
Yoğ idi hem-tası tutmuşdı aña yüz kâinât
2. Birgün anuñ kalbine bir müşkil irer hâline
Çäre ister hikmet ehlin cem‘ ider k’ire necât
3. Şordı kim eşyâdan enfa‘ n’ola bî-zarra iy gürüh
Her biri bir nesne vaşf itdi görindi bî-sebât
4. ‘Aķıbet bu cümleden bî-zarr olıcaķ şu bulur
Müttefik ol cümle bu hikmetde vaşf itmiş rüvât
5. K’iş bu eşyânuñ egerçi nef’i çok ammâ degül
Bî-zarar k’andan emîn ola ser-â-ser şeş cihât
6. Hiç zarrı yok dimişler ol şunuñ bi’l-ittifâķ
Kış içinde üş biri isterseñ esbâb-ı hayât
7. Zâhir-i hikmet budur bātından isterseñ meded
Dâmen-i Hakk tut ki cāndan hâl ola her müşkilât
8. Hâtırandan koma şekden derde dermân andan um
K’andan alur nef’i hâs ü hâşiyet arz u nebât
9. Efđalısın hod bu eşyânuñ sen iy gevher-şinâsın
Geç bu cem‘i Hakk’dan iste hâcetün kesb it rahât
10. Kō nebât-ı bî-sebâtı sen Fidâyî ‘ışķ ile
Cān ü ser terk it Hudâ yolında isterseñ hibât

11. Sen seni terk itmeyince h d ele girmez yak n
H k gerekse vir hay tı al be  yi  n mem t

28

F  il t n Mef  il n Fe  il n

1. Bu her yere riv yet itdi      
H tem-i enbiy dan a  a sel m
2. Ki   mmet mden behi te yitmiş bi 
Giriser bi-his b   ricz   mel m
3.   n bu lafzı  eh-i  eri at o ur
Didi  u     e iy res l-i tem m
4. Bir du a k l k ol b l kden olam
Ben kem ne ki d za  ola  ar m
5.   n du a kıldı biri daği t rur
Ol du ayi  n a  a didi im m
6. S b k aldı na  bi kesl ile sen
  nde  aldu  k olas n ehl-i kir m
7. Ya n  ol iki v kt içinde niçe
  zz   zıll oldu   r z a  la kel m
8. Ol k evvel yapışdı d mene sa t
Cümle a   b içinde oldu h m m
9. K ehl-i cennetden oldu   dk ile ol
B -his b olsa ta  m   adr-  ma  m
10. Biri g c oldu vıf ol sır a
  ld  anu  la his b-  r z-  kıy m
11. Bilesiz ki işbu de  l    mr-i   z z
Fevt ider her nefesde her k ola  am
12. Pes seb  kd r mur d  ehl-i  ar  
C nib-i H     a uysa   sa  ar m
13. S b k oldur ki cidle t ta ol
D men-i   s  t  ki ced ola r m

14. Öñ gelendür güzîde gerçi velî
Kesi ile olsa nâdir aña sihâm
15. Sen Fedâyî ko kesli Hâk etegin
Tut recâyile iste vaşlet-i tām
16. Tā ki ol hāl içinde rehber ola
Mihr-i tāmile saña fahr-i enām

29

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. İşit Abdullāh-ı 'Abbāsı rāvî-yi sırr-ı Aḥmedden
Ki kılmıştır rivāyet ol mübeyyen şems-i a'lādan
2. Ki vardur cism-i ādemde nūh āteş aña ol bir bir
Beyān eyler kulağ tut tā tūyāsın sır-ı mu'ammādan
3. Biri nār-ı şhevtdür soyunmaz hilesüz hergiz
Meger āb-ı riyāzetden k'irişür cidd-i mevlādan
4. Biridür nār-ı hırş ol hem söyünmez mevt zikrinsüz
Biri nāmı lisāndur k'ol olur kim zikr-i mevlādan
5. Birin şay nār-ı baṭn olmaz meger ekl-i ḥalālile
Biri nār-ı naẓar söynür tefekkür birle dünyādan
6. Biridür nār-ı cehle itmez cüz istismāl-i 'ilm andan
Biri nār-ı ma'āsı bil söyünmez tevbesüz māden
7. Birisi nār-ı ḡafletdür k'ider güm āḫiret zikri
Biridür nār-ı ferc olmaz meger cūft-i dilārādan
8. Bu tokuz āteşün zıddı muḳābel gerçi şerḥ oldı
Bu mezkūrāt ile söynür bu cümle āteş a'zādan
9. Velî bir nār-ı şevk irse Ḥudādan maḥv ider şeksüz
Bu cümle nārı vü zıddın geçe tā cān ser ü pādan
10. Pes isterseñ saña besdür bunları iste iy ṭālib
Ki budur āb-ı luṭf āteş görünür gerçi her cādan
11. Fedâyî lād-ı eşyādan geç işbāt itme ḥalkı sen
Meger illāyı sır içre k'olur Hâk müşbet illāda

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. İŖit t̃alib ħired baĥşından birkaç söz mesâilden
Ki bir dānā-yı dīn kılmıŖ beyān ednāsın a'lādan
2. 'Uķūl-i eŖref-ı insān ü esfel cümlesi yeksān
Diyenler mübtedi'dür dir güzer kıl sen bu da'vādan
3. Bil envā'ile biŖdür dir ħired insānda ey 'āķil
Ġarizī biri mensüb-ı tekellüf añla ma'nādan
4. 'Atā-yı 'aķl-ı mensüb-ı nübüvet hem Ŗeref pencüm
Bu beŖden özge zikr itmez daĥī kes cümle dānādan
5. Ġarizī ol k'anuñla bilürler kāfir ü mü'min
Ki var bir ĥalīķ-ı 'ālem umarı çıķmaz ārādan
6. Ne mensüb-ı tekellüf ol k'artar 'ilm ü Ŗoĥbetden
Ne dīn içreyse her t̃alib müsülman ü naŖārādan
7. Velī 'aķl-ı 'aťāyiden iŖit küffāra yok behre
Ķamu mü'min peygamber bir bu 'aķl içre bil ebnādan
8. Ķo mensüb-ı nübüvvetden dem urma mü'min iseñ sen
Ki yoktur cüz nebī behre ālā bu 'aķl-ı vālādan
9. Biri 'aķluñ ki mensubu Ŗerefdür hiç bir ĥalķa
Degül maĥŖuş ü behre bes ĥabībe Ħaķ Ta'ālādan
10. Bu 'aķl itdi anı ĥoŖ ĥu 'alā ĥulķin 'azīm¹¹ indi
Anuñ ĥaķķunda Ŗābitdür bu ma'nī sırr-ı mevlādan
11. Fedāyī ĥoŖ kerāmetdür saña vü ĥayre bu ma'nī
Gönülde olsa miķdārın bilür 'arif bu fetvādān

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'ilü Fā'ilün

1. Evvel ki Ħaķ buyurdı ķamu ĥalķa secde hep
İŖitdi kimi itdi kimi itmedi resān
2. Ol k'itdi t̃atdı istedi k'ol yine ide līķ
Ba'zı idenden oldu peŖīmān pür gümān

30 S. 141a, M.K.____

¹¹ Büyük bir ahlak üzerindesin. (Kalem, 4)

31 S.141a, M.K.____

3. Anlar ki itmemişdi dönüp ba'ziy pür neden
İtmek dilerdi ister iken derd ile emân
4. Tekrar secde buyrulup ol cümle şübhesüz
Germ itdi secde mü'min-i şâf oldu ol zamân
5. Ol k'evvel itdi döndi bu hiç itmeyen kamu
Küfr ile kaldılar ebedî öñ ü soñ hemân
6. Pes secde iki olmağa budur sebep bilüñ
Zinhâr secde haqqına süst itmegüz kemân
7. Kandan atılan oğ irer İblîs'e her nefes
Kâhâr öñinde kim ola germ ola kahrâmân
8. Pes secde secde üzre kılûñ Haqq'a şıdık ile
Tâ pāye pāye cem' ola mirkât-i āsumân
9. Lāyık görine şānuñuza sırr-ı va'kterib
Kâbil görine cānuñuza gizlü tercümân

32

Fā'ilātün Mefā'ilün Fecilün

1. Bu her yere rivāyet itmiş işit
Ol habīb-i Huda'dan aña selām
2. K'ış bu dünyā göginde seksen biñ
Var durur dir melek du'āda tamām
3. Taleb-i mağfiret ider dün ü gün
Ömereyni sevenlere bedevām
4. Hem çü 'Osman 'Alī ahibbesine
Hem ikincide istenür dir imām
5. Lîk ol dörde üçünci dördünci
Gökde düşnām idene olur düşnām
6. Hem beşinci yedinci altıncı
Gökde aşhab ü ehl-i beyte müdām
7. Hubb ü buğz iden ehl ü zıdda ider

32 S. 141b , M.K. 122a'da der-kenardır.

Seksener biñ melek medîh ü selām

8. Sen Fedāyî du‘a kıl ol kavme
Dileseñ saña düzağ ola harām
9. Cümle bir nūr ü bir vücūd okı sen
Şahb ü eşrafı budur aşı-ı kelām

33

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bir marîz-i müteseyyid otururdu bir gün
Zıkr-i faḡşā-yı tamām ile beğāyet mehmūm
2. Ki bu ben bî-dil ü biçāre ne ḡāl ile olam
Piser-i meḡhar-ı kevneyn ü şeh ü şehri ‘ulūm
3. Ol ‘alāmet başındaydı anı terk itdi hemān
Bu küşā-keşdeyiken çeşmine ḡāb itdi hücum
4. Nāgeh ol ḡazret-i muḡtār ü imām-ı seḡaleyn
Geldi bir saḡt ḡitāb ile k’aña seng ola mūm
5. K’iy ubūtet talebinde ḡapuma yüz süriyu
Şūret ü kisvet ü da‘vāyile olan kes me’mūm
6. ḡalef olduñ bize çün ḡaşd-ı ḡilāf itme daḡi
Yoḡsa bil bāb-ı seḡā‘atde seni ḡālîf ü şūm
7. Bu mürüvvet neseb-i kāzibe kāfidür ebed
Neseb-i şādıḡa zan it ne ola resm-i ḡudūm
8. Sebeb insāf-ı ḡaḡāmend durur ger naḡar
Lîkin ol derden irer yine bu devlet ma‘lūm
9. Sen Fedāyî naḡar isterseñ el ur dāmenine
Ol kerîmüñ ne ḡadar luḡf ü vefā dileseñ ūm
10. Cümle muḡtāca açukdur ḡarem ü bāb-ı kerîm
ḡāşa ol südde ki andan toḡar esbāb ü fuhūm
11. Cān ile pāk olana ola mı ol südde-i ba‘îd
Yolına ḡāk olanı kıla mı ol ḡaḡ maḡrūm

Mefûlû Fâ'ilâtün Mefûlû Fâ'ilâtün

1. Birgün giderdi Behlül yol üzre bir harāba
Girmişdi hācet için göz aç bak iş bu bāba
2. Bir merdi gördi mezbūh derhāl taşra çıktı
Halk irdi şordı gördi kâdir degül cevāba
3. Nāçār kâtilim dir kavm özi tuta anı
Hakim katına iletür telk ireler şevāba
4. 'Arz oldu mīre ol hāl keşf itdi sırr-ı kattāl
Fevz için oldu çok kāl irişmedi şevāba
5. Āhır virildi fetvā şalına bī-günāh ol
Virdi boyun haţāsuz nā müsteḥik 'azāba
6. Boynında ip çekerken bir merd irişdi şordı
Çün bildi hāli şeksüz dir düşmeñüz şitāba
7. Ol mürde merde benven kâtil diyince Behlül
Dir hā tutuñ bu merdi me'mūr oluñ ḥitāba
8. Ol k'olacaḡdur oldu Behlül'e bu soruldu
Budur cevābı k'irdi uş müsteḥik 'ikāba
9. Kul şādık olsa kâdir ider beyān-ı kudret
Olmasa şıdk-ı cānsuz zevḡ iremī turāba
10. Terkīb-i Haḡḡ-ı cān-baḡş mānendi ola mı hiç
Cünbiş hevādan irse bu nār ü ḡāk ü āba
11. Pes şādık ol Hudādan şıdk ile bulşa ḡurbet
Arturduḡınca şıdk-ı germ irer iḡtirāba

35

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. İşit bir sır 'Alī Bin Ebī Ṭālib'den iy ṭālib
Dilersen k'iş bu eyyāmuñ olasın vefḡına nāzır
2. Tut evvel rüz-ı şenbehden şıkar isterseñ ol ki kıl
Bulasın tā şıkaruñda Hudādan vus'at-i ḡatır

34 S. 142a , M.K.122b

35 S. 142b , M.K.122a

3. Qo yekşenbe gün el urşañ he esâsin her binānuñ çün
Binā-yı çerhi ol günde qodı ol ‘ālim ü qādir
4. Sefer kılsañ düşenbe gün kıl isterseñ Hüdādan hayr
Dönesin beytüñe tā sen murād ile hoş fāhir
5. Velî qaşd ü hacāmat bil seşenbe gün mübārekdür
Hevā nerm olsa vaqtinsüz hod olmaz iş meger nādir
6. Devā içmek dilerseñ hem çeharşenbe gün iç k’ol gün
Münāsibdür şifāyiçün dimiş hikmetde ol māhir
7. Ne hācet isteseñ ammā revā bil rüz-ı pencşenbe
Dile pes hācettüñ ol gün qazāsın dilesen hāzır
8. Vell tezvic için dirsene gün ferhundedür cum’a
Mübārekdür hod islām içre ol günlerden ol zāhir
9. Mübārekdür kamu gerçi her işe bir gün evlā bil
Huşuşa Muştafa’dandur bu ‘ilm-i bātin-ı fāhir
10. Huccete tāli’iseñ tut bu heft eyyāma yüz kār
Bu minvāl üzre k’isterseñ işüñden olasın şākir
11. Fedāyi hālka ta’līm it bu ‘ilmi k’olalar āgāh
Cehlden olmayalar tā hilāfin işleyüp hāsır

36

Fe ilātün Fe ilātün Fe ilātün Fe ilün

1. ‘Ulemādan on iki messele zabt it dilesen
Şarḥ-ı şer’ileyimiş ‘ad olasın ni‘met ü nān
2. Dördi farz oldu onuñ dördini sünnet dördin
Edeb aña ‘amel it tut yüzüñ emr üzre nihān
3. Dört farzuñ birisi ekl-i helāl ü birisi
Rızq-ı pākize dörd k’olmaya şahrında gümān
4. Birisi dāniş rezzāk ü biri şükr-i ni‘am
Qādir oluqça bu kār üzre ola sırrı hemān
5. El yumakdur biri üç kez sünenüñ şunmadın el
Biridür besmele pāk olsa el urduğı zamān
6. Birisi kendü öñinden şuna aña biri hamd

Yād ide tā nükr-i nefesden ol bula amān

7. Edebüñ biri şol ayağ üzre oturmağ biri keç
Bağmaya rızğa vü hem süfraya mağfl vü ‘ayān
8. Bir kenārından elā itse tenāvül ni‘ame
El yumak bir yimek ardınca tamām oldı beyān
9. Kıl Fedāyī ‘ulemā pendini dīn ehline ‘arż
Vech-i şer‘ üzre yise tā ni‘amı halk-ı cihān
10. Dem ola rızq-ı kerāmet şunıla behre vere
Hod ne qadre ire bu qadrile her mürde dilān
11. Cüz Hudā nedir cā vü qadem ü baht ü himem
Ki süre esb-i cihād ol yeke çekmeye ‘inān

37

Fecilātün Mefā’ilün Fecilün

1. Hāq cenābından isterem şad sāl
‘İzz ü devletde kāmurān olasın
2. Saña dāyım sa‘adet irdükce
Baña cān ile mihrübān olasın
3. Hüzni ile ‘ālem ola Ya‘küb’uñ
Hüsni ile Yūsuf-ı zamān olasın
4. Oқыam ben du‘ā-yı devletüñi
Tā ki dillerde destān olasın
5. Her nefes nev-hayāt irişe saña
Her zamān tāze nev-cüvān olasın
6. Devr elinden hasūd ü düşmenüñe
Ėam irişdükçe şādumān olasın
7. Derc idüp künc-i dilde genc-i ‘ulūm
Hāq’dan ehline tercüman olasın
8. Keşf ola her zamir ü her mestür
Biri ‘aql ile hürdedān olasın
9. Tutasın yir bigi gebāt ü qarār
Şu bigi her yaña revān olasın

10. Her ki yüzüñ göre bula devlet
Luṭf ile şöhret-i cihân olasın
11. Şark u garba iriše şimşirüñ
‘Âleme gün bigi ‘ayân olasın
12. Vaşfuñuñ biñde biri şerḥ olmaz
Yıllar ile eger beyân olasın
13. Müdḥatinde Fedâyî kâşırsın
Mişl-i süsen ki dehzübân olasın
14. Bâri ok bigi toğrul iy hoş kiş
Dost kabzında tâ kemân olasın
15. Kuşanursañ muḥabbetinde kemer
Yidi iklîme pehlevân olasın

38

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. ‘Ali ibn-i Ebî Ṭâlibden iş bu nakli hoş yād it
Dilerseñ k’olasın cân ü ten ile her nefes âbād
2. Dimiş on dürlü iş vardır bu ḥalka zabtı lâzımdur
Ki yoḥsul olmayanlar tâ anuñla işleyüp kıl yād
3. Biri dün içre ‘uryân olmaya evkât-ı ḥâcetde
Biri yetmeye gün toğınca herkes bende vü âzād
4. Biri el yüz yusa silmeye hergiz dâmenine bir
Yimek vaktinde evvel el yumaksuz yimeye bir zād
5. Biri el soḥmaya rızka cenâbetde zarûretsüz
Biri vaktinsüz itmeye namâza ura çün bünyād
6. Biri bu gelse her sâyil ânı göndermeye maḥrûm
Birisi bî-selâm urmaya her beyte ḳadem hoş şād
7. Biri her kâre Bismi’llah suz âgâz itmeye hergiz
Biri nân ḥordeyi ḥor itmeye ayakda züft-ü rād
8. Bu on kârûn biri nâgeh ḥatâdan zabt ola şeksüz
Getürür faḳr bâr ol cümle terk olsa n’ola ifsād

9. Pes ikrār itseñ ol merd-i kerīme uy mücerreb bil
Bu on kārı bu nev'ile kıl isterseñ tamām irşād

39

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Çehar mes'ele bilmek imāma lā-büddür
Ve ger ni imāmeti müfti katındadür mekrüh
2. Biri şorulsa bizim hōd imāmumuz sensin
Senüñ imāmıña kim dirler iy reis-i gürüh
3. Cevāb bu ki kelāmi Hüdāya me'mūmem
İmāmem ümmete anuñla yimezem endūh
4. Dir ise biz uyaruz saña sen kime uyarsın
Diye rasūle k'aña tıtdı vechi cümle vüçūh
5. Dise namāzumuz olsa bizüm senüñle dürüst
Senüñ kimüñle dürüst olur iy qarın-i şükūh
6. Cevābı 'ilm-i Hüdā vü şerī'atiyle dürüst
Olur buyurdı nebiden cemā'at-ı enbūh
7. Dise bizimçün idersin dı yā senüñçün anı
Diye namaz iderem nāyibem hem iy hoş fūh
8. Pes iş bu çār mesāilde her ki nākısdur
Anuñ imāmeti müfti katındadur nā hāh

40

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. İşit hükm-i Hüdā fi'l-i 'ibād üç vech ile maḵsūm
Olubdur hoş beyān itmiş bu kande ol ki kāyıldür
2. Biri ol k'istedi sevdi buyurdı müfterāzdur hep
Haber vir iş bu kısmetden aña kim merd-i sāyıldür
3. İkinci istedi sevdi velî buyurmadı fehmi it
Teṭavvu'dur bil ol kısmı sünendür hem feṣāyıldür
4. Üçüncü istedi ger sevmeydi buyurmadı ol Hāḵ
Nedür ol ma'şiyetlerdür hemişe Hāḵḵ'a ḥāyıldür

· 39 S. 143b , M.K.123b'de üsttedir.

· 40 S. 144a , M.K.123a

5. Temām oldu bu üç kısmı uş tutarsa mezhep-i sünnî
Sevüp buyurduğun bilâ ‘aks ol ki mâyildür

41

Mef’ülü Mefâ’ilü Mefâ’ilü Fe’ülün

1. Ol dem melekü’l-mevt ki Yahyâ-yı Nebînüñ
Çatına gelür rûhını kabz itmege ‘amdâ
2. Yoğ idi onuñ dâr-ı fenâ içre bir arzı
K’ol mülki olaydı yehçek turacak aşlâ
3. Dimiş melekü’l-mevt ki cânı ne geriyye
Yokdur hele mülkün ki saña bend ola kaç’â
4. Dimiş ki kafasında onuñ kim sen olasın
Milk ide mi hergiz bu fenâ dârını ‘aqlâ
5. Hod ‘âkıl olan kılmadı kevneyne nazar hiç
Bu hake nazar kıлмаға meyl ide mi hâşâ

42

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1. Her ki bir nâ-ehle uydı ‘akıbet bed-kâr olur
Nâdirâ bir ehl-i Hâk’ dan ırmese dermân aña
2. Şâhididür bu sözüñ Fir’avn-ı ‘âşî her kaçan
Meyl-i dîn itse yirerdî mekr idüp hemân aña
3. Hubb-i dünyâdan Süleymân ger iderdî ‘aklı denk
Şad şadâkat ‘arz iderdî Âşaf-ı hoş hân aña
4. Pes bilüñ kim cân-ı âdem şâh-ı âlemdür vezîr
‘Aqldür irmezse dağl-i nefsi bed fermân aña
5. ‘Aql-ı Âsâf râye uy tuğ mülk-i dîn için hîdîv
Nefs için hāmāna uyma k’uydı şad hırman aña

43

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1. Zâlimüñ üçdür nişanı dir resül-i kâ’inât
Bu vaşıyyetdür ‘Aliy-yi Murtażâ’ dur nâkili

· 41 S. 144a , M.K. __

· 42 S. 144a , M.K. __

· 43 S. 145a , M.K. 123b

2. Kahr ider ma'lûbi bir nâ-ḥaḳ alur malın biri
Bir ne bulsa cebr ile yokdur bu cinsüñ 'âkılı
3. 'Âkıluñ hem üç nişanı var dimiş bil 'aḳsidür
Ol üçüñ dinün bu üç birle olurlar kāmili
4. İstihānetdür biri dünyāya biri ihtimāl
Her cefāya bir belāya şabr işit ol 'āmili

44

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

1. İkidür cümleden aḳvā meşakḳat
Üçünci isteseñ 'ālemde ma'düm
2. Biridür meşk-i bi'l-iḳlām dāyım
Biridür 'aşı bi'l-iḳdām ma'lüm
3. 'Aşrdan soñra pes meşk itme zinhār
Ki 'ayneynüñ ḥalelden ola ma'süm
4. 'Ali'dendür bu iki ḳavl-i şādık
Tut el nef' andan olsañ aña ma'müm

45

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Seḥāvet bir dıraḥt adı durur cennetde a'sāyı
Yayılmış 'āleme iḥsān ü ḥayrāt andan āyetdür
2. Çeker pes muḥsin ü ḥayyir gürühü cennete āḫir
Guşün ile ki bu menzilde ehli bî-nihāyetdür
3. İşit hem buḥl-i dūzaḥda bir ağacdur ḳamu şāḫı
Uzanmış 'āleme imsāk ü cem' andan kināyetdür
4. Çekerler her baḫlı ol budaklar dūzaḥa herdem
Ḥadiş-i Muştafā'dur tut 'Ali'den bu rivāyetdür

44 S. 145b , M.K.124a'da der-kenardır.

45 S. 145b , M.K. 124a'da der-kenardır.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Hudâ kâdir diyü her dem kemâl izhâr idersin pes
Niçün fi'l ile göstermezsın anı halka sen kâdir
2. Hafî şirk ü menâhîden degülsin zerrece hayîf
Şanursun rabbüni dâyim görirsın hâzır ü nâzır
3. Eger sultândan oldukça olaydı havfun ol Hâk'dan
Görür tahmîn idüp bî-şek görürdüñ cümlede hâzır
4. Anıñçün kümmel ü eşrâf-ı insân cümle hayretde
Görürler Hâk'ı 'ar-hâletde her cā bā'tın ü zāhir

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. İşit ta'rîf-i fakr üç harf olupdur fi vü kaf ü rı
Aşıldan bu üç olmışdur vücud-ı fakre hoş-bünyād
2. Biri fi feyz-i fāyızdūr ikinci kurb-ı kabız bil
Üçünci revh-i rūh aña ki çetmiş bir yire üstād
3. Tamām ol vaqt ola fakrı kişinüñ feyz ü kurb-i rūh
Müretteb içre fāyızden kıla her şübheden āzād

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Hâkka rāzık diyü ikrār itdüñ evvel iy mürid
Pes hārāma meyl yāhud cem' māl itmek nedür
2. Hātāsuz geldüñ cihāna tıfl iken olduñ cüvān
Ni'met ile şimdi Hâk'ın pay-māl itmek nedür
3. Fazl-ı fakr-ı Aḥmed ü Mūsā var iken reh-nümā
Mişl-i Kārūn bā'tıla zann-ı kemāl itmek nedür

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fef'ülün

1. Bir şıdk ile yıllardur olur luṭf-ı Hudādan
Erzāk ü şafā kısmını bu şüret ü ma'nî

46 S. 145b , M.K.124a'da der-kenardır.

47 S. 145b , M.K.123b'de der-kenardır.

48 S. 146a , M.K.124a

49 S. 146a , M.K.124a

2. Hod lutfı dirig itmedi eşnâf-ı geberden
Bî-âlet-i ‘ilm ü ‘amel ü tâ‘at ü taqvi
3. Maħrûm ide mi nâzır-ı elţâf-ı ‘amîsi
Maħsûd ü recâdan k’ide cân ile temennî

50

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

1. Kaçan ki ikrâm ide ol Hağ kula dört dürlü hu ayruk
Nebî-yi muħbir râvi zarar yok aña dünyâdan
2. Biri hıfz-ı emānet bir saħā-yı nefs ü şıdk-ı kavı
Biri pâki-i baṭn alsa kerāmet katre deryâdan
3. Bu dördi kimde gördünse kirāmü’n-nâsdan ‘ad id
Daħî yok reddi emrinsüz atıldı pir çün yâdan

51

Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilātün Fâ‘ilün

1. Kat‘-i zufr itseñ eşābi‘den nedür bil pîş ü pes
Kes yemîninden ħavābis şay yesārın ev-ħaseb
2. Hı vü vav-ı Hızır ü vuşta elif-i ibhām ü bî
Bî-nışr ü sîn añağıl sebbāba iy ‘ālî-neseb

52

Mefâ‘ilün Fecilātün Mefâ‘ilün Fecilün

1. Suāl ider biri bir merd-i pāk ü dānādan
Ki neyleyem ki olam ħalk-ı ‘ālem içre ‘azîz
2. Didi ħalāyıkā ‘izzet kııl ol töhemdden
Gör iş bu kārile cânı ‘aziz ü nefsi temiz

53

Fecilātün Fecilātün Fecilātün Fecilün

1. Emire “men sebekal ‘ātişe bi’l-ħamd”¹² ı işit
Şer şıla lev şıla ‘illevişden it cism-i emîn

· 50 S. 146a , M.K.124a

· 51 S. 146a , M.K.124b

· 52 S. 146a , M.K.123b’de der-kenardır.

· 53 S. 146a , M.K.123b’de derkenardır.

¹² Kim susuzluğunu şükr ile geçirirse.

2. Haber-i fahr-i cihāndur ‘amel it fāyide gör
Derd-i dendān vec‘i gūş ü şikem aña hemīn

54

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

1. Erestü şāhı zü’l-ķarneyne itmiş
Vaşıyyet hāl iderken müşkilâtı
2. Ki tã‘at mevķi‘inde ref‘-i eşvāt
Çözer ‘aķd-ı tıbāk Çār-ı yarı

NAZMLAR

1

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Meh bigi devründe çüst ol tüt tarık-i müstaķīm
Süst ol mişl-i zūhal rāh-ı hātāda çün saķīm
2. K’ol otuz günde on iki burcı ser-ā-ser seyr ider
Tā ola dergāh-ı rūḥ-efzāsına bir şeb muķīm
3. Sen otuz yıl keş ile seyründe ķorsañ ser ķoduñ
Olma naḥş ü rû siyah bār-ı sa‘ādetden ‘aķīm
4. Rāmise nefsün uy uydur rāha çün Eşhāb-ı Kehf
İste dek nāşır saña Ḥaķ yir ü gök Kehf ü raķīm
5. Mār ise ber-‘aks ammā yāri şeytandur henüz
*İntebih da‘hā ve za‘ fi’n-nari hattā yesteķīm*¹³

2

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Muķriyā tüt ağızıñı bir ķavs ü okı Fātiḥa
Dileseñ k’ire sa‘ādet feth içün Fātiḥa
2. Pes lisānuñ aña zih zann it şalā-yı evveli
Kez tüt üç iḥlāşı üç per bil ķulaķ tüt şāriḥa
3. Şañ şalā peykānı farz it pes okı ol okı rast
Üş murāduñ okı at irsün nişān-ı nāşiḥa

54 S. 146b , M.K.124a

1 S. 144a , M.K.123b

¹³ Uyan ve onu koy, ve ateye koy ta ki doğru yolu bula.

2 S. 145a , M.K.123b’de der-kenardır.

4. Hāşa ihlās ile ola ol si per duymaz siper
Hayr ü şerde bu yiter sâz ü seleb bir şâlihā
5. Hatmiçün niyyet iderseñ hod vefā gör ma‘nevî
Başla Bismillāhile al fażl-ı Hāq’dan rāyiha

3

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Sür ki bî-ma‘ni vü naf‘ ola fâş olmazsa yig
Olsa ‘irfân ehli ol cem‘ad ü dâş olmazsa yig
2. Meclis-i ‘irfân ü ehl içre okınsa ‘ilm-i hâl
Arada bir merd-i serd-i dil-ıhırâş olmazsa yig
3. Degme kej-tab‘a hod olmaz devlet-i ‘irfân naşib
Ni‘met-i bağ-ı cinân bu cehle aş olmazsa yig
4. Bir kişi bir şürete meyl itse hacılar bigi
Tapduğı cānān ise ma‘nāda taş olmazsa yig
5. Sen Fedâyî çıkma rāh-ı mihr-i cānāndan velî
Cān ü dil levhın şakın pür göz ü kaş olmazsa yig

4

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şabr u şükr ü ‘ilm ü hilm ü şıdk ü taqvā cūd ü fer
Kimde olsa kande ‘azm itse mübârekdür sefer
2. Ger behişt-i heşt ola maqşūdı ol ‘azm ıssınuñ
Bu sekiz bāb olsa meftūh açılur ol heşt der
3. Her ki girse bu silāh-ı heşt ile meydāna germ
İns ü cin cem‘ olsa hızlānile anuñdur zafer
4. Ger kazādan zahmnāk-i hevl ola ol yā şehid
Bunda vü anda vefā vü ecr ola hoş çäre ger

5

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Tālibā işüñ dilerseñ k’ola merkenden hasen
On hisāl üzre binā kıl cünbiş ü a‘māli sen

3 S. 144b , M.K.124a

4 S. 145a , M.K.122a’da der-kenardır.

5 S. 145a , M.K.125a

2. Hakk'a şıdk u halka 'inşâf ile nefse kahr ile
Pîre hürmet tıfla şefkat dosta pend ü sühan
3. Düşmene hilm ü müdārâ 'âlîme pesti vü hulq
Câhile dâyim sükût ü müflise nân yâ semen
4. Bu hişâl ile tamâm itseñ müzeyyen cismüñi
Cân ile bu cümleñüñ kâtında olduñ mü'temen

6

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Cû' istedüm kapuna hedâye bulunmadı
Cân tuhfe kıldum ol dañi peydâ bulunmadı
2. Dil hod ezelden olmuş idi sizlerüñle cem'
Bu vaqt-i tuhfe ol da müheyyâ bulunmadı
3. Eşkünden özge yok görürem çâre ol dañi
Huşk nâr-ı kalb ile deryâ bulunmadı
4. Pes rûy-ı 'aciz önünde koyup kıluram du'a
Gördüm k'elümde tuhfe-i dünyâ bulunmadı
5. Tâ ol du'adan içre kemâlât-ı devlete
Zâtun k'ana lutf ile hem-tâ bulunmadı

FEDĀYĪ'NİN FARSÇA ŖİİRLERİ

نور محمد لایه کفن بر تفریغ خود را بنفس خود و یک ساعت آخر	دعای کفن خود بر سر مایه	که من فرشته و باقی باخبر نیامیر
دین منزلت نه پایانی پدر تو چه سوی روی آید خود را	پدر تو چه سوی روی آید خود را	پدر تو چه سوی روی آید خود را

منه غنی ده که در دست امینم	ضعیفم با قوی مردم چشتم
ای که چه مود باغ شکستم انا	به پیش قدرت تو چون چشتم
خود بی چون نیل خودی آید شود	نگارنای که که آدمم یثیم
مر آن ساجت به شکرم دامن تو	که دست تو به شکرم آستیم
تو شکرم در باطن من در وجودم	تو شکرم در نظام من در کسیم
عبادگان توین سودا امیرم	که من شتاق آن بملایم
شکر عشق در آید از تو کافیت	و شکرم سا ایشیم
میان ای باخلاق همچو شکرم	فروغ در غصه در شادی خرم
بزد و دیوانیان ست و پستم	به پیش مرد هر فغان هم
خبر زاده حشم بختیم	که کریم شمعان جوین طیم
در بر سائنات سر شکم گشت طوفان	عجایب سودم آه آتیم
ای نام بملک یاد و دیوار	چو دیدم چو بملایم ارا قریتم
تو حق این قدر کردم که خود را	منت و ما همه تا در زمینم
کس فانی و باقی با خدا میر	
دیگر خود بیدم با خود آید	

خطاکردی بچند انزاحی تیر	بروقور شکانت بشکنت اینجا
چه چاروت ارقضا بدوید تاچند	دو ساری ستوی دامن اینجا
اگر صد جو: باشی شکندم عمر	چه که کا هد بد آمد خرمن اینجا
بلفظ هورس دهر سزین	صلح اتی شکرت با من اینجا
و کربا ب حیات علم فنی	توانی ز تو شکا فزون اینجا
حجاب خود بدو دوستی زن	قوتی آمد ترا بشو اینجا
بیای طایر مرغ مشکید	سبک باشو چه لرزی بر تن اینجا
مقام ستهارا بال و پر زنت	منه گاید موافق صفت ز اینجا
صنای روح رای بین و سه جوش	بگو چون توانی شکنت اینجا
که من فانی و باقی باخدا ایمر	
دی صخر خود بدویم با خود ایم	
من آن ظلمت نیم پر نور را سحر	و فانی که در پیشش فکاتر
وجود خود بمن مکالم شکرد	اگر چه در حقیقت عین آنر
نور و سایه را یک هر یک را	بستری حیات جا و ذلت
مرا آن دم که عشق آید شکذا نم	کلم گوید و آن کج نه نافر
هان دم چرخ من مغلوب شکرد	زدم یا نترهام هر جگه را و نافر
بورطه کو سفندان شکر در افتد	برایشان من نه ذیسم دید و بانر

طالع

که من فانی و باقی باخدا ایمر	که من فانی و باقی باخدا ایمر
دی صخر خود بدویم با خود ایم	دی صخر خود بدویم با خود ایم
ناله ای بلبل خوش رس کن اینجا	حذر کن نیست جای مامن اینجا
طلم صانفت بر باز کشو تر	نماید عین آتش کشش اینجا
م حالات در سر داند آن کس	کوی بیند چشم روش اینجا
نخواهد چون بقصدت رسیدن	تو نبیند کن تیر تو میرا کن اینجا
نکاحاتی کنند دلداد و لیسند	که تو تو من شکم جرم جای خود را
عشم جان کنو بر لوح دل خواند	بود آتشی چو شعله خای خود را
بشری قول شکست چشم و بین بین	بهیسا روی جان افزای خود را
چو لقمان سلفا در دست می گیر	مخور ناکس و کیکه دانی خود را
طلا و سوری یوسف کن چو یقوب	کوی دو غش غشهای خود را
و چو آب و شکر را محض کردن	بنا کن جای روح آسای خود را
بین اینجا در آنجا آنجا دارب	بکن امروز تو فردای خود را
کسی بدست ندهد تو زین بین	ه ناخوار بشکر دلخای خود را
بخلای حسن خوش کن که حقت	مسخری و شکندای خود را
دیرین دیر وقت تا چند خشبی	ببیداری بخواب و ای خود را
بقای روح را از غریب کن	بیاد آور بشکافای خود را

کتاب عشق آید بهاره باشم	مرا آن دم تنه آید ایچک
چرا من در هوشگاه بهاره باشم	خلاق را که مکر آموزگان یار
اگر من شکوهر خواره باشم	مرا دشمن ز کبر دوست خوار
چو پیش لاله بکاره باشم	اسیدن ز شکرد و قطع هرگز
بشکویم کمر بت عیاره باشم	صحر بر تارک اربت پرستم
کمن فانی و باقی باخدا ایزر	
دی کو خود بیزم باخدا ایزر	
که در هر یل حقیقت آفتاب است	بین هر روز که در دیده تابست
ناید یخ و لیکن چین آید است	وجود آدم و عا را شکو چه
یقین دان مثل رو یا و حیا بست	چه باشد ز کسکه اجمال و تفصیل
نظر بر سر کعبی چو سواب است	اگر دریای مفتسم یی بخوشد
سین بر خوان کرایه عا لکنا بست	وجودی در عدم تخفیف آن را
دو عا نور صورت اول لب بست	صدق قشربده و در دایم چون مغز
حروف کالهارا در حسا بست	مزاج مختلفا و ناد و از واج
از قنادار داند و انقلاب است	خیاله عارضه و عکسی و خوانید
خلاق را که یکسان در محاب است	ازین افعال که ناخون خبر نیست
بهار فم سوا اقام چو ابست	مرکز و در خیر و شر امر

حیات من در آن کائنات ایزر	کلام من در آن باشد که بدم
که بر تخت دلو او انشا هر	تخت شکوی عشق آنک ز نشیم
بلطف طوطی عرش آشیان ایزر	چهره شیشه نیم بست و د
برمالاک فرقت باستان ایزر	نمی دهم من از دنیا اولیکس
چه باکم دارد از سود و زیان ایزر	چو هست و نیست یکسان گشت بر من
در آن دم گاید اوس نه نشا ایزر	اگر که نشان ازین نشا چیست
چه باشد جسته و چه بود از عیان ایزر	نظر بر منظر افتاد از درون نیل
کمن فانی و باقی باخدا ایزر	
دی کو خود بیزم باخدا ایزر	
بگویند تو من را و اچاره باشم	رواداری که من بچاره باشم
چرا افسم زجر آواره باشم	مباد آن وقت که تو من بنگاه
اگر بریز فلک ستاره باشم	کویت تار و نایر جک مادم
بسازی ایند کور خواره باشم	برین صیقل دلو را چون ناس
مخوام بر رخسار نظاره باشم	مخاضک تا که از قادی لید
اگر بر جبین و شمع باره باشم	دوسم تو ز شک و دافز بیدم
ز زلف کمر بر یک تاره باشم	چو طوطی جوت جهان از دیو بدم
بگویم دایره داره باشم	بروئی افتاده جادو مهر دورت را

ایرجات هر روزی روز شنبای عید	کوشاع ادبش و جان آله عید
دود و هر درگاه گاه چون بپایند روی تو	از زبان چنین امی می کند ایشای عید
بر تو ای شاه دود بر من عیشی نگیز او	زان مصفا و نایب جامان افزای عید
لطف در کاهت سید چون آید رفته نشا	زان بر الشی که آثار ایشای عید
ای بهنگام و صلات دیده قدری لیل قدر	دی متر کرده رویت روز روح آسای عید
آفتاب لطف و مهر و برح و دل و دست	گاه بخشد هر نظر ز رخ زیبای عید
کوهر تاج سر میران شاهان جهان	سرور ز بخش و بخشایین ایسای عید
مهر بخشی خسرو میران جهان مجید	شهر صفت دلیران زبان و لای عید
وصف تیر چو ای کوهر دل و روشن نظر	کو تو می یابم سیات و زین و وصل ایروای عید
علم و طم و فضل و عدل و جود و همت و ثروت	آنگاه زبید که زبید در بهت کاکای عید
بر کشا دست در افشان و کوهر غاش را	تا که بود امر و عیسا و نایبای عید
یاد حسن تو کرده در درون آموخدا	وصفا و رامطالع کو چون توئی قویای عید
هر نظر کردم چشم جان و دل و حسن تو	کتم این مطلع که شد شیرین از خطوای عید
ای که رفقا منت ششاد سرا پای عید	
روی خوبت در نظر ما کش و رعای عید	
محرم کنانگفته ماحمت غم هزار	مجلس میز سبوت بری صهبای عید

هر کویت بیدگان ساعت کند ماستوس	تا ختم عیش و شکر و دست اقدام عید
کوید بخش این نهاده رویی آراسته	تو دشکر ده لاجال منت تا توایام عید
خامس این دم قدر و نور و بهار جمع	کرده و در و رضا عیش تو و اقدام عید
تا قدمهای تو بپوسد تا شمار بر تو گذشت	هر چه تو سر سبز انگشته هر با دم عید
ملح و در و سیم و زرخند انشا خدا کرم	کین هر شد بطریق پرورش کلام عید
تو بخت بخت که میخوان ببیند گشته شاد	که عیلا این بختی ز خری در شام عید
آن تست لوی چو وصف کردم اما قاصدم	آن کشته بر تو روشن کرد هرچ اعلام عید
چون جالت نیک دیدم از درون در خاتم	زین مدح ای شاه و لا قدر و سر و اندام عید
من در آن دم که شکافی کم در محمدت	مادم از طایفه عاقل و کرم را بیایم عید
ساده و در نیاید و نازند مرادی مبتلا	گشته حق آشام خود در خلق جام آشام عید
آنگاه خوار و حقیر خسته ام در بهار فقر	که تو گویا بشنوم نادم و روش نام عید
جلو از غلظت بار که آمدید آرد صفا	بنده را در ستیگی دل به شوره شام عید
یکو زین ساعت نیم میزد این روز و در کرم	از دل ملام رعایت کشته ققام عید
کر تو ام و طایف شرمه ز نیکو را	کشته ام به تو کشته لطف تو با الهام عید
تا ناچار می بینم آرام و جیش در جهان	تا شورشادی در بهار طم خلق اقام عید
تا بود در دیر و شادی عاقل و شاد	تا که دور و بر بهر آید و ایام عید
در امور دین و دنیا سخت باین باد	خویش کند هر شام و ملت حق و شام و نام عید

نویسنده

فناخت افشا لطف شادام حرم	جودت احسان دوران فیرت لایید
ملک شایسته شادام مل وقت بهار	سخاوت این دم شفاف گل حرای عید
عزت تو تابش روز دولت تو تابید	مدحت تو تابش نعمت علای عید
چون لب چون کشید خادمان دریم تو	چون ملاک صفت کشید هر سن بهای عید
منویم و دوست چون سر در درجهت	خلعت زرین قیاسخ ز روی عید
دور در دست این دم حکمی در ملان تو	جلو در مدح تو باشد نکته و آرای عید
خواب حانت پیش تو جان زنجست	کاش حسن بکر و مظهر و جو بهای عید
نای فایده آمد و اندیشه اسرار بطبع	تابیت روی عزت بخش تو در جای عید
هر دور بسته در جان مدح تو اندر زبان	شوق تو بر دل و طبعش خبر روی عید
تا جان پیوسته باشد مظهر اسرار	تا سهر از جوش آید همه صفای عید
تا فکرت گردان یزد آید شب قدر و زیارت	تا جود آید در روز و در همه و فرای عید
دولت دیار و دست هرند یابو کال	از اسان غیب ذات حق کند افشای عید

آفرین سال از سرستان هستی و معدوم	دم ز این بزم در روز تاز و در کوفی دم
حقانی شایسته استقاین حبسند	کتب سیرت در روزی بر تو فایده بخش قدم
بهر آن که پیش تو طاهر و پاک پرست	بر زبانی در مقام تو به و نادان علم
ای پیش کرم و مادم و نرخت الکوا	و بیایر کمال اساعیل و سادات حکم

کیست کا و پاد مراد از تو با علم و عمل	چهره زینتی دهد و شکر شادام را در و عمل
تکبیر بکشت بی شکست تشریف تست	پیش تو با حق و کونای در شاهادت محترم
درجه لعلی شادام فایده غم بخور	آنگاه شادامی بخشد ندای از اندام

دعای هر آن مولای شاه مولایان رفعت	بشوقش از زمین بوجوشده صفایان رفعت
بعضی خاندان آن دم که تا کجی بد بر سر بسته	زهرش شادام از آن جریب خربانه از سر جان رفعت
هری یعنی قدش در شان با لطف جنان	که با او خفته تو یا پادشاه و روان رفعت
قبلی نادان که که پوشد خوشی از مدندان	سسته کلایید در زلف و جان رفعت
آنگاه حسن نه حساب الوعد و تابید	بشود خلق تو در دنیا و اهل آن جهان رفعت
هر جا که پیش صورت در دور قیاس سپ	ملاک در طریب کینه در روح قدسیان رفعت
هر آن که در آن کرد در بر نفس از او هر سو	بر زبانی با طوبی و جویا و سحر جان رفعت
مقدوس و کلام جلال ازین بلی دانت	که در روش هر خلق دو عالم بچرخان رفعت
زهی در سبیل ای که دادش لطف و روانی	ز در هر چیز کا صوفیه خلق بی شایان رفعت
خیال حال و ذات او درین دلی که محصورند	چو کنوای تو در کا بد شتر برنا و دل رفعت
چنانچه حالش را بینای مدتی باری	بمان جنت که از آن کور و آن کارگران رفعت
آنگاه مونسان در صف حق بکشته می دانند	بگوش هر ساقی از این جنت کافران رفعت
نشان قیاس سبز جلال از تو را هر دم	بگرگان بر تو هر جا شکر بر میان رفعت

فهرست

پیش عقال از خلقت عالم از شروع آن در جبهت	آنرا نگوئی بایست داد و ناله بستی
تا ظهور مکر و آن شش خایق به عجب	کس خود را از او فرزندش دید و داد و داشت
در دل کفایت و مؤمن چون که دیدند بی یقین	اندرون دل وین آن عقد و اولاد بستی
صدید با هر گاه که از صید کا و آسمان	مشغول به و غزاله و بر قنداق بستی
قدرت حق بر سر قتل کشتن برای شروع را	بست و هر گاه که سپهر مکر در دهم از بستی
نحت دل از سر چله جهان بردار	خواب برسان از قتل ساز و دوری بردار
مرد حق شوخ و بر طریق راست قدم	کلان او برسان و هر و روان کبار
طریق عشق را که شکست تند ساز	قدم قدم قدردان شو بهیچ آن دلدار
نگو که در دو درانست منتهای طریق	تو با بهانه مهین خیز بیل و دکام بزار
بنش خورم و اینجا اوست خالف دوست	مرا دوست هیست که او بر دوزار
مرد و خرقه غیرت که عارفان قدیم	بدوخت آنچه در دود خورست و بر لیلار
زهی تصور باطل که دم زنده ز یقین	بهر و حیل و نیاید و دود و کس و دار
زاک طالب حق چه خامیست بدب	که بگوئی نه غایب بچشم بگو کسار
فتا که برین خودم خودیست اجر آکن	امور عقاب برین تا که بر دهن دست بار
مرا این خلق می بینند بندگان گایاسم	
بلطف دوست محمود که چاه خندان قاسم	

فهرست

های یار و دوزخ - ملک که رفت است	که دید که شکله و پاشا بکر رفت
دینار آنکس مخالف و در بعضی جیب	خرد که داد و گفت آن دامن حق بکر رفت
بسی است به کفایت ابوصل از هر سو	و بی پر اراده که کور و رهنا بکر رفت
فتا خاک و هوش تا چشم سرمه کشید	خواب و نوازان بر بختان جهان بکر رفت
از ده همتی این عالم چو جوان خوشترست	لیک داشت تمیزین از جان که جان خوشترست
دزد بود که و خوشتر است بچندش هر زمان	بر دزدان بر تو خوشتر است رخشان خوشترست
کج و نرغاد بدست آید بعد ویرانه طوشت	در همه دیدن این کج بر خان خوشترست
بر وجه ایجان در چه فقر از سر دنیای دوزن	با تو زیادت احم و کلش از زمان خوشترست
حسبت عاقبت ترا که جان به دود مسال دوزن	و نفس پیسته تو اید عیش سال خوشترست
بورخا کسیری بی بر غریب بر شمشیر	از شمشیر مصر تو آن قتل گنا خوشترست
مهر اید از دیری خلق و حکومت شدند	انسان و جان کس را با نرغاد از خوشترست
از تو تا جان و تیغ را قتل گنا و هر لطف و مهر	سرمه در دم تو ایدیم و در زمان خوشترست
عارفان سر قتل از عیون از روی لطف	که برین ساز و آوازه بر طالع خوشترست
آن که دوست خود تو ایوان ناله داشت	سقا و دم بر سر بر شمشیر خوشترست
برین عجز و بیخود و آن نقاش عالم است دیو	بر سر لوح نمیکشی که لاله بستی

جرم سارودن کز اثر کلاه عو شمعوی و نچو نند وصل و جز آنکه خود از آفرینش کافایست اولاد و درون صریحان آفرین صوری در پیر و آفرین و نه باقی مستور بجای ابدال اولاد پیر و پدید بر چو مرغان در شایسته قیاد حق و نیک و آفرید پدید خلقت و آفرین و در و خلق عیند بیجا و ادب عیند و عورت و آفرین آفرین اولاد و آفرین و آفرین و آفرین نیک و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین کرم و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین	از ده نیمه تجزیه است و در هر یک عارفان استخوانهاست که منقوش عاشقان کون و دیور و خونی و عباد و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین
جرم سارودن کز اثر کلاه عو شمعوی و نچو نند وصل و جز آنکه خود از آفرینش کافایست اولاد و درون صریحان آفرین صوری در پیر و آفرین و نه باقی مستور بجای ابدال اولاد پیر و پدید بر چو مرغان در شایسته قیاد حق و نیک و آفرید پدید خلقت و آفرین و در و خلق عیند بیجا و ادب عیند و عورت و آفرین آفرین اولاد و آفرین و آفرین و آفرین نیک و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین کرم و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین	از ده نیمه تجزیه است و در هر یک عارفان استخوانهاست که منقوش عاشقان کون و دیور و خونی و عباد و آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین آفرین و آفرین و آفرین و آفرین

هر که چون در آستان کنگر در دیده راست بخت بگریه و شکم گریه کار و مقام برده و مطلق و طمع بران حسن کاران و دیت هم که مطلق ماندن میان خاک و پیرا باشد سوخته اندام و بس اندک آمد و حذر جانرا خاف و زان کسان گشت و کسرت نشو و طام چه بود و چه غیر از خدای که را طاعتی شد و شادی قدم از پای تمام چون سرو چه شاید و در این زمان در دود و اندازند دنیا هم به سرمه و در جلیب جیب حلاوت	هر که در عشق خفته و جهان باخته ایم بکار آن دوست با هستی خود مالک نبود بر سر سقف محبت کشیم از سر عشق طاعت و دوز و تسبیح و عزرا بدارند که بیزدوست نخواهیم درین کون و مکان آن که سرود و فخر بخوان چنان بود تشنه
زمن تو بیکو فرج کج و کج بکانه بر طاس بهوشی بنگری از سر کوش طبع و وقام کدوای خاک کوی او شب چون دیر عباس عجب جزب و دریای غریوان حقا فلاسم بدین تصویر تا فیاض از نشو و سوسم چه داند مردم غافل بر پیر ما آسایسم ز غفلت بدو بچراغ افراخته و آسایسم و کز آن جزب و ناخشنود تا گشته جز دایسم اگر تو چه کردی بر این بزم کج و کج دایسم در شرف خورشید که بدو غم غریب تا شایسم	کج و کج از این بخت سبب بجز آن بخت ایم هر صفتی نرسد و بدو را انداخته ایم قدسیا ز این کرامت علم افزایسته ایم کار ما در و هم مان زان هر چه دایسته ایم چه قصه بگویم که با دشمنان ساز نایسم از تجلی رخسوس بر بس هر آینه ایفر

ÖZET

Fedâyî 16. yüzyıl divan şâiridir. Bu yüzyılın diğer şâirlerine göre şiirleri dînî didaktik tarzdadır.

Fedâyî'nin hayatı ve edebi kişiliği hakkında kaynaklarda fazla bir bilgi yoktur.

Edebiyat tarihine malzeme olması açısından şiirlerinden hareketle hayatı ve edebi kişiliği hakkında elden geldiğince bilgiler vermeye çalıştık.

Bugüne kadar söz konusu divan tek nüsha olarak bilinmekteydi. Ciddi ve uzun araştırmalarımız sonucunda ikinci nüshayı bulduk.

16. yüzyıl divanlarının pek çoğu harekesiz metindir. Söz konusu divanın her iki nüshası da harekelidir. Metindeki kelimelerin imlası bakımından dil çalışmalarına da yararlı olabilecek bir eser olduğu kanaatine vardık. Divan muhtevası yönünden ve dini malzeme bakımından zenginlik gösterdiği gibi bahr-i taviil ve fahname türlerine de zenginlik katmaktadır.

Divanda çeşitli nazım şekilleri olduğu gibi, tarihi gelişim çizgisinde bu nazım şekillerine ait önemli sayılabilecek malzemeler de bulmak mümkündür.

Fedayî ile ilgili kaynaklardaki bazı yanlışları da düzeltilmiş bulunmaktayız. Mesela İstanbul Yazma Divanlar Katalogundaki yazma nüsha Millet Kütüphanesi olarak belirtilmiş, doğrusu ise Süleymaniye Kütüphanesidir. Necip Fazıl Duru'nun Mevlivîyâne adlı kitabında Mevlânâ ve Mevlevîlikle ilgili olan bazı şiirler Fedâyî'nin şiirleri olarak belirtilmiştir. Halbuki adı geçen kitaptaki gazelin Burdurlu Fedâyî'ye, Murabba ise Edirneli Fedâyî'ye ait olduğu incelediğimiz divanda bulunması sebebiyle aydınlığa kavuşturulmuştur.

Fedâyî'nin hayatını, edebî kişiliğini ve divanının sağlam bir metnini edebiyatımıza kazandırmış bulunmaktayız.

ABSTRACT

Fedâyî is a 16. c. Divan poet. According to the other poets in this century, his poems are in religious and didactic style.

There is not much information about Fedâyî's life and his literatural personality. In terms of the materials in the history of literature we tried to add some information about his life and literatural personality with the help of his poems.

It has been known that the Divan was only one copy up to now. We have found the second copy at the end of our serious and researches.

Most of the 16. c. Divans are texts without mark (hareke). The mentioned Divan's both copies are marked (harekeli). We believed that it would be also useful to the language studies in terms of the words' punctuation. Its Divan is rich in terms of both religious materials and Bahr-i Taviil and Fahnâme types.

Different types of poems are in Fedâyî Divan, however it is possible to find important materials in historical development line in the poems.

We have also corrected some mistakes in the sources about Fedâyî. For example; in Istanbul Hand-written Divans Catalogue written copy is mentioned as Millet Library, but in fact it is Süleymaniye Library. In Necip Fazil Duru's book called as Mevleviyâne, some poems, which are about Mevlânâ and Mevlevism, are expressed as Fedâyî's poems. In fact, in the mentioned book the "gazel" is Burdurlu Fedâyî's poem, and "Murabba" in the book is Edirneli Fedâyî's poems. This case is illiminated with our examined Divan.

We contributed to our literature about Fedâyî, his life, his literal personality and a sound text of his Divan.